

GUVERNUL ROMÂNIEI

MINISTERUL MEDIULUI ȘI DEZVOLTĂRII DURABILE

**Programul Operațional Sectorial
de
MEDIU
2007 – 2013**

**Versiunea finală
2007**

Cuprins

INTRODUCERE	6
EVALUAREA EX - ANTE	9
1. ANALIZA SITUATIEI ACTUALE	12
1.1. Aspecte generale privind protecția mediului în România.....	12
1.2. Sectorul de apă	13
1.3. Managementul deșeurilor	22
1.4. Protecția calității aerului.....	32
1.5. Protecția naturii și conservarea biodiversității	35
1.6 Riscurile naturale.....	37
1.7 Rezumat al situației actuale.....	40
1.8. Experiența Anterioară în Programele și Instrumentele de Pre-aderare. Lectii invatate.....	45
2. ANALIZA SWOT	51
3. STRATEGIA	57
3.1. Obiective.....	57
3.2. Axele Prioritare	59
3.2.1 Axa Prioritară 1 „Extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată ”.....	63
3.2.2 Axa Prioritară 2 “Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor și reabilitarea siturilor istorice contaminate”	68
3.2.3. Axa prioritară 3 „Reducerea poluării provenite de la sistemele de încălzire urbană în localitățile cele mai afectate”	73
3.2.4. Axa prioritară 4 “Implementarea Sistemelor Adecvate de Management pentru Protecția Naturii”	76
3.2.5. Axa prioritară 5 “Implementarea infrastructurii adecvate de prevenire a riscurilor naturale în zonele cele mai expuse la risc”	79
3.2.6. Axa prioritară 6 „Asistență Tehnică”	82
3.3. Coerența cu politicile comunitare și naționale	85
3.3.1 Politici comunitare.....	86
3.3.2. Coerența cu politicile naționale	91
3.4. Complementaritatea cu alte Programe Operaționale și cu operațiunile finanțate din FEADR și FEP	91
4. PLANUL FINANCIAR	94
5. IMPLEMENTAREA	101
5.1 Management	102
5.2 Monitorizare și evaluare	110
5.3 Management financiar și control	115
5.4 Informare și Publicitate.....	121
5.5 Sistemul Informatic Unic de Management	122
6. PARTENERIAT	124
ANEXA 1. SCHEMA DE IMPLEMENTARE POS MEDIU	129
ANEXA 2 LISTA INDICATIVĂ A PROIECTELOR MAJORE	130
ANEXA 3 DISTRIBUTIA CONTRIBUTIEI COMUNITARE PE CATEGORII ÎN POS MEDIU	135
ANEXA 4. Romania - Fișa de evaluare a necesităților de mediu	136

Abrevieri

ADI	Asociație de Dezvoltare Intercomunitară
ALPM	Agenții Locale de Protecția Mediului
AM	Autoritatea de Management
ACIS	Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale
ANPM	Agencia Națională pentru Protecția Mediului
ANRSC	Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice
ARPM	Agencia Regională pentru Protecția Mediului
AT	Asistența Tehnică
BAT	Cele mai bune tehnici disponibile (Best Available Technique)
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
CBO ₅	Consumul Biochimic de Oxigen la 5 zile
PHARE CBC	PHARE Cooperare Transfrontalieră
CE	Comisia Europeană
CES	Comitetul European de Standardizare
CCO	Consumul Chimic de Oxigen
CSNR	Cadrul Strategic Național de Referință
EIA	Evaluarea Impactului asupra Mediului
EIB	Banca Europeană de Investiții
FEADR	Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală
FC	Fondul de Coeziune
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FEP	Fondul European pentru Pescuit
FSC	Fonduri Structurale și de Coeziune
FSE	Fondul Social European
FS	Fonduri Structurale
ICPA	Institutul de Cercetări Pedologice și Agrochimice
IFI	Instituții Financiare Internaționale
IMA	Instalații Mari de Ardere
ISPA	Instrument pentru Politici Structurale de Pre-aderare
JASPERS	Asistență Comună pentru Sprijinirea de Proiecte în Regiunile Europene
MADR	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
MDLPL	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor

MEF	Ministerul Economiei și Finanțelor
MIRA	Ministerul Administrației și Internelor
MMDD	Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile
NUTS	Nomenclatorul Unităților Teritoriale Statistice
OI	Organism Intermediar
OM	Ordin de Ministru
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
ONG	Organizații neguvernamentale
OR	Operator Regional
OUG	Ordonanță de Urgență
L.E.	Locuitori echivalenți
PATM	Planul de Acțiune pentru Tehnologii de Mediu
PCO	Proiectare Construire Operare
PIB	Produsul Intern Brut
PND	Planul Național de Dezvoltare
PO	Program Operațional
POR	Program Operațional Regional
POS Mediu	Program Operațional Sectorial de Mediu
PNDR	Program Național de Dezvoltare Rurală
PPP	Parteneriat Public Privat
PNCDI	Planul Național pentru Cercetare, Dezvoltare și Inovare
SAPARD	Program Special de Aderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală
SAMTID	Programul de Dezvoltare a Infrastructurii Orașelor Mici și Mijlocii
SEA	Evaluare Strategică de Mediu
SEAU	Stație de Epurare Ape Uzate
SMIS	Sistem Unic de Management al Informației
UE	Uniunea Europeană
UP	Unitate de Plată
UCVAP	Unitatea pentru Coordonarea și Verificarea Achizițiilor Publice

NOTĂ

Ca urmare a adoptării, la sfârșitul anului 2005, a Planului Național de Dezvoltare pentru perioada 2007-2013, în primul trimestru al anului 2006 a fost elaborată versiunea preliminară a POS Mediu, în paralel cu finalizarea primelor variante ale CSNR și ale celor șapte PO. În luna martie 2006 a avut loc o întâlnire la nivel de Director/Secretar de Stat, între reprezentanții Comisiei Europene și ai administrației din România, prilej cu care autoritățile române au prezentat abordarea globală a CSNR și a PO. Aceste documente, CSNR și PO, au fost transmise ulterior Comisiei, în data de 20 aprilie, după adoptarea lor de către Guvernul României. O nouă variantă a POS Mediu a fost transmisă în data de 11 octombrie 2006. Această din urmă versiune a POS Mediu a luat în considerare comentariile primite în cadrul consultărilor privind CSNR, observațiile făcute pe parcursul monitorizării Capitolului 21, care au vizat cu precădere cerințele instituționale referitoare la sistemele de implementare ale PO, comentariile exprimate cu ocazia întâlnirilor bilaterale organizate pentru discutarea diferitelor subiecte specifice POS Mediu și recomandările primite în timpul misiunii de audit cu privire la pregătirea sistemului pentru implementarea POS. Versiunea revizuită a POS ia în considerare și amplele discuții purtate cu toți partenerii relevanți, în special cu privire la intervențiile strategice, structura de implementare adecvată, ajutorul de stat, compatibilitatea procedurii de achiziții etc.

În data de 31 ianuarie 2007, autoritățile române au transmis oficial POS Mediu la Comisia Europeană. Documentul a luat în considerare Documentul de Poziție al CE din data de 13 decembrie, care a fost transmis autorităților române, recomandările făcute în urma procesului de evaluare ex-ante, precum și comentariile primite din partea publicului interesat, pe parcursul procesului de Evaluare Strategică de Mediu.

Versiunea de față reprezintă varianta oficială revizuită a POS Mediu care ia în considerare diferitele clarificări cerute de CE în timpul procedurii de consultare interservicii. Principalele modificări se referă la mecanismul instituțional asociat proiectelor majore în context regional strategic.

INTRODUCERE

Programul Operațional Sectorial de Mediu (POS Mediu) este strâns corelat cu obiectivele naționale strategice prevăzute în Planul Național de Dezvoltare (PND) elaborat pentru perioada 2007-2013 și Cadrul Național Strategic de Referință (CNSR), care se bazează pe principiile, practicile și obiectivele urmărite la nivelul Uniunii Europene. POS Mediu este astfel conceput încât să reprezinte baza și totodată un catalizator pentru o economie mai competitivă, un mediu mai bun și o dezvoltare regională mai echilibrată. POS Mediu se bazează pe obiectivele și prioritățile politicilor de mediu și de dezvoltare a infrastructurii ale Uniunii Europene, reflectând atât obligațiile internaționale ale României, cât și interesele specifice naționale.

POS Mediu continuă programele de dezvoltare a infrastructurii de mediu la nivel național care au fost inițiate în cadrul asistenței de pre-aderare, în particular Phare și ISPA. În plus față de dezvoltarea infrastructurii, prin intermediul POS Mediu se urmărește stabilirea structurilor eficiente de management al serviciilor relevante din punct de vedere al protecției mediului. De asemenea, prioritățile POS Mediu includ intervenții în domenii mai puțin abordate până în prezent, precum eficientizarea sistemelor de încălzire urbane, prevenirea riscurilor, reconstrucția ecologică sau implementarea planurilor de management Natura 2000.

Obiectivul global al POS Mediu îl constituie protecția și îmbunătățirea calității mediului și a standardelor de viață în România, urmărindu-se conformarea cu prevederile acquis-ului de mediu.

Obiectivul constă în reducerea decalajului existent între Uniunea Europeană și România cu privire la infrastructura de mediu atât din punct de vedere cantitativ cât și calitativ. Aceasta ar trebui să se concretizeze în servicii publice eficiente, cu luarea în considerare a principiului dezvoltării durabile și a principiului “poluatorul plătește”.

Obiectivele specifice POS Mediu sunt:

- 1. Îmbunătățirea calității și a accesului la infrastructura de apă și apă uzată, prin asigurarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare în majoritatea zonelor urbane până în 2015 și stabilirea structurilor regionale eficiente pentru managementul serviciilor de apă/apă uzată.*
- 2. Dezvoltarea sistemelor durabile de management al deșeurilor prin îmbunătățirea managementului deșeurilor și reducerea numărului de zone poluate istoric în minimum 30 de județe până în 2015.*
- 3. Reducerea impactului negativ asupra mediului și diminuarea schimbărilor climatice cauzate de sistemele de încălzire urbană în cele mai poluate localități până în 2015.*
- 4. Protecția și îmbunătățirea biodiversității și a patrimoniului natural prin sprijinirea managementului ariilor protejate, inclusiv prin implementarea rețelei Natura 2000.*
- 5. Reducerea riscului de producere a dezastrelor naturale cu efect asupra populației, prin implementarea măsurilor preventive în cele mai vulnerabile zone până în 2015.*

În vederea atingerii acestor obiective, s-au identificat următoarele axe prioritare:

Axa prioritară 1 – “Extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată”;

Axa prioritară 2 – „Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor și reabilitarea siturilor contaminate istoric”;

Axa prioritară 3 – „Reducerea poluării și diminuarea efectelor schimbărilor climatice prin restructurarea și reabilitarea sistemelor de încălzire urbană pentru atingerea țintelor de eficiență energetică în localitățile cele mai afectate de poluare”;

Axa prioritară 4 – “Implementarea sistemelor adecvate de management pentru protecția naturii”;

Axa prioritară 5 – “Implementarea infrastructurii adecvate de prevenire a riscurilor naturale în zonele cele mai expuse la risc”;

Axa prioritară 6 – “Asistența Tehnică”.

Asistența Tehnică (AT) va sprijini implementarea și monitorizarea programului și va contribui substanțial la atingerea obiectivului global și a celor specifice ale POS Mediu.

Programul acoperă perioada 2007-2013, dar obiectivele sale urmăresc nevoile de dezvoltare ale României după anul 2013, prin punerea bazelor dezvoltării economice durabile. POS va contribui la îndeplinirea obligațiilor pe care România le are în sectorul de mediu, oferind oportunități de investiții în toate regiunile țării.

Punctul de plecare pentru POS îl reprezintă analiza situației actuale a mediului din România. Aceasta este urmată de analiza SWOT, pe baza căreia este construită strategia de dezvoltare. POS conține și o descriere a axelor prioritare, a domeniilor de intervenție și identificarea proiectelor, precum și prevederi referitoare la implementare.

Elaborarea POS Mediu a fost realizată de Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile, în calitate de Autoritate de Management pentru POS Mediu, sub coordonarea Ministerului Economiei și Finanțelor, ca Autoritate pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale și în colaborare cu instituțiile publice centrale, regionale și locale și cu alți parteneri implicați în acest domeniu. Implementarea programului este responsabilitatea Autorității de Management pentru POS Mediu (AM), reprezentată de Direcția Generală pentru Managementul Instrumentelor Structurale din cadrul MMDD. În vederea sprijinirii AM în implementarea eficientă a acestui program, au fost desemnate (8) Organisme Intermediare (OI) pentru POS Mediu, constituite ca direcții distincte ale MMDD la nivelul fiecărei Regiuni de Dezvoltare (NUTS II) din România.

POS Mediu este unul din cele 7 programe operaționale elaborate în cadrul Obiectivului “Convergență” pentru perioada de programare 2007 – 2013. POS Mediu a fost elaborat în conformitate cu cea de-a treia prioritate a PND 2007–2013 – “Protecția și îmbunătățirea calității mediului”, precum și cu Prioritatea 1 a CNSR – “Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene”. POS Mediu conține elemente esențiale pentru implementarea cu succes a PND și a CNSR în domeniul protecției mediului; obiectivul de bază îl constituie promovarea dezvoltării durabile a întregii țări.

Având în vedere legătura strânsă dintre mediu și toate celelalte sectoare economice și sociale, POS Mediu a fost elaborat în strânsă corelare cu celelalte programe operaționale și s-a avut în vedere evitarea suprapunerilor, realizarea complementarității între programe și conformitatea cu obiectivele Strategiei de la Lisabona.

Bugetul total al POS Mediu pentru perioada de programare 2007-2013 este de aproximativ 5,6 miliarde Euro. Din aceștia, aproximativ 4,5 miliarde Euro reprezintă sprijinul comunitar, ceea ce reprezintă 23,5 % din sursele financiare alocate Cadrului Național Strategic de Referință și aproximativ 1,1 miliarde Euro provenind din bugetul național. Sursele comunitare utilizate în implementarea POS Mediu sunt asigurate din Fondul de Coeziune și Fondul European pentru Dezvoltare Regională.

Elaborarea POS Mediu a avut în vedere respectarea prevederilor acquis-ului comunitar privind procedurile generale de gestionare a fondurilor comunitare în perioada 2007-2013, așa cum este prevăzut în Regulamentul Consiliului (CE) Nr. 1083/2006 care stabilește prevederile generale pentru Fondul European pentru Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune, care abrogă Regulamentul (CE) Nr. 1260/1999, precum și în Regulamentul Comisiei (CE) Nr. 1828/2006 care stabilește reguli pentru implementarea Regulamentului Comisiei Nr. 1083/2006 și a Regulamentului Nr.1080/2006. Domeniile de finanțare ce vor fi sprijinite prin POS Mediu sunt conforme cu prevederile Regulamentului Nr.1080/2006 al Parlamentului European și al Consiliului privind Fondul European pentru Dezvoltare Regională și ale Regulamentului Consiliului Nr. 1084/2006 privind Fondul de Coeziune. Reglementările naționale și ale UE, precum și planurile și documentele programatice din domeniul protecției mediului au fost, de asemenea, utilizate la pregătirea Programului Operațional Sectorial de Mediu.

EVALUAREA EX - ANTE

Evaluarea ex-ante a POS Mediu a fost realizată de consultanți externi în cadrul proiectului PHARE RO-2004/016-772.04.03.01.06 – “Evaluare ex-ante”, în cel de al doilea semestru al anului 2006, pe baza analizei documentației scrise și a unor serii de interviuri și întâlniri de clarificare. Principalele obiective ale acestei evaluări au fost, în conformitate cu prevederile Articolului 48 din Regulamentul Consiliului Nr. 1083/2006, “optimizarea alocării resurselor bugetare și îmbunătățirea calității activităților de programare”.

Evaluarea ex-ante s-a concentrat asupra următoarelor aspecte:

Relevanța: cât de relevante sunt obiectivele programului în raport cu necesitățile și prioritățile stabilite la nivel național și comunitar?

Eficacitatea: cât de realist este conceput programul astfel încât obiectivele sale generale și specifice să poată fi atinse până în anul 2013 sau mai devreme?

Eficiență: cât de bine sunt alocate resursele (contribuțiile) în raport cu rezultatele preconizate?

Consistența și coerența: măsurile și obiectivele propuse sunt legate în mod logic de rezultatele analizelor socio-economice, se completează reciproc (consistență) și sunt în conformitate cu obiectivele și domeniile de intervenție ale politicilor comunitare (obiectivele Strategiei de la Lisabona), naționale și regionale? (coerență)

Utilitatea: atât efectele preconizate, cât și cele neprevăzute, sunt realiste și satisfăcătoare, având în vedere contextul general al necesităților sociale, de mediu și economice?

Durabilitatea: efectele obținute în cadrul programelor propuse se mențin, chiar și după finalizarea acestora, fără a fi necesară o finanțare publică ulterioară?

Sistemele de management și monitorizare: în ce măsură influențează acestea îndeplinirea obiectivelor programului și cât de mult contribuie procedeele alese la obținerea unor rezultate pozitive?

Concluzia evaluatorilor a fost că POS Mediu este în concordanță cu strategiile comunitare. Programul operațional propus, prioritățile și obiectivele sale operaționale, coincid cu așa numitele teme orizontale ale Uniunii Europene în ceea ce privește angajarea forței de muncă, oportunitățile de șanse egale, protecția mediului și societatea informațională. Structura programului, așa cum este prezentată în cadrul variantei preliminare a Programului Operațional destinat sectorului de mediu din România, este în general adecvată. Obiectivele programului sunt relevante, principalele probleme sunt identificate și prioritizate, fiind de asemenea prevăzute măsuri corespunzătoare pentru soluționarea acestora.

Programul a fost îmbunătățit în concordanță cu comentariile primite din partea evaluatorilor. De exemplu, una dintre cerințele evaluatorilor a fost să fie prezentate dovezi care să justifice alocarea resurselor prevăzute în program în raport cu necesitățile României în sectorul de mediu. Ca urmare, a fost inclusă o secțiune privind *Evaluarea necesităților financiare de investiții în sectorul de mediu*, precum și mai multe informații specifice referitoare la costurile de conformare prezentate în Anexa 4. Alte exemple privind contribuția evaluării ex-ante la îmbunătățirea calității activităților de programare includ:

- Restructurarea analizei SWOT pentru a reflecta mai bine problemele asociate diferitelor sectoare de mediu (cărora li se adresează obiectivele și prioritățile Programului);
- Revizuirea documentului pentru a reflecta mai bine obiectivele Programului Operațional, redenumirea Axelor Prioritare 2 și 3 astfel încât să fie subliniate obiectivele de mediu;
- Modificarea substanțială a textului aferent Priorității 3 pentru a asigura claritatea ideilor exprimate și a pune accentul pe aspectele legate de protecția mediului, inclusiv introducerea unui indicator suplimentar;
- Clarificarea responsabilităților atribuite AM și OI și detalierea în general a sistemului de implementare.

Autoritatea de Management, în cazul anumitor recomandări pe care le-a acceptat doar parțial, a explicat motivele sale în răspunsul oficial transmis evaluatorilor ex-ante. În anumite situații, AM a fost de acord cu recomandările făcute, însă punerea acestora în practică nu era posibilă sau numai în parte posibilă.

În același timp, unele dintre recomandările făcute de evaluatori nu au fost acceptate de AM din motive obiective. Ca urmare a unor clarificări ulterioare între AM și evaluatorii ex-ante, aceștia din urmă au acceptat justificările AM, cu condiția introducerii în POS a mai multor argumente în special în ceea ce privește: justificările alocărilor financiare pentru diferitele axe prioritare ale POS; necesitatea intervențiilor în sectorul de apă potabilă; necesitatea măsurilor de economisire a energiei asociate intervențiilor majore; o mai mare importanță acordată măsurilor de conștientizare a publicului asociate investițiilor majore; contribuția la dezvoltarea societății civile. Toate aceste aspecte au fost detaliate în actuala versiune a POS Mediu în concordanță cu recomandările evaluatorilor ex-ante.

Astfel, procesul de evaluare ex-ante și-a atins obiectivele principale, determinând îmbunătățirea documentului.

Raportul final al evaluării ex-ante va fi transmis separat Comisiei Europene.

Evaluarea Strategică de Mediu

Evaluarea Strategică de Mediu (SEA) a fost una dintre principalele componente ale evaluării ex-ante. Aceasta s-a derulat în conformitate cu prevederile Hotărârii de Guvern Nr. 1076/2004 privind procedura evaluării de mediu pentru planuri și programe, care transpune în legislația românească Directiva UE Nr. 2001/42 (SEA) și cu sprijin provenit de la proiectul PHARE RO-2004/016-772.04.03.01.06 - “Evaluarea ex-ante”.

Asistența tehnică menționată mai sus a asigurat sprijin în realizarea evaluării strategice de mediu, inclusiv sprijin în elaborarea raportului SEA și organizarea consultării publicului. Pe parcursul întregii proceduri SEA a fost asigurată coordonarea de către autoritățile de mediu și implicarea celor din sectorul de sănătate. În concordanță cu prevederile legale, AM pentru POS Mediu a stabilit un grup de lucru pentru SEA, format din reprezentanți ai Ministerului Economiei și Finanțelor, Ministerului Sănătății Publice – Institutul de Sănătate Publică, Ministerului Internelor și Reformei Administrative, Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, departamentelor tehnice ale Ministerului Mediului și Dezvoltării Durabile și din partea ONG-urilor. Raportul SEA a fost elaborat de un expert cheie specializat în SEA, cu sprijin din partea grupului de lucru.

Pe parcursul evaluării strategice de mediu a fost analizat întregul conținut al POS Mediu. Concluziile și recomandările experților au avut la bază documentele naționale și internaționale relevante pentru POS Mediu. Cadrul de referință de bază pentru realizarea evaluării strategice de mediu a fost stabilirea obiectivelor de mediu relevante care au fost definite pe baza analizei documentelor naționale și internaționale relevante existente (strategii, planuri și programe) și a situației existente în sectorul de mediu, ținând cont de obiectivele din POS Mediu. Obiectivele finale relevante în ceea ce privește protecția mediului au inclus probleme relevante legate de sănătatea umană, precum și aspecte referitoare la protecția naturii și a biodiversității (în cadrul rețelei Natura 2000).

Concluzia raportului a fost că POS Mediu urmărește îmbunătățirea situației mediului în România. Analiza POS Mediu a demonstrat că măsurile prevăzute în cadrul principalelor domenii de intervenție pot avea efecte pozitive semnificative, cu excepția unor activități derulate în faza de

construcție și în cazul în care anumite măsuri de ameliorare a posibilelor efecte nu sunt puse în practică.

În cadrul sistemului general de monitorizare a POS Mediu va fi integrat și un program de monitorizare a mediului. Acesta va permite semnalarea eventualelor probleme de mediu rezultate din proiectele propuse în cadrul POS Mediu, neidentificate pe parcursul evaluărilor ex-ante, facilitând implementarea de urgență a măsurilor corective.

Consultarea publicului s-a realizat atât cu privire la raportul SEA, cât și la întreg POS Mediu. Documentele au fost făcute publice, fiind ușor de accesat prin intermediul paginii de web a MMDD. Publicul a fost anunțat prin intermediul canalelor media cu privire la posibilitatea exprimării opiniilor asupra documentelor prezentate, pe parcursul a 45 de zile, iar în luna ianuarie 2007 a fost organizată o dezbatere publică la sediul MMDD. Procedura SEA s-a finalizat pe 31 ianuarie 2007.

1. ANALIZA SITUAȚIEI ACTUALE

Analiza este axată pe acele sectoare de mediu care au în prezent cel mai mare impact negativ și care sunt cele mai rămase în urmă și în care investițiile preconizate a se realiza pe termen mediu, deși costisitoare, pot contribui în mod substanțial la dezvoltarea unei economii durabile, prin stimularea creării de noi locuri de muncă și a dezvoltării mediului de afaceri. În mod special, analiza vizează situația din următoarele sectoare de mediu: apă/apă uzată, deșeuri, poluarea solului, poluarea aerului, protecția naturii și a biodiversității, inundații, eroziune costieră. Un orizont mai larg al problemelor de mediu este prezentat în PND și CNSR și/sau integrat în alte Programe Operaționale (Creșterea Competitivității Economice, Dezvoltarea Resurselor Umane, Programul Operațional Regional), în Planul Național pentru Dezvoltare Rurală, Fondul de Mediu și alte programe guvernamentale.

1.1. Aspecte generale privind protecția mediului în România

Comparativ cu celelalte state europene, România este o țară de dimensiuni medii, cu o suprafață de 238.391 km² (a treisprezecea țară din Europa) și o populație totală de aprox. 21,7 milioane locuitori (conform Anuarului statistic 2004).

România este situată în partea de sud-est a Europei, la intersecția principalelor axe europene de comunicație vest-sud-est și nord-sud-est. Se învecinează la nord cu Ucraina, la est cu Republica Moldova, la sud cu Bulgaria, la vest cu Serbia și Muntenegru și Ungaria.

Situată în zona de interferență a ecosistemelor complexe carpato-danubian și danubiano-pontic, România are o zestre naturală și peisagistică de o remarcabilă frumusețe, varietate și echilibru.

Resursele naturale reprezintă o componentă esențială a bogăției României. Valorificarea acestor resurse prin exploatarea atât a materiilor prime neregenerabile, cât și a celor regenerabile, precum și prelucrarea lor în produse necesare vieții determină în mare măsură stadiul de dezvoltare economică și socială a țării, starea mediului și condițiile de trai ale populației. Pentru îmbunătățirea condițiilor de viață în România este necesar ca aceste resurse naturale să fie exploatate într-o manieră durabilă.

Misiunea dezvoltării durabile este de a găsi căile de creștere economică și dezvoltare, concomitent cu utilizarea rațională a resurselor naturale comune, astfel încât resursele regenerabile să poată fi menținute, iar cele neregenerabile să fie folosite într-un ritm care să țină seama de nevoile generațiilor viitoare.

Valorile naturale ale României vor avea o contribuție importantă pentru Uniunea Europeană, care se va înzestra cu o importantă suprafață a două eco-regiuni semnificative în ansamblu, și anume Dunărea cu Delta Dunării și Munții Carpați. În plus, România va aduce în UE habitate și specii aparținând a 5 regiuni biogeografice. Un tablou sinoptic al principalelor aspecte de mediu este prezentat mai jos.

- 97,8 % din rețeaua hidrografică a României este cuprinsă în bazinul fluviului Dunărea;
- Aproximativ 38% din lungimea Dunării se află pe teritoriul României;
- Cu o medie de numai 2660 m³ de apă/loc/an, față de media de 4000 m³ de apă/loc/an în Europa, România se situează în categoria țărilor relativ sărace în resurse de apă;
- 79% din apele uzate ajung neepurate sau insuficient epurate în receptorii naturali;
- Numai 52% din populația României beneficiază atât de servicii de alimentare cu apă,

cât și de canalizare;

- 363 milioane tone de deșeuri au fost generate în 2004 - aproximativ 326 milioane tone provin din industria extractivă, aproximativ 29 milioane tone reprezintă alte deșeuri de producție și circa 8 milioane tone reprezintă deșeuri municipale;
- Materialele reciclabile reprezintă aproximativ 40% din deșeurile urbane, din care 20% pot fi recuperate; în prezent doar 2% din materialele reciclabile sunt recuperate;
- Aproximativ 16 milioane tone de deșeuri au fost generate în 2004 de industria energetică ;
- 252 de depozite de deșeuri municipale au funcționat în 2004, din care 234 nu se conformează standardelor de mediu; există aproximativ 2686 locuri de depozitare în zonele rurale (dumping sites);
- Ecosistemele naturale și semi-naturale reprezintă 47% din teritoriul țării;
- Suprafața zonelor naturale protejate acoperă în prezent aproximativ 8% din teritoriul țării.

1.2. Sectorul de apă

Resursele de apă. În conformitate cu Raportul privind Starea Mediului (elaborat anual de MMDD), România este înzestrată cu toate tipurile de resurse de apă dulce (râuri, lacuri naturale și artificiale, fluviul Dunărea și apele subterane). Cea mai importantă resursă de apă dulce o constituie fluviul Dunărea și alte râuri. Lacurile naturale, deși numeroase (3.450), nu au o contribuție importantă la volumul de apă dulce. Volumul resurselor de apă utilizabile este de 2.660 m³/locuitor/an, în comparație cu media europeană de 4.000 m³/locuitor/an. Aceasta se datorează în principal contaminării resurselor de apă; dacă sunt luate în considerare numai resursele de suprafață, acestea sunt de circa 1.770 m³/locuitor/an, ceea ce plasează România printre statele cu resurse de apă relativ scăzute; în raport cu celelalte 25 de state europene, România se situează pe locul nouă.

- **Apele de suprafață:** rețeaua hidrografică a României este asigurată aproape în totalitate (97,8%) de bazinul fluviului Dunărea. Excepție face zona Dobrogei, în care râurile se varsă direct în Marea Neagră. Există 78.905 km de cursuri de apă, dar numai 22.000 km sunt monitorizați și utilizați în scopuri economice; totuși, acestea prezintă risc crescut de poluare. Cele mai importante surse de poluare care determină o calitate scăzută a apei sunt reprezentate de gospodăria, creșterea animalelor, industria chimică, extractivă și metalurgică.
- **Apele subterane:** regimul natural al apelor subterane a suferit modificări de-a lungul anilor în numeroase bazine hidrografice; în prezent, potențialul utilizabil din punct de vedere economic este de 5,5 miliarde m³/an, ceea ce echivalează cu aproximativ 250 m³/locuitor/an. Parțial, aceste ape au fost poluate în trecut cu metale grele provenite din industria extractivă sau prelucrătoare ori cu petrol, produse petroliere sau fenoli proveniți de la rafinării și instalații de foraj. Alți poluanți provin din activitățile agricole intensive din trecut.

Situația apelor uzate. Analiza statistică a situației principalelor surse de ape uzate, în anul 2005, a relevat faptul că față de un volum total evacuat de 4034 mil. m³/an, aprox. 2626 mil. m³/an reprezentând circa 65%, constituie ape uzate care trebuie epurate. Din volumul total de ape uzate necesitând epurare, cca. 21 % au fost epurate corespunzător, cca. 34 % ape uzate au fost insuficient epurate, apele uzate neepurate reprezentând restul de cca. 45%. Prin urmare, în anul 2005, cca. 79% din apele uzate, provenite de la principalele surse de poluare, au ajuns în receptorii naturali, în special râuri, neepurate sau insuficient epurate.

Cel mai mare volum de ape uzate, inclusiv apele de răcire, a fost evacuat de unități din: sectorul energie electrică și termică (peste 51 % din total); sectorul rezidențial (peste 36%); industria chimică (cca. 5%), restul fiind din industria extractivă și metalurgică, zootehnie. Cei mai mari poluatori ai apelor de suprafață cu substanțe organice, suspensii, substanțe minerale, amoniu, grăsimi, cianuri, fenoli, detergenți, metale grele sunt marile aglomerări urbane.

Din numărul total de 1.310 de stații de epurare și facilități de stocare (atât municipale, cât și industriale) investigate în anul 2005, 492 de stații, reprezentând circa 37,6 %, au funcționat *corespunzător*, iar restul stațiilor (818), adică 63,4 %, au funcționat *necorespunzător*.

Situația critică a stațiilor de epurare este generată de vechimea rețelelor de canalizare și a instalațiilor de epurare, de modificarea capacității de epurare, fără adaptarea acestora la parametrii constructivi, de slaba capacitate managerială și de situația financiară precară a operatorilor de utilități publice.

Din totalul de 2.609 aglomerări umane mai mari de 2000 l.e. (locuitori echivalenți), au fost identificate 340 aglomerări umane care au stații de epurare¹. Tipul stațiilor de epurare existente este prezentat în tabelul nr. 1, iar numărul total de aglomerări umane este prezentat în tabelul nr. 2.

Tabel nr. 1 Stații de epurare existente

Stații de epurare mecanice	Stații de epurare mecano-biologice	Stații epurare mecano-biologice-chimice	Stații de epurare mecano-chimice	Total stații de epurare (în aglomerări umane)
112	212	10	6	340

Sursa: MMDD

Tabel nr. 2 Număr total de aglomerări umane

	Aglomerări umane	Total locuitori echivalenți	% din totalul populației echivalente
2.000-10.000 l.e.	2346	10.192.131	39
10.000-150.000 l.e.	241	7.012.655	27
> 150.000 l.e.	22	9.562.512	34
Total	2609	26.767.398	100

Sursa: MMDD, Institutul Național de Statistică

Distribuția aglomerărilor în funcție de mărime și regiuni (Tabelul 3) arată că în Regiunea 1 – Nord-Est există cel mai mare număr de locuitori echivalenți.

Tabel nr.3 Distribuția aglomerărilor umane pe regiuni

Regiunea / locuitori echivalenți	2000 - 10000	10000 - 15000	15000 - 150000	Peste 150000	Total locuitori echivalenți	Total populație
Regiunea Nord-Est	2.143.018	257.283	948.568	1.410.000	4.758.869	3.743.819
Regiunea Sud-Est	1.311.223	213.170	758.731	1.538.080	3.821.204	2.858.687
Regiunea Sud Muntenia	2.013.594	256.967	1.112.436	618.500	4.001.497	3.358.392
Regiunea Sud-Vest	1.457.474	130.456	608.059	590.632	2.786.621	2.329.342
Regiunea Vest	763.592	163.562	630.775	665.000	2.222.929	1.946.647
Regiunea Nord-Vest	1.252.983	186.688	584.656	1.030.000	3.054.327	2.744.919
Regiunea Centru	1.062.030	122.413	913.528	1.510.300	3.608.271	2.545.271
Regiunea București-Ilfov	188.317	35.024	90.339	2.200.000	2.513.680	2.206.479
TOTAL	10.192.231	1.365.563	5.647.092	9.562.512	26.767.398	21.733.556

¹ Sursă: MMDD

Sursa: MMDD

Distribuția sistemelor de colectare și a stațiilor de epurare pe regiuni este prezentată în Tabelul 4. Aceasta situație reflectă faptul că sunt necesare investiții substanțiale atât pentru reabilitarea / extinderea sistemelor de colectare, cât și pentru construirea de stații de epurare a apelor uzate. Cea mai critică situație este în Regiunea București - Ilfov, deoarece în București nu există încă o stație de epurare a apelor uzate.

Tabel nr 4 Distribuția încărcării pe sisteme de colectare și stații de epurare existente

Regiunea	Total I.e.	Sistem colectare		Stații de epurare	
		Total încărcare I.e.	Procent încărcare %	Total încărcare I.e.	Procent încărcare %
Regiunea Nord-Est	4.758.869	1.813.987	38	1.448.783	30
Regiunea Sud-Est	3.821.204	1.845.587	48	1.057.582	28
Regiunea Sud Muntenia	4.001.497	1.192.130	30	696.669	17
Regiunea Sud-Vest	2.786.621	1.101.270	40	408.720	15
Regiunea Vest	2.222.929	870.289	40	452.969	21
Regiunea Nord-Vest	3.054.327	1.270.162	42	985.362	32
Regiunea Centru	3.608.271	1.738.879	48	1.319.578	37
Regiunea București-Ilfov	2.513.680	1.020.670	41	219.247	9
TOTAL	26.767.398	10.852.974	41	6.588.912	25

Ținând cont de aspectele privind protecția mediului și de așezarea sa geografică în bazinul Dunării și Mării Negre, România a declarat prin HG 352/2005 întregul său teritoriu drept zonă sensibilă, acest aspect presupunând obligația ca toate aglomerările umane cu mai mult de 10.000 locuitori echivalenți să fie prevăzute cu stații de epurare cu nivel avansat de epurare, respectiv treaptă terțiară (eliminarea azotului și fosforului).

În conformitate cu obligațiile asumate în procesul de negociere, România trebuie să se conformeze cu prevederile Directivei 91/271/CE privind epurarea apelor uzate urbane până în anul 2018, iar costurile estimate pentru implementare sunt de circa **9,5 miliarde Euro** pentru investiții, din care **5,7 miliarde Euro** pentru stațiile de epurare și **3,8 miliarde Euro** pentru sistemele de canalizare.

Rețeaua publică de alimentare cu apă potabilă. Conform Raportului elaborat în anul 2004 de către Institutul de Sănătate Publică, România se situează între țările cu o acoperire de nivel mediu în Europa, având în vedere că numai 65%² din populație beneficiază de apă potabilă asigurată din rețeaua publică. În Europa populația este conectată la sisteme publice de aprovizionare cu apă în proporție de 96% -100% în mediul urban și 87% în mediul rural, conform raportului OMS "Global Water Supply and Sanitation Assessment 2000". În ultimii 25 de ani în România s-a realizat o creștere a numărului de utilizatori racordați la rețele de apă curentă de la 29% din populația țării la 65%, în condițiile în care în același interval de timp s-au produs mutații majore și în raportul dintre populația urbană și cea rurală.

Populația rezidentă în 256 localități urbane este de 11.551.096 locuitori, 86% din aceasta fiind aprovizionată cu apă potabilă prin intermediul sistemului public. Cifrele raportate arată că într-un număr de 55 localități urbane (21,5%), populația este conectată în proporție de 100% la sistemul public de alimentare cu apă³.

² Raportul Național 2004 – « Monitorizarea calității apei potabile în zonele urbane », Institutul de Sănătate Publică, București

³ Idem

Rețelele de distribuție a apei potabile au o lungime totală de 47.778 km, aferentă unui procent de 71% din lungimea totală a străzilor în mediul urban. Rețeaua de alimentare cu apă potabilă s-a extins continuu (în anul 2005 lungimea rețelei de apă era cu 24% mai mare comparativ cu 2000).

Cantitatea anuală de apă potabilă distribuită consumatorilor a însumat în anul 2005 cca. 1.089 mil. m³ (cu 46% mai puțin decât în 1995), din care pentru uz casnic 628 mil. m³. În ultimii 10 ani se constată o scădere a cantității totale de apă distribuită în rețea, datorată, în principal, contorizării și reducerii activităților industriale.

Repartizarea neuniformă a resurselor de apă pe teritoriul țării, gradul insuficient de regularizare a debitelor pe cursurile de apă, poluarea semnificativă a unor râuri interioare sunt principalii factori care fac ca zone importante ale țării să nu dispună de surse suficiente de alimentare cu apă în tot cursul anului, mai ales în perioadele de secetă sau în iernile cu temperaturi scăzute.

Rețeaua de canalizare. La sfârșitul anului 2005, numărul localităților dotate cu instalații de canalizare publică era de 693 (tabelul nr. 5). Rețeaua de canalizare are o lungime totală de 18.381 km, din care în mediul urban 16.397 km. *Doar 73% din lungimea totală a străzilor sunt echipate cu rețele de canalizare în mediul urban.*

Tabel nr. 5 Evoluția rețelei de canalizare

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Lungimea rețelei (km)	15.199	15.291	15.502	16.012	16.080	16.348	16.590	16.812	17.183	17.514	18.381
Număr localități (nr)	607	616	619	636	654	674	682	679	664	675	693

Sursa: Institutul Național de Statistică

În stațiile de epurare a apelor uzate existente în România se epurează numai 77% din debitul total evacuat prin rețelele publice de canalizare; 47 localități urbane (printre care București, Craiova, Drobeta-Turnu-Severin, Brăila, Galați, Tulcea) deversează apele uzate în receptorii naturali fără o epurare prealabilă.

Populația care beneficiază de serviciul de canalizare este de cca. 11,5 mil. locuitori, din care 10,3 mil. locuitori în mediul urban (reprezentând 90% din populația urbană), respectiv 1,15 mil. locuitori în mediul rural (10% din populația rurală).

Corelând cele două echipări hidroedilitare – distribuție de apă potabilă și canalizare - populația țării se poate grupa în trei mari categorii:

- populația care beneficiază de ambele servicii - 52%;
- populația care beneficiază numai de alimentare cu apă, dar nu și de canalizare - 16%;
- populația care nu beneficiază nici de alimentare cu apă, nici de canalizare - 32%.

Studiul comparativ realizat între statele UE, pe baza datelor furnizate de EUROSTAT (tabelul nr. 6) a reliefat încă o dată situația deficitară a infrastructurii de apă și apă uzată din România, subliniind totodată necesitatea investițiilor în acest sector.

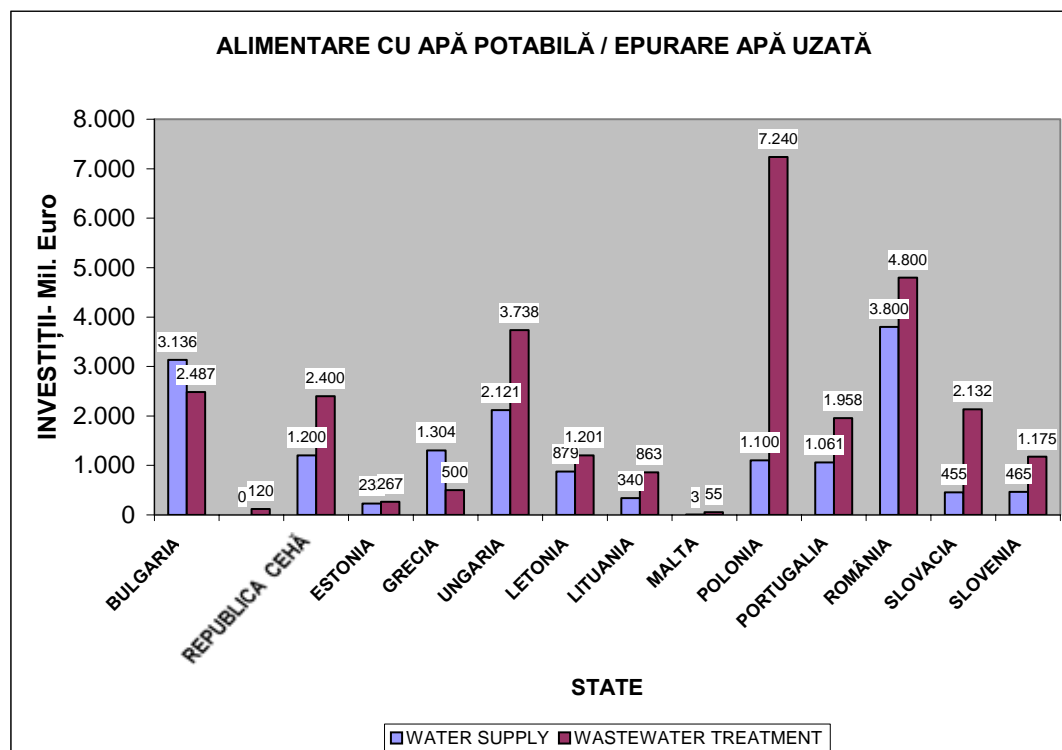
Tabel nr. 6. Indicatori în sectorul de apă la nivelul statelor UE în anul 2002

Stat	Populația conectată la serviciile publice de alimentare cu apă (%)	Populația conectată la sistemele municipale de canalizare (%)
Belgia	96.4	-
Bulgaria	98.8	68
Republica Cehă	89.8	80
Estonia	72	72
Franța	99.4	82
Ungaria	93	62
Lituania	76	71
Polonia	84.8	57

Sursă: Eurostat

De asemenea, în conformitate cu raportul de țară privind România asupra Evaluării Strategice a Mediului și Prevenirea Riscurilor, elaborat de ECOLAS&GHK pentru Comisia Europeană, în ceea ce privește alimentarea cu apă/tratarea apelor uzate, precum și necesitățile de investiții pentru perioada 2007– 2013, România se află pe locul doi după Polonia (Fig. 1).

Fig. 1. Investițiile necesare în noile State Membre în perioada 2007 – 2013

Sursa: "Evaluarea Strategică a Mediului și Prevenirea Riscurilor" – Raport de țară – România, ECOLAS&GHK, 2006

Calitatea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare. Calitatea chimică a apei distribuite prin sisteme publice de alimentare, caracterizată prin indicatorii generali de potabilitate, a fost determinată prin analize efectuate pentru identificarea substanțelor toxice din apă (4% având valori mai mari decât concentrațiile admise), a consumului chimic de oxigen (5% având valori mai mari decât concentrațiile admise), a amoniacului (5% valori necorespunzătoare) și a azotaților (3% rezultate necorespunzătoare).

Raportul din 2004 al Institutului de Sănătate Publică privind calitatea apei potabile din localitățile urbane, a evidențiat că aproximativ 3 % din din totalul populației racordate la rețeaua de alimentare

cu apă este afectată de furnizarea intermitentă a apei, de peste 8 ore zilnic.

În plus, numărul populației potențial expuse la risc, luând în considerare vechimea rețelelor, calitatea apei la sursă și parametrii pentru care în prezent nu exista date, poate fi estimat la peste 9,8 milioane locuitori în zonele urbane.

Pentru parametrii monitorizați, principalele zone în care se înregistrează cele mai severe neconformări cu normele în vigoare sunt localizate în județele: Alba, Botoșani, Bacău, Constanța, Călărași, Dâmbovița, Maramureș, Neamț, Olt, Prahova, Sibiu și Suceava.

În România exista 1398 de stații de tratare a apei, din care :

- 797 stații produc apă potabilă pentru o populație cuprinsă între 50 și 5000 de locuitori;
- 601 stații produc apă potabilă pentru localități cu o populație mai mare de 5000 locuitori.

De asemenea, 25% din sistemele publice de apă care aprovizionează între 50 – 5000 de persoane, au apă necorespunzătoare din punct de vedere al parametrilor bacteriologici, turbiditate, amoniac, nitriți, fier, iar 10% din sistemele publice care aprovizionează mai mult de 5.000 de persoane distribuie apă necorespunzătoare din punctul de vedere al oxidabilității, turbidității, amoniacului, fierului, nitraților, gustului, mirosului.

Sistemul de furnizare și sistemul de distribuție sunt în general realizate din materiale inadecvate (azbociment și plumb), 30% dintre conducte sunt construite din oțel și nu există un sistem adecvat de curățare a conductelor. Aproximativ 70-75% din actuala rețea de alimentare cu apă necesită înlocuire. Apa potabilă este contaminată cu produși de coroziune și impurități rezultate din accidente frecvente. De asemenea, furnizarea intermitentă a apei potabile afectează calitatea acesteia. În plus, trebuie înlocuite și conductele construite din plumb.

Gestionarea nămolului provenit de la epurarea apelor uzate orășenești. În prezent, cea mai mare parte a nămolului provenit de la epurarea apelor uzate orășenești este tratat prin metode diferite și depozitat pe terenuri aparținând stațiilor de epurare; doar o mică parte din cantitatea produsă este valorificată în agricultură. Cadru legal pentru valorificarea agricolă a nămolului a fost creat prin transpunerea Directivei 86/278/EC privind protecția mediului și, în particular, a solului, atunci când se utilizează nămolurile de epurare în agricultură, respectiv prin Ordinul MMDD 344/2004.

Investiții importante sunt necesare pentru construirea unor instalații adecvate de tratare a nămolului rezultat din stațiile de epurare.

Se încurajează atât utilizarea în agricultură a acestui tip de nămol, cât și crearea condițiilor necesare pentru a asigura eliminarea prin cele mai bune metode, atât din punctul de vedere al costurilor, cât și al protecției mediului.

Utilitățile de apă și apă uzată în zona rurală⁴

⁴ Conform legislației din România (Legea Nr. 350/2001 privind planificarea teritorială și urbanismul și Legea Nr. 351/2001 pentru aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea IV Rețeaua de localități), zonele rurale sunt definite pe baza activităților de bază și a dotărilor aferente utilităților publice (localitățile rurale sunt localitățile în care fie majoritatea populației se ocupă cu agricultura, silvicultura sau pescuitul, fie, în tzermeni de dotare cu utilități publice, acestea nu îndeplinesc prevederile legale pentru a fi declarate localități urbane, chiar dacă majoritatea populației este lucrează în alte sectoare decât cele menționate anterior . Pentru sectorul de apă este foarte important să se considere definiția aglomerărilor în conformitate cu Directiva Nr. 91/271 privind epurarea apelor uzate urbane – “aglomerare” însemnând o zonă în care populația și/sau activitățile economice sunt suficient de concentrate

Chiar dacă în ceea ce privește aglomerările cu o populație care nu depășește 2000 l.e. România nu are obligații urgente în conformitate cu Capitolul 22 – Mediu, modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată în aceste zone reprezintă o prioritate guvernamentală, fiind considerată o condiție esențială pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației care trăiește în zonele rurale , precum și pentru dezvoltarea acestora.

În zonele rurale, 67% din locuitori nu au acces la alimentarea cu apă potabilă, iar aproximativ 90% nu sunt conectați la sistemele de canalizare. Conform Institutului Național de Statistică, rețelele de alimentare cu apă din zonele rurale au fost în parte reabilitate în perioada 1998 – 2005, fiind extinse de la 16.245 km în 1998 până la aproximativ 22.660 în 2005. Totuși, utilitățile publice rămân insuficiente având în vedere că nu toate gospodăriile dintr-o localitate sunt conectate la rețeaua de alimentare cu apă, chiar dacă localitatea respectivă beneficiază de astfel de falicități. În majoritatea gospodăriilor din zona rurală sunt utilizate puțurile pentru alimentarea cu apă potabilă (aproximativ 70% dintre acestea). În ceea ce privește sistemele de canalizare, discrepanța dintre zonele urbane și cele rurale este în mod considerabil mai mare, având în vedere existența unui procent de 92,3% în zonele urbane și numai 7,7% în zonele rurale (date din 2005).

Poluarea cu nitrați a apelor de suprafață și a celor subterane.

În România, multe din fermele individuale și din cele de tipul micilor proprietăți folosesc îngrășământul natural drept principal fertilizator, întrucât acesta este cel mai ieftin și mai disponibil. Astfel, utilizarea fertilizatorilor chimici a scăzut. În anul 2000, cantitatea medie de fertilizatori chimici era de 36 kg pe hectar (din totalul suprafeței arabile), de aproximativ 4 ori mai mică decât în 1989. În ceea ce privește zootehnia, gospodăriile individuale adesea nu sunt prevăzute cu platforme protejate pentru colectarea gunoiului de grajd, astfel încât nutrienții, în special nitrații, se dizolvă în apele subterane. Mai mult decât atât, aceste platforme nu sunt golite în vederea colectării și depozitării.

Fermele și operatorii agricoli mai mari dispun de facilități de depozitare a gunoiului de grajd și a deșeurilor lichide de la animale, dar majoritatea facilităților de epurare a apelor uzate, precum și cele de depozitare, trebuie reabilitate sau modernizate și prevăzute cu facilități de manevrare și gospodărire pentru fertilizatorii naturali organici, în conformitate cu legislația în vigoare.

Apele de suprafață și cele de adâncime sunt monitorizate în mod regulat; totuși, rezultatele procesului de monitorizare nu sunt întotdeauna relevante din cauza echipamentelor de laborator învechite și insuficiente; în plus, rețeaua informațională de monitorizare și control nu este în permanență funcțională.

În pofida acestor dificultăți, *contaminarea apei cu nitrați* proveniți din agricultură a fost reanalizată și evaluată în scopul identificării zonelor vulnerabile. Rezultatele evaluării riscurilor potențiale de afectare a solului și apelor în care se deversează au făcut posibilă identificarea următoarelor zone sensibile, împărțite în categoriile (A), (B) și (C):

- (A) zone potențial vulnerabile datorate deversării de nitrați în apele de suprafață: 5.650 km², i.e. 2,37% din suprafața țării și 3,82% din suprafața fermelor;
- (B) zone potențial vulnerabile (cu risc de vulerabilitate mediu) prin infiltrarea subterană cu nitrați a acviferelor libere: 13.759 km², i.e. 5,77% din suprafața țării sau 9,30% din suprafața fermelor;
- (C) zone cu risc sporit de vulnerabilitate prin infiltrarea subterană cu nitrați a acviferelor libere: 1.200 km², i.e. 0,50% din suprafața țării sau 0,8% din suprafața fermelor.

astfel încât apele uzate urbane să poată fi colectate și direcționate către o stație de epurare sau către un punct final de descărcare.

Utilități de management al apelor. Regionalizarea serviciilor de apă

○ *Cadrul legal*

După o perioadă de mai mult de patru decade de management centralizat, România a decis să revină la principiul autonomiei locale, transferând responsabilități majore și specifice către administrația locală, principiu reflectat în Constituție. Una dintre aceste responsabilități specifice, menționată în Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală, se referă la *obligația administrației locale de a organiza operaționalizarea eficientă și adecvată pentru furnizarea de servicii publice*. Conform acestei legi, administrațiile publice locale au dreptul de a se asocia în scopul dezvoltării de servicii publice eficiente de interes comun / regional.

În România, serviciile publice locale (organizate în responsabilitatea autorităților publice locale) sunt reglementate de o lege “generală” (Legea nr. 326/2001 amendată de Legea 51/2006 privind serviciile comunitare de utilități publice). Prevederile privind organizarea și operarea serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare sunt completate de o lege „specifică” (OG nr. 32/2002 amendată de Legea 241/2006 privind serviciile de apă și canalizare).

Scopul acestei legi „specifice” este de a stabili *“cadrul juridic unitar privind înființarea, organizarea, gestionarea, finanțarea, exploatarea, monitorizarea și controlul funcționării serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare”*. De asemenea, include principiile, structura și condițiile de operare ale acestor servicii, prevederi despre politica tarifară și metodologia de calcul a tarifelor.

Regulamentele cadru (ale UE) includ regulile pentru delegarea directă a managementului serviciilor de apă. Conform acestora, *“în cazul unei companii comerciale rezultate prin reorganizarea administrativă a unei foste regii autonome de interes departamental sau local, sau din servicii publice specializate subordonate autorităților administrației publice locale, care gestionează bunuri, activități și servicii de apă și canalizare și ale căror capital este deținut în totalitate de unitățile administrativ-teritoriale, delegarea managementului serviciului este alocată direct acestora”*. În conformitate cu această prevedere, Companiile Regionale de Apă, așa cum sunt descrise în paragrafele următoare, își vor desfășura activitățile în baza unui contract de delegare semnat cu administrația publică în cauză, pentru furnizarea de servicii publice.

În conformitate cu legislația națională, Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice autorizează operatorii eligibili, în baza unui set de criterii privind mărimea, capacitatea profesională și managerială, performanțele tehnice și financiare. Mai mult, responsabilitățile sale includ un control semnificativ asupra tarifelor și calității serviciilor furnizate.

○ *Fundamentarea regionalizării sistemelor de apă*

Servicii publice eficiente pot fi asigurate doar prin realizarea de programe adecvate de investiții. Numai 32 de municipalități cu o populație de peste 100.000 de locuitori fiecare, au beneficiat de programe de investiții pentru reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată după anul 1990.

Doar o mică parte din cele 276 de orașe din România (la sfârșitul anului 2003) au beneficiat de aceste programe. În jur de 230, considerate orașe mici și mijlocii, nu au reușit să obțină finanțare nici de la instituțiile finanțatoare internaționale, nici de la operatorii privați. Din cauza lipsei de fonduri, aceste orașe au realizat foarte puține investiții în ultimii 15 ani pentru a-și menține și dezvolta infrastructura de apă și apă uzată. Prin urmare, starea sistemelor este foarte proastă. Unele din problemele majore legate de serviciile de apă din micile aglomerări includ:

- servicii neadecvate de întreținere și operare;

- volum crescut de apă neplătită cauzat de scurgeri în cadrul rețelelor și de nivelul scăzut al colectării taxelor de la consumatori;
- lipsa investițiilor pentru reabilitarea/extinderea infrastructurii de apă/apă uzată;
- lipsa unui personal potrivit pentru promovarea, managementul și implementarea investițiilor majore;
- management neadecvat al costurilor de operare, întreținere și a celor legate de personal;
- roluri și responsabilități neclare ale instituțiilor/autorităților implicate în managementul utilităților publice;
- cadru instituțional neadecvat.

Există o nevoie constantă de asigurare a faptului că toate orașele pot investi în vederea menținerii și modernizării infrastructurii lor pentru a avea servicii bune, capabile de a atinge standardele europene. Aceasta presupune adoptarea și implementarea unor politici de dezvoltare adecvat formulate, concentrate asupra satisfacerii nevoilor reale ale populației și un grad de suportabilitate adecvat.

o *Dezvoltarea regionalizării sistemelor de apă*

În acest context, începând cu anul 2001, autoritățile române au elaborat programe menite să sprijine autoritățile locale în vederea:

- accesării finanțării internaționale în aglomerările mici și mijlocii, cu scopul de a reabilita și moderniza infrastructura locală de apă și
- promovării utilităților regionale auto-finanțabile prin introducerea principiilor de recuperare a costurilor și de eficientizare a activității acestora.

Regionalizarea serviciilor de apă, menită să diminueze fragmentarea excesivă a acestui sector și să realizeze economii la scală, este în derulare. Programele sunt susținute prin intermediul programelor de pre-aderare (ISPA și PHARE) și cuprind 35 de județe beneficiare din totalul celor 42 din România.

Schema de întărire a capacității instituționale este astfel gândită încât să ofere legături cu programele de investiții care sprijină reabilitarea, modernizarea și îmbunătățirea infrastructurii locale de apă și apă uzată. În acest scop, investițiile sunt identificate și prioritizate pentru includerea unor componente care să reducă costurile, să sporească eficiența și serviciile de bază. Noi programe de instalare a contoarelor, de monitorizare a presiunii și debitului, de diminuare a necontorizării apei, a infiltrațiilor în sistemele de canalizare, etc. reprezintă părți componente ale proiectelor de investiții ca parte a programelor de management al investițiilor.

Programele de întărire a capacității instituționale includ, de asemenea, cursuri de instruire pentru autoritățile locale în vederea utilizării de către acestea a creditelor externe (co-finanțări) ca sursă de finanțare pentru investițiile lor și pentru îmbunătățirea capacității lor de planificare a investiției în infrastructura municipală pe o bază durabilă, prin introducerea unei discipline financiare și operaționale.

Autoritățile locale individuale vor fi acționarii Companiilor Regionale de Apă (OR) și vor stabili în paralel o asociație a municipalităților și a Consiliului Județean denumită Asociație de Dezvoltare Intercomunitară (ADI) căreia îi vor delega exercitarea drepturilor de acționar. Cerințele operaționale și prevederile legate de control vor fi definite într-un contract de delegare al ADI și în actul de încorporare al OR, conform criteriilor detaliate în capitolul 5.1 Management (secțiunea – Prevederi specifice pentru implementarea adecvată a POS Mediu).

Corespunzător, ADI reprezentând administrațiile locale, intră în contractul de delegare de servicii fie cu operatori de utilități experimentați care au dovedit capacitatea de pregătire și implementare a investițiilor de mărimea propusă în program sau cu noi operatori regionali formați prin gruparea operatorilor existenți. Trebuie să fie licențiați și capabili să demonstreze capacitatea de a funcționa într-o manieră durabilă.

Accesarea fondurilor UE pentru satisfacerea nevoilor de investiții va reprezenta un stimulent pentru trecerea de la un număr mare de furnizori de servicii de slabă calitate la un număr limitat de operatori mari și puternici, capabili să ofere servicii mai bune la nivele tarifare acceptabile, care să asigure recuperarea totală a costurilor și rambursarea împrumuturilor de către autoritățile locale.

Din punct de vedere instituțional, regionalizarea este realizată prin reorganizarea serviciilor publice existente deținute de municipalități. Regionalizarea se bazează pe trei elemente instituționale:

- Asociația de Dezvoltare Intercomunitară (ADI)/ Asociația de Municipalități⁵⁴
- Compania Regională de Apă
- Contractul de Delegare de Servicii.

Municipalitățile incluse în program vor forma împreună o așa numită Asociație de Municipalități sau o Asociație de Dezvoltare Intercomunitară, o structură bazată pe colaborare care va permite autorităților locale beneficiare să controleze Compania Regională de Apă și să monitorizeze și să supervizeze mai bine implementarea lucrărilor de reabilitare și modernizare. Asociația permite reunirea consiliilor locale sub forma unei entități legale cu scopul de a stabili, în baza unei scale de regrupare teritorială, obiectivele și prioritățile comune. Este necesar de remarcat avantajele aduse succesiv în 2001 de Legea Nr. 215 și în 2006 de Legea Nr. 286. Legea 215/2001 autorizează administrațiile publice locale să-și stabilească contacte de asociere în baza prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 privind Asociațiile și Fundațiile. Legea Nr. 286/2006 (care amendează Legea nr. 215/2001 privind administrația publică locală) autorizează administrațiile publice locale să se asocieze sub forma unei entități cu personalitate juridică.

În concluzie, scopul procesului de regionalizare a serviciilor de apă inițiat de către autoritățile române și susținut în mod considerabil de programele de pre-aderare (PHARE, ISPA) este de a asista beneficiarii locali în procesul de înființare a unor operatori eficienți de servicii de apă și apă uzată și în acela de întărire a capacității instituționale a autorităților locale pentru controlul eficace a activităților acestora prin intermediul Asociației de Dezvoltare Intercomunitară.

Obiectivul general al acestui program este de a sprijini autoritățile locale în implementarea unui program de investiții multi-anual integrat cu scopul de a îmbunătăți standardele serviciilor municipale de apă și apă uzată prin crearea unor furnizori de servicii regionali integrați, eficienți, viabili din punct de vedere financiar și autonomi, capabili să planifice și să implementeze investiții în contextul unui proces de consolidare în sector, în concordanță cu politicile și practicile UE.

1.3. Managementul deșeurilor

Gestionarea deșeurilor reprezintă una dintre problemele importante cu care se confruntă România în ceea ce privește protecția mediului. Aceasta se referă la activitățile de colectare, transport, tratare, valorificare și eliminare a acestora.

⁵ Termenul Asociația de Municipalități a fost înlocuit de Asociația de Dezvoltare Intercomunitară în noul cadru legislativ revizuit. Are același înțeles în cadrul acestui document.

Datele privind gestionarea deșeurilor în România fac distincție între două categorii importante de deșeuri:

- deșeuri municipale și asimilabile din comerț, industrie și instituții, deșeuri din construcții și demolări și nămoluri provenite de la stațiile de epurare orășenești;
- deșeuri de producție.

În perioada 1998 – 2004, raportul dintre cele două categorii a variat de la an la an, media fiind de aproximativ 29% deșeuri municipale și 71% deșeuri de producție.

Tabel 7. Structura deșeurilor generate ⁶

- mil. tone-

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Deșeuri municipale	6,77	8,07	8,96	8,82	9,58	8,43	8,19
Deșeuri de producție	22	17	18	22,25	24,5	30,54	28,51

Sursa: *Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Protecția Mediului (ICIM)*

Conform OUG 78/2000 privind regimul deșeurilor, aprobată cu modificări prin Legea 426/2001, deșeurile din industria extractivă nu se supun prevederilor acestui act normativ, acestea având reglementări specifice. Activitatea minieră este reglementată prin Legea minelor nr. 85/2003; autoritățile competente pentru acest domeniu sunt în prezent: Ministerul Economiei și Finanțelor, Agenția Națională pentru Resurse Minerale, Agenția Națională pentru Dezvoltarea și Implementarea Programelor de Reconstrucție a Zonelor Miniere (actualmente Agenția Națională pentru Dezvoltarea Zonelor Miniere).

Planul Național de Gestiune a deșeurilor, aprobat prin HG 1470/2004, furnizează o analiză detaliată a managementului deșeurilor în România, măsuri de prevenire a producerii deșeurilor și de reducere a cantității acestora; metode de reciclare; lista indicatorilor de monitorizare. Acesta include, de asemenea, acțiuni și mijloace adecvate pentru conformarea cu acquis-ul comunitar de mediu în domeniul gestionării deșeurilor. Planurile Regionale de Gestiune a Deșeurilor, elaborate pe baza legislației românești și comunitare și aprobate prin Ordin ministerial comun al Ministerului Mediului și Gospodăririi Apelor (actualmente Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile) și Ministerului Integrării Europene (actualmente Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor), transpun, la nivel regional, obiectivele Planului Național de Gestiune a Deșeurilor. Aceste documente promovează cooperarea între autoritățile județene și cele locale în vederea înființării și dezvoltării unui sistem de management integrat al deșeurilor care să înlocuiască sistemul existent, ineficient atât din punct de vedere economic, cât și din cel al protecției mediului. În acest context au fost identificate soluții posibile, specifice în funcție de particularitățile fiecărei regiuni, pentru a se asigura îndeplinirea obiectivelor naționale și a angajamentelor asumate de România pentru Capitolul 22 – Mediu.

Deșeurile municipale

Generarea deșeurilor municipale. Cantitatea de deșeuri municipale generate variază de la an la an, înregistrându-se în ultimii 6 ani o tendință generală de creștere, determinată atât de creșterea consumului populației, cât și de creșterea proporției populației deservite de serviciile publice de salubritate în sistem centralizat⁷. Datele privind generarea și gestionarea deșeurilor municipale în anul 2004 sunt prezentate în tabelul 8.

Tabelul 8 Deșeuri municipale generate în anul 2004

⁶ Datele referitoare la deșeurile de producție nu includ deșeurile provenite din activitățile miniere.

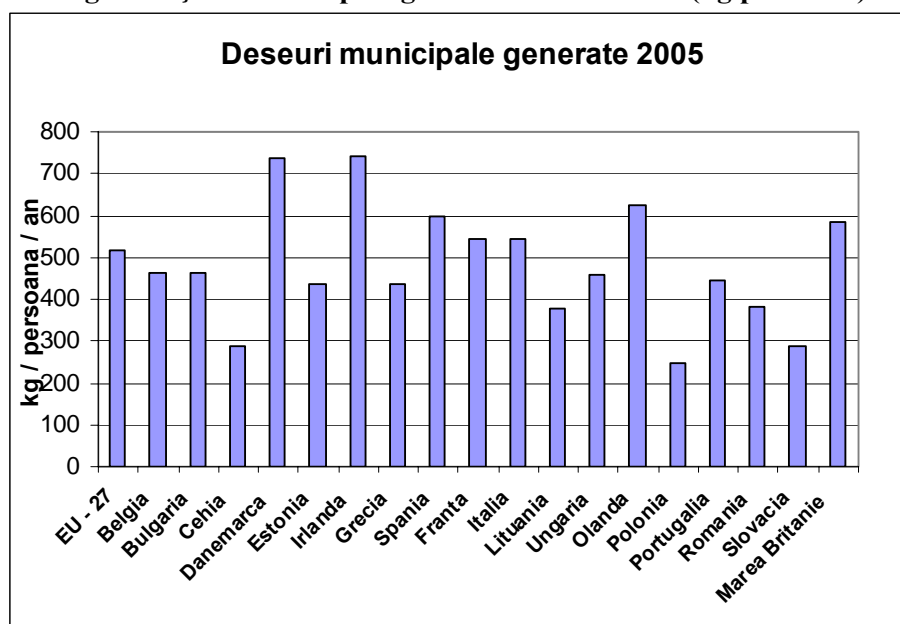
⁷ Sursă: Strategia Națională de Gestiune a Deșeurilor și Planul Național de Gestiune a Deșeurilor (HG Nr. 1470/2004)

Tipuri de deșuri	Deșuri generate	Deșuri valorificate	Deșuri eliminate
	(mii tone)	(mii tone)	(mii tone)
Deșuri menajere și asimilabile colectate	5.161	74	5.087
Deșuri de la serviciile municipale (inclusiv nămoluri de la epurarea apelor uzate orășenești)	840	9,5	830,5
Deșuri din construcții și demolări	715	0,5	714,5
Deșuri necolectate (estimate în funcție de indicele mediu de generare)	1.482	0	1.482
TOTAL DEȘURI MUNICIPALE	8.198	84	8.114

Sursa: Agenția Națională de Protecția Mediului – Generarea și gestionarea deșeurilor în 2004

În comparație cu statele UE, cantitatea de deșuri municipale produsă în România în anul 2005, exprimată în kg/persoană, s-a situat sub media UE-27.

Fig. 2. Deșuri municipale generate în statele UE (kg/persoană)

Sursă: Eurostat

Cantitatea de deșuri municipale generate pe cap de locuitor ilustrează nivelul de dezvoltare economică a respectivului stat. În mod contrar față de situația întâlnită în majoritatea statelor dezvoltate din UE, cantitatea de deșuri generată în România este în general depozitată, numai un procent de 2% reprezentând deșeurile reciclate.

Table 9. Depozitarea deșeurilor în statele UE

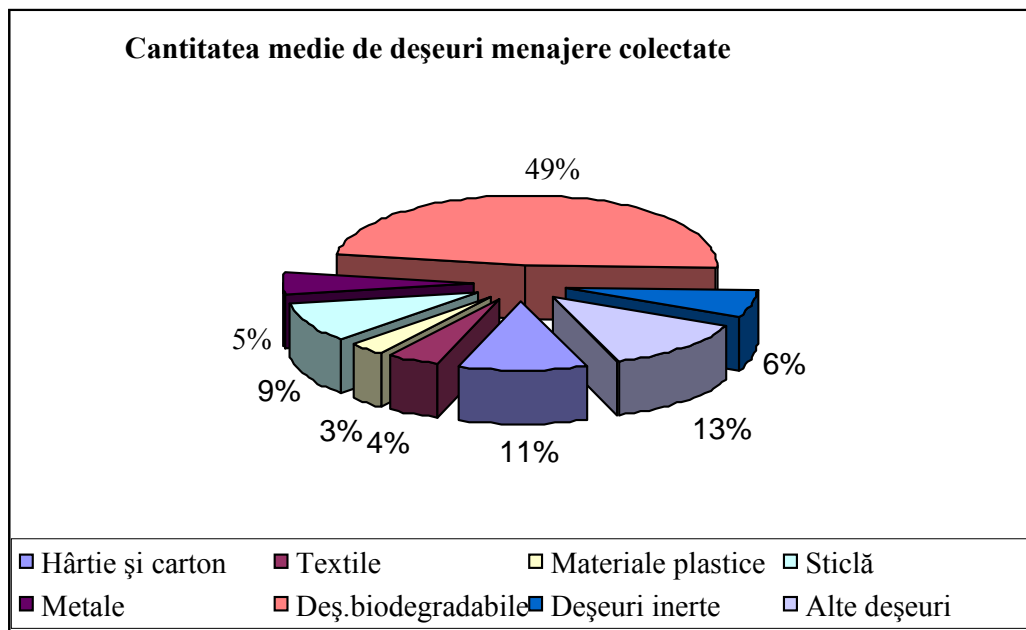
- mii tone -

Stat	Deșuri municipale reciclate	Deșuri municipale tratate (compost)	Deșuri municipale incinerate	Deșuri municipale depozitate
Belgia	1,442	1,088	1,627	594
Grecia	375	32	-	4,233
Spania	3,811	3,914	1,567	14,723
Franța	4,715	4,208	11,110	12,991
România	170	-	-	6,695

Sursă: Eurostat

Din totalul cantității de deșuri municipale, cea mai mare parte o reprezintă deșeurile menajere și asimilabile, însumând 5.161 milioane tone. Acestea provin din gospodăriile populației, respectiv de la unități economice, comerciale, birouri, instituții, unități sanitare. Compoziția acestora a variat în ultimii ani, ponderea cea mai mare având-o deșeurile biodegradabile (Figura 3); în anul 2004, deșeurile biodegradabile au reprezentat cca. 49% din cantitatea totală de deșuri menajere colectate; plasticul și sticla au reprezentat, de asemenea, cantități importante.

Figura 3 Compoziția procentuală medie a deșeurilor menajere colectate

Sursa: Agenția Națională de Protecția Mediului – „Generarea și gestionarea deșeurilor în 2004”

Prognoza de generare a deșeurilor municipale s-a realizat pe baza prognozei evoluției populației pe tip de mediu locuit, luând în considerare creșterea consumului de bunuri la populație; astfel, Planul Național de Gestiune a Deșeurilor estimează o creștere medie de 0,8% pe an a cantității de deșuri municipale generate până în 2013.

Gestionarea deșeurilor municipale. În mediul urban, gestionarea deșeurilor municipale este realizată în mod organizat, prin intermediul serviciilor proprii specializate ale primăriilor sau ale firmelor de salubritate. Proporția populației urbane deservite de servicii de salubritate a crescut de la 73% în 1998, la cca. 90% în 2002-2003.

În mediul rural, serviciile organizate de salubritate sunt aproape inexistente, transportul la locurile de depozitare fiind făcut în mod individual de către generatori. Numai o mică parte din populația din mediul rural este deservită de servicii organizate de salubritate, respectiv comunele din vecinătatea centrelor urbane. În anul 2003, cca. 5% din populația rurală a fost deservită de servicii de salubritate, în timp ce în anul 2004 acest procent a crescut până la 6,5%.

Deșeurile municipale sunt gestionate în mod diferit, în funcție de caracteristicile lor și de cantitățile în care sunt generate.

Gestionarea deșeurilor menajere. Din totalul deșeurilor municipale, aproximativ 40% reprezintă materiale reciclabile, din care cca. 20% pot fi recuperate, nefiind contaminate. În urma colectării selective prin proiecte pilot, doar 2% din materiale reciclabile total generate sunt valorificate. Restul se elimină prin depozitare, pierzându-se, astfel, mari cantități de materii prime secundare și resurse energetice.

În ultimii ani, agenții economici privați au demarat acțiuni susținute de colectare a cartonului și PET-urilor. În unele localități s-au amplasat centre de colectare la care populația poate depune (cu sau fără remunerare) maculatură, carton, sticle, plastic. În România, instituțiile din industria sticlei, hârtiei și cartonului și maselor plastice sunt autorizate și au început să preia aceste deșeuri de la centrele de colectare în vederea reciclării și/sau valorificării. În unele orașe s-au înființat stații pilot de compostare a deșeurilor biodegradabile.

Depozitarea reprezintă principala formă de eliminare a deșeurilor municipale.

În 2005, au funcționat 252 depozite de deșeuri municipale, din care:

- 18 depozite conforme;
- 234 depozite neconforme.

Din cele 18 depozite de deșeuri considerate conforme, 11 au fost construite înainte de introducerea în legislația națională a normelor europene privind depozitele de deșeuri, fiind însă conforme cu acestea din punctul de vedere al construcției (Constanța, Chiajna, Brăila, Piatra Neamț, Sighișoara, Sibiu – Cristian, Ploiești-Boldești, Vidra, Glina, Băicoi și Campina-Bănești); acestea nu necesită investiții majore pentru conformare, ci numai pentru îmbunătățirea activităților de operare și monitorizare, respectiv 3,5 mil. Euro. Celelalte 7 depozite au fost construite în conformitate cu cerințele europene și date în funcțiune în anii 2003, 2004 și 2005 (Brașov, Buzău-Gălbinași, Arad, Slobozia, Costinești, Oradea, Craiova).

Costurile de investiții necesare pentru asigurarea conformării depozitelor municipale existente au fost estimate la 1.775 milioane Euro.

În raport cu statele UE care au ales depozitarea ca principală metodă pentru tratarea deșeurilor, în conformitate cu datele EUROSTAT, România înregistrează cel mai scăzut procentaj de depozitare a deșeurilor municipale în depozite conforme, situație cauzată de numărul ridicat de depozite neconforme.

Tabel 10. Depozitarea deșeurilor municipale în depozite conforme

Stat	Deșeuri municipale depozitate (cantitate totală) (în 1000 t)	Deșeuri municipale depozitate conform (în 1000 t)	Deșeuri municipale depozitate conform (%)
Grecia	4,233	2,380	56
Ungaria	3,907	3,761	96
Portugalia	3,388	3,276	96
România	6,695	1,200	18

Sursa: Eurostat

Pe parcursul negocierilor pentru capitolul de mediu, România s-a angajat să sisteze depozitarea în 137 de depozite din zona urbană reprezentând cca. 427 ha până la 16 iulie 2009 și în cele 101 de depozite de deșeuri municipale rămase reprezentând cca. 301 ha, între 16 iulie 2009 și 16 iulie 2017.

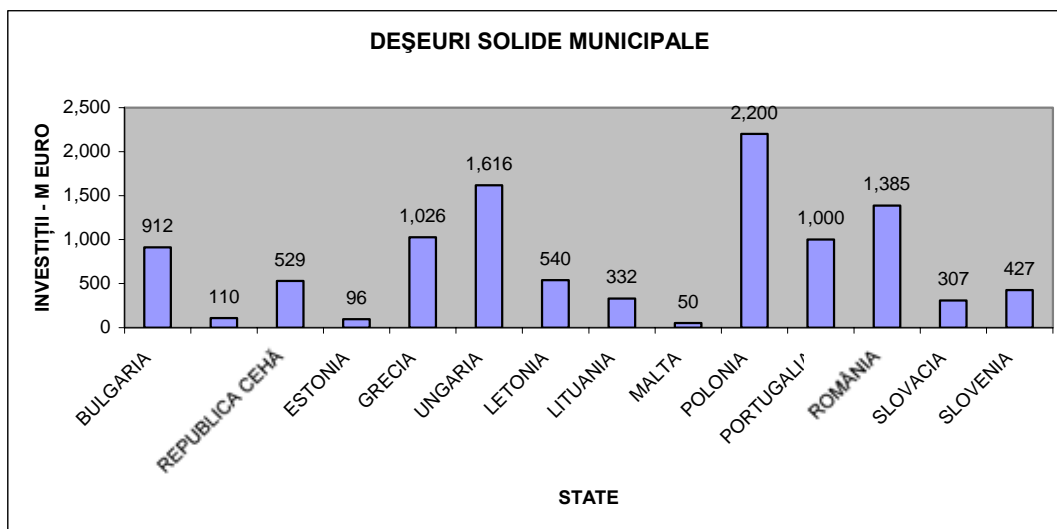
Pe lângă depozitele de deșeuri municipale din zona urbană, în România s-au identificat **2686 spații de depozitare în zona rurală** cu o suprafață de cel mult 1 ha. Închiderea și ecologizarea depozitelor rurale se vor realiza până la 16.07.2009, odată cu extinderea serviciilor de colectare a deșeurilor și la nivel rural, realizarea sistemului de transport, transfer și deschiderea depozitelor zonale.

Potrivit datelor statistice privind generarea și gospodărirea deșeurilor în 2004, au fost depozitate 6,63 milioane tone de deșeuri, din care 2,02 milioane tone în depozite conforme. Din cantitatea totală de deșeuri municipale depozitate, circa 49% reprezintă deșeuri biodegradabile.

În prezent, în România nu există instalații pentru tratarea termică a deșeurilor municipale solide. Studii recente arată următoarele: compoziția și caracteristicile deșeurilor menajere în România (de exemplu, umiditatea de circa 50 %, conținutul substanțelor biodegradabile de aproximativ 50% și puterea calorică de mai puțin de 8.400 kJ/kg), precum și costurile ridicate pe care le implică această metodă de eliminare duc la imposibilitatea, pentru moment, a incinerării acestui tip de deșeuri.

În concordanță cu raportul de țară pentru România asupra Evaluării Strategice a Mediului și Prevenirii Riscurilor, elaborat de Ecolas&GHK pentru Comisia Europeană, necesitățile de investiții din sectorul de deșeuri solide municipale pentru perioada 2007–2013, în România, situează țara noastră pe locul trei în raport cu noile State Membre (Fig. 4).

Fig. 4. Necesități de investiții în sectorul deșeurilor municipale în noile State Membre pentru 2007 – 2013

Sursa: "Evaluarea Strategică a Mediului și Prevenirea Riscurilor" – Raport de țară – România, ECOLAS&GHK, 2006

Gestionarea deșeurilor provenite din construcții și demolări. Cantitatea de deșeuri provenite din construcții și demolări generată în România este relativ scăzută, dar se prognozează o creștere, determinată de dezvoltarea economică a țării. Nu există încă un sistem adecvat de valorificare a deșeurilor din construcții și demolări, ci doar o reutilizare internă în gospodăria proprie sau o comercializare pe o piață nedeclarată. Strategiile regionale de gestiune a deșeurilor trebuie să prezinte soluții care să vizeze și această categorie de deșeuri, având în vedere ca acestea devin o problemă stringentă.

Deșeurile de producție

Deșeurile de producție sunt reprezentate de deșeurile industriale și agricole, inclusiv cele rezultate de la producerea energiei. Organizarea activității de gestionare a deșeurilor de producție este obligația generatorului, prin mijloace proprii sau prin contractarea serviciilor unor firme specializate. La momentul actual, există foarte puține firme care au ca domeniu de activitate gestionarea deșeurilor de producție, iar serviciile pe care le oferă acestea sunt limitate atât în ceea ce privește tipurile de deșeuri, cât și capacitățile de lucru.

În cursul anului 2004, cantitatea de deșeuri generate de industrie, a fost de **355 milioane tone**, din care 326 milioane tone sunt *deșeuri rezultate din activitățile de extracție*, reprezentând 92% din deșeurile de producție. Aceste tipuri de deșeuri sunt gestionate pe baza legislației naționale specifice⁸. Deșeurile provenite din activitatea minieră nu reprezintă o problemă doar din punctul de vedere al protecției mediului, dar și din punct de vedere economic și social. Guvernul urmărește rezolvarea acestei probleme printr-o strategie specifică și prin intermediul programelor având ca obiectiv închiderea minelor, reabilitarea mediului și ameliorarea problemelor sociale în zonele miniere. Politica guvernamentală și strategia de reabilitare a zonelor miniere beneficiază de sprijin financiar prin intermediul unui împrumut de la Banca Mondială (în valoare de 120 milioane Euro). Astfel, proiectul “Închiderea minelor și reducerea problemelor sociale”, început în anul 2000 este continuat prin proiectul “Închiderea minelor, refacerea mediului și a condițiilor socio-economice” (2005-2010), proiect coordonat de Agenția Națională pentru Dezvoltarea Zonelor Miniere.

Activitățile economice în cadrul cărora s-au produs cele mai mari cantități de deșeuri în anul 2004, cu excepția industriei extractive, au fost industria energetică, metalurgie și construcții metalice, industria petrochimică, chimică, cauciuc, mase plastice și industria alimentară.

Din cantitatea de deșeuri de producție generată, aprox. 30% se recuperează, restul fiind eliminat prin depozitare sau incinerare.

Există 7 incineratoare pentru deșeuri periculoase, aflate în proprietatea a 4 operatori privați, care incinerează deșeuri periculoase provenite din activitatea proprie și 7 cuptoare de ciment autorizate pentru co-incinerarea deșeurilor⁹.

Depozitele pentru deșeuri de producție care se supun prevederilor Directivei 1999/31/CE privind depozitarea deșeurilor au fost reinventariate la începutul anului 2004, rezultând un număr total de 169 de depozite care ocupă o suprafață de cca. 3000 ha¹⁰.

În funcție de tipul deșeurilor pe care le primesc, aceste depozite se clasifică astfel: 51 depozite pentru deșeuri periculoase, 116 depozite pentru deșeuri nepericuloase, 2 depozite pentru deșeuri inerte.

Din cele 169 depozite inventariate, 15 sunt conforme cu prevederile Directivei 1999/31/CE și vor continua să funcționeze până la epuizarea capacității. Celelalte 154 depozite se vor închide etapizat, în conformitate cu angajamentele asumate de România prin Tratatul de aderare la Uniunea Europeană.

O parte importantă din deșeurile de producție generate (cu excepția deșeurilor din industria extractivă) o reprezintă deșeurile din industria energetică, cca. 16 milioane tone în anul 2004¹¹.

⁸ Legea Minelor Nr. 85/2003 care reglementează activitatea minieră și autoritățile responsabile din acest domeniu (Ministerul Economiei și Comerțului, Agenția Națională pentru Resurse Minerale, Agenția Națională pentru Dezvoltarea Zonelor Miniere)

⁹ Sursă: MMDD

¹⁰ Sursă: MMDD

Există 20 de centrale electro-termice neconforme, care ard combustibil solid și care utilizează hidrotransportul deșeurilor generate în haldele proprii de zgură și cenușă. Aceste unități trebuie să-și modifice tehnica de eliminare a deșeurilor în vederea conformării cu standardele de mediu. În urma negocierilor cu UE s-au obținut perioade de tranziție cuprinse între 2 și 7 ani, pentru conformare cu prevederile legale privind depozitarea deșeurilor.

Deșuri provenite din activități medicale

Gestionarea deșeurilor rezultate din activitățile medicale este în prezent reglementată de Ordinul Ministrului Sănătății și Familiei nr. 219/2002 care aprobă Normele tehnice privind gestionarea deșeurilor rezultate din activități medicale și Metodologia de culegere a datelor pentru baza națională de date. Potrivit datelor preliminare centralizate de către Ministerul Sănătății, cantitatea totală de deșuri medicale generată în anul 2005 a fost de circa 15.490 tone. S-a înregistrat o reducere de aproximativ 12%, comparativ cu anul 2004 (17.553 tone).

Deșeurile medicale periculoase sunt eliminate prin: crematorii, incinerări directe, instalații de tratare termică. Eliminarea finală a deșeurilor periculoase rezultate din activități medicale în anul 2003 s-a realizat astfel: 76% din unitățile sanitare au utilizat pentru eliminarea finală crematoriul propriu; 13% au folosit crematoriul altei unități; 7,5% au ars deșeurile periculoase în instalații improvizate sau în aer liber; 6% au eliminat final deșeurile în incineratoare, față de 3,54% în anul 2002.

În prezent aceste deșuri sunt eliminate după cum urmează:

- Prin ardere în cele 346 instalații pentru tratarea termică a deșeurilor medicale care aparțin spitalelor; aceste instalații nu sunt conforme cu cerințele UE și nu pot fi retehnologizate în vederea conformării; acestea trebuie închise etapizat până la 31.12.2008; din numărul total, 122 de instalații și-au încetat activitatea la sfârșitul anului 2005;
- Numai o cantitate mică din deșeurile medicale este incinerată alături de deșuri industriale periculoase, în 4 instalații de incinerare aflate în proprietatea și operate de companii private.

În urma colectării separate pe tipuri specifice de deșuri periculoase din activități medicale, s-a estimat că aprox. 3000 t/an vor fi eliminate prin incinerare, restul cantității de deșuri periculoase din activități medicale va putea fi eliminată prin sterilizare termică.

Poluarea solurilor și zonele contaminate

Inventarele anterioare privind poluarea solurilor în România (realizate înainte de anul 1989) au arătat că aproximativ 900.000 ha au fost afectate în mod diferit de diverse tipuri de poluanți.

În general, după anul 1989 s-a constatat o reducere a unor tipuri de poluare, datorită fie scăderii cantităților de fertilizanți și pesticide aplicate, scăderii emisiei noxelor, fie închiderii unor unități industriale și agricole.

În ceea ce privește poluarea istorică a solului, s-au adăugat noi cantități de elemente și substanțe potențial poluatoare, puse în evidență prin monitorizarea efectuată de către Institutul de Cercetări

¹¹ Sursă: Agenția Națională pentru Protecția Mediului – Cantitatea de deșuri produsă și gestiunea deșeurilor în anul 2004

Pedologice și Agrochimice (ICPA), în cadrul Sistemului Național de Monitorizare de nivel I (16 x 16 km) și la nivel II (zone de impact).

Cele mai importante tipuri de poluare a solurilor identificate de ICPA sunt:

1. poluarea solurilor (degradarea) ca urmare a activităților miniere;
2. poluarea cauzată de iazurile de decantare, haldele de steril, depozitele de deșeuri neconforme;
3. poluarea produsă de reziduuri și deșeuri anorganice (minerale, materii anorganice, metale, săruri, acizi, baze);
4. poluarea cauzată de substanțe purtate de aer - (hidrocarburi, etilenă, amoniac, dioxid de sulf, cloruri, fluoruri, oxizi de azot, compuși cu plumb etc.);
5. poluarea cauzată de apele sărate din industria petrolieră, poluarea cu petrol.

Activitățile miniere. Pentru extracția cărbunelui (lignit), activitățile miniere distrug mari suprafețe care afectează fertilitatea solurilor și duc la pierderea terenurilor agricole și a pădurilor. Totodată, suprafețe importante sunt afectate de balastiere, care afectează calitatea solului prin depunerile de materiale extrase și duc la scăderea nivelului apei freactice. Datele preliminare furnizate de ICPA arată că aproximativ 23.017 ha sunt puternic afectate de acest tip de poluare.

Iazurile de decantare, haldele de steril, depozitele de deșeuri neconforme

Creșterea volumului de deșeuri menajere și industriale ridică numeroase probleme pentru sănătatea oamenilor și a animalelor, precum și din cauza faptului că ocupă suprafețe importante. În afara depozitelor în funcțiune pentru deșeuri industriale, există un număr de depozite care nu mai sunt utilizate fie pentru că au capacitatea epuizată, fie pentru că agentul economic în proprietatea căruia se află și-a încetat activitatea. În marea majoritate a cazurilor, închiderea acestor depozite nu s-a realizat în conformitate cu normele europene în vigoare, astfel că suprafețele respective au devenit "situri contaminate".

Aceste site-uri ridică probleme din cauza situației juridice incerte în care se găsesc, determinată, în principal, de următoarele aspecte:

- unele depozite de deșeuri industriale au aparținut și au fost utilizate de agenți economici la care statul este acționar majoritar și care în prezent și-au încetat activitatea;
- o serie de depozite de deșeuri industriale, cu capacitatea epuizată, au fost utilizate de unități economice care ulterior s-au privatizat, dar noul proprietar nu a preluat și obligațiile legate de depozitul de deșeuri;
- depozitul a fost abandonat și/sau a avut loc falimentul proprietarului.

Cazurile menționate anterior sunt reprezentate, de cele mai multe ori, de depozite de dimensiuni destul de mari și care conțin diferite tipuri de deșeuri (inclusiv periculoase).

Iazurile de decantare aflate în funcțiune pot afecta terenurile din împrejurimi în cazul în care barajele de decantare cedează, prin contaminarea cu metale grele, cianuri și alte elemente excesive. Iazurile aflate în conservare pot avea același efect.

Din datele inventarierii preliminare rezultă că acest tip de poluare afectează 6.077 ha în 30 județe din care 5.412 ha sunt afectate în mod excesiv. Cele mai mari suprafețe se înregistrează în județele Alba-373 ha, Bacău-340 ha, Caraș-Severin - 629 ha, Cluj-344 ha, Dolj-670 ha, Harghita 227 ha, Hunedoara 735 ha, Maramureș - 617 ha etc.

Având în vedere principalele probleme cauzate de acest tip de poluare, o atenție specială trebuie acordată acestor situri în următorii ani. De asemenea, închiderea depozitelor de deșeuri neconforme

în paralel cu deschiderea altor depozite noi, ecologice, trebuie să constituie una dintre prioritățile de top ce trebuie corelate cu prevederile Directivei 99/31 privind depozitele de deșeuri.

Deșeuri și reziduuri anorganice. Se estimează că poluarea cauzată de deșeuri și reziduuri anorganice (minerale, materii anorganice, metale, săruri, acizi, baze) rezultate din industrie (inclusiv industria minieră) afectează circa 560 ha, majoritatea zonelor fiind situate în acele județe în care activitățile miniere și industria feroasă și neferoasă sunt foarte dezvoltate (Galați – 177 ha, Maramureș 103 ha, Suceava – 106 ha etc.). În prezent, suprafața totală afectată este estimată la peste 4.000 ha.

Substanțe purtate de aer. Poluarea cauzată de hidrocarburi, etilenă, amoniac, dioxid de sulf, cloruri, fluoruri, oxizi de azot, compuși cu plumb etc., purtate de aer, se produce în jurul unor surse industriale, cum sunt unitățile de metalurgie neferoase (Romplumb Firiza S.A., Phoenix Baia Mare, Sometra Copșa Mică, Galați, Hunedoara etc.). Efectele acestora au continuat să afecteze mediul chiar după închiderea activităților industriale, ca de exemplu Ampellum Zlatna care a poluat solul cu plumb. De asemenea, suprafețe importante sunt afectate de emisiile din zona combinatelor de îngrășăminte, de pesticide, de rafinare a petrolului, precum și al combinatelor de lianți și azbociment. În cazul metalurgiei neferoase (Baia Mare, Copșa Mică, Zlatna) au fost afectate în diferite grade de conținutul de metale grele și de emisia de dioxid de sulf, 198.624 ha, care produc maladii ale oamenilor și animalelor. Solurile suferă de acidifiere, care determină scăderea conținutului de nutrienți. Date preliminare arată că sunt afectate de acest tip de poluare aproximativ 319.000 ha, din care 42.600 ha sunt grav afectate.

Ape sărate provenite din extracția petrolului, poluarea cu petrol. Acest tip de poluare a distrus echilibrul ecologic al solurilor și al apei freactice pe o suprafață de peste 2.500 ha, din care 1.050 ha sunt grav afectate. Apele sărate afectează atât flora, cât și calitatea apei potabile în zonele învecinate. Poluarea cu petrol este cauzată de spargerea conductelor sau scurgeri și afectează 720 ha în 4 județe inventariate (Bacău, Covasna, Gorj, Timiș).

Poluarea chimică mai poate fi produsă de aplicarea unor cantități prea mari de fertilizanți minerali sau de pesticide. Acest tip de poluare s-a redus în ultimii 15 ani, ca urmare a diminuării cantităților de substanțe utilizate. Astfel, comparativ cu anul 1986 când cantitatea de fertilizanți minerali (N, P, K) aplicați a fost de 130 kg/ha, în anul 2004, aceasta s-a redus la circa o treime (42 kg/ha), ceea ce indică faptul că, din acest punct de vedere, nu există o “presiune” asupra solului. De asemenea, s-a redus suprafața pe care s-au aplicat fertilizanți organici precum și cantitatea administrată. Din analiza datelor de monitorizare a solului, se remarcă, în general, o reducere a conținutului de fosfor mobil din sol, care poate avea implicații negative în obținerea unor recolte sigure și stabile. În același timp, un factor pozitiv îl reprezintă reducerea cantităților de pesticide, de la 1,6 kg/ha arabil în anul 1994 la 0,75 kg/ha în anul 2003 și 1,27kg/ha arabil în 2005¹².

În concluzie, datele preliminare furnizate de ICPA arată că aproximativ 350.000 ha sunt afectate din punctul de vedere al calității solului de diferite tipuri și grade de poluare, din care aproximativ 30.000 ha sunt grav afectate.

În prezent, nu există o strategie națională privind toate siturile contaminate, ci doar o bază de date limitată la anumite categorii de situri, așa cum a fost prezentat mai sus. Un inventar complet și o strategie națională există doar pentru acele situri afectate de gestionarea necorespunzătoare a deșeurilor municipale, miniere, medicale. Celelalte categorii de situri contaminate trebuie, astfel, investigate.

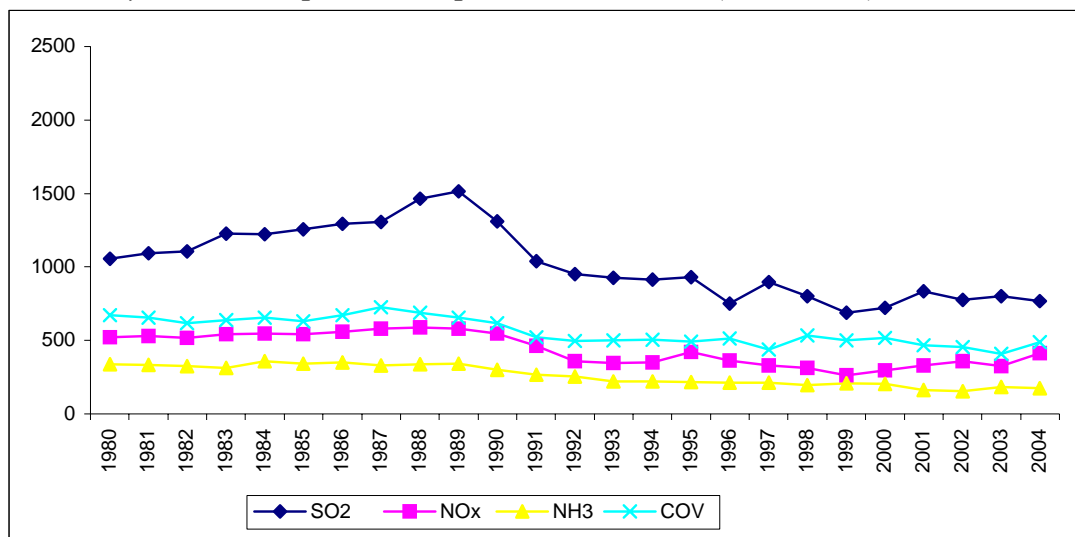
¹² Potrivit datelor furnizate de MADR.

În prezent, este în curs de elaborare un studiu care are ca obiectiv inventarierea siturilor contaminate. După realizarea acestui inventar, se va elabora un plan de acțiune pe baza unei evaluări de risc detaliate, în vederea luării măsurilor adecvate pentru închidere sau reabilitare.

1.4. Protecția calității aerului

Emisiile principalelor poluanți au scăzut, în general, în România după 1989, în urma transformărilor politice și economice din țară. Reducerea pe scară largă a producției economice din majoritatea zonelor industriale și închiderea multor instalații mari poluatoare au condus la reducerea cu peste 50% a emisiilor industriale pentru mulți poluanți în perioada 1989-2000. Aceasta scădere generală a emisiilor de poluanți din aer a dus la îmbunătățirea calității aerului în multe zone, în special acolo unde poluatorul principal îl constituia industria. (Figura 5)

Figura 5. Variațiile emisiilor poluante în perioada 1980-2004 (mii tone/an)

Sursa: MMDD

În octombrie 2004, cu sprijinul proiectului PHARE 2001, MMDD a elaborat *Strategia Națională pentru Protecția Atmosferei* care are ca obiective principale:

1. menținerea calității aerului ambiental în zonele în care aceasta se conformează cu limitele stabilite în normele legale în vigoare;
2. îmbunătățirea calității aerului ambiental în zonele în care aceasta nu se conformează cu limitele stabilite în normele legale în vigoare;
3. adoptarea măsurilor necesare pentru minimizarea și, în final, eliminarea impactului negativ asupra mediului și/sau a impactului transfrontier;
4. îndeplinirea tuturor obligațiilor asumate prin acordurile internaționale și tratatele la care România este parte.

Realizarea acestor obiective are în vedere orizontul de timp de până la aderare, și anume 2004 – 2006, dar și un orizont mai lung de timp, 2007 – 2013, când România va fi stat membru al Uniunii Europene. Stabilirea acestor obiective s-a făcut luând în considerare necesitatea de a proteja sănătatea oamenilor și mediul natural fără însă a impune locuitorilor și mediului economic din România costuri economice și sociale inacceptabile. Aceste obiective reprezintă o parte importantă din obiectivul Guvernului de a promova și realiza dezvoltarea durabilă a țării.

România este prima țară inclusă în Anexa I (țările dezvoltate și țările cu economie în tranziție) a Convenției-cadru a Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice (UNFCCC), care a ratificat

Protocolul de la Kyoto la UNFCCC, angajându-se să reducă emisiile de gaze cu efect de seră (GHG) cu 8%, în prima perioadă de angajament (2008-2012), față de anul de bază (1989).

De asemenea, prin Legea nr. 271/2003, România a ratificat, *Convenția asupra poluării atmosferice transfrontiere pe distanțe lungi* și cele trei protocoale ulterioare referitoare la reducerea acidifierii, eutrofizării și nivelului de ozon troposferic. Țara noastră și-a luat angajamentul ca în anul 2010 nivelul emisiilor să se încadreze în plafoanele prevăzute de Protocolul de la Goteborg, așa cum rezultă din Tabelul 11. În acest sens, au fost luate măsuri concrete (asumate de fiecare operator în parte), cum ar fi programele de reducere a emisiilor de SO₂, NO_x, provenite de la instalațiile mari de ardere, cât și din alte activități (rafinare, petrochimie, etc.).

Tabel 11 Angajamentele României rezultate din Protocolul Goteborg

Poluant (mii tone)	Situația în 1990	Situația în 2002 ¹³	Situația în 2004	Praguri de emisii pentru 2010, conform Protocolului Goteborg	Procentajul reducerii emisiilor pentru 2010 (față de 1990)
SO ₂	1311	781	960	918	-30%
NO _x	546	357	326	437	-20%

Sursa: Institutul Național de Statistică

Emisiile de SO₂ au fost în continuă scădere în perioada 1990-2002, de la emisii de cca. 1.311 mii tone în 1990 la cca. 781 mii tone în 2002, pentru ca, începând cu anul 2003, să înregistreze o creștere față de anii precedenți. Principalele surse de impurificare cu SO₂ sunt arderile din activitatea de producere a energiei și industriile de transformare (cu o contribuție de cca. 75% în anul 2003).

Emisiile de NO_x au fost în continuă scădere în perioada 1990-2000, dar, începând cu anul 2001, emisiile de NO_x au înregistrat o creștere semnificativă, ajungând la 326 mii tone în anul 2004. Principalele surse emitente le-au reprezentat arderile din industria energetică și din industriile de transformare cca. 39% , traficul rutier (cca. 31%) și industria de prelucrare (cca. 11%).

Pulberile în suspensie și sedimentabile sunt principalii poluanți din țara noastră, pentru care depășirile concentrațiilor maxim admise (CMA) sunt semnificative. Poluarea atmosferei cu pulberi are mai multe surse: industriile metalurgică și siderurgică ce eliberează în atmosferă cantități însemnate de pulberi, centralele termice pe combustibili solizi, fabricile de ciment, transporturile rutiere, haldele și depozitele de steril, etc.

Astfel, localitățile în care se înregistrează cea mai ridicată poluare cu pulberi (depășiri ale concentrațiilor zilnice, lunare și anuale) sunt: Reșița, Bistrița-Năsăud, Câmpulung, Brașov, Zalău, Vaslui, Miercurea Ciuc, Gheorghieni, Rovinari, Motru, Constanța, Iași¹⁴.

S-au înregistrat îmbunătățiri semnificative ale calității aerului în localitățile în care producția industrială a încetat ori s-au făcut investiții care au dus la reducerea emisiilor. Totuși, în multe zone, calitatea aerului este foarte scăzută, din cauza controlului defectuos al emisiilor industriale.

Astfel, pentru monitorizarea calității aerului și informarea publicului în timp real cu date de calitate aerului, prin HG nr. 586/2004 s-a înființat Sistemul Național pentru Evaluarea și Gestionare Integrată a Calității Aerului (SNEGICA) care cuprinde rețeaua națională de

¹³ Cifrele demonstrează că industria nu a funcționat la întreaga sa capacitate

¹⁴ Sursa: Raportul privind Starea Mediului 2004

monitorizare a calității aerului și sistemul național de inventariere a emisiilor de poluanți atmosferici.

Așa cum a fost menționat mai sus, una dintre principalele surse de poluare a aerului în multe localități o reprezintă activitățile de ardere, în special cele rezultate de la instalațiile mari de ardere (IMA) care produc energie și căldură. În 26 dintre cele mai mari localități din România¹⁵, IMA sunt principalele surse de producere a energiei termice și a apei calde pentru populație, dar și principalele surse de poluare, din cauza combustibililor fosili utilizați în aceste instalații. (cărbune, păcură).

Emisiile în aer ale poluanților proveniți de la IMA au impact deosebit de negativ asupra sănătății umane și mediului și reprezintă cea mai importantă parte a emisiilor totale de SO₂ și NO_x în zonele urbane, accentuând fenomenele de acidifiere și de formare a ozonului troposferic.

În România au fost inventariate 174 instalații mari de ardere (IMA) - electrocentrale și termocentrale cu o putere termică egală sau mai mare de 50 MW, care utilizează în principal combustibili fosili. Aceste IMA se împart, în funcție de deținătorul sau coordonatorul lor național, în trei mari grupuri :

1. 72 IMA deținute de MEF (stat) - furnizează în principal energie electrică pentru menținerea în siguranță a Sistemului Energetic Național (utilizatori industriali), iar în secundar furnizează abur tehnologic și energie termică pentru populație;
2. 80 IMA în coordonarea MIRA (stat), aparținând unui număr de 26 de autorități publice locale, sunt singurii furnizori de energie termică (căldură și apă caldă) populației din localitățile în care sunt amplasate; unele dintre acestea furnizează energie electrică pentru aceste localități.
3. 22 IMA deținute de alți agenți economici - furnizează energie electrică și termică atât pentru utilizare industrială cât și pentru populație.

Din cele 174 IMA, 163 sunt instalații vechi (în funcțiune înainte de 1 iulie 1987) și 11 sunt instalații noi (în funcțiune după 1 iulie 1987). Distribuția instalațiilor vechi și noi în funcție de deținător este prezentată în următorul tabel:

Tabel 12 – Situația instalațiilor mari de ardere

Tip de IMA	Număr total	Deținător sau coordonator național		
		MEF	MIRA	Alți agenți economici
Număr total de IMA	174	72	80	22
Instalații vechi (tipul I)	163	64	79	20
Instalații noi (tipul II)	11	8	1	2

Sursă: MMDD

Din numărul total de IMA, 7 sunt conforme cu cerințele Directivei 2001/80/CE, 157 sunt neconforme, iar 10 IMA sunt închise sau în procedură de închidere până la aderare. În urma analizei celor 174 de instalații, România a obținut perioade de tranziție pe categorii de poluanți emiși în atmosferă (dioxid de sulf, oxizi de azot și pulberi) între 1-6 ani pentru 77 IMA (2008-2013) și pentru oxizi de azot, între 1-2 ani pentru 6 IMA (2016-2017).

¹⁵ Sursa: Planul de implementare pentru Directiva Nr. 2001/80/EC.

1.5. Protecția naturii și conservarea biodiversității

România este o țară cu o diversitate biologică ridicată, atât la nivel de ecosisteme, cât și la nivel de specii. În aceste condiții, o dată cu aderarea țării noastre la UE, comunitatea europeană va beneficia de un aport important la capitalul natural existent.

Teritoriul României cuprinde, într-o proporție relativ egală, cele trei unități geografice – de câmpie, de deal și de munte, cu o diversitate mare de condiții pedo-climatice și hidrologice ce diferențiază un număr de circa 52 eco-regiuni cu o varietate de ecosisteme terestre, acvatice - specifice zonelor de coastă și de litoral al Mării Negre, zonelor de stepă, silvostepă, deal, munte, lacurilor, cursurilor de apă și luncilor acestora, zonelor secetoase sau a celor umede, inclusiv celor specifice Deltei Dunării. România are un patrimoniu natural unic, alcătuit din munții Carpați (65% din eco-regiunea carpatică), precum și din una dintre cele mai importante zone umede din Europa, și anume Delta Dunării (a doua ca mărime în Europa). Trebuie menționat că România deține 30% din speciile de carnivore din Europa și, de asemenea, aproximativ 300.000 ha de păduri virgine.

În procesul de aderare, România trebuie să implementeze rețeaua NATURA 2000, în conformitate cu cerințele Uniunii Europene. Această rețea va contribui la conservarea speciilor și a habitatelor de interes comunitar, o parte din acestea fiind deja protejate prin intermediul sistemului național de arii protejate existent.

Biodiversitate

În ultimele decenii, condițiile naturale și peisajul din România au fost influențate în mod deosebit de evoluția activităților economice, la care se adaugă creșterea economică a ultimilor ani care a condus de multe ori la o exploatare excesivă a resurselor naturale. În aceste condiții, multe specii de plante și animale sunt amenințate cu dispariția, iar modificarea peisajului reprezintă primul indicator al deteriorării mediului înconjurător.

Habitatate naturale, specii sălbatice de floră și faună. Ecosistemele naturale și semi-naturale din România reprezintă aproximativ 47% din suprafața țării. Ca urmare a studiilor efectuate prin Programul CORINE Biotops, au fost identificate și caracterizate 783 tipuri de habitate (13 habitate de coastă, 89 de zone umede, 196 de pajiști, 206 de pădure, 54 de mlaștină, 90 de stâncării/nisipuri și 135 zone agricole) în 261 de zone analizate de pe întregul teritoriu al țării.

O mare varietate de specii sălbatice de floră și faună de pe teritoriul României prezintă o importanță economică deosebită, având multiple utilizări în diverse sectoare. Pentru acele specii de importanță comercială, este necesară o evaluare a zonelor și a cantităților disponibile, precum și o planificare adecvată în vederea utilizării raționale a acestor specii, pentru a evita exploatarea excesivă.

Situația ariilor naturale protejate

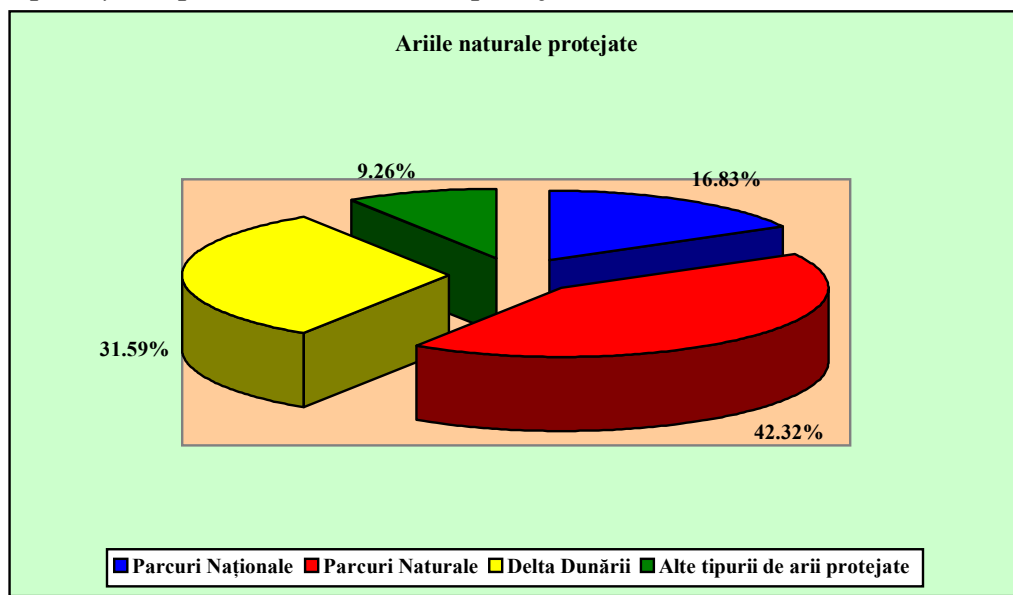
În România există 13 Parcuri Naționale, 13 Parcuri Naturale, precum și Rezervația Biosferei Delta Dunării. Suprafața totală a parcurilor naționale, parcurilor naturale și rezervațiilor biosferei este de 1.687,512 ha (121.780 ha suprafața maritimă), ceea ce reprezintă 7% din suprafața terestră a țării. În afara parcurilor naționale, parcurilor naturale și rezervațiilor biosferei există circa 935 de rezervații științifice, monumente ale naturii și rezervații naturale a căror suprafață totală este de aproximativ 180.000 hectare. Prin urmare, suprafața terestră a ariilor naturale protejate acoperă

circa 8% din suprafața terestră a țării la finele anului 2005. Până la sfârșitul anului 2013, acest procent urmează să crească la 15%.

Procentajul suprafețelor ocupate de ariile naturale protejate se împarte după cum urmează: parcuri naturale 42,32%; Rezervația Biosferei Delta Dunării 31,59%; parcuri naționale 16,83%; alte tipuri de arii protejate 9,26% (fig. 6).

Una dintre cele mai reprezentative arii protejate din rețeaua națională este Delta Dunării care are triplu statut internațional: Rezervație a Biosferei, Sit Ramsar (zonă umedă de importanță internațională), Sit al Patrimoniului Mondial Natural și Cultural. Datorită stării favorabile de conservare în care se află sistemele ecologice și speciile din Delta Dunării, Consiliul Europei a acordat acestei rezervații Diploma Europeană.

Fig. 6 Suprafața ocupată de ariile naturale protejate

Până în prezent, în cadrul rețelei existente de arii protejate din România au fost identificate 113 de Arii Speciale de Protecție Avi-faunistică (ASPA) și 274 Situri de Importanță Comunitară propuse (SICp). Acestea vor reprezenta rețeaua Natura 2000 și vor acoperi circa 15% din suprafața țării. Ariile Speciale de Protecție Avi-faunistică vor fi oficial declarate ca atare prin HG, iar Siturile de Importanță Comunitară propuse vor fi declarate ca atare prin Ordin de Ministru în cursul anului 2007.

Procesul de elaborare a cadastrului ariilor naturale protejate în format GIS a demarat în 2002. Până în prezent, au fost realizate hărțile și descrierile limitelor Rezervației Biosferei Delta Dunării, a parcurilor naționale și parcurilor naturale, permițând astfel calcularea analitică a suprafețelor acestor categorii de arii naturale protejate, cu un grad mult mai mare de precizie. Pentru circa 80% din totalul ariilor naturale protejate au fost determinate limitele în format GIS.

Suprafața ariilor protejate existente se află în cea mai mare parte în proprietatea statului (cca. 78%), dar suprafețe importante sunt și în proprietate privată (11%) sau aparțin autorităților locale (11%). Regimul proprietății este încă în schimbare, în special din cauza procesului continuu de retrocedare a pădurilor. Toate ariile protejate, inclusiv viitoarele situri Natura 2000, se vor confrunta cu importante provocări în ceea ce privește managementul conservării și menținerea stării adecvate de conservare, în situația în care nu se prevăd măsuri adecvate de implementare astfel încât să

încurajeze proprietarii terenurilor să integreze conservarea biodiversității în practicile de utilizare a terenurilor.

Este important de subliniat că în rețeaua existentă de arii protejate, care va include și o parte însemnată a Rețelei Natura 2000, nu există infrastructura necesară unui management eficient.

MMDD este responsabil pentru organizarea și coordonarea managementului ariilor protejate. Până în prezent, MMDD a semnat contracte pentru managementul majorității parcurilor naturale și naționale cu Regia Națională a Pădurilor (22), cu autoritățile locale (2) sau universități (1). Biosfera Delta Dunării este direct coordonată de către minister. În plus, ariile protejate, altele decât parcurile naționale și naturale, sunt în custodia directă a persoanelor fizice, a ONG-urilor sau a diverselor instituții (Administrația Națională a Pădurilor sau autorități locale). Doar 4 administrații ale parcurilor naționale au beneficiat de sprijin financiar considerabil pentru dezvoltarea infrastructurii. Doar 3 arii protejate au planuri de management aprobate de către MMDD.

În prezent, ca urmare a presiunii economice și a resurselor financiare precare, ariile protejate se confruntă cu presiuni ridicate cauzate de exploatarea ilegală, turismul și construcțiile necontrolate, vânătoarea ilegală și alte presiuni, ceea ce a dus la pierderi ireversibile ale biodiversității în România.

Cu scopul de a îmbunătăți managementul sistemului de arii protejate, care va deveni o rețea complexă de arii protejate de importanță națională și siturile Natura 2000, în cursul anului 2007 se va înființa Agenția Națională pentru Ariile protejate și Conservarea Biodiversității.

1.6 Riscurile naturale

România s-a confruntat, pe parcursul vremii, cu fenomene naturale precum cutremure (cu efecte negative semnificative în 1941, 1977, 1986), secete, inundații (cu efecte negative relevante în 1970, 1975, 1985, 2002, 2005, 2006), incendii forestiere și numeroase accidente cauzate de activitățile umane, care au determinat importante pierderi materiale și au avut un impact negativ asupra mediului.

Cutremure – România se află sub influența epicentrului Vrancea, de-a lungul vremii sunt menționate câteva evenimente importante: 1940 – daune materiale semnificative și peste 1000 de morți, 1977 – pagube materiale în câteva orașe și peste 1000 morți, 1986 – nicio pierdere umană.

Din punctul de vedere al climei, România se confruntă cu fenomene hidrologice în cicluri de 9-10 ani: ani de secetă urmați de ani ploioși.

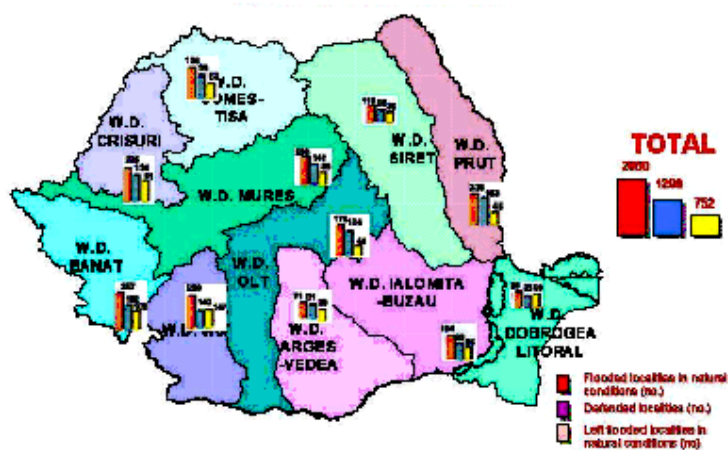
În România inundațiile au o frecvență crescută. Din păcate, au existat situații în care, sub aspectul proporției și al distribuției spațiale, fenomenul a cauzat pierderi catastrofice. Despăduririle masive după 1990 au amplificat gravitatea fenomenului, inundațiile având un caracter torențial în multe zone. Având în vedere frecvența și pierderile cauzate, inundațiile se află pe primul loc în ceea ce privește riscurile naturale care prezintă pericol pentru populație și pentru activitățile economice.

Ținând cont de frecvența și intensitatea riscurilor naturale prezentate mai sus, atât sub aspectul pierderilor de vieți omenești, cât și al pierderilor materiale, autoritățile române au decis că cel mai important risc natural ce trebuie acoperit prin intervenții specifice și semnificative este reprezentat de inundații.

Inundații. România se confruntă cu o frecvență anuală a inundațiilor, în special primăvara la topirea zăpezii și vara din cauza ploilor torențiale, când debitele râurilor cresc foarte mult, producând inundații, adeseori catastrofale, cu pierderi de vieți omenești și mari pagube materiale.

Frecvența de producere a inundațiilor și amploarea au crescut din cauza schimbărilor climatice, a ocupării albiei majore a râurilor cu construcții neautorizate, precum și a defrișărilor neautorizate. Din punctul de vedere al vulnerabilității la inundații, cele mai afectate zone sunt cele ale bazinelor: Crișuri, Someș, Mureș, Târnave, Timiș, Olt, Argeș (vezi Fig. 7). Distribuția localităților afectate de inundații, pe bazine hidrografice, este descrisă în harta de mai jos:

Figura 7 Localități afectate de inundații

Sursa: Administrația Națională „Apele Române”

Inundațiile produse în 2005 au afectat toate județele, în special 1734 de localități. Au decedat 76 de persoane. În același timp, au fost distruse 93.980 de gospodării și 1.060 obiective economice și sociale, iar peste 650.000 ha de teren agricol au fost grav afectate.

În ceea ce privește infrastructura, s-au înregistrat, de asemenea, importante pagube – 9860 km de drumuri județene și comunale, 560 km de drumuri naționale, 2465 km de străzi intravilane, 2645 km de drumuri forestiere, 9115 poduri și podețe, 24 km de cale ferată, rețele electrice și de alimentare cu apă. Au fost afectate și 630 de lucrări hidrotehnice pentru protecția împotriva inundațiilor.

În 2005, cele mai afectate județe au fost Vrancea, Buzău, Timiș, Caraș-Severin, Bacău, Teleorman, Mehedinți, Olt, Galați, Botoșani, Dolj, Suceava, Satu Mare.

În 2006 inundațiile au produs importante pagube materiale și pierderi de vieți omenești. Cele mai afectate zone au fost localitățile situate de-a lungul Dunării, mai multe de 15000 de persoane fiind evacuate. Nivelul apei a fost cel mai ridicat din ultimii 100 de ani. Alte inundații, în special cele provocate de torenți (flash floods), au afectat următoarele bazine hidrografice: Siret, Prut, Jiu, Mureș, Banat, Someș-Tisa. În total, au decedat 17 persoane și au fost afectate 800 localități. Pagubele sunt estimate la aproximativ jumătate de miliard de Euro.

Având în vedere numărul important de pierderi de vieți omenești (283 persoane decedate) înregistrate în ultimul deceniu, precum și pagubele materiale însemnate (gospodării și anexe afectate, terenuri arabile inundate, drumuri, poduri și podețe) a căror valoare se ridică la 3,5 miliarde Euro (din care 2 miliarde Euro numai în 2005), România trebuie să ia măsuri pentru prevenirea și protecția împotriva dezastrelor hidrologice.

În anul 2003 a fost finalizat Sistemul Meteorologic Integrat Național (SIMIN) care permite cunoașterea și prognozarea mai precisă a fenomenelor meteorologice periculoase și s-a demarat realizarea Sistemului Informațional – Decizional Integrat în cazul Dezastrelor Provocate de Ape (DESWAT). În vederea creșterii capacității de reacție a administrației publice în caz de inundații și poluări accidentale, se va realiza Sistemul Integrat al Managementului Apelor în caz de dezastre (WATMAN) cu sprijinul Agenției de Dezvoltare Internațională și al Agenției de Dezvoltare Comercială din Statele Unite ale Americii.

Fondurile alocate de la bugetul de stat și creditele externe obținute de la Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei și Banca Europeană de Investiții au permis realizarea de lucrări hidrotehnice pentru apărarea împotriva inundațiilor a unei suprafețe agricole mai mari de 2 mil. ha, 1298 localități, peste 3100 obiective economico-sociale, 6100 km drumuri și căi ferate. Se intenționează a se mobiliza alte sume din Fondul european de Solidaritate în vederea reparării pagubelor cauzate de dezastrele majore din România. Astfel, în primul “proiect de amendare a bugetului” pe anul 2006, Comisia Europeană a propus acordarea pentru România a unui grant de 71,2 milioane Euro, prin care sa ramburseze o parte din cheltuielile publice pentru operațiunile de urgență desfășurate în timpul inundațiilor devastatoare din primăvara și vara anului 2006.

Cu toate acestea, în ciuda măsurilor luate și a proiectelor derulate până în prezent, mai există însă un număr de 2050 de localități cu peste 5000 de locuitori, expuse inundațiilor în regim natural, pentru care sunt necesare lucrări de investiții pentru protecția împotriva inundațiilor.

În acest context, precum și ca urmare a inundațiilor catastrofale din anul 2005, MMDD a elaborat, în colaborare cu toți factorii implicați, o nouă Strategie pentru protecția împotriva inundațiilor, care are următoarele obiective principale:

- Reducerea riscului la inundații;
- Creșterea răspunderii publice și civice;
- Modernizarea sistemului informatic.

De asemenea, această strategie va fi îmbunătățită cu sprijin PHARE și vor fi identificate zonele cu risc major la inundații. Sunt necesare investiții majore în zonele identificate.

Starea mediului marin și a zonei costiere

Marea Neagră are o suprafață de 413.490 km², o adâncime maximă de 2.245 m, un volum de apă de 529.955 km³ și o lungime a țărmurilor de 4.020 km. Marea Neagră are un nivel scăzut de salinitate (15,12 g ‰ în zona de țărm și 15,6 ‰ în larg), din cauza numeroaselor râuri care se varsă în ea. În aportul fluvial, apreciat la 346 km³, 78% aparține râurilor din nord-vestul bazinului, dintre acestea un volum însemnat fiind asigurat de fluviul Dunărea.

Până în prezent, în Marea Neagră au fost inventariate aproximativ 1.500 specii de vertebrate și nevertebrate. Urmare a accentuării poluării industriale și orășenești din ultimele două decenii s-a constatat reducerea unor specii de pești răpitori, cât și a unor specii de pești cu importanță economică (scrumbie, calcan, hamsie, stavrid, sturioni).

Litoralul Mării Negre a avut de suferit de pe urma gravelor probleme de eroziune din ultimele trei decenii . Pe baza cercetărilor efectuate de Institutul Național de Cercetare Dezvoltare Marină “Grigore Antipa”, se apreciază că litoralul românesc se află într-o stare gravă sub raportul extinderii eroziunii, pe cca. 60 - 80 % din lungimea țărmului, lățimea plajei se diminuează în fiecare an. În zona Rezervației Biosferei Delta Dunării, plaja a pierdut din suprafața, în ultimii 35 ani peste 2 400 ha (cca. 80 ha/an) în timp ce acumulările au fost de numai 200 ha (cca. 7 ha/an). Linia țărmului s-a retras pe distante variabile de la un sector de țărm la altul, cu valori cuprinse între 180 și 300 m, iar

valoarea maximă de retragere, în unele puncte, a depășit 400 m. Pe unele porțiuni în care lățimea cordonului litoral este mai redusă, la furtuni marea acoperă complet țărmul, uneori formând breșe, care se unesc cu apele lacurilor litorale, în acest fel fiind afectat ecosistemul specific al lacului respectiv.

Procesul de eroziune costieră s-a accentuat deosebit de mult în prezent, ca urmare a schimbărilor climatice la nivel planetar care determină creșterea nivelului mării. O altă cauză constă în amenajările hidrotehnice de pe Dunăre și de pe principalii săi afluenți, precum și de pe zona de coastă a mării care duce la scăderea în continuare a aportului de material nisipos transportat de ape pe mal. Acțiunea de eroziune a mării a provocat dispariția completă a unor întinse zone de plajă.

Administrația Națională „Apele Române” este autoritatea responsabilă pentru administrarea zonei costiere a Mării Negre.

1.7 Rezumat al situației actuale

Sectorul de apă

Resursele de apă: România este înzestrată cu toate tipurile de resurse de apă dulce (râuri, lacuri naturale și artificiale, fluvial Dunărea și apele subterane). Cea mai importantă resursă de apă dulce o constituie fluviul Dunărea și alte râuri. Volumul resurselor de apă utilizabile este de 2.660 m³/locuitor/an, în comparație cu media europeană de 4.000 m³/locuitor/an. Aceasta se datorează în principal contaminării resurselor. În trecut, la care se adaugă activitățile economice, fără luarea în considerare a aspectelor de protecția mediului.

Apele uzate: Volumul total evacuat în anul 2005 a fost de 4034 mil. m³/an, din care circa 65%, și anume 2626 mil.m³/an, constituie ape uzate care trebuie epurate. Din volumul total de ape uzate necesitând epurare, cca. 21 % au fost epurate corespunzător, în timp ce aproape 79% din apele uzate au ajuns în receptorii naturali, în special râuri, neepurate sau insuficient epurate. Aceasta se datorează, în primul rând, lipsei facilităților de epurare sau insuficienței acestora.

Rețeaua de alimentare cu apă potabilă: Numai 65% din populație beneficiază de apă potabilă din rețeaua publică. Acest procent include 98% din populația urbană și 33% din cea rurală, valori foarte scăzute în comparație cu cele din Uniunea Europeană, respectiv 96% -100% populație conectată la sisteme publice de alimentare cu apă în mediul urban și 87% în mediul rural. 86% din populația a 256 localități urbane (aproximativ 11.551.096 locuitori) are acces la apa potabilă prin rețelele publice de distribuție. Cifrele arată că în 55 de localități urbane (21,5%) populația este conectată în proporție de 100% la sistemele publice de distribuție a apei. Aceasta situație se datorează, în principal, lipsei investițiilor pe termen lung în ceea ce privește sistemele de alimentare cu apă.

Cantitatea de apă potabilă furnizată consumatorilor în 2005 însumează cca. 1.089 mil. m³ (cu 46% mai mic decât în anul 1995), din care pentru uz casnic 628 mil. m³. În ultimii 10 ani se constată o scădere a cantității totale de apă distribuită în rețea, datorată, în principal, contorizării și reducerii activităților industriale.

Poluarea apei reprezintă cea mai mare problemă de mediu din România. Poluarea apei provenită de la gospodăria sau surse agricole și industriale are un impact negativ asupra pescuitului, irigațiilor și a sistemelor de alimentare cu apă potabilă. Calitatea slabă a apei se datorează, în principal, monitorizării precare a efluenților industriali și a descărcărilor, precum și infrastructurii de apă uzată neadecvată. Colectarea apelor uzate este încă limitată în România, dar în ultimii ani s-a diminuat poluarea.

Managementul utilităților de apă este de cele mai multe ori slab din cauza fragmentării excesive a sistemelor de apă în aglomerările mici și mijlocii cu o capacitate financiară și instituțională limitată. Dezvoltări strategice substanțiale sunt inițiate de către autoritățile române cu scopul de a spori eficiența și viabilitatea furnizorilor de servicii publice și de a asigura un nivel adecvat în ceea ce privește serviciile furnizate populației la tarife suportabile.

Principalele probleme în sectorul de apă sunt următoarele:

- lipsa ori insuficiența facilităților de epurare a apei uzate;
- accesul scăzut al populației la rețeaua publică de alimentare cu apă;
- calitatea precară a apei potabile;
- sistemul de apă fragmentat la nivelul aglomerărilor mici și mijlocii și managementul precar al acestuia.

Managementul deșeurilor și protecția solurilor

Managementul deșeurilor reprezintă una dintre cele mai critice probleme de mediu în România. Statisticile fac distincție între două categorii de deșuri: deșuri municipale și asimilabile, pe de-o parte, și deșeurile de producție, pe de altă parte. Depozitarea constituie principala metodă de eliminare a deșeurilor municipale. Inventarul depozitelor de deșuri municipale înregistrează un număr total de 252 de depozite, din care doar 18 sunt conforme cu cerințele europene. Celelalte depozite care nu se conformează sunt prevăzute a-și înceta activitatea, gradual, până în 2017. Servicii de management al deșeurilor nu există în majoritatea zonelor rurale, aceasta conducând la un număr crescut de depozite neautorizate care afectează grav mediul și populația. Cantitatea de deșuri generată rămâne foarte ridicată, în timp ce colectarea selectivă a deșeurilor și reciclarea acestora înregistrează progrese lente. Legislația românească referitoare la deșuri, armonizată cu cea a Uniunii Europene, a avut un impact pozitiv în ultimii ani, dar sunt necesare, în continuare, eforturi considerabile în vederea asigurării conformării cu standardele europene.

Calitatea solului: Inventarele preliminare arată că aproximativ 350.000 ha au fost afectate în mod diferit de diverse tipuri de poluanți, din care 30000 ha au fost grav afectate.

Factorii cei mai importanți care au dus la poluarea/degradarea solurilor sunt: activitățile miniere; iazurile de decantare, haldele de steril, depozitele de deșuri neconforme; reziduuri și deșuri anorganice (minerale, materii anorganice, metale, săruri, acizi, baze); apele sărate din industria petrolieră, poluarea cu petrol; substanțe purtate de aer - (hidrocarburi, etilenă, amoniac, dioxid de sulf, cloruri, fluoruri, oxizi de azot, compuși cu plumb etc.). Cu toate că în ultima vreme anumite instalații industriale au fost închise, iar altele și-au redus activitatea, poluarea solurilor se menține ridicată în zonele afectate.

Principalele probleme în sectorul referitor la managementul deșeurilor și protecția solurilor sunt următoarele:

- număr ridicat de situri poluate istoric;
- depozitarea – principal mod de eliminare a deșeurilor, și număr mare de depozite de deșuri neconforme;
- proporție scăzută de deșuri valorificate și reciclate;
- infrastructură neadecvată de colectare, transport și eliminare a deșeurilor

Calitatea aerului și schimbări climatice

Schimbările climatice și calitatea aerului Se prevede ca România să fie prima țară care să îndeplinească obiectivele de la Kyoto, în vederea reducerii cu 8% a emisiilor de gaze cu efect de

seră (GHG). Astfel, emisiile de CO₂ reprezintă 58% din emisiile de CO₂ din anul de referință. Această descreștere a emisiilor de CO₂ este cauzată de reducerea proceselor de ardere a combustibililor fosili.

Emisiile poluanților în atmosferă având ca sursă, în principal, combustibilii fosili din instalațiile mari de ardere care generează căldură și electricitate, au un impact semnificativ asupra mediului. Există 174 instalații mari de ardere, dar numai 7 dintre acestea sunt conforme cu Directiva CE /80/2001; aceste instalații emit concentrații mari de dioxid de carbon, oxizi de azot și pulberi, care provoacă ploii acide și pun în pericol sănătatea umană, mai ales în zonele urbane industriale. În România, sursa principală a calității slabe a aerului din zona urbană este combustibilul de calitate inferioară. Sectorul energetic se bazează încă pe combustibili solizi ineficienți și pe păcură cu conținut ridicat de sulf, iar familiile cu venituri mici din orașe se bazează pe cărbune inferior pentru încălzire. Transportul reprezintă un factor important de poluare a calității aerului, având în vedere că un procent mare de mașini sunt vechi și prost întreținute, funcționând cu benzină care are cel mai mare conținut de plumb din țările Europei de Est. Acest ultim factor este în descreștere datorită modificărilor legislative, având ca scop atingerea standardelor europene.

Principalele probleme în sectorul calității aerului sunt următoarele:

- calitate scăzută a aerului în special în zonele urbane industriale;
- număr ridicat de centrale termice neconforme.

Protecția naturii

Habitatele naturale. Ecosistemele naturale și semi-naturale din România reprezintă aproximativ 47% din suprafața țării. Au fost identificate și caracterizate 783 tipuri de habitate în 261 de zone analizate de pe întregul teritoriu al țării. Au fost identificate, de asemenea, 44 Arii Importante pentru Păsări, care acoperă 3% din suprafața totală a țării. România are o diversitate bogată de specii de floră și faună. Cu toate acestea, există multe plante și animale aflate în pericol din cauza fragmentării habitatelor și a exploatării excesive a resurselor naturale, la care se adaugă dezvoltarea economică; modificarea peisajului reprezintă un indicator important pentru deteriorarea calității mediului. Astfel, printre Statele Membre ale UE25 și statele candidate, România este una din țările cu cel mai mare număr de specii amenințate.

Protecția naturii și a biodiversității Suprafața totală a parcurilor naționale, parcurilor naturale și rezervațiilor biosferei este de 1.687,512 ha, ceea ce reprezintă 7 % din suprafața terestră a țării. În afara parcurilor naționale, parcurilor naturale și rezervațiilor biosferei există circa 935 de rezervații științifice, monumente ale naturii și rezervații naturale a căror suprafață totală este de aproximativ 180.000 hectare. Prin urmare, suprafața terestră a ariilor naturale protejate acoperă circa 8% din suprafața terestră a țării la finele anului 2005. Până la sfârșitul anului 2013, acest procent urmează să crească la 15%.

Unele zone de o valoare naturală specială beneficiază deja de un statut de protecție, având peste 800 arii protejate. Delta Dunării este cea mai mare zonă umedă a Europei, iar crearea Rezervației Biosferei Delta Dunării reprezintă o realizare notabilă, Delta Dunării având triplu statut internațional: Rezervație a Biosferei, Sit Ramsar (zonă umedă de importanță internațională), Sit al Patrimoniului Mondial Natural și Cultural.

Principalele probleme în sectorul protecției naturii sunt următoarele:

- număr crescut de specii aflate în pericol;
- lipsa planurilor adecvate de management al ariilor protejate;
- modificări necorespunzătoare ale peisajului ca urmare a activităților economice.

Riscurile naturale

Riscul la inundații: În ultimii ani au avut loc inundații catastrofale care au avut ca rezultat pierderi de vieți omenești și animale, precum și deteriorarea peisajului. Frecvența de producere a inundațiilor și amploarea au crescut din cauza schimbărilor climatice, a ocupării albiei majore a râurilor cu construcții neautorizate, precum și a defrișărilor neautorizate. Cele mai afectate zone sunt cele ale bazinelor: Crișuri, Someș, Mureș, Târnave, Timiș, Olt, Argeș.

Principalele probleme în ceea ce privește protecția împotriva inundațiilor sunt următoarele:

- capacitate de retenție a peisajului scăzută ca urmare a modificărilor necorespunzătoare ale albiilor râurilor și a defrișărilor;
- lipsa planurilor de acțiune adecvate pentru prevenirea inundațiilor.

Eroziune costieră. În ultimii 35 ani plaja a pierdut din suprafață peste 2 400 ha (cca. 80 ha/an) în timp ce acumulările au fost de numai 200 ha (cca. 7 ha/an). Procesul de eroziune costieră s-a accentuat deosebit de mult în prezent, ca urmare a schimbărilor climatice la nivel planetar care determină creșterea nivelului mării. O altă cauză constă în amenajările hidrotehnice de pe Dunăre și de pe principalii săi afluenți, precum și de pe zona de coastă a mării care duce la scăderea în continuare a aportului de material nisipos transportat de ape pe mal. Acțiunea de eroziune a mării a provocat dispariția completă a unor întinse zone de plajă.

Evaluarea nevoilor financiare pentru investițiile de mediu

În cadrul procesului de elaborare a Planurilor de Implementare a acquis-ului de mediu, MMDD a evaluat necesarul investițional în vederea conformării cu legislația europeană de mediu în 2018 (an care coincide cu ultima perioadă de tranziție acordată României) la aproximativ 29 miliarde Euro, din care cca. 18 miliarde Euro reprezintă necesarul pentru următorii 7 ani.

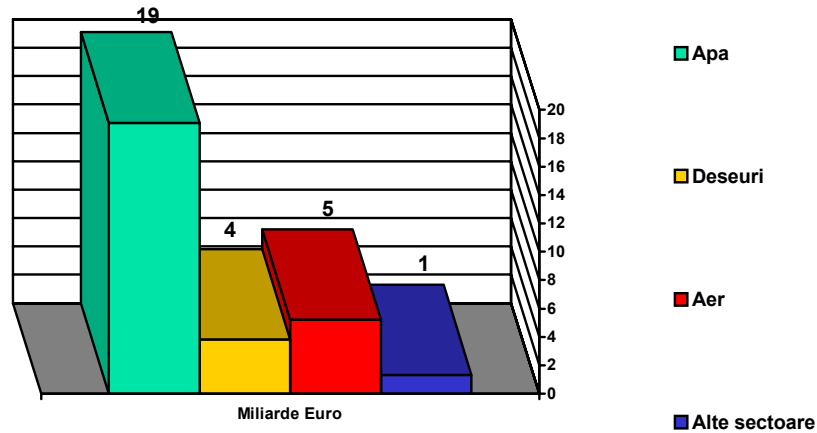
Asistența Tehnică PHARE pentru Evaluarea Costurilor de Mediu și Elaborarea Planurilor de Investiții (RO 0107.15.03), proiect finalizat în 2005, a confirmat costurile estimate deja și a adăugat estimări suplimentare pentru costurile operaționale crescute. Aceste estimări vor fi actualizate periodic o dată ce planurile de investiții detaliate vor fi disponibile în fiecare regiune/județ.

Distribuția nevoilor investiționale pe principalele sectoare de mediu este prezentată în Figura 8, iar detalii privind estimarea costurilor pe sectoare și perioade sunt furnizate în Anexa 4.

Alocarea resurselor financiare în cadrul POS Mediu reflectă defalcarea pe sectoare, dar în prioritizarea investițiilor finanțate din FSC au fost avuți în vedere alți factori, cum ar fi: impactul de mediu, impactul strategic regional, populația, oportunitățile de implementare, etc. Având în vedere că investițiile în sectorul de apă reprezintă cca. 65% din necesarul total, acest sector domină defalcarea financiară, urmat de sectorul managementului deșeurilor. În POS Mediu, sectorului de management al deșeurilor i se acordă prioritate față de sectorul calității aerului, din următoarele considerente:

- POS Mediu este, în principal, orientat spre dezvoltarea infrastructurii aferente serviciilor publice, în vederea îmbunătățirii standardelor de viață ale populației în România, dat fiind că municipalitățile nu-și pot permite asigurarea acestor servicii la standarde europene în condițiile în care nu este încurajat sectorul privat; aceasta explică alegerea de a finanța sistemul de încălzire urbană;
- Efectele poluante ale sectorului de transport sunt avute în vedere în cadrul POS Transport, acțiuni detaliate fiind explicate în cadrul secțiunii privind Complementaritatea;
- Majoritatea poluatorilor aerului sunt agenți privați care gradual aplică internalizarea costurilor de mediu, potrivit programelor de conformare monitorizate de autoritățile de mediu.

Fig. 8. Evaluarea costurilor de mediu

Sursă: MMDD

Pentru perioada 2007-2013, România are în vedere o contribuție FSC de aproximativ 4,5 miliarde Euro pentru investițiile în sectorul de mediu, contribuție care se situează mult sub nivelul nevoilor estimate pentru aceeași perioadă.

Studiul mai sus menționat indică, în continuare, că România își permite investiții în infrastructura publică și operarea și întreținerea acesteia prin creșteri rezonabile ale tarifelor care, însă, rămân sub tariful maxim suportabil stabilit la 3% din venitul mediu pe familie pentru serviciile de apă/apă uzată și 1% pentru serviciile de salubritate.

În următorii 25 de ani, se prevede o descreștere a tarifelor (ca procent din venitul mediu pe familie), comparativ cu cele abordate în cele mai dezvoltate state membre ale UE, deoarece PIB pe cap de locuitor va rămâne semnificativ sub nivelul mediei europene, în pofida unor rate de creștere ridicate estimate pentru următorii ani.

Strategia recomandă, de asemenea, măsuri de întărire a capacității administrative în vederea mobilizării sectorului privat și a creșterii capacității de dezvoltare a portofoliului de proiecte și de mobilizare a fondurilor pentru finanțarea proiectelor, la nivel național și regional.

1.8. Experiența Anterioară în Programele și Instrumentele de Pre-aderare. Lectii invatate

Programul PHARE

În România, programul PHARE a luat ființa încă din 1998, iar protecția mediului reprezintă un domeniu important de acțiune în cele 3 componente active ale sale – Phare “Național”, Phare “Cooperare trans-frontaliera” și Phare “Coeziune economică și socială”. Obiectivele naționale pentru fiecare an de derulare au evoluat de la pregătirea adoptării acquis-ului comunitar de mediu la aspecte practice de implementare.

Cu sprijinul programului PHARE s-a reușit transpunerea aproape în totalitate a legislației europene în domeniile: legislație orizontală, substanțe chimice, managementul deșeurilor, controlul poluării industriale, calitatea aerului, calitatea apei, protecția împotriva zgomotului

Proiectele PHARE au contribuit substanțial la întărirea capacității administrative la nivel central, regional și local prin organizarea de sesiuni de training sau seminarii de informare pe diverse probleme de mediu, dotarea cu echipamente de monitorizare a calității mediului, calculatoare, softuri, echipamente de birotică. Astfel, cu sprijinul proiectului PHARE 2000 s-a realizat punerea în practică, la nivelul aglomerării urbane București, a unuia dintre cele mai moderne sisteme de monitorizare a calității aerului din Europa. Sisteme asemănătoare vor fi puse în funcțiune în următorii ani pentru celelalte aglomerări urbane din România

Strategiile naționale, planurile de acțiune naționale, regionale și locale din domeniul mediului înconjurător au fost elaborate sau actualizate astfel încât să asigure o viziune cât mai coerentă asupra politicii de mediu din România și asupra modului în care aceasta ar putea fi implementată.

Prin programul PHARE 2003 CES urmează să se implementeze prima schemă (pilot) de granturi mici pentru managementul deșeurilor, în regiunea Centru (valoare 5,33 milioane Euro), pentru ca apoi, prin PHARE 2004, schema să fie extinsă la nivelul întregii țări (valoare 21,87 MEuro). Prin PHARE 2005-2006 se vor lansa scheme de granturi în alte sectoare de mediu (aer, IPPC, apă, protecția naturii) avându-se în vedere ca și sistemul privat să fie considerat beneficiar.

Investițiile finanțate prin proiectele PHARE în domeniul protecției mediului se ridică la aprox. 276 mil. Euro și sunt concentrate pe implementarea legislației europene de mediu.

Programul PHARE contribuie în prezent cu aproximativ 19 milioane Euro la pregătirea de proiecte în vederea finanțării din Fonduri Structurale și din Fondul de Coeziune.

Programul ISPA

Obiectivele ISPA sunt următoarele: să sprijine țările beneficiare în vederea alinierii standardelor lor de mediu la cele ale Uniunii Europene, să extindă și să conecteze rețelele de transport proprii cu cele Trans - europene, să familiarizeze țările beneficiare cu politicile și procedurile aplicate de Fondurile Structurale și de Coeziune ale Uniunii Europene. ISPA se concentrează pe directivele de mediu care presupun investiții considerabile, și anume directivele foarte costisitoare din punctul de vedere al implementării din următoarele sectoare: alimentarea cu apă potabilă, epurarea apelor uzate, managementul deșeurilor solide și periculoase, poluarea aerului.

Prin ISPA, România primește anual între 208 – 270 milioane euro, din care 104 – 135 milioane euro au fost alocate pentru proiecte din infrastructura de mediu (apă și deșeuri).

În perioada 2000-2005 au fost aprobate pentru finanțare ISPA 42 de măsuri, dintre care 29 pentru îmbunătățirea calității apei (pentru modernizarea infrastructurii de apă/apă uzată), 7 în domeniul managementului integrat al deșeurilor și 6 proiecte de Asistență Tehnică. Valoarea totală a proiectelor finanțate prin ISPA se ridică la 1,45 miliarde Euro, din care cca. 1,04 miliarde Euro reprezintă grant ISPA, cofinanțarea fiind asigurată de împrumuturi de la IFI (în special BEI și BERD, dar și Banca Germană KfW), acorduri bilaterale (Ministerul Mediului din Danemarca) și contribuția de la bugetul de stat sau bugetele locale.

Pregătirea proiectelor pentru finanțare ISPA a fost asigurată din bugetul de stat și bugetul local, din programele de pre-aderare la UE și din numeroase acorduri bilaterale (Spania, Danemarca, Germania, Japonia).

Având în vedere resursele financiare din partea UE, mai considerabile după aderare, sprijinul ISPA a fost solicitat pentru pregătirea unui important portofoliu de 40 de proiecte majore, în sectoarele de apă și deșeuri, aflate în pregătire.

Programul SAMTID

Ministerul Român al Internelor și Reformei Administrative a demarat în anul 2001 *Programul de dezvoltare a infrastructurii în orasele mici și mijlocii* (SAMTID), destinat îmbunătățirii stării tehnice a infrastructurii locale în domeniul calității apei potabile și a serviciilor de alimentare cu apă.

Până în prezent, programul a fost accesat de un număr de 91 de orașe din 14 județe, având o populație totală de aproximativ 2,5 milioane de locuitori, fiind dezvoltat în 2 faze, cu 5 și respectiv 9 Asociații de Municipalități. Valoarea întregului program este de 96 mil. Euro, 40 milioane în faza I și 56 milioane Euro în faza II. Structura de finanțare a programului este următoarea: 50% (48 milioane Euro) sub formă de grant de la UE (reprezentand 75%), Fondul Național (reprezentand 25%) și valoarea ramasa de 50% (reprezentand 48 milioane Euro) provenind din împrumuturi de la BEI și BERD.

Programul SAPARD

Documentul de programare multianuală și de fundamentare pentru implementarea Programului SAPARD în România este Programul Național pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (PNADR), aprobat prin Decizia Comisiei Europene la data de 12 decembrie 2000.

În cadrul acestui program este prevăzută acordarea asistenței financiare nerambursabile pentru „Dezvoltarea și reabilitarea infrastructurii rurale” (masura 2.1 din PNADR).

Această măsură este bazată pe următoarele obiective:

- Construcția și modernizarea drumurilor și podurilor comunale;
- Construcția și modernizarea sistemelor de alimentare cu apă potabilă;
- Construcția de sisteme de canalizare și stații de epurare a apei uzate.

Până în prezent, prin intermediul Agenției SAPARD, au fost selectate pentru masura 2.1. 854 de proiecte în domeniul îmbunătățirii infrastructurii rurale, în valoare totală de aprox. 512 mil. Euro.

Programul LIFE

Cele două componente ale programului LIFE pentru țările candidate, LIFE – Mediu și LIFE Natura, sunt funcționale în România din 1999 și finanțează proiecte ce tratează probleme specifice, locale de îmbunătățire, protecție sau conservare a calității mediului (LIFE Mediu) și a

biodiversității (LIFE Natura). Dacă proiectele din cadrul componentei „Natura” vizează protecția diferitelor ecosisteme și specii de plante și animale, în cadrul componentei „Mediu” au fost elaborate proiecte inovatoare privind sistemul de avertizare în cadrul fenomenelor periculoase, dezvoltarea unor sisteme operative pentru studiul de impact al poluării, monitorizarea și prognozarea acestuia, sensibilizarea populației în pre colectarea selectivă a deșeurilor menajere, etc. Acest tip de proiecte vine în sprijinul măsurilor de infrastructură ale programului ISPA și contribuie la realizarea obiectivelor naționale de mediu.

În perioada 1999-2004, au fost aprobate 31 de proiecte, cu o contribuție totală a proiectului LIFE de aprox. 8,43 mil Euro. În 2005 au fost aprobate 7 proiecte (unul în cadrul componentei LIFE-MEDIU și 6 proiecte în cadrul LIFE-NATURA) cu o valoare totală de 5,6 milioane Euro.

GEF (Facilitatea Globală pentru Mediu)

Romania a aderat la *Facilitatea Globală pentru Mediu* în 1994. GEF este destinat susținerii financiare pentru protecția mediului la nivel global, prin constituirea unui fond special și alocarea acestuia pentru proiecte globale ce au în vedere păstrarea biodiversității, schimbările climatice, poluanții organici persistenti, combaterea deșertificării, protejarea apelor internaționale și a stratului de ozon. Proiectele GEF sunt implementate prin intermediul PNUD (Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare), PNUM (Programul Națiunilor Unite pentru Mediu) și Banca Mondială și sunt derulate de organizații publice sau private și trebuie să îndeplinească două criterii: (1) să reflecte prioritățile naționale sau regionale și să aibă sprijinul județelor/tărilor implicate, și (2) să contribuie la ameliorarea situației mediului pe plan global.

România a implementat până în prezent 20 de proiecte GEF, 8 proiecte de țară și 12 proiecte regionale, majoritatea referitoare la protecția apelor Mării Negre și ale Dunării.

Fondul de mediu

Pentru a sprijini elaborarea de proiecte în cadrul Planului Național de Acțiune pentru Protecția Mediului s-a constituit un Fond de Mediu în baza Legii nr. 73/2000 și a Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 86/2003. Fondul de Mediu are scopul de a stimula un număr limitat de investiții de mediu de interes public, acordând prioritate celor incluse în Planul Național de Acțiune pentru Protecția Mediului.

Încasările din Fondul de Mediu sunt reprezentate de diferite taxe suportate de către agenții economici poluatori, alocații de la bugetul de stat, donații, sponsorizări, asistență financiară din partea unor persoane fizice sau juridice sau a unor organizații internaționale, taxe pentru eliberarea autorizației de mediu, precum și rambursarea împrumutului și a dobânzii de către utilizatorii resurselor fondului.

Categoriile de proiecte eligibile pentru finanțare din Fondul de Mediu sunt stabilite printr-un plan anual adoptat de către comitetul director al Fondului. Resursele fondului sunt în mare parte canalizate către proiecte/achiziționarea de aparatură cu tehnologie nepoluantă și proiecte de gestiune a deșeurilor (inclusiv deșeuri periculoase).

Activități de cercetare în domeniul mediului

Activitățile de cercetare în domeniul protecției mediului reprezintă o parte semnificativă din întreaga activitate de cercetare finanțată de la bugetul de stat sau din alte surse. Planul Național de Cercetare, Dezvoltare, Inovare (PNCDI), este instrumentul prin care este implementată politica națională în domeniu, axându-se în principal pe obținerea de produse și tehnologii competitive, cu

scopul relansării economiei prin transfer tehnologic, în scopul eliminării disparităților economice dintre România și restul Statelor Membre.

PNCDI pentru perioada 2001 -2006 este format din 15 programe, din care 10 au fost axate pe domenii tehnologice specifice de dezvoltare: agricultură, mediu, calitatea infrastructurii, domeniul industrial, tehnologii informatice, micro și nano tehnologii etc

În domeniul mediului, sunt active 70 de proiecte de cercetare, dezvoltare, inovare (CDI), implicând peste 200 de instituții (universități, agenți economici, institute de cercetare) și aproximativ 450 de cercetători. Aceste proiecte de cercetare se axează pe tehnologii de monitorizare, protecție și reabilitare a mediului, incluzând monitorizarea și diminuarea agenților poluanți. “ Promovarea tehnologiilor inovative și durabile pentru tratarea apei în scopul consumului uman“ este un exemplu de proiect CDI finanțat din PNCDI. Obiectivul principal al proiectului este optimizarea sistemului de gestionare a apei pentru consumul uman. Tratarea apei/ epurarea apei uzate sunt printre cele mai importante domenii de cercetare cu aplicații practice.

În acest context, este important de subliniat faptul ca doar investițiile în infrastructura de apă nu sunt suficiente pentru a obține o gestionare durabilă a apei, în concordanță cu politica națională, și este necesar ca acestea să fie cuprinse într-o abordare globală a sistemelor integrate de management al resurselor de apă și construite în baza capacităților științifice și tehnologice. Aceste legături între comunitatea științifică și politică devin și mai importante în momentul integrării în UE deoarece inovația este considerată un element cheie al creșterii economice.

PNCDI asigură cadrul necesar participării institutelor de cercetare din România la programele internaționale de cercetare, inclusiv la al 6-lea Program Cadru de Cercetare RTD (2002 – 2006) și la al 7-lea Program Cadru de Cercetare (2007 – 2013).

Există, de asemenea, 18 platforme tehnologice europene de interes major pentru diferite organizații cheie din România, dintre care trebuie menționată Tehnologia Europeană pentru Hidrogen și Celule de Combustie și Tehnologia pentru Alimentare cu Apă și Salubritate. Cu sprijinul Programului INFRATECH, un Centru de Excelență pentru Tehnologiile Regenerabile, Servicii de Mediu și Echipamente își derulează activitatea de implementare a legislației de mediu, în principal pe tehnologiile de producție impuse de Directivele IPPC și energiile regenerabile.

În același timp, o foaie de parcurs pentru implementarea Planului de Acțiune al Tehnologiilor de Mediu (PATM), cu mare accent pe activitățile de cercetare în domeniul mediului, a fost elaborată de către MMDD. În România, PATM va avea o contribuție majoră la atingerea obiectivelor din cadrul Agendei de la Lisabona prin: transferul tehnologiilor de mediu din cercetare către piață; îmbunătățirea condițiilor pieței în scopul sprijinirii utilizării tehnologiilor de mediu; promovarea tehnologiilor de mediu.

Lecții învățate din programele anterioare și din instrumentele de pre-aderare

Programele de pre-aderare au un rol important nu numai prin prisma finanțării investițiilor de mediu, cât și în acumularea experienței necesare pregătirii programelor de post-aderare. Noile structuri pentru gestionarea fondurilor de post-aderare au fost formate având ca bază vechile unitați ISPA și PHARE din cadrul MMDD. Personalul a fost instruit în elaborarea și managementul proiectelor, care vor fi de importanța vitală în implementarea acquis-ului UE și în contextul creșterii semnificative a fondurilor UE. S-a câștigat experiență din pregătirea strategiilor sectoriale, dezvoltarea proiectelor, procedurile de achiziție, evaluarea impactului asupra mediului (EIM), achiziția de terenuri, monitorizarea.

O evaluare completă a programelor de pre-aderare nu poate fi efectuată înainte ca majoritatea proiectelor să fie finalizate. Totuși, un rezumat al problemelor întâmpinate pe parcursul perioadei de programare 2000-2006 include: peste jumătate din perioadă a durat elaborarea cadrului de fundamente a finanțării, în paralel cu transpunerea acquis-ului comunitar; lipsa sau neclaritatea procedurilor/ghidurilor, îndeosebi la începutul procesului; lipsa unor cerințe clare privind EIM și Analiza Cost Beneficiu pentru proiectele majore au creat adesea blocaje; expertiza limitată în pregătirea și implementarea investițiilor la scară largă, a principiilor procedurale ale UE; sistem prea centralizat cu multe nivele și instituții implicate în procesul decizional dublat de o legislație neclară, conducând uneori la decizii întârziate în procesul de achiziții și plăți; lipsa transparenței în prezentarea rapoartelor de control național și a celor de antifrauda, precum și a măsurilor reactive care pot să pericliteze procesul de plată; abordarea proiect cu proiect în loc de abordare prin programe.

Capacitatea administrativă rămâne un obiectiv cheie în managementul de proiect, recrutarea personalului și salarizarea, instruirea, stabilirea unor proceduri clare fiind printre caracteristicile cele mai importante. În același timp, la nivelul beneficiarului, capacitatea administrativă este foarte importantă, în multe cazuri beneficiarii ISPA întâmpinând aceleași probleme în ceea ce privește numărul și instruirea personalului. Această problemă a fost tratată cu mare atenție în pregătirea pentru fondurile de post – aderare, numărul de angajați crescând considerabil la nivel central, la Autoritate de Management pentru POS Mediu și la nivel regional pentru Organismele Intermediare. În același timp, capacitatea instituțională a beneficiarului de a gestiona proiectul va rămâne un criteriu important în selectarea proiectelor. Au fost organizate intensiv training-uri specifice și generale cu sprijinul proiectelor de Asistență Tehnică PHARE și ISPA, precum și din bugetul de stat și cooperări bilaterale (ex. Ministerul Italian al Mediului). Totodată, la aceste instruirii au participat potențialii aplicanți (autoritățile locale) și beneficiarii.

Experiența a dovedit că pregătirea proiectelor este o condiție esențială în implementarea rapidă și fără probleme a proiectului. Pregătirea este de durată, mai ales pentru proiectele majore, studiile necesare trebuie să fie bine elaborate, deoarece în caz contrar pot să apară probleme majore în faza de implementare (ex. studiile geotehnice și topografice). Lipsa unor parametri / date de bază au creat de asemenea probleme în elaborarea studiilor de fezabilitate sau a analizelor cost beneficiu.

Portofoliul de proiecte este foarte important pentru absorbția fondurilor de post-aderare și activitățile de pregătire a proiectelor pentru Fondul de Coeziune și FEDR au început în urmă cu câțiva ani, cu sprijinul proiectelor PHARE și ISPA.

Maturitatea proiectelor și dificultățile întâmpinate de beneficiari în obținerea diferitelor acorduri și autorizații necesare pentru proiecte au reprezentat alți factori care au cauzat unele întâzieri în implementare. Uneori, adoptarea legislației naționale creează confuzii pentru părțile implicate la nivel local și național (proprietatea terenului, evaluarea impactului asupra mediului (EIM), standarde financiare de control și de achiziții publice, cerințe contractuale) și creează conflicte pe parcursul procesului de implementare. În acest sens, procesul EIM ar trebui să înceapă din timp iar atenția trebuie să fie îndreptată asupra valabilității acordului de EIM. Proprietatea asupra terenului trebuie să fie clarificată, iar beneficiarul trebuie să prezinte dovezi valide asupra dreptului de proprietate, în special pentru proiectele de deșuri, pentru a obține aprobarea proiectului.

Co-finanțarea este un alt aspect cheie și toate aranjamentele trebuie făcute înainte ca aplicația de proiect să fie înaintată spre aprobare. Din moment ce abordarea proiect cu proiect în vederea cofinanțării nu este durabilă și certă, un mecanism pentru asigurarea cofinanțării din fondurile structurale și Fondul de Coeziune a fost înființat în scopul sprijinirii cofinanțării programului. Astfel, Ministerul Economiei și Finanțelor a hotărât ca o parte semnificativă din cofinanțare să fie

suportată din bugetul de stat și în acest sens a fost propusă o strategie de prefinanțare pentru sprijinirea beneficiarilor în elaborarea și demararea rapidă a proiectelor.

Sistemul instituțional și stabilirea clară a rolului autorităților responsabile în gestionarea și implementarea proiectelor este cel mai important factor în managementul proiectelor. Un sistem prea centralizat pentru gestionarea și implementarea programelor de pre-aderare a creat de multe ori blocaje în procesul decizional, cauzând mari întârzieri în implementarea proiectelor și rezultând o absorbție scăzută a fondurilor. Au fost înregistrate de multe ori întârzieri în elaborarea și aprobarea dosarelor de licitație, în procesul de achiziții publice, întârzieri în semnarea contractelor de lucrări și servicii. Toate aceste probleme au fost luate în considerare la stabilirea sistemului de implementare pentru fondurile de post aderare și a fost organizat un sistem descentralizat pentru implementarea POS Mediu cu MMDD, ca Autoritate de Management la nivel central, și Organismele Intermediare la nivel regional. În același timp, au fost elaborate proceduri detaliate pentru reprezentanții acestor autorități și a fost elaborat un acord de delegare între AM și fiecare OI. Mai mult, responsabilitatea achiziției publice se regăsește în prezent la nivelul beneficiarului. Aceștia devin mult mai responsabili și mai interesați în ceea ce privește proiectele lor, în comparație cu gradul de implicare și interes acordat proiectelor ISPA.

Alte probleme care au rezultat pe parcursul implementării măsurilor ISPA sunt legate de răspunsurile întârziate la recomandările incluse în rapoartele elaborate de către auditori / sau investigatorii anti-fraudă. Au fost înregistrate întârzieri în fluxul plăților, ceea ce a rezultat într-un grad scăzut al absorbției fondurilor. Noul sistem pentru controlul financiar și certificarea cheltuielilor ia în considerare și se construiește bazându-se pe aceste experiențe, iar procedurile sunt stabilite în așa fel încât să se evite apariția unor astfel de situații. Astfel, la nivelul AM a fost înființat un compartiment de nereguli și a fost nominalizat un ofițer de nereguli pentru fiecare OI. O procedură specifică a fost elaborată cu scopul de a preveni, identifica, investiga și monitoriza neregulile.

Pentru a sintetiza, experiența câștigată pe parcursul implementării programelor de pre-aderare reprezintă o bază solidă pentru dezvoltarea unui sistem nou de implementare, stabilind roluri și responsabilități clare pentru diferiți actori și pentru pregătirea portofoliului de proiecte. În orice caz, trebuie menționat că structurile și sistemele fazei de pre-aderare vor fi doar în parte utilizate în structura de implementare a fondurilor de postaderare. Și aceasta deoarece capacitățile de gestionare existente vor trebui canalizate în continuare spre finalizarea proiectelor de pre-aderare, în timp ce structurile noi de implementare vor trebui familiarizate cu procedurile noi și vor trebui să răspundă la volumul crescut al finanțării, a cerințelor descentralizării, a noilor sectoare de intervenție și noii legislații naționale, în particular în domeniul achizițiilor publice.

2. ANALIZA SWOT

Acest capitol include o evaluare a principalelor aspecte de mediu în vederea identificării punctelor tari și a punctelor slabe, respectiv a oportunităților și a amenințărilor, ca bază pentru formularea obiectivelor și axelor prioritare ale Programului Operațional Sectorial Mediu. În același timp, luând în considerare faptul că, capacitatea instituțională pentru gestionarea programelor de post – aderare este o condiție esențială pentru o bună capacitate de absorbție și implicit pentru atingerea standardelor de mediu cerute, analiza include identificarea punctelor tari și a punctelor slabe în sistemul de implementare.

Această analiză este prezentată sintetic în următorul tabel:

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<p>Considerente generale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Legislația de mediu armonizată aproape în totalitate cu legislația Uniunii Europene; strategii și planuri de implementare a Directivelor relevante pe fiecare sector de mediu; • Existența structurilor instituționale de bază pentru protecția mediului (pentru monitorizarea conformării cu acquis-ul comunitar, pentru implementarea programelor de dezvoltare, pentru managementul integrat al resurselor de apă pe bazine hidrografice); • Experiența dobândită de către cei 35 beneficiari ISPA în municipalitățile mari va fi folosită în implementarea proiectelor din regiuni pe fondurile Structurale și Fondul de Coeziune; • Creșterea conștientizării la nivelul decizional pentru nevoia de aplicare a politicilor de protecție a mediului și a planurilor de acțiune; 	<p>Considerente generale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nivelul relativ scăzut al investițiilor, după 1990, în toate sectoarele de mediu comparativ cu necesarul de investiții pentru conformarea cu standardele europene; • Lipsa comunicării intersectoriale și a coordonării pentru managementul resurselor naturale și al mediului. • Capacitatea limitată a beneficiarilor finali /autorităților locale de a elabora propuneri de proiect viabile;
<p>Sectorul de apă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Existența unei politici naționale pentru întărirea capacității programului în sectorul de apă; au fost parcurse etape pentru reorganizarea serviciilor de apă în termeni de eficiență; • Experiența câștigată de către operatorii de apă/ autoritățile locale în dezvoltarea proiectelor de investiții finanțate din PHARE, ISPA, SAPARD sau din alte surse internaționale; 	<p>Sectorul de apă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Insuficiența rețelelor de tratare a apei/apei uzate și rețelelor de canalizare în comparație cu țările UE; • Accesul limitat al populației la sistemele centralizate de apă și apă uzată comparativ cu țările UE; calitatea scăzută în multe zone a apei potabile furnizate populației; • Existența unui număr mare de municipalități fără companii de apă performante; • Facilități neadecvate pentru tratarea nămolului; • Structuri ineficiente de gestionare a

	<p>serviciilor de apă, în special în orașele mici;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pagube importante cauzate de inundațiile din primăvară;
<p>Managementul deșeurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Planul Național de Gestionare a Deșeurilor și Planurile Regionale de Gestionare a Deșeurilor în vigoare; • Experiența dobândită de către autoritățile locale în dezvoltarea proiectelor de investiții finanțate prin PHARE și ISPA; 	<p>Managementul Deșeurilor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Existența unui număr mare de situri poluate istoric cauzate de activități economice intensive din trecut și depozitarea în spații necorespunzătoare a deșeurilor; • Infrastructura precară pentru colectarea, transportul și eliminarea deșeurilor; • Slaba conștientizare a populației și a agenților economici privind gestionarea adecvată a deșeurilor; • Proporția ridicată a cantității de deșeuri care se produce și se depozitează; nivel redus al colectării selective a deșeurilor; insuficienta dezvoltare a pieței de reciclare și valorificare a deșeurilor; • Scăderea calității solului cauzată de diferite tipuri de poluare
<p>Protecția calității aerului</p> <ul style="list-style-type: none"> • Implementarea Strategiei Naționale pentru Protecția Atmosferei; Măsuri luate în conformitate cu Legea Nr. 271 / 2003 – Convenția de la Geneva asupra poluării transfrontaliere a aerului; • Delimitarea aglomerărilor și a zonelor pentru managementul și evaluarea calității aerului; 	<p>Protecția calității aerului</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poluarea puternică a aerului cauzată de instalațiile mari de ardere; • Consum ridicat de resurse primare (în special combustibili fosili) și emisii specifice ridicate de NOx și SO2, provenite în special de la instalațiile mari de ardere;
<p>Protecția Naturii și Conservarea Biodiversității</p> <ul style="list-style-type: none"> • Varietatea și bogăția biodiversității în România, resurse naturale importante; • Ariile protejate din România sunt identificate; 	<p>Protecția Naturii și Conservarea Biodiversității</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Slaba conștientizare a populației și a agenților economici privind managementul ariilor protejate; • Existența anumitor lipsuri în rețeaua națională de arii protejate; resurse financiare și umane scăzute pentru managementul ariilor protejate și a speciilor și habitatelor de interes comunitar; • Numărul limitat al planurilor de management pentru ariile protejate; • Pagubele majore generate de eroziunea costieră;
<p>Sistemul de implementare a proiectelor co-finanțate de către UE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Descentralizarea în gestionarea programelor post-aderare, de la nivel central la nivel regional; 	<p>Sistemul de implementare a proiectelor co-finanțate de către UE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lipsa de experiență a personalului nou angajat în gestionarea proiectelor în cadrul structurilor de implementare;

<ul style="list-style-type: none"> • Responsabilități și proceduri clar stabilite pentru autoritățile implicate în gestionarea programelor post-aderare; • Experiența dobândită de către personalul AM și OI din instrumentele de pre-aderare privind elaborarea de proiecte, EIM, monitorizarea etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa de experiență a unor beneficiari în domeniul licitațiilor și al contractării, în special în contextul noii legislații în domeniu;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<p>Utilizarea fondurilor UE ca o contribuție importantă pentru îmbunătățirea standardelor de mediu în România;</p> <p>Asistența tehnică disponibilă pentru pregătirea unui portofoliu consistent de proiecte în vederea finanțării prin POS (cu suport PHARE, ISPA și bugetul de stat);</p> <p>Dezvoltarea unor planuri de investiții pe termen lung în condițiile dezvoltării durabile;</p> <p>Adoptarea abordării „producție mai curată” ce duce la creșterea eficienței utilizării resurselor și a energiei, inclusiv implementarea principiului „Cele mai bune tehnici disponibile” (BAT);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltările strategice substanțiale (regionalizarea) legate de îmbunătățirea serviciilor publice și dezvoltarea durabilă. <p>Oportunitățile pentru investiții private și comerț;</p> <p>Dezvoltarea unei piețe viabile de reciclare a deșeurilor/materiei prime rezultate din procesarea deșeurilor;</p> <p>Introducerea surselor regenerabile de energie;</p> <p>Dezvoltarea de Parteneriate Public-Private;</p> <p>Dezvoltarea potențialului turistic;</p> <p>Dezvoltarea turismului ecologic.</p> <p>Oportunitățile de training pentru AM/ OI/ Beneficiari din proiectele de asistență tehnică pe PHARE și ISPA;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Creșterea rolului beneficiarului în implementarea proiectului (“proprietatea” asupra proiectului la nivel local) 	<ul style="list-style-type: none"> • Dificultăți în susținerea costurilor de investiție a proiectelor în domeniul infrastructurii de mediu, în special de către comunitățile mici și medii; <p>Dificultăți de natură organizatorică, politică și financiară, determinate de procesul de regionalizare;</p> <p>Costuri ridicate pentru conformarea cu standardele europene privind schimbul de tehnologii și folosirea BAT pentru IMA;</p> <p>Presiunea crescută asupra biodiversității și calității aerului în corelare cu creșterea economică;</p> <p>Ineficiența investițiilor pe termen scurt și mediu pentru reducerea riscurilor de dezastre naturale care pot provoca pagube materiale și umane importante</p> <p>Cooperarea diverselor instituții-organisme implicate în managementul FSC;</p> <p>Disponibilitatea terenurilor pentru dezvoltarea infrastructurii de mediu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Creșterea exploatărilor, vânătorii, turismului și construcțiilor ilegale în ariile protejate; <p>Utilizarea neadecvată a fondurilor UE, fără luarea în considerare a posibilelor efecte asupra mediului și biodiversității, de exemplu pentru dezvoltarea infrastructurii care conduce la fragmentarea habitatelor.</p> <p>Neconformarea cu cerințele Directivelor UE pentru sectorul de apă în cazul unei absorbții scăzute a fondurilor europene cauzate de procesul complex de pregătire și gestionare a proiectelor, precum și a co-finanțării costisitoare;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Întârzierea derulării proiectelor cauzate de aprobarea târzie a POS Mediu, urmată de înființarea târzie a Comitetului de Monitorizare și aprobarea criteriilor de selecție; • Întârzierile în aprobarea proiectelor majore; • Dificultățile ce apar în finanțarea proiectelor generatoare de venituri;

Comentarii privind analiza SWOT

Un rezumat al principalelor aspecte subliniate în analiza SWOT este prezentat mai jos:

Puncte tari. POS Mediu se axează în principal pe conformarea cu acquis-ul de mediu. Astfel, e important ca legislația României în domeniul mediului să fie complet armonizată cu acquis-ul comunitar de mediu.. În ultimii ani, s-au făcut eforturi considerabile în vederea pregătirii strategiilor și a planurilor pentru implementare cu scopul implementării Directivelor relevante. Acestea sunt utilizate ca documente principale de referință în formularea priorităților strategice ale POS Mediu.

Experiența dobândită până acum în programare și în implementarea măsurilor de mediu finanțate din UE, IFI sau din alte surse este de interes prioritar pentru MMDD ca și AM pentru SOP Mediu. Pe baza acestei experiențe, a fost introdus un sistem nou, descentralizat, pentru gestionarea fondurilor. În analiză sunt considerate puncte tari stabilirea responsabilităților și a procedurilor pentru sistem.

Descentralizarea în gestionarea fondurilor UE pentru co-finanțarea programelor este o măsură primordială pentru implementarea mai eficientă, prin împărțirea rolurilor și responsabilităților între diverși actori, în concordanță cu nivelul lor de competență.

Puncte slabe. Deși în România s-au produs în ultimii 15 ani importante schimbări socio-economice, sunt încă necesare eforturi și resurse considerabile, în vederea reducerii disparităților între România și Uniunea Europeană. Acest lucru se aplică și sectorului de protecție a mediului. Calitatea mediului în anumite zone este mult sub nivelul standardelor UE, în special din cauza lipsei investițiilor pe termen lung pentru infrastructura de apă și deșeuri, precum și a sistemelor neadecvate de management de mediu, la care se adaugă un grad scăzut de conștientizare a populației și cunoașterea insuficientă a principiilor dezvoltării durabile.

Principalele puncte slabe în sectoarele de mediu sunt rețelele de canalizare și cele de tratare a apei, care sunt inadecvate, accesul scăzut la sistemele de apă/apă uzată, infrastructura precară de gestionare a deșeurilor, poluarea aerului rezultată din sistemele de încălzire urbană și slaba gestionare a ariilor protejate.

Capacitatea administrativă și de gestionare limitată în realizarea îmbunătățirii infrastructurii de mediu este, în același timp, o problemă critică, în special în micile aglomerări. De asemenea, capacitatea administrativă a structurilor responsabile cu gestionarea și implementarea proiectelor, lipsa de experiență a noilor angajați, cât și lipsa experienței în domeniul achizițiilor publice au fost identificate ca puncte slabe.

Oportunități. În general, POS Mediu este un instrument important care are ca scop creșterea accesului la infrastructura de bază în domeniul apei și deșeurilor, ca o condiție prealabilă pentru îmbunătățirea standardelor de viață ale cetățenilor romani și pentru dezvoltarea economică a regiunilor în România.

Potențialul acces la fondurile UE pentru îmbunătățirea infrastructurii de mediu reprezintă, de asemenea, un stimulent puternic pentru ca autoritățile locale să aplice reforme strategice a căror cerință să fie regionalizarea serviciilor publice ca instrument predominant, cu scopul de a îndeplini obiectivele de mediu pe termen scurt, dar și de a asigura sustenabilitate pe termen lung și o dezvoltare regională echilibrată.

Din punct de vedere al capacității administrative, oportunitățile au fost identificate în cadrul proiectelor PHARE și ISPA, ce pun la dispoziție mijloace și instrumente de îmbunătățire a cunoștințelor angajaților în domeniul gestionării proiectelor.

POS Mediu reprezintă și o oportunitate de dezvoltare a Parteneriatului Public-Privat în sectorul de mediu și de sporire a gradului de conștientizare a populației în domeniul mediului pe întreg teritoriul României

Amenințări. Amenințarea majoră este cea referitoare la sustenabilitatea costurilor de investiție în ceea ce privește proiectele co-finanțate internațional, în special în localitățile mici și mijlocii.

În plus, sunt avute în vedere și dificultățile de natură organizatorică, politică și financiară, pe care le implică procesul de regionalizare în sectoarele de apă și deșeuri.

O altă amenințare este legată de rezistența la schimbare în ceea ce privește descentralizarea în managementul măsurilor de la pre-aderare la managementul programelor UE de post-aderare.

Disponibilitatea terenurilor pentru dezvoltarea măsurilor de mediu este considerată tot o amenințare în unele sectoare, cum ar fi cel al construcției infrastructurii de deșeuri.

Pot să apară dificultăți și în ceea ce privește implementarea planurilor adecvate de management în ariile naturale protejate, în cazurile în care terenurile sunt în proprietate privată.

O amenințare majoră și nedorită este considerată dezangajarea fondurilor în cazul încălcării prevederilor regulamentelor UE sau neîndeplinirea regulii $n+3/n+2$.

Concluzii

Programarea intervențiilor Politicii de Coeziune UE pentru 2007 - 2013 trebuie realizată prin respectarea Liniilor Strategice Directoare, ce conțin un angajament puternic la Agenda Reactualizată Lisabona, cât și la Strategia de la Gothenburg (Strategia UE pentru Dezvoltare Durabilă).

Situația generală a mediului din România este caracterizată prin deficiențe în infrastructura de mediu, în particular în domeniul epurării apei uzate în mediul urban, alimentării cu apă, gestionării deșeurilor solide, prevenirii inundațiilor și încălzirii urbane.

Pe lângă angajamentele asumate pe parcursul procesului de negociere, România trebuie să se alinieze cu Cerințele Piete Unice. În acest sens, pentru a asigura atractivitatea socială și economică a orașelor, ca o condiție prealabilă în lansarea creșterii economice și a locurilor de muncă, România, ca nou Stat Membru al UE, trebuie să dețină o infrastructură modernă și să furnizeze servicii de interes general de calitate, pentru toți cetățenii, la prețuri acceptabile, îmbunătățind astfel calitatea vieții. Serviciile publice sunt un factor important în creșterea și crearea locurilor de muncă și, în acest sens, un element important în atingerea obiectivelor de la Lisabona.

De asemenea, o măsură prealabilă pentru creșterea economică și a locurilor de muncă constă în asigurarea infrastructurii necesare dezvoltării afacerilor. Investițiile în infrastructură, în special în noile State Membre, vor încuraja creșterea și vor conduce și mai mult la convergența dintre regiuni, în termeni economici, sociali și de mediu.

În concluzie, dezvoltarea infrastructurii de mediu și de apă printr-o abordare regională este considerată un element cheie în implementarea strategiilor naționale și regionale. În acest context, de multe ori, elementele recurente sunt necesitatea pentru cooperarea regională, implementarea adecvată a legislației naționale alinate la acquis-ul UE, coordonarea diferitelor acțiuni ale planurilor regionale și a problemelor în implementarea și construcția capacității administrative.

Luând în considerare rolul cheie deținut de infrastructura de mediu în atingerea obiectivelor de la Lisabona, România trebuie să se adreseze necesităților semnificative de investiții în infrastructură.

O infrastructură modernă și eficientă va contribui la îmbunătățirea calității vieții populației în țară, precum și la creșterea posibilităților de investiție.

Capacitatea României de a furniza infrastructură și servicii eficiente în domeniul protecției mediului, atât la nivel național, cât și la nivel local, este un factor important în dezvoltarea sectorului privat. Investițiile de mediu conduc la dezvoltarea durabilă în domeniul industrial și comercial. Infrastructura locală de mediu și serviciile de înaltă calitate sporesc calitatea vieții cetățenilor.

Investițiile în infrastructura de mediu sunt puternic conectate cu creșterea economică durabilă și cu crearea de noi locuri de muncă. Acestea contribuie la promovarea convergenței și la creșterea competitivității regiunilor.

În acest sens, și totodată pentru conformarea cu acquis-ul UE, în conformitate cu perioadele de tranziție negociate în Capitolul 22, modernizarea infrastructurii de mediu reprezintă o cerință importantă.

Prin urmare, dezvoltarea infrastructurii de mediu și de apă într-o abordare regională este considerată un element cheie în elaborarea strategiilor naționale și regionale. În acest context, elemente recurente au fost adresate din timp de către autoritățile relevante. Acestea includ nevoia de cooperare regională, implementarea adecvată a legislației naționale aliniată la acquis-ul UE, participarea publicului, coordonarea diferitelor acțiuni a planurilor regionale și probleme legate de implementarea și construirea capacității administrative.

În pregătirea pentru utilizarea transparentă și eficientă a FSC, experiența dobândită din fondurile de pre-aderare include: ghiduri clare pentru FSC cu reguli stricte și în conformitate cu domeniile de acces la informație, transparență și participare a publicului; pregătirea timpurie a proiectelor și adresarea problemelor cheie în pregătirea proiectelor, cum ar fi EIM, achiziția de teren, structura de finanțare, reorganizarea instituțională etc; asigurarea apartenenței locale și sprijinul pentru proiecte; ghiduri și reguli clare de achiziție publică; necesitatea unei coordonari adecvate a diferitelor tipuri de instituții cu rol de control, audit etc.; necesitatea reducerii birocrăției și asigurarea unui sistem mai flexibil, a unui mecanism descentralizat, cu roluri și responsabilități clare ale acționarilor, concomitent cu păstrarea unei expertize potrivite la fiecare nivel de competență; nevoia consultării tuturor partenerilor relevanți pe parcursul întregului proces de programare, planificare și implementare; nevoia unei politici de personal adecvate pentru a asigura stabilitatea.

Analiza situației curente, prezentată mai sus, confirmă că POS Mediu poate avea un impact semnificativ în îmbunătățirea calității vieții și a mediului în România. Următorul capitol subliniază modul în care acest potențial poate fi folosit în stabilirea obiectivelor specifice și a țintelor în domeniul mediului și indică prioritățile strategice și domeniile de intervenție pentru îndeplinirea respectivelor obiective.

3. STRATEGIA

Programul Operational Structural de Mediu contribuie la implementarea priorității 3 a Planului Național de Dezvoltare 2007 – 2013, «Protejarea și îmbunătățirea calității mediului», luând în considerare necesitățile sociale, economice și de mediu din România, astfel încât să se obțină cel mai pozitiv impact asupra mediului și să se stimuleze dezvoltarea economică. Din perspectivă internațională, POS Mediu are la bază Strategia Europeană de Dezvoltare Durabilă și al 6-lea Program de Acțiune pentru Mediu.

POS Mediu este astfel conceput, încât să contribuie substanțial la realizarea priorității tematice din Cadrul Strategic Național de Referință, și anume **Dezvoltarea infrastructurii la standarde europene**. În aceeași măsură POS Mediu este în deplină concordanță cu prioritățile stabilite în Liniile Strategice privind Coeziunea pentru Politică de Coeziune, și mai ales acelea care vizează creșterea atractivității Statelor Membre, a regiunilor și a orașelor și întărirea sinergiilor dintre protecția mediului și creșterea economică. În acest sens, POS Mediu se concentrează pe îmbunătățirea accesului la serviciile publice prin asigurarea nivelului și a calității adecvate a acestora, precum și prin conservarea potențialului de mediu. *Asigurarea infrastructurii de bază pentru apă și mediu și servicii publice adecvate reprezintă o condiție esențială pentru atragerea investitorilor și va contribui la dezvoltarea economică a țării. Crearea de noi locuri de muncă mai bune este, de asemenea, avută în vedere, ținând cont de faptul că protecția mediului este un sector aflat în curs de dezvoltare în România.*

Strategia globală a POS Mediu, în acord cu Politica de Coeziune și cu CNSR, vizează reducerea disparităților existente între România și UE în ceea ce privește standardele și serviciile de mediu. Pe baza analizei acestor disparități, a punctelor slabe și a potențialului, precum și prin identificarea atât a oportunităților, cât și a necesităților, strategia se bazează pe câteva priorități menite să maximizeze impactul Fondurilor Structurale și de Coeziune. În acest scop, este avută în vedere coordonarea fondurilor UE și a celor naționale, astfel încât să se asigure într-o manieră complementară că ambele tipuri de fonduri vor contribui la atingerea scopului global.

Strategia POS Mediu se bazează pe următoarele elemente:

- Analiza situației actuale pentru sectorul de mediu (prezentată în capitolul I și centralizată în analiza SWOT);
- Strategiile naționale de mediu și planurile de implementare pentru conformarea cu acquis-ul de mediu;
- Problemele majore și direcțiile strategice stabilite în Cadrul Strategic Național de Referință, urmărindu-se complementaritatea Fondurilor și delimitarea ariilor de intervenție a acestora .
- Contribuția partenerilor socio-economici care au fost consultați la elaborarea POS Mediu și a rezultatelor evaluării ex-ante și ESM.

3.1. Obiective

Obiectivul global al POS Mediu constă în îmbunătățirea standardelor de viață ale populației și a standardelor de mediu, vizând, în principal, respectarea acquis-ului comunitar de mediu.

Acest obiectiv trebuie privit în lumina creșterii fără precedent a disparităților din cadrul Uniunii Europene extinse și a eforturilor pe termen lung pe care România va trebui să le facă pentru a reduce aceste disparități. Având în vedere că nevoile de investiții de mediu directe pentru conformarea cu aquis-ul UE sunt deosebit de mari, autoritățile române au optat pentru crearea unui Program Operațional axat pe infrastructura de mediu, dar și pe tratarea altor aspecte de mediu. În vederea îndeplinirii obiectivului global, strategia generală a POS Mediu este elaborată astfel încât să răspundă următoarelor trei direcții strategice principale:

- **Îmbunătățirea accesului la utilitățile publice în România și sprijinirea condițiilor de dezvoltare economică în regiuni:**

În acest sens, cea mai importantă parte din POS Mediu prevede sprijin pentru îmbunătățirea sistemelor integrate de apă și management al deșeurilor, printr-o abordare regională (axele prioritare 1 și 2) care va genera rezultate importante la sfârșitul perioadei de programare (este estimată o populație de peste 10 mil.). Aceste priorități vor avea, de asemenea, o contribuție importantă în conformarea cu aquis-ul UE relevant în sectorul de mediu, cărui îi revin cele mai costisitoare investiții (estimate la aproximativ 29 miliarde Euro până în 2018).

- **Îmbunătățirea protecției mediului ca o condiție obligatorie în vederea dezvoltării durabile.**

În acest sens, POS se va concentra, pe de o parte, pe prevenirea poluării și a deteriorării biodiversității (în particular pe Axele prioritare 2, 4 și 5). Pe de altă parte, POS va aborda reducerea poluării mediului/a daunelor din cele mai sensibile zone (încălzire urbană – axa prioritară 3, prevenirea riscurilor naturale – axa prioritară 5) ca parte a strategiilor de investiții pe termen-lung (după anul 2013).

- **Întărirea capacității instituționale și de guvernare ca și prioritate cheie, având ca scop dezvoltarea unei structuri de management eficiente pentru serviciile de mediu**

POS Mediu se adresează cerințelor pentru o mai bună calitate și eficiență în sectorul public, aspect esențial pentru îmbrățișarea reformelor și pentru o bună guvernare în sectorul de mediu. Guvernanța este un element-cheie care integrează toate acțiunile în interesul unui management mai bun și mai eficient al POS Mediu și pentru îmbunătățirea calității procesului de elaborare a politicilor publice în domeniul mediului. Aceasta va contribui nu numai la îmbunătățirea implementării politicii de coeziune a UE, ci, de asemenea, va spori performanța economică în ansamblu.

În acest context, strategia POS Mediu pentru 2007-2013 se concentrează pe investiții și servicii colective, care sunt necesare pentru creșterea competitivității pe termen lung, crearea de noi locuri de muncă și pentru o dezvoltare durabilă. Infrastructurile și serviciile de bază vor trebui create, îmbunătățite și extinse în scopul dezvoltării economiei regionale și locale, al înființării unui cadru de sprijinire a afacerilor eficiente și al exploatării oportunităților acordate de Piața Europeană. Înființarea unei infrastructuri eficiente de apă și mediu va crea un potențial pentru noi locuri de muncă (construcții, servicii, IMM-uri, etc.) și va reduce migrarea forței de muncă, oferind astfel populației posibilități de a-și dezvolta afaceri sau de a atrage alți investitori și prin folosirea avantajelor locale competitive (resurse mai ieftine, zone naturale valoroase, etc.).

Obiectivele specifice ale POS Mediu sunt:

1. ***Îmbunătățirea calității și a accesului la infrastructura de apă și apă uzată, prin asigurarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare în majoritatea zonelor urbane până în 2015 și stabilirea structurilor regionale eficiente pentru managementul serviciilor de apă/apă uzată.***
2. ***Dezvoltarea sistemelor durabile de management al deșeurilor prin îmbunătățirea managementului deșeurilor și reducerea numărului de zone poluate istoric în minimum 30 de județe până în 2015***
3. ***Reducerea impactului negativ asupra mediului și diminuarea schimbărilor climatice cauzate de sistemele de încălzire urbană în cele mai poluate localități până în 2015.***
4. ***Protecția și îmbunătățirea biodiversității și a patrimoniului natural prin sprijinirea managementului ariilor protejate, inclusiv prin implementarea rețelei Natura 2000.***
5. ***Reducerea riscului de producere a dezastrelor naturale cu efect asupra populației, prin implementarea măsurilor preventive în cele mai vulnerabile zone până în 2015.***

Din cauza complexității sale, întregul impact al POS Mediu nu va putea fi cuantificat doar cu ajutorul unui singur indicator. Cu toate acestea, *populația care va beneficia* de servicii de mediu îmbunătățite și cea protejată de efectele riscurilor naturale ca urmare a implementării POS Mediu poate fi selectată ca *indicator la nivel de program* deoarece acoperă cea mai mare parte a activităților incluse în POS Mediu. Populația beneficiară a POS Mediu este estimată la 10 milioane de cetățeni.

3.2. Axele Prioritare

În vederea atingerii obiectivelor sus-mentionate, s-au identificat următoarele axe prioritare:

Axa prioritară 1 “Extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată”

Axa prioritară 2 “Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor și reabilitarea siturilor contaminate istoric”

Axa prioritară 3 “Reducerea poluării și diminuarea efectelor schimbărilor climatice prin restructurarea și reabilitarea sistemelor de încălzire urbană pentru atingerea țintelor de eficiență energetică în localitățile cele mai afectate de poluare”

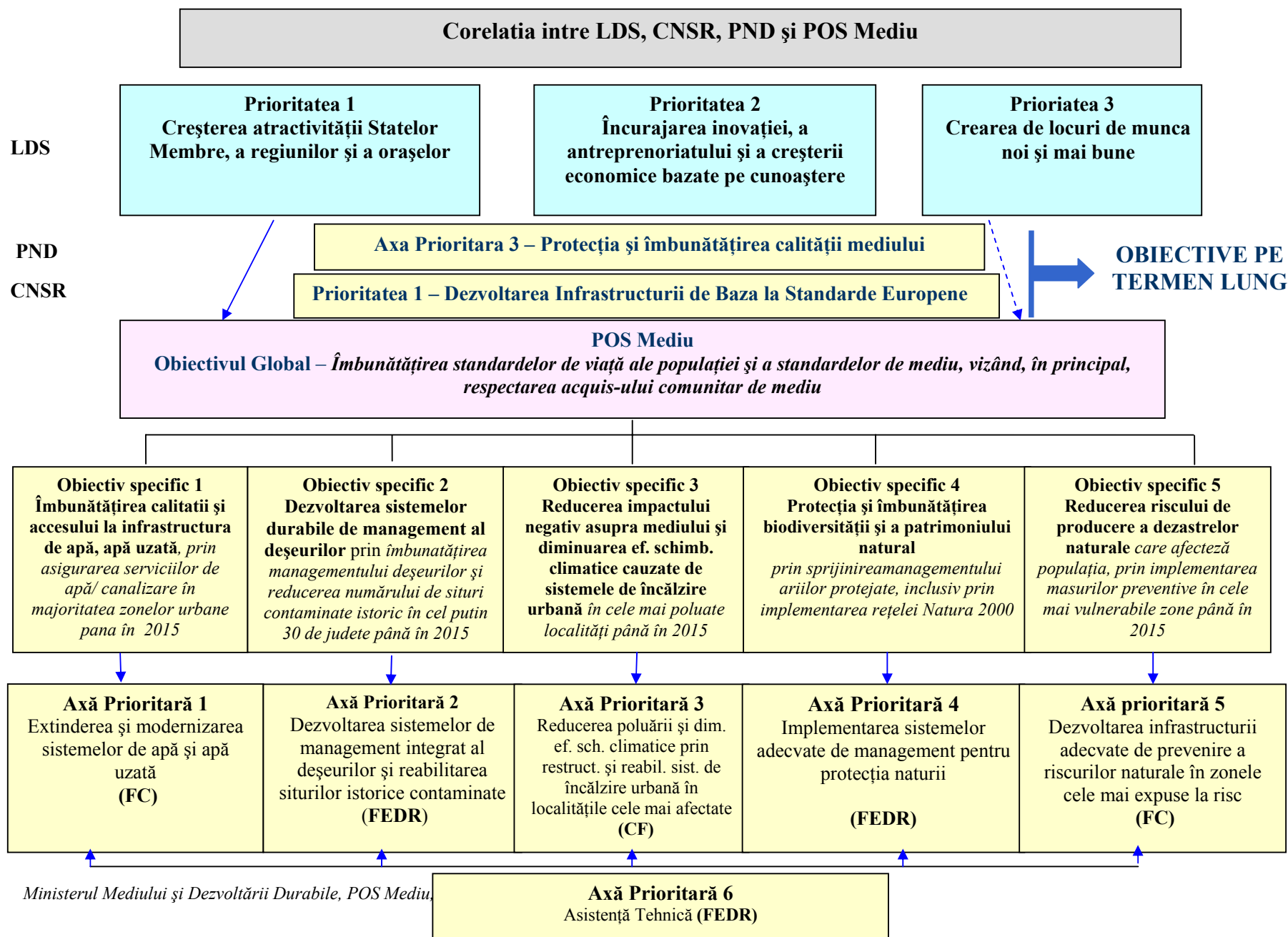
Axa prioritară 4 “Implementarea sistemelor adecvate de management pentru protecția naturii”

Axa prioritară 5 “Implementarea infrastructurii adecvate de prevenire a riscurilor naturale în zonele cele mai expuse la risc”

Axa prioritară 6 “Asistență Tehnică”

Corelarea dintre Liniile Directoare Strategice privind Coeziunea, CNSR și POS Mediu, precum și legătura dintre obiectivul global, obiectivele specifice, axe prioritare și operațiuni indicative, sunt prezentate în diagrama de mai jos (Figura 9).

Fig. 9. Legături între Obiective, Priorități și Fonduri

Fundamentarea selectării priorităților

Selectarea priorităților de investiții în cadrul POS Mediu, s-a făcut pe *baza considerațiilor strategice* mai sus menționate – contribuții relevante în îndeplinirea cerințelor acquis-ului de mediu, în scopul îmbunătățirii calității mediului și a standardelor de viață pentru mai mult de jumătate din populația României, stabilind un management eficient pentru serviciile de mediu, convergența regională, accelerarea implementării programelor naționale, evitarea/reducerea viitoarelor pierderi economice și de mediu (asociate cu lipsa acțiunilor durabile pe termen scurt) – cât și a *unor constrângeri ale obiectivelor specifice* pe parcursul perioadei de implementare.

Evaluarea necesităților și priorităților de mediu (sintetizate în Capitoul 2 și în Anexa 4) au concluzionat că majoritatea investițiilor sunt necesare cu preponderență pe două domenii – sectoarele de apă și de gestionare a deșeurilor, spre deosebire de celelalte domenii. Alegerea priorităților a fost dirijată de cerințele din acquis și prin contribuția asociată la convergența regională, care trebuie să aibă ca efect îmbunătățirea mediului. În același sens, a apărut nevoia de finalizare a programelor de investiții începute deja în cadrul programelor de pre-aderare.

Balanța de priorități reflectă totodată efectele pozitive colaterale asociate cu investițiile majore (Axele Prioritare 1 și 2) sau programele pilot (Axele Prioritare 3, 4 și 5) ce vor fi realizate prin POS, cât și maximizarea contribuțiilor financiare de la utilizatorii serviciilor de mediu.

Programul Operational propus este relevant în relație cu abordarea strategică prevăzută pentru fiecare axă prioritară ce evidențiază îmbunătățirea calității mediului, dar și beneficiile economice directe, economisirea costurilor, utilizarea eficientă a resurselor, servicii de mediu îmbunătățite și oportunități noi tehnologice și de piață, dezvoltarea pe termen lung a unor strategii de prevenire a riscurilor, și în special de prevenire a riscurilor la inundații. Contextul strategic ia în considerare totodată aplicarea perspectivelor teritoriale de planificare pentru dezvoltarea națională, regională și locală în special în domeniul unde sunt influențate, contribuind astfel la implementarea Directivei Cadru privind Apa și Rețeaua Natura 2000. Scopul pentru utilizarea mai eficientă a investițiilor de mediu - pentru sisteme integrate de gestionare a deșeurilor și a apei, sisteme de gestionare a deșeurilor, sisteme de încălzire urbană și de management al riscului – sunt cerințe prioritare pentru planurile de investiții pe termen lung, în procesul de selecție al proiectelor.

Astfel, investițiile propuse sunt bazate la nivel global pe abordări integrate de management al resurselor de apă și pe strategii pe termen lung, care au evaluat capacitățile limitate ale resurselor față de obiectivele eficiență-cost. O atenție sporită trebuie îndreptată către accesibilitatea populației la apa potabilă de calitate și satisfacerea altor necesități de bază prin prisma intervențiilor în sectorul de mediu.

În conformitate cu evaluarea necesităților de mediu din România, primele domenii țintă, reprezentând axele prioritare 1 și 2 (sisteme de apă/apă uzată și deșeurile solide municipale) necesită mai multe investiții decât restul. Investițiile au drept scop asigurarea progresului în termeni de conformare cu acquis-ul de mediu și reducerea disparităților dintre România și celelalte State Membre în cele două domenii.

Investițiile includ în principal înlocuirea infrastructurii uzate (ex. instalațiile de epurare a apelor uzate, canalizare, depozitele de deșeurile neconforme) cât și dezvoltarea unei infrastructuri noi care să rezolve lipsa utilităților de bază în zone cu populație numeroasă.

De asemenea, alocările propuse pentru axele prioritare 1 și 2 au în vedere riscul neconformării cu acquis-ul UE, lucru ce poate avea ca urmare plata unui preț mai mare pe termen mediu de către autoritățile române. Mai mult, lipsa programelor de finanțare UE vor mări considerabil perioada de conformare. Eșecul în realizarea conformării va avea efect negativ nu numai pentru calitatea mediului, dar și pentru creșterea disparităților între regiunile UE. Chiar și cu asistența Fondurilor Structurale și a Fondului de Coeziune conformarea deplină nu poate fi realizată până la sfârșitul perioadei de programare.

Pe de altă parte, estimările privind investițiile necesare în domeniile de apă, deșeuri și poluarea aerului (Axele Prioritare 1, 2 și 3) au luat în considerare faptul că populația va scădea treptat, în timp ce schimbările structurale din industrie vor duce la închiderea unor industrii mari consumatoare de resurse. În contextul POS Mediu, investițiile de mediu au o abordare puternic strategică care susține nu doar conformarea în termeni legali, cât și dezvoltarea regională pe scară largă pe baza eficienței costurilor.

Pentru asigurarea implementării efective a acquis-ului de mediu și susținerea corespunzătoare a nevoii de îmbunătățire substanțială a sistemelor de apă și a celor de gestionare a deșeurilor în România, o abordare mai strategică, sub forma unei politici policentrice, a fost considerată un element cheie pentru Axele Prioritare 1 și 2.

În managementul deșeurilor și apei (Axele Prioritare 1 și 2), abordarea policentrică este considerată o politică cheie pentru adresarea nevoilor de guvernare eficientă în cele două sectoare. Aceasta implică o *definire clară a rolurilor diferiților actori* (în particular autorități locale și operatori de servicii publice, dar și agenții guvernamentale, regionale și locale, sectorul privat, societatea civilă, instituții neguvernamentale etc), cât și *întărirea conștientizării* prin atragerea unor actori “mai activi” în domeniul apei și managementului deșeurilor. În abordarea aleasă de guvernarea policentrică, *întărirea capacității* înseamnă mai mult decât noi cunoștințe- înseamnă elaborarea unor sisteme noi de management și pregătirea oamenilor pentru noile roluri (eg. reforma descentralizării).

În formularea și implementarea unei abordări policentrice, autoritățile române au luat foarte serios în considerare și alte aspecte cum ar fi:

1. nevoia unui proces consultativ pentru *acceptarea* regulilor;
2. necesitatea unor instrumente economice și financiare adecvate care să asigure că toate părțile interesate vor contribui la managementul apelor și deșeurilor fără a limita accesul celor săraci;
3. necesitatea construirii încrederii în sistem și în sancțiuni efective, în sisteme convenite mutual ca *instrument cheie pentru bunăvoința* de a plăti serviciile;
4. necesitatea *prioritizării* strategiilor realizabile și a acțiunilor pentru a învinge provocările de operare într-un cadru de multi-acționariat, de schimbare și reformă a instituțiilor.

Sistemele integrate de apă și gestionare a deșeurilor au fost în mare măsură acceptate ca cea mai eficientă abordare în stabilirea unei guvernări efective și în dezvoltarea durabilă a sectoarelor respective.

Cu toate că alocarea financiară pentru Axele Prioritare 3 (încălzire urbană) și 5 (prevenirea riscului natural) este mai limitată, sensul acestor intervenții este de a suplimenta contribuția la programele naționale existente de interes major. Accelerarea procesului de implementare a programelor în aceste domenii este justificat de costurile mari care pot apărea pe termen mediu și lung în absența investițiilor pe termen scurt, în special în ceea ce privește riscul la schimbările climatice și inundații. În acest sens, sunt vizate reducerea impactelor negative de mediu (Axa Prioritară 3) sau acțiunile preventive (Axa Prioritară 5) în zonele cele mai afectate. Comparativ cu necesitățile României pentru

aceste domenii, POS Mediu a alocat sume în cadrul acestor prioritati care pot fi considerate minore, dar scopul este de a dezvolta o funcție pilot și o strategie pe termen lung pentru investițiile viitoare. Din acest motiv, investițiile ce vor fi realizate prin aceste priorități se vor baza pe studii de opțiuni, care identifică soluția optimă aplicabilă și a utilizării cu eficiență maximă a fondurilor limitate.

Axa Prioritară 4 vizează un obiectiv destul de larg ținând cont de resursele bugetare limitate în domeniul biodiversității și conservării naturii. Această prioritate nu contribuie numai la îmbunătățirea gestionării ariilor protejate, ci și la dezvoltarea parteneriatelor cu părțile interesate relevante. ONG-urile, de exemplu pot juca un rol important în creșterea conștientizării cu privire la protecția mediului.

3.2.1 Axa Prioritară 1 „Extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată ”

Obiective

- *Asigurarea serviciilor de apă și canalizare, la tarife accesibile*
- *Asigurarea calității corespunzătoare a apei potabile în toate aglomerările umane;*
- *Îmbunătățirea calității cursurilor de apă*
- *Îmbunătățirea gradului de gospodărire a nămolurilor provenite de la stațiile de epurare a apelor uzate*
- *Crearea de structuri inovatoare și eficiente de management al apei*

Această prioritate va fi finanțată din Fondul de Coeziune.

Fundamentare

Această axă prioritară abordează unul dintre principalele puncte slabe identificate în analiza SWOT, care reflectă accesul redus al comunităților la infrastructura de apă și apă uzată (52%), calitatea necorespunzătoare a apei potabile și lipsa facilităților de canalizare și epurare a apelor uzate în anumite zone. De asemenea, se adresează problemei privind eficiența scăzută a serviciilor publice de apă cauzate în principal de numărul mare de operatori mici, mulți dintre aceștia desfășurând diferite alte activități (transport public, încălzire urbană, electricitate locală, etc.) și din cauza slabei investiții pe termen lung, managementului ineficient, lipsei strategiilor de dezvoltare pe termen lung și a planurilor de afaceri, etc.

România este considerabil în urmă în ceea ce privește furnizarea serviciilor de tratare a apei potabile și de colectare și epurare a celei uzate. Calitatea cursurilor de apă depinde în mare măsură de capacitățile și calitatea epurării apei uzate rezultate din activitățile umane. În ceea ce privește starea fizică, chimică și biologică a apelor de suprafață din România și pe baza a 781 de secțiuni de supraveghere, aproximativ 22.4% dintre acestea aparțineau, în 2005, categoriilor de apă IV și V. Problemele legate de calitatea apelor de suprafață și a celor subterane provin în principal din apele uzate neepurate deversate în cursurile de apă și însumează 79% din totalul apei uzate produse în România.

România a adoptat aquis-ul de mediu și urmărește să colecteze, până în 2015, 60% din apele deversate, ceea ce reprezintă o dublare a capacității disponibile la nivelul anului 2004. Nevoile de investiții din acest domeniu sunt o mare provocare pentru țara noastră din punct de vedere financiar, economic și administrativ.

În România, apele de suprafață sunt utilizate ca surse de apă potabilă și prin urmare calitatea apei potabile depinde, în linii mari, de calitatea sursei și a tratării corespunzătoare a acesteia. Numai 52%

din totalul populației este conectată la rețelele de apă și canalizare. În condițiile în care România a acceptat provocarea de a dezvolta tratarea apei și de a crește gradul de racordare a cetățenilor până la 70% până în 2015, acest domeniu va avea nevoie de investiții considerabile.

Legislația românească în sectorul de apă este în mare măsură în vigoare și în conformitate cu acquis-ul comunitar, dar sunt necesari pași suplimentari în vederea conformării depline, în special în cazul comunităților mici.

Ca urmare a negocierilor pentru Capitolul 22 – Mediu, România are o serie de angajamente ferme ce implică investiții considerabile în sectorul de *apă și apă uzată*, în decursul unor perioade de tranziție relativ scurte. În conformitate cu Tratatul de Aderare, România a obținut perioade de tranziție pentru conformarea cu acquis-ul pentru colectarea, descărcarea și epurarea apelor uzate municipale – până în 2015 pentru 263 *aglomerări* mai mari de 10 000 locuitori echivalenți (l.e.) și până în 2018 pentru 2.346 *de aglomerări* între 2 000 și 10 000 locuitori echivalenți (l.e.). Perioade de tranziție au fost obținute, de asemenea, și pentru calitatea apei potabile până în 2015, pentru conformarea cu Directiva 98/83.

Mai mult, în urma negocierilor de aderare, România a declarat întregul său teritoriu drept zonă sensibilă, acest aspect presupunând obligația ca toate aglomerările umane cu mai mult de 10.000 locuitori echivalenți să fie prevăzute cu stații de epurare cu grad avansat de epurare. Ca urmare, costuri suplimentare sunt necesare pentru conformare în majoritatea aglomerărilor urbane cu peste 100.000 l.e., care beneficiază de programele de pre-aderare pentru construcții/reabilitare de stații de epurare a apei, astfel încât să se asigure tratarea avansată (eliminarea azotului și fosforului).

În pofida unei îmbunătățiri semnificative a calității râurilor în România (scădere a nivelului principalilor indicatori de calitate CBO₅ și CCO, particule solide în suspensie, conținutul componentelor periculoase), sunt încă necesare investiții în special în vederea reducerii surselor punctiforme de contaminare care cresc riscul de eutrofizare a receptorilor naturali și riscul de îmbolnăvire al populației (apele de suprafață folosite tot în scopul consumului).

Luarea în calcul a angajamentelor mai sus menționate, pe fondul unei serioase lipse a investițiilor și al unor servicii deficitare în sectorul de apă, presupune nevoi investiționale semnificative în toată țara. În orice caz este important să se ia în considerare nu numai volumul investiției necesare ci și contextul instituțional.

Astfel, în sectorul de apă, regionalizarea este o condiție de bază pentru implementarea strategiei propuse pentru aceasta axă prioritară. Procesul de regionalizare a operatorilor existenți în sectorul de apă a fost inițiat în perioada programelor SAMTID de pre-aderare (Dezvoltarea investițiilor în Orașele Mici și Mijlocii) și FOPIP (Program pentru Îmbunătățirea Performanței Operaționale și Financiare). Principalul obiectiv al acestui proces a fost crearea unor companii performante în sectorul de apă, care să poată implementa nu numai finanțarea UE, cât și să preia funcționarea facilităților din aglomerările învecinate, în care nu există un operator capabil să furnizeze acestor municipalități sau sate, o structură potrivită de implementare care să absoarbă fondurile UE. Mai multe detalii despre istoria regionalizării și stadiul acesteia sunt prezentate în secțiunea 1.2 “Sectorul de Apa”.

Regionalizarea serviciilor de apă, planificată în scopul reducerii fragmentării și pentru realizarea economiilor la scală, este în derulare. Procesul de regionalizare este sprijinit de programele de preaderare (ISPA și PHARE) și include până în prezent 35 de județe beneficiare din totalul de 42 ale României. Ca rezultat, 13 companii regionale au fost deja formate, alte 12 sunt aproape de finalizare a cadrului instituțional și aproape 15 sunt în diferite stadii. Accesarea fondurilor europene pentru

investițiile în sectorul de apă reprezintă un element cheie pentru trecerea de la un număr mare de furnizori de servicii de o calitate scăzută la un număr limitat de operatori puternici, capabili să furnizeze servicii durabile la tarife acceptabile, care vor asigura recuperarea costurilor de investiții și dezvoltarea ulterioară a sistemelor de apă. Așa cum am menționat anterior, mai multe detalii despre regionalizare sunt furnizate în secțiunea 1.2 “Sectorul de Apă”.

Strategia

Pentru a îmbunătăți accesul la utilitățile elementare de apă și pentru a proteja și a reabilita sursele de apă din România conform cerințelor din Directivele privind Apa Potabilă și Epurarea Apei Uzate Urbane, există oportunități substanțiale pentru finanțarea primelor programe din cadrul Politicii de Coeziune. Acestea vor contribui la progresul către obiectivele ambițioase și la realizarea programului de implementare până în 2015 cel târziu, respectiv în 2018, așa cum a fost stabilit prin Tratatul de Aderare.

Ținând cont de slaba dezvoltare a sectorului de apă din România (în ceea ce privește infrastructura și serviciile publice), aspect reflectat și în cadrul angajamentelor de conformare cu aquis-ul UE în perioade de tranziție relativ scurte, se va acorda prioritate proiectelor mari de infrastructură, care acoperă mai multe aglomerări la nivel regional / județean și care:

- vor aduce o contribuție importantă în conformarea cu directivele de apă și apă uzată;
- vor avea un impact considerabil în ceea ce privește dezvoltarea regională prin adresarea unor nevoi de dezvoltare urgente ale comunităților mari, pe baza unei strategii pe termen lung și prin îmbunătățirea capacității instituționale locale în elaborarea și implementarea politicilor din sectorul de apă.

Prin promovarea sistemelor integrate de apă și apă uzată într-o abordare regională, România urmărește să maximizeze eficiența costurilor prin realizarea de economii la scară, în scopul de a optimiza costurile de investiții globale și cele de operare induse de asemenea investiții. Pentru a realiza acest lucru, comunitățile din ariile geografice clar definite (de ex. dintr-un bazin hidrografic) sunt încurajate să se grupeze și să dezvolte un program de investiții comun, pe termen lung, pentru dezvoltarea sectorului de apă (Master Planuri pentru apă/apă uzată). Investițiile prioritare la nivel regional urmăresc să ofere populației utilități corespunzătoare de apă și apă uzată, la calitate cerută și la tarife acceptabile.

Proiectele regionale se vor adresa inițial nevoilor din sectorul de apă din aglomerările urbane, acolo unde impactul asupra mediului este de obicei mai mare și unde populația beneficiară este mai numeroasă. Unele dintre zonele rurale pot fi de asemenea integrate în proiectul regional dacă un impact semnificativ asupra mediului poate fi justificat și/sau dacă componente eficiente din punct de vedere al costului pot îmbunătăți sustenabilitatea investiției în ansamblu. Prioritizarea investițiilor în aria proiectului va ține de asemenea cont de angajamentele asumate de România în negocierile pentru Capitolul 22.

Un obiectiv esențial al acestor operațiuni (proiecte regionale) este de a promova o mai mare eficiență și calitate în oferirea de servicii publice locale, prin investiții și promovarea de operațiuni independente, bine coordonate și sustenabile din punct de vedere financiar.

Regionalizarea este un element-cheie în îmbunătățirea calității și eficienței din punct de vedere al costului a infrastructurii locale de apă și a serviciilor în scopul îndeplinirii obiectivelor de mediu, dar și pentru asigurarea durabilității investițiilor, a operațiunilor, a unei strategii de dezvoltare pe termen lung în sectorul de apă și a unei dezvoltări regionale echilibrate.

În acest context, asocierea localităților învecinate în vederea creării unor structuri regionale capabile să atragă fonduri internaționale pentru nevoile lor de investiții în domeniul de apă, fonduri care nu pot fi atrase individual, reprezintă deja o tendință în România.

Activitățile pregătitoare pentru Fondurile Structurale și de Coeziune, care sunt îndeosebi mari consumatoare de timp pentru proiectele majore, au demarat încă de la începutul anului 2004. Fonduri de pre-aderare importante, dar și împrumuturi externe și acorduri bilaterale au fost utilizate la scară largă pentru întocmirea studiilor de fezabilitate și a altor documente suport, precum și pentru susținerea acțiunilor al căror scop era îmbunătățirea guvernării instituționale în vederea creșterii rolului autorităților locale în implementarea proiectelor, în licitarea și contractarea acestora. Sprijinul JASPERS este de asemenea disponibil pentru proiecte majore.

Furnizarea de granturi sectorului de apă și apă uzată este condiționată de înființarea Companiilor Regionale de Apă (operatori regionali) și a Asociațiilor de Municipality în conformitate cu criteriile specificate la capitolul 5.1 Management (secțiunea – Prevederi specifice pentru implementarea adecvată a POS Mediu). Procesul de regionalizare reprezintă un element esențial pentru îndeplinirea cerințelor din aquis-ul privind protecția mediului în sectorul apă și apă uzată, întrucât este nevoie de companii de apă experimentate care să realizeze obiectivele investiționale și care să garanteze calitatea funcționării facilităților construite. Fără finanțare sub formă de grant, majoritatea operatorilor mici nu vor fi capabili să se conformeze aquis-ului. Prin urmare, există un stimulent puternic ca diferiți operatori să se asocieze în vederea înființării unei companii regionale de apă și să depășească astfel potențialele probleme administrative.

Acest lucru este important în special pentru faptul că operatorii regionali de apă vor avea o funcție de implementare centrală în operațiunile POS. Regionalizarea a fost indusă de intervențiile de Asistență Tehnică din programul de pre-aderare și au avut ca scop îmbunătățirea capacității financiare și operaționale a principalilor operatori din țară (FOPIP) și crearea unor modele administrative de a uni operatorii mai mici în cadrul celor cu o experiență mare sau de a crea economii la scară prin regruparea operatorilor mai mici (SAMTID – Dezvoltarea Infrastructurii în Orașele Mici și Mijlocii).

Pe termen mediu, se intenționează ca procesul de regionalizare și înființarea operatorilor regionali să asigure o absorbție de succes a granturilor la nivel local prin creșterea capacității acestor operatori în ceea ce privește managementul proiectelor cu finanțare internațională și să asigure, de asemenea, faptul că noile facilități construite din fonduri UE sunt operate în mod adecvat.

Din punct de vedere instituțional, regionalizarea este realizată prin reorganizarea serviciilor publice existente deținute de municipalități. Municipalitățile incluse în program vor forma împreună așa numita Asociație a Municipality-urilor sau o Asociație de Dezvoltare Intercomunitară (ADI), reprezentând o structură colaborativă, ce va permite autorităților locale să monitorizeze și supravegheze implementarea măsurilor de investiții. Municipalitățile individuale vor fi acționari ai Companiilor Regionale de Apă și vor stabili în paralel o Asociație a Municipality-urilor și a Consiliului Județean (ADI) căreia îi delegă exercitarea drepturilor de acționari. Cerințele operaționale și prevederile legate de control vor fi definite într-un contract de delegare al ADI și în actul de încorporare al OR, conform criteriilor detaliate în capitolul 5.1 Management (secțiunea – Prevederi specifice pentru implementarea adecvată a POS Mediu).

O Unitate de Implementare a Proiectului (UIP) se stabilește la nivelul fiecărui Operator regional pentru a gestiona implementarea măsurilor de investiții.

Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice autorizează operatorii eligibili, în baza unui set de criterii privind mărimea, capacitatea profesională și managerială, performanțele tehnice și financiare. Mai mult, responsabilitățile sale includ un control semnificativ asupra tarifelor și calității serviciilor furnizate.

Operațiunile care vor fi finanțate în cadrul acestei axe prioritare vor valorifica experiența dobândită în cadrul programelor de pre-aderare - MUDP, ISPA, PHARE și SAMTID. AM POS Mediu va furniza sprijin extern prin Asistenta Tehnică beneficiarilor fără experiență în elaborarea și managementul proiectelor.

Autoritățile Locale (Consiliile Județene și Consiliile Locale) prin Operatorii Regionali sunt beneficiarii operațiunilor cuprinse în această axă prioritară.

O listă indicativă a proiectelor majore pentru această axă prioritară este prezentată în Anexa 2.

Investițiile din sectorul de apă, necesare pentru conformarea cu aquis-ul comunitar relevant, sunt mai mari decât cele care pot fi implementate în cadrul POS Mediu în perioada 2007-2013. De aceea, investiții suplimentare în sectorul de apă sunt planificate din alte surse, după cum urmează:

- *Programul Național pentru Dezvoltare Rurală*, co-finanțat de UE în perioada 2007-2013 și coordonat de către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR), va include investiții în infrastructura de apă în zonele rurale.
- *Programe Guvernamentale pentru dezvoltarea infrastructurii de mediu și apă 2006 – 2009 care includ investiții prioritare conform Planurilor Naționale pentru Implementarea Acquis-ului de Mediu*
- *Programul Guvernamental pentru Dezvoltarea Infrastructurii din Zonele Rurale* în perioada 2006-2008 prevede investiții în infrastructura de apă și apă uzată;
- *Fondul Național de Mediu* asigură co-finanțarea unor investiții limitate în sectorul de apă;
- *Împrumuturi externe sau diferite forme de PPP* sunt de asemenea soluții avute în vedere pentru anumite aglomerări urbane.

Zonele rurale vor continua să primească sprijin guvernamental din bugetele locale și o contribuție substanțială este așteptată pe baza Programului Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013 finanțat din FEADR. POS Mediu se concentrează, din motive de eficiență (rezultat pe cap de locuitor) către aglomerările medii și mari. POS Mediu este orientat către crearea unor poli de bunăstare și activități care să aiba un impact pozitiv pe termen mediu asupra dezvoltării localităților rurale din împrejurimi.

Investiții importante în sectorul infrastructurii de apă sunt de asemenea planificate după 2013, în vederea conformării totale cu aquis-ul UE.

Domenii majore de intervenție

- *Extinderea/modernizarea sistemelor de apă/apă uzată*

Operațiunile ce urmează a fi dezvoltate în cadrul acestui domeniu cheie de intervenție vor finanța următoarele activități indicative:

- Construcția/modernizarea surselor de apă în vederea potabilizării;
- Construcția/reabilitarea stațiilor de tratare a apei potabile
- Extinderea/reabilitarea rețelelor de distribuție a apei potabile și a sistemelor de canalizare
- Construcția/reabilitarea stațiilor de epurare a apelor uzate;
- Construcția/reabilitarea facilităților de epurare a nămolurilor;

- Contorizare, echipament de laborator, echipamente de detectare a pierderilor, etc.
- Asistență tehnică pentru pregătirea proiectelor (inclusiv dosarele de licitație), management și publicitate (inclusiv conștientizarea publicului), îmbunătățirea guvernării instituționale.

Indicatori

Indicatori	Unitate	Valoare de baza	Anul de Baza (Referinta)	Sursa	Tinta (2015)
Output					
Localități ce beneficiază de facilități de apă noi/reabilitate în sistem regional	Număr	60	2006	MMDD	300
Stații de epurare noi/reabilitate	Număr	30 ¹⁶	2006	MMDD	200
Rezultat					
Populația conectată la serviciile de apă de bază în sistem regional	%	52	2006	MMDD	70
Apă uzată epurată corespunzător (din totalul volumului de apă uzată)	%	35	2006	MMDD	60
Companii regionale de apă create	Număr	10	2006	MMDD	35

Indicatori detaliați privind implementarea proiectelor din cadrul acestei axe prioritare (de ex. Km de rețele noi sau reabilitate pentru alimentarea cu apă și canalizare, număr de laboratoare dotate, stații de pompare) vor fi incluse în sistemul de monitorizare.

3.2.2 Axă Prioritară 2 “Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor și reabilitarea siturilor contaminate istoric”

Obiective

- Creșterea gradului de acoperire a populației care beneficiază de colectarea deșeurilor municipale, și de serviciile de management de calitate corespunzătoare și la tarife acceptabile;
- Reducerea cantității de deșeuri depozitate;
- Creșterea cantității de deșeuri reciclate și valorificate
- Înființarea unor structuri eficiente de management al deșeurilor
- Reducerea numărului de situri contaminate istoric.

Această axă prioritară va fi finanțată din Fondul European de Dezvoltare Regională.

Fundamentare

Această prioritate abordează aspecte de mediu critice de pe teritoriul României – poluarea apei, solului, aerului, provocată de depozitarea neadecvată a deșeurilor. Practicile dobândite în gestionarea inadecvată a deșeurilor moștenite din trecut, utilizate și în prezent în România, au condus la neconformarea unui număr mare de depozite și la depozitarea inadecvată a unor cantități considerabile de deșeuri care continuă să fie produse. Cea mai frecventă metodă de eliminare a deșeurilor rămâne depozitarea. Colectarea selectivă este făcută doar în anumite centre - pilot și multe din materialele

¹⁶ Valoarea de bază este considerată 30 pentru că se referă la proiectele majore de investiții care sunt realizate sau în derulare cu sprijinul programelor de preaderare.

reciclabile sunt pierdute prin depozitare. Doar o mică parte din acestea sunt folosite ca materie primă secundară și reciclate.

Pe de altă parte, din cauza activităților economice semnificative din trecut, dublate de o nerespectare a legislației de mediu, România a moștenit un număr mare de site-uri contaminate, ce produc un nivel crescut de emisii în atmosferă și apă și ducând la o degradare excesivă a solului și a peisajului în multe cazuri. Majoritatea acestor site-uri sunt abandonate, nu au nici o folosință, în timp ce nevoia de teren pentru utilitățile publice sau pentru dezvoltarea afacerilor este mare, în afară de faptul că reprezintă un risc pentru mediu și pentru sănătatea oamenilor.

Politicile UE din domeniul managementului deșeurilor evidențiază importanța unei abordări integrate în gestionarea deșeurilor, care include construcția facilităților de eliminare a deșeurilor împreună cu măsuri de prevenire a producerii deșeurilor și reciclare, conforme cu ierarhia principiilor: prevenirea producției de deșeuri și a impactului negativ al acesteia; recuperarea deșeurilor prin reciclare; refolosire; și depozitarea finală sigură a deșeurilor acolo unde nu există posibilitatea recuperării.

În România, sistemul integrat de gestionare a deșeurilor este în acest moment dezvoltat cu sprijinul ISPA în 7 din cele 42 de județe (prima fază de proiect) în timp ce alte investiții recente în domeniul deșeurilor solide, în principal limitat la construcția unor gropi ecologice noi, a fost realizat în 11 orașe. Implicarea sectorului privat în gestionarea deșeurilor este relativ mare comparativ cu sectorul de apă. Servicii centralizate de salubritate sunt disponibile în majoritatea zonelor urbane, dar aproape lipsesc în zonele rurale.

În ceea ce privește legislația din domeniul managementului deșeurilor, aceasta este în vigoare și în conformitate cu acquis-ul comunitar. România a obținut în cadrul procesului de negociere perioade de tranziție până în 2017 pentru anumite tipuri de depozite de deșeuri, în vederea conformării cu Directivele UE: depozite de deșeuri municipale – perioade de tranziție până în 2017; stocarea temporară a deșeurilor industriale periculoase – 2009; depozite de deșeuri industriale nepericuloase – perioade de tranziție până în 2013. 177 depozite¹⁷ (cca 490 ha) situate în zonele urbane, trebuie să stopeze activitatea de depozitare între 2017 - 2013. De asemenea, în conformitate cu Tratatul de Aderare, România trebuie să asigure reducerea graduală a deșeurilor depozitate în cele 101 depozite municipale neconforme. Conform Directivei 1999 / 31, România trebuie să reducă cantitatea anuală de deșeuri biodegradabile depozitate până la 2,4 milioane tone până în 2013. Această țintă de 2,4 milioane tone a fost stabilită în acord cu prevederile art. 5 al Directivei și reprezintă 50% din cantitatea totală (ca greutate) a deșeurilor municipale biodegradabile produse în 1995. Alte perioade de tranziție au fost obținute pentru anumite ținte în domeniul deșeurilor de ambalaje până în 2013, care vizează reducerea considerabilă a cantității de deșeuri ce urmează a fi depozitate.

Planul National de Management al Deșeurilor, cât și Planurile Regionale de Management al Deșeurilor, au fost elaborate în cadrul unui proces de consultare partenerială cu factorii interesați regionali, care au identificat și priorizat nevoile de investiții la nivel regional în scopul îndeplinirii angajamentelor asumate pentru acest sector.

Autoritățile locale sunt responsabile pentru implementarea acestor angajamente în conformitate cu strategia națională pentru serviciile publice.

Strategie

¹⁷ În conformitate cu Planul de Implementare pentru Directiva 1999 / 31 privind depozitarea.

Conformarea cu politicile de mediu în sectorul de management al deșeurilor presupune o abordare sistematică, pe termen lung, care să continue și după perioada de programare 2007-2013 (cea mai lungă perioadă de tranziție pentru sectorul de deșeurii este până în 2017). POS Mediu se va concentra îndeosebi asupra îmbunătățirii practicilor de gestionare a deșeurilor municipale, identificate ca fiind cel mai critic punct în analiza SWOT și reflectate ca atare în Tratatul de Aderare. De asemenea, în timpul acestei perioade de programare, scopul urmărit este de a pregăti o strategie pe termen lung, de a face un inventar al tuturor categoriilor de sit-uri contaminate și de a elabora un plan de investiții bazat pe o listă de priorități. Din numărul mare de sit-uri contaminate (altele decât depozitele de deșeurii municipale care sunt abordate în cadrul priorității), anumite proiecte pilot sunt prevăzute a fi implementate în vederea închiderii/reabilitării mai multor sit-uri contaminate cu un impact major asupra mediului înconjurător.

În cadrul acestei axe prioritare, POS Mediu va promova cu prioritate proiecte integrate de management al deșeurilor, care să reflecte politica UE și principiile din acest sector de mediu și care sunt în conformitate cu Planul Național de Gestiune a Deșeurilor și cu Planurile Regionale de Gestiune a Deșeurilor. Programele de investiții vor include activități legate de ierarhia în ceea ce privește managementul deșeurilor (prevenire, colectare selectivă, valorificare și reciclare, tratare și eliminare), în paralel cu închiderea depozitelor de deșeurii neconforme. Proiectele respective vor acoperi aglomerările urbane și rurale, la nivel județean/regional. Îmbunătățirea serviciilor de management al deșeurilor este o condiție care trebuie legată de investițiile din cadrul acestei axe prioritare. Dacă este cazul, se poate acorda sprijin beneficiarilor în concesionarea serviciilor privind deșeurile.

Prioritate este acordată, în primul rând, aproximativ unei jumătăți din cele 42 de județe din România, în care nu au fost derulate investiții majore până în prezent, abordând într-o manieră integrată necesitatea îndeplinirii angajamentelor din domeniul deșeurilor.

O a doua arie de intervenție va viza extinderea/finalizarea sistemelor de management al deșeurilor în acele județe/zonă în care se derulează prima fază a unui sistem integrat de management al deșeurilor sau în care investițiile anterioare s-au limitat la construirea unui depozit nou de deșeurii, la sisteme de colectare neselectivă și la transport. Scopul îl constituie crearea unui sistem modern de management al deșeurilor care să contribuie la reducerea cantității de deșeurii depozitate în respectivele județe/zonă, prin stabilirea unui sistem adecvat care să trateze fiecare tip de deșeurii în parte, în vederea protejării mediului. Minimum 15 județe din România, care nu au fost incluse în prima categorie menționată, vor beneficia de investiții pe categorii specifice de deșeurii.

Proiecte majore de management integrat al deșeurilor sunt pregătite cu sprijin ISPA în 15 județe, având ca scop obținerea de fonduri UE după aderare. Asociațiile de localități în scopul îmbunătățirii infrastructurii de management al deșeurilor în județele/regiunile respective reprezintă o condiție prealabilă pentru aprobarea proiectului. Finanțare suplimentară pentru pregătirea de proiecte în sectorul de deșeurii se va acorda prin PHARE.

O listă indicativă a proiectelor majore pentru această axă prioritară este prezentată în Anexa 2. Sprijinul din partea JASPERS este, de asemenea, disponibil, pentru proiectele majore propuse în cadrul acestei axe prioritare.

Proiectele integrate de management al deșeurilor vor avea în vedere, de asemenea, gropile de gunoi necontrolate existente în zonele rurale și extinderea serviciilor de colectare a deșeurilor în aceste zone. Principalele trăsături ale acestor gropi de gunoi necontrolate din zonele rurale se referă la cantitatea

redușă a deșeurilor și la suprafața lor. Deșeurile biodegradabile și alte tipuri de deșeuri (hârtie, lemn) sunt folosite în gospodării.

Una dintre problemele întâlnite în cazul proiectelor de management al deșeurilor în cadrul programelor de pre-aderare era legată de achiziția de terenuri pentru derularea investiției. În vederea soluționării acestui aspect, s-a decis ca promovarea proiectelor mature să se realizeze numai în condițiile existenței dovezilor clare de proprietate asupra terenurilor. Acest lucru se va asigura în cadrul procesului de selecție a proiectelor, pe baza criteriilor de selecție, precum și prin implementarea prevederilor art. 7 din Regulamentul Consiliului 1080/2006 privind FEDR, articol referitor la cheltuielile eligibile pentru achiziția de terenuri, în vederea sprijinirii beneficiarilor pentru rezolvarea acestei probleme a achiziției terenurilor.

Luând în considerare sindromul „Nu în curtea mea”, se va pune accentul pe creșterea conștientizării populației asupra beneficiilor serviciilor de management al deșeurilor. O atenție deosebită va fi acordată pe parcursul selecției proiectelor stadiului derulării procedurii de evaluare a impactului asupra mediului, care include consultarea publicului interesat, ca fază importantă.

Pe lângă închiderea depozitelor de deșeuri municipale neconforme, sunt avute în vedere și măsuri pilot de închidere/reabilitare a *siturilor poluate istoric* în cele mai afectate regiuni, în scopul reducerii impactului negativ asupra mediului și sănătății umane. Aceasta reprezintă prima fază din strategia pe termen lung care are ca scop valorificarea zonelor afectate, în vederea derulării unor investiții publice viitoare sau a utilizării economice ori pur și simplu pentru reabilitarea peisajului.

În acest scop, MMDD pregătește, pe baza unui studiu pilot elaborat în 2005, o metodologie pentru identificarea tuturor zonelor contaminate și desfășurarea unei analize de risc. Prioritizarea siturilor contaminate inventariate la nivel național se va realiza cu suport PHARE.

Investiții complementare necesare în sectorul de deșeuri vor fi asigurate din bugetul de stat, împrumuturi externe, din Fondul de Mediu sau în cadrul unor PPP. PPP intervin în situația construirii noilor facilități de tratare și eliminare sau în cazul concesiunii de servicii de colectare, reciclare, transport și depozitare a deșeurilor. Pentru a asigura o mai bună coordonare între FS și politica internă, pot fi utilizate, când se consideră necesar, mecanisme adecvate mixte pentru derularea anumitor activități. Aceasta ar putea duce la reducerea dificultăților administrative de acordare și accesare a fondurilor. Toate intervențiile PPP în contextul POS Mediu vor fi derulate după o procedură transparentă și competitivă de acordare a contractelor, în conformitate cu principiile prevăzute de Tratatul UE și de legislația europeană.

Ca intervenție complementară celor din POS Mediu referitoare la închiderea/ecologizarea siturilor contaminate/poluate istoric, care prezintă un impact negativ asupra mediului și sănătății umane, prin Programul Operațional Regional se are în vedere finanțarea reabilitării siturilor industriale abandonate, în scopul sprijinirii dezvoltării afacerilor. În acest scop, proiectele ce vor fi finanțate în cadrul POR vor include, în plus față de reabilitarea și ecologizarea zonei, construirea utilităților publice și a infrastructurii de afaceri, în vederea reutilizării zonei în scopuri economice și sociale.

Municipalitățile, Consiliile Locale sau Asociațiile de Municipalități sunt beneficiarii intervențiilor din cadrul acestei axe prioritare.

Sprijin în pregătirea proiectelor, managementul acestora și supervizarea lucrărilor va fi, de asemenea, acordat prin această axă prioritară a POS acelor beneficiari mai puțin experimentați în domeniu. Dacă va fi nevoie, acestora li se va acorda și asistență tehnică.

Domenii majore de intervenție

- *Dezvoltarea sistemelor integrate de management al deșeurilor și extinderea infrastructurii de management al deșeurilor*

Operațiunile ce se vor derula în cadrul acestui domeniu major de intervenție vor finanța următoarele activități indicative:

- Achiziționarea și instalarea sistemelor de colectare selectivă ;
- Construcția facilităților de sortare, compostare și reciclare;
- Achiziționarea vehiculelor de transport al deșeurilor;
- Construcția stațiilor de transfer și a facilităților de eliminare a deșeurilor municipale;
- Recuperarea gazului provenit din depozite, acolo unde este cazul;
- Construirea unor facilități adecvate pentru deșeurile periculoase (deșeuri medicale, deșeuri provenite din echipamente electrice și electronice, etc) și alte tipuri specifice de deșeuri (deșeuri provenite din construcții și demolări, etc.);
- Închiderea depozitelor neconforme;
- Asistență tehnică pentru pregătire de proiecte, management și supervizare, publicitate și campanii de conștientizare a publicului (în legătură cu colectarea selectivă, sortarea, reciclarea, compostarea), îmbunătățirea guvernării instituționale, licitarea și contractarea operatorilor de servicii de salubritate.

Trebuie subliniat că intervențiile referitoare la managementul deșeurilor provenite de la instalațiile mari de ardere fac obiectul Axei Prioritare 3 și vor fi finanțate în cadrul acestei axe, și nu ca proiecte în cadrul Axei Prioritare 2.

- *Reabilitarea zonelor poluate istoric*

Operațiunile ce vor fi derulate în cadrul acestui domeniu major de intervenție vor finanța următoarele activități indicative:

- reabilitarea și ecologizarea terenurilor prin utilizarea măsurilor adecvate pentru categorii specifice de situri contaminate;
- asistență tehnică pentru pregătirea de proiecte, studii de opțiune, management și supervizare și publicitate.

Indicatori

Indicator	Unitate	Valoare de bază	An de bază	Sursă	Țintă (2015)
Output					
Număr de sisteme integrate de management al deșeurilor nou create la nivel județean/regional	Număr	0	2006	MMDD	30
Depozite de deșeuri vechi închise în zonele rurale (mici)	Număr	0	2006	MMDD	1.500
Depozite de deșeuri municipale vechi închise în zonele urbane	Număr	17	2006	MMDD	150
Proiecte pilot pentru reabilitarea siturilor	Număr	0	2006	MMDD	5

Indicator	Unitate	Valoare de bază	An de bază	Sursă	Țintă (2015)
contaminate istoric					
Rezultat					
Populație care beneficiază de sisteme îmbunătățite de management al deșeurilor	Număr	0	2006	MMDD	8.000.000

Indicatori detaliați privind implementarea proiectelor din cadrul acestei axe prioritare (de ex. Pentru categorii specifice de deșeuri) vor fi incluși în sistemul de monitorizare.

3.2.3. Axa prioritară 3 „Reducerea poluării și diminuarea efectelor schimbărilor climatice prin restructurarea și reabilitarea sistemelor de încălzire urbană pentru atingerea țintelor de eficiență energetică în localitățile cele mai afectate de poluare”

Obiective

- *Reducerea efectelor schimbărilor climatice și reducerea emisiilor de poluanți proveniți de la sistemele de încălzire urbană în localitățile cele mai afectate de poluare;*
- *Ameliorarea nivelului minim de concentrație a poluanților în localitățile vizate;*
- *Îmbunătățirea sănătății populației în localitățile afectate.*

Această axă prioritară va fi finanțată din Fondul de Coeziune.

Fundamentare

Reducerea emisiilor poluante în atmosferă rămâne un domeniu în care sunt necesare investiții substanțiale, în ciuda îmbunătățirii semnificative a calității aerului după anul 1990, când s-a înregistrat un declin economic și marii poluatori au fost închiși. România a obținut perioade de tranziție până în anul 2013, respectiv 2017 pentru emisii (dioxid de sulf, oxizi de azot și pulberi) pentru anumite instalații ce intră sub incidența Directivei 2001/80/CE privind reducerea emisiilor provenind de la instalațiile mari de ardere (IMA).

De asemenea, prin ratificarea Protocolului de la Kyoto România s-a angajat să reducă emisiile de gaze cu efect de seră cu 8%, în prima etapă a angajamentului 2008 – 2012, comparativ cu anul de bază 1989.

Poluarea atmosferică provenită de la sistemele de încălzire urbană are mari consecințe de mediu: schimbările climatice prin emisiile de gaze cu efect de seră, transportul poluanților pe distanțe lungi, degradarea calității aerului atunci când condițiile de dispersie atmosferică sunt precare. România trebuie, în continuare, să depună eforturi considerabile în vederea conformării cu cerințele Protocolului de la Goteborg. Mai mult decât atât, până în 2013 trebuie înregistrate reduceri majore ale emisiilor de SO₂, NO_x și pulberi provenite de la instalațiile mari de ardere (IMA), în vederea conformării cu Directiva 2001/80/CE (o reducere de aproape 4 ori de la plafonul intermediar de 540000 tone în 2007 la 148000 tone în 2013).¹⁸

Ca urmare a adoptării HG nr. 586/2004, în România este încă în curs de dezvoltare Sistemul Național pentru Evaluarea și Gestionarea Integrată a Calității Aerului, în concordanță cu cerințele Directivei Cadru privind Calitatea Aerului. Este evident că în cele mai multe cazuri sistemele de încălzire

¹⁸ Cerința de reducere a emisiilor de oxizi de azot provenind de la IMA este mai puțin strictă, de la 128000 tone în 2007 la 112000 tone în 2013.

urbană, în special instalațiile mari de ardere, nu se conformează cu standardele europene de calitate a aerului. În ceea ce privește emisiile de gaze cu efect de seră, un avantaj pentru România l-a constituit declinul activității industriale. Cu toate acestea, beneficiile aduse de reducerile emisiilor de gaze cu efect de seră înregistrate ca urmare a îmbunătățirii eficienței de generare și distribuție a căldurii sunt indisputabile.

Așa cum se prevede în Strategia națională pentru energie, România este încă în mod semnificativ dependentă de combustibilii tradiționali precum păcura, cărbunele (46%), utilizați pentru a furniza populației din marile aglomerări servicii de încălzire și apă caldă. Conținutul de sulf al acestor compuși tradiționali se situează între 1,6% și 2%, de aceea desulfurarea emisiilor este singura modalitate care asigură folosirea acestor combustibili astfel încât să fie realizată conformarea cu cerințele Directivei 2001/80/CE.

În concordanță cu Strategia națională pentru încălzire, 52% din populația urbană beneficiază de servicii centralizate de încălzire și va fi conectată la sisteme centralizate pe termen mediu/lung. Acest lucru este cauzat de creșterea prețului la gaz natural; astfel, centralele private, care utilizează în cele mai multe cazuri gaz natural – care este mai puțin poluant decât combustibilii tradiționali – nu sunt accesibile pentru o mare parte a populației urbane.

Sistemele municipale de încălzire aparțin unităților teritoriale administrative și sunt gestionate de administrația publică locală care este responsabilă pentru furnizarea de energie termică pentru populație. Investițiile în sistemele de încălzire municipală vor avea o importanță deosebită și pentru sistemul de distribuție a apei. Apa necesară încălzirii municipale este asigurată din rețelele de apă. Infrastructura precară a rețelilor de încălzire municipală cauzează pierderi importante în rețelele de distribuție a apei. Investițiile pentru reabilitarea acestor două tipuri de rețea vor reduce consumul de apă, asigurând folosirea durabilă a acestei resurse naturale de valoare.

Strategie

Acțiunile în cadrul POS Mediu prevăd reducerea impactului negativ asupra mediului și sănătății umane în zonele cele mai poluate de sistemele municipale vechi de încălzire. Intervențiile se vor baza pe strategii regionale de încălzire pe termen mediu/lung. Scopul principal este de a promova o *utilizare rațională a surselor de energie neregenerabile* și, acolo unde este posibil, *utilizarea surselor de energie regenerabile sau a surselor de energie mai puțin poluante în sistemele de încălzire urbană*.

Se va acorda o atenție deosebită activităților de modernizare a instalațiilor mari de ardere ce au ca țintă reducerea emisiilor de SO₂, NO_x și pulberi în câteva localități afectate de poluare. În acest context, strategia are ca scop să furnizeze sudii de opțiuni preliminare care să constituie baza pentru selectarea investițiilor.

În cadrul acestei Axe prioritare, se va pune accent pe o abordare integrată în implementarea proiectelor, ținând cont atât de managementul cererii și de măsurile de eficiență energetică, cât și de îmbunătățirea directă a performanțelor de mediu ale sistemelor de încălzire urbană. Primul element – managementul cererii și eficiența energetică – se concretizează, de asemenea, în îmbunătățiri ale calității mediului deoarece conduce la reducerea poluării prin intermediul unei cereri scăzute de generare de căldură.

Principalele măsuri pentru atingerea acestor obiective propuse includ implementarea BAT/BREF (best reference documents) specifice IMA în vederea desulfurării (DeSO_x) și a reducerii emisiilor de oxizi de azot (DeNO_x), a reducerii emisiilor de pulberi provenite de la gazele de ardere și efectuarea

monitoring-ului adecvat al poluanților relevanți. Alternativa cogenerării și utilizarea resurselor regenerabile, mai puțin poluante, vor fi, de asemenea, sprijinite în situația în care studiile de opțiune vor indica această soluție.

Măsurile de eficiență energetică se vor axa pe reabilitarea sistemelor de distribuție, în conformitate cu politica guvernamentală a României. Această politică pentru restructurarea sistemelor de producere și distribuție a energiei termice este stabilită în programul „*Termoficare 2006 – 2009, calitate și eficiență*”. Obiectivele acestui program sunt ca sistemul centralizat de producere și distribuție să atingă un randament termic de cel puțin 80%, prin eliminarea pierderilor din rețelele de transport și cele interioare de alimentare cu apă caldă și căldură, introducerea contorizării.

În cadrul POS Mediu, proiectele pot include și o componentă de informare și conștientizare a publicului, în vederea încurajării măsurilor de eficiență energetică, aceste măsuri nefiind eligibile pentru finanțare din Fondul de Coeziune și, implicit, neputând fi finanțate în cadrul acestei axe prioritare.

Nu în ultimul rând, în conformitate cu abordarea integrată a aspectelor de protecția mediului, în cadrul acestei axe prioritare proiectele pot include investiții în vederea îmbunătățirii managementului deșeurilor lichide și solide provenind de la sistemele de încălzire urbană în strânsă legătură cu investițiile pentru reducerea poluării aerului (în mod particular, reabilitarea depozitelor de zgură și cenușă).

Distincția dintre intervențiile privind IMA în cadrul POS Mediu și al POS pentru Creșterea Competitivității Economice se bazează pe caracterul serviciilor furnizate, pe principalul tip de infrastructură și pe tipul de beneficiari. POS Mediu acordă sprijin IMA în cadrul sistemului municipal de încălzire în vederea reducerii emisiilor de gaze la nivelul instalației, precum și pentru îmbunătățirea eficienței energetice la nivelul instalației și a rețelei de distribuție, prin re tehnologizare și reducerea pierderilor de apă caldă; POS Competitivitate finanțează IMA care furnizează curent electric în sistemul național de energie, în vederea îmbunătățirii eficienței acestora și a reducerii emisiilor de gaze, obiectivul fiind siguranța alimentării cu energie electrică pentru economie.

Selecția proiectelor în cadrul acestei axe prioritare se bazează pe o strategie națională care presupune prioritizarea intervențiilor pe baza unor criterii per-definite, în cadrul cărora prevalează reducerea impactului negativ asupra mediului, în special a poluării aerului.

Beneficiarii acestei axe prioritare vor fi autoritățile locale din municipalitățile selectate sau, în anumite cazuri, operatorii de servicii de încălzire urbană deținuți de acestea. Majoritatea municipalităților care sunt potențiali beneficiari ai intervențiilor din cadrul acestei axe prioritare gestionează deja investiții de anvergură, cu cofinanțare internațională, în strânsă legătură cu lucrările publice municipale. Evaluarea capacității beneficiarilor de a implementa operațiunile în cadrul POS Mediu se va baza pe o analiză instituțională.

Surse adiționale de finanțare pentru sistemele municipale de încălzire vor fi atrase prin intermediul împrumuturilor externe și a PPP-urilor.

Domenii majore de intervenție:

- ***Reabilitarea sistemelor urbane de încălzire în zonele fierbinți (hot-spot)***

Operațiunile ce se vor derula în cadrul acestui domeniu major de intervenție vor finanța următoarele activități indicative:

- Introducerea BAT (cele mai bune tehnici disponibile) pentru reducerea emisiilor de SO₂, NO_x și pulberi;
- Reabilitarea boilerelor și a turbinelor;
- Introducerea unui sistem îmbunătățit de contorizare;
- Reabilitarea depozitelor de zgură și cenușă neconforme ;
- Reabilitarea rețelelor de distribuție a apei calde și a căldurii (inclusiv reproiectarea rețelelor dacă acest lucru este justificat din motive de cost –eficiență);
- Asistență tehnică pentru pregătirea proiectului, elaborarea studiilor de opțiuni, managementul, supervizarea lucrărilor și publicitatea proiectului, inclusiv campanii de conștientizare a publicului.

Indicatori

Indicator	Unitate	Valoare de bază	An de bază	Sursă	Țintă (2015)
Output					
Sisteme de încălzire centrală reabilite	Număr	0	2006	MMDD/MIR A	8
Studii de opțiuni elaborate	Număr	0	2006	MMDD/MIR A	15
Rezultat					
Localități în care calitatea aerului este îmbunătățită ca urmare a sistemelor de încălzire reabilite	Număr	0	2006	MMDD/MIR A	8
Reducerea emisiilor de SO ₂ provenite de la sistemele de încălzire urbană, ca urmare a intervențiilor în cadrul POS Mediu	Tone	80.000	2003	MMDD/MIR A	15.000
Reducerea emisiilor de NO _x provenite de la sistemele de încălzire urbană, ca urmare a intervențiilor în cadrul POS Mediu	Tone	7.000	2003	MMDD/MIR A	4.000

Indicatori detaliați cu privire la implementare a proiectelor din cadrul acestei axe prioritare vor fi incluși în sistemul de monitorizare.

3.2.4. Axa prioritară 4 “Implementarea Sistemelor Adecvate de Management pentru Protecția Naturii”

Obiective

- conservarea diversității biologice, a habitatelor naturale, a speciilor de floră și faună sălbatică
- asigurarea managementului eficient al ariilor protejate, inclusiv Natura 2000

Această prioritate va fi finanțată din Fondul European pentru Dezvoltare Regională.

Fundamentare

Patrimoniul natural ale lanțului carpatic și al bazinului dunărean sunt extrem de importante pentru întreaga Europă, datorită florei și faunei unice, a climatului și peisajului. România are o diversitate bogată de specii de floră și faună. Cu toate acestea, există multe plante și animale aflate în pericol din cauza fragmentării habitatelor și a exploatării excesive a resurselor naturale, la care se adaugă dezvoltarea economică; modificarea peisajului reprezintă un indicator important pentru deteriorarea calității mediului. Astfel, printre Statele Membre ale UE25 și statele candidate, România este una din țările cu cel mai mare număr de specii amenințate.

Din perspectivă europeană, România trebuie să asigure înființarea Rețelei Natura 2000, în conformitate cu prevederile Directivelor Uniunii Europene privind Păsările și Habitatele și să pregătească măsuri relevante de protecție pentru sit-urile de importanță comunitară. Sit-urile rețelei Natura 2000 sunt estimate la aproximativ 15% din teritoriul național. Având în vedere că rețeaua Natura 2000 va fi strâns legată de rețeaua națională de arii protejate, este necesar un sistem adecvat de management și monitorizare, ce va fi implementat în întreaga rețea de arii protejate, la care se adaugă o infrastructură bine dezvoltată.

Pentru dezvoltarea cadrului de management și administrare a ariilor protejate, inclusiv a siturilor NATURA 2000, este necesară inițierea și/sau derularea unor importante acțiuni, cum ar fi: îmbunătățirea/înființarea structurilor administrative adecvate, dezvoltarea/revizuirea planurilor de management pentru ariile protejate, realizarea infrastructurii specifice, întocmirea studiilor specifice, inventariere, cartare, realizare de campanii de informare și de conștientizare a publicului.

Întărirea sistemului instituțional în vederea asigurării controlului, aplicării legislației și a capacității instituționale corespunzătoare pregătirii și implementării planurilor de management (programe de întreținere) reprezintă o necesitate. Obiectivul este acela de a asigura managementul corespunzător al ariilor protejate și, astfel, de a stopa degradarea biodiversității și a resurselor naturale și riscurile asociate pentru mediu și dezvoltarea durabilă.

În acest scop, Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate și Conservarea Biodiversității va fi înființată în cursul anului 2007. Este necesar sprijin pentru întărirea capacității financiare, administrative și profesionale a acestei agenții, în vederea asigurării unor politici și strategii pe termen lung privind conservarea naturii și, în special, în vederea asigurării unui management eficient al sistemului Natura 2000.

Sprijinul în vederea co-finanțării comunitare este deosebit de important pentru România, întrucât se estimează că pentru Natura 2000 sunt necesare costuri substanțiale pentru măsurile necesare asigurării stării de conservare favorabilă a habitatelor și speciilor de interes național și comunitar.

Strategie

Ținând cont de faptul că desemnarea ariilor protejate din România (inclusiv Natura 2000) este aproape de finalizare, atenția este acum îndreptată spre managementul activ al ariilor desemnate, cu accent pe dezvoltarea strategică pe termen lung.

Scopul acestei axe prioritare este de a sprijini conservarea biodiversității și a naturii prin acțiuni de dezvoltare a cadrului de management pentru ariile protejate, inclusiv pentru siturile Natura 2000. Aceasta include dezvoltarea infrastructurii pentru ariile protejate precum și activități de întreținere, de operare și monitorizare. Creșterea gradului de conștientizare în ceea ce privește protecția mediului și comportamentul prietenos pentru mediu – ca bază pentru dezvoltarea durabilă – este de asemenea un element cheie luat în considerare.

Este avut în vedere un sprijin particular pentru pregătirea și implementarea planurilor de management. Aceasta include secțiuni privind delimitarea în spațiu, inventariere (caracteristici naturale și informații socio-economice), instrumente de planificare și management, inclusiv definirea unităților de mediu și evaluarea lor, zonare propusă (rezervație, priorități pentru conservare, utilizare restrânsă și utilizare generală), obiective de management și ghiduri. Prin acestea din urmă se asigură legislația relevantă, activitățile umane compatibile cu măsurile de conservare și de îmbunătățire a habitatelor.

În strânsă legătură cu obiectivul general de conservare a naturii, este prevăzut, de asemenea, sprijin pentru întărirea capacității instituționale a Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate și Conservarea Biodiversității.

Această axă prioritară va contribui la conformarea cu Directivele Păsări și Habitate, în strânsă legătură cu înființarea rețelei Natura 2000.

Acțiunile vor fi coordonate între POS Mediu și Programului Național de Dezvoltare Rurală, precum cu Programul Operațional pentru Pescuit, în strânsă legătură cu Rețeaua Natura 2000, prin asigurarea plăților compensatorii, în conformitate cu Regulamentul 1698/2005 referitor la activitățile care conduc la conservarea mediului.

O Asistență Tehnică PHARE este disponibilă pentru pregătirea unui portofoliu de proiecte care să fie finanțate prin FEDR în cadrul acestei axe prioritare. Aceste proiecte vor fi dezvoltate în cadru partenerial larg, implicând toți factorii relevanți, în special ONG-urile. Procesul de consultare va fi coordonat de OI-uri, respectiv de Agențiile Regionale pentru Protecția Mediului.

De asemenea, în timpul pregătirii planurilor de management pentru ariile protejate, pentru a maximiza beneficiile planurilor de management, va fi luată în considerare recomandarea evaluatorului SEA de a implica în dezbateră publică toți factorii relevanți care desfășoară activități (cum ar fi proprietarii din ariile protejate sau factorii relevanți din vecinătatea ariilor protejate). Suplimentar, sunt avute în vedere instruirii pentru factorii relevanți și campanii de conștientizare a publicului pentru fiecare proiect de biodiversitate.

Întrucât ONG-urile de mediu pot juca un rol foarte important în asigurarea managementului în cadrul ariilor protejate, inclusiv siturile Natura 2000, POS Mediu va încuraja implicarea acestora ca potențiali beneficiari ai operațiunilor finanțate prin această Axă Prioritară.

Administratorii sau custozii ariilor protejate, Agenția Națională pentru Ariile Protejate și Conservarea Biodiversității - ANAPCB, Administrația Rezervației Biosferei „Delta Dunării” administrațiile publice, ONG-urile, institute de cercetare, universități, muzee pot fi potențiali beneficiari ai acestei axe prioritare. Pentru acele arii protejate fără administrator, responsabilitățile privind managementul aparțin ANAPCB sau ALPM.

Selecția proiectelor în cadrul acestei axe prioritare va fi realizată pe bază de competiție, în urma unei cereri de propuneri.

Domeniu major de intervenție

- *Dezvoltarea infrastructurii și a planurilor de management în vederea protejării biodiversității și Natura 2000*

Operațiunile din cadrul acestui domeniu major de intervenție va finanța următoarele activități indicative:

- Asistență pentru pregătirea de planuri de management, studii științifice, inventariere, cartografiere;
- Instruire și întărirea capacității instituționale a organismelor de management ale siturilor Natura 2000 și ale ariilor protejate;
- Proiecte de restaurare ecologică a habitatelor și speciilor;
- Construirea și îmbunătățirea infrastructurii ariilor protejate naționale și a siturilor Natura 2000 (construirea de centre de informare și panouri de informare, managementul riscului – prevenirea și controlul incendiilor, etc);
- Sprijinirea biodiversității: reducerea impactului infrastructurii asupra speciilor afectate de fragmentarea peisajului (realizarea de măsuri concepute pentru a depăși barierele pe râuri și autostrăzi);
- Stabilirea de sisteme de monitorizare pentru siturile Natura 2000 și ariile protejate inclusiv infrastructura și echipamentul pentru monitorizarea stadiului de conservare a habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună.
- Pregătirea materialelor de informare și publicitate și de conștientizare pentru ariile protejate și siturile Natura 2000;
- Achiziționarea de teren cu o valoare semnificativă din punct de vedere al biodiversității cu scopul ca acesta să devină proprietate publică a statului;

Finanțarea încrucișată (așa cum este definită de art. 34 (2) al Regulamentului Consiliului Nr. 1083/2006 poate fi utilizată în cadrul acestei axe dacă este necesar.

Indicatori

Indicator	Unitate de măsură	Valoare de bază	An de referință	Sursa	Tinta (2015)
Output					
Arii protejate și situri Natura 2000, cu planuri de management în vigoare	Număr	3	2006	MMDD/ ANPM	240
Rezultat					
Suprafața ariilor protejate și a siturilor Natura 2000, care beneficiază de măsuri de conservare a naturii	% din suprafața protejată	0	2006	MMDD/ ANPM	60

3.2.5. Axa prioritară 5 “Implementarea infrastructurii adecvate de prevenire a riscurilor naturale în zonele cele mai expuse la risc”

Obiective

- Contribuția la un management durabil al inundațiilor în zonele cele mai expuse la risc
- Protejarea și reabilitarea litoralului Mării Negre.

Această axă prioritară va fi finanțată din Fondul de Coeziune.

Fundamentare

România a fost extrem de afectată de inundații distrugătoare în ultimul deceniu. În anii 2005 și 2006 s-au înregistrat inundații la scară largă cu efecte catastrofale, care au afectat peste 1,5 milioane persoane (93 morți) și care au distrus o parte importantă a infrastructurii. Distrugerile cauzate de inundații au fost estimate în 2005 și 2006 la peste 2 miliarde Euro.

Recentele inundații din România au dezvăluit slăbiciuni atât în ceea ce privește tehnicile de protecție împotriva inundațiilor, cât și a capacității de răspuns după apariția inundațiilor. Astfel, România a realizat necesitatea de schimbare a abordării managementului inundațiilor, de la “acțiunea pasivă” la o “acțiune pro-activă”, în vederea reducerii potențialelor dezastre și a vulnerabilității la inundații.

În acest context, se observă că implementarea Directivei Cadru privind Apa 2000/60 urmărește crearea unui cadru pentru protecția apelor de suprafață și a celor subterane, precum și a celor costiere. De asemenea, inițiativa UE de a elabora și implementa un program de acțiune privind prevenirea riscului, protejarea împotriva inundațiilor și reducerea riscurilor și a efectelor inundațiilor este deosebit de importantă. În cadrul acestei scheme de lucru, se menționează că este necesar ca fiecare Stat Membru să elaboreze planuri de management privind riscul inundațiilor și hărți de risc pentru fiecare bazin hidrografic și arie costieră în care sănătatea umană, mediul înconjurător și activitățile economice pot fi afectate de către inundații.

Un alt potențial risc pentru mediu îl reprezintă eroziunea care afectează zona costieră a României, extinzându-se de-a lungul a 240 km din partea nord-vestică a Mării Negre. În ultimele decenii, litoralul Mării Negre a fost afectat de serioase probleme de eroziune. Pe baza cercetărilor recente efectuate de Institutul Național de Cercetare Dezvoltare Marină “Grigore Antipa”, partea nordică a zonei costiere românești, care constituie Rezervația Biosferei Delta Dunării, este cea mai afectată (aproximativ 2400 ha suprafață de plajă au fost pierdute în ultimii 35 ani). Partea sudică este și aceasta în pericol acolo unde activitatea economică este puternică, incluzând și activități turistice. Eroziunea costieră nu numai că amenință activitatea turistică în sezonul de vară prin pierderea zonei de plajă, dar pune în pericol și siguranța locuințelor și bunăstarea publică.

În acest sens, sunt necesare măsuri urgente în vederea implementării măsurilor preventive împotriva inundațiilor și eroziunii solului.

Strategie

Prevenirea riscului, un element-cheie din Liniile Strategice Directoare ale Comunității și regulamentelor UE, a devenit momentan mai necesară decât înainte din cauza creșterii în intensitate a dezastrelor naturale. Prin urmare, este nevoie de o abordare proactivă în vederea protejării locuințelor, bunurilor, resurselor naturale, precum și activităților economice în zonele cu un potențial de risc ridicat.

Sprejiniul pentru această axă prioritară se va concentra pe investițiile care să furnizeze un nivel adecvat al *protecției împotriva inundațiilor* prin sprijinirea îmbunătățirii stării economice, de mediu, ecologice și de conservare a celor mai vulnerabile regiuni. Zonele țintă pentru intervenție vor fi selectate în concordanță cu strategiile relevante la nivel regional și național.

Ca un prim pas, o strategie a riscului privind inundațiile pe termen lung va fi actualizată cu sprijin PHARE. Această strategie va ține cont de rezultatele cercetării sprijinite de Comisia Europeană și de Directiva propusă cu privire la inundații. Strategia în special va duce la revizuirea abordării

tradiționale, costisitoare, de răspuns privind inundațiile și la elaborarea unui program de control al inundațiilor bazat pe conceptul prevenirii producerii acestora.

Primul grup de proiecte de investiții privind prevenirea inundațiilor în anumite zone expuse la risc va fi propus pentru co-finanțare europeană și va fi sprijinit prin PHARE, dar și prin resurse naționale. Acțiuni complementare în domeniul managementului riscului pentru inundații sunt prevăzute în cadrul Programului Național pentru Dezvoltare Rurală. În timp ce POS Mediu intervine numai asupra cursurilor de apă națională, care se află în administrarea Administrației Naționale Apele Române, prin lucrări specifice, PNDR finanțează intervenții la nivelul cursurilor de apă locale și mai mici, care prezintă riscuri de inundații.

În plus, Programul Operațional Regional va sprijini acțiuni pentru eficientizarea intervențiilor după inundații și alte riscuri naturale (cutremure, eroziune), prin crearea unor unități speciale de intervenție și furnizarea de echipament pentru aceștia în fiecare județ. Fonduri suplimentare privind măsurile de prevenire a inundațiilor vor fi asigurate de la bugetul de stat.

În cadrul acestei axe prioritare, se va acorda sprijin pentru protejarea și reabilitarea litoralului sudic al Mării Negre, având ca scop stoparea *eroziunii costiere* și protejarea valorii bunurilor și creșterea siguranței locuințelor din această zonă.

Un master plan și un program pentru protecția coastei Mării Negre, având ca limită de timp anul 2020, este aproape de finalizare. Studiile de fezabilitate sunt actualmente pregătite cu sprijin JICA. Investiții complementare în cadrul Programului Național de Protecție a Mării Negre vor fi sprijinite din împrumuturi externe și vor acoperi litoralul nordic al Mării Negre.

Administrația Națională Apele Române va beneficia de intervențiile din cadrul acestei axe prioritare. În calitate de Beneficiar unic, ANAR va transmite cereri de finanțare în conformitate cu prioritățile naționale și cu prevederile și cerințele detaliate indicate de AM. ANAR este o organizație experimentată în implementarea de investiții de mare anvergură de natură similară intervențiilor indicate în această prioritate.

Domenii majore de intervenție

➤ Protecția împotriva inundațiilor

Operațiunile ce vor fi dezvoltate în cadrul acestui domeniu major de intervenție vor finanța următoarele activități indicative:

- Infrastructură pentru prevenirea inundațiilor și reducerea consecințelor distructive ale inundațiilor;
- Elaborarea unor hărți de pericol și risc al inundațiilor, planuri și măsuri, inclusiv informare publică și instruire în domeniul reducerii riscurilor;
- Asistență tehnică pentru pregătire de proiecte, management, supervizare și publicitate.

➤ Reducerea eroziunii costiere

Operațiunile ce vor fi dezvoltate în cadrul acestui domeniu major de intervenție vor finanța următoarele activități indicative:

- Reabilitarea zonei costiere a Mării Negre afectate de eroziune;
- Asistență tehnică pentru pregătire de proiecte, management, supervizare și publicitate.

Indicatori

Indicator	Unitate de măsură	Valoare de bază	An de referință	Sursa	Tinta (2015)
Output					
Proiecte pentru protecție împotriva inundațiilor	Număr	0	2006	ANAR	10
Kilometri de litoral reabilitat	Km	0	2006	ANAR	10
Rezultat					
Populația care beneficiază de proiecte pentru protecție împotriva inundațiilor	Număr de locuitori	0	2006	ANAR	1500000
Reducerea riscului de incidență la inundații în zonele de intervenție ale POS	%	100%	2006	ANAR	30%
Extinderea suprafeței de plajă	%	0	2006	ANAR	30

3.2.6. Axa prioritară 6 „Asistență Tehnică”

Obiectiv

- Consolidarea sistemului de management, monitorizare, control și evaluare a implementării POS Mediu
- Asigurarea de informații corespunzătoare potențialilor solicitanți despre oportunitățile de finanțare ale POS Mediu
- Asigurarea transparenței asistenței financiare acordate din Fonduri în cadrul POS Mediu.

Stabilirea acestei axe prioritare a POS Mediu a fost realizată în concordanță cu art. 44 al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006 care stabilește prevederi generale privitoare la FEDR, FSE și Fondul de Coeziune. Cea de-a 6-a axă prioritară din cadrul POS Mediu este complementară Programului Operațional Asistență Tehnică, gestionat de Ministerul Economiei și Finanțelor.

Axa prioritară de asistență tehnică din cadrul POS Mediu va furniza asistență specifică pentru identificarea proiectelor, monitorizare, evaluare și control, precum și pentru activități de comunicare care să asigure publicitatea intervențiilor programului. Această asistență specifică va fi completată cu instrumente orizontale de asistență din Programul Operațional Asistență Tehnică, pentru nevoile comune ale tuturor structurilor sau actorilor implicați în managementul și implementarea instrumentelor structurale, cu dezvoltarea unui sistem informatic unic de management capabil să furnizeze și el informații transparente privind absorbția fondurilor, cu activități orizontale care vizează conștientizarea publicului larg în legătură cu sprijinul comunitar și o înțelegere generală a intervențiilor instrumentelor structurale.

Această axă prioritară va fi finanțată din Fondul European pentru Dezvoltare Regională.

Fundamentare

Scopul acestei axe prioritare este de a asigura o implementare eficientă pentru POS Mediu. Aceasta va contribui la creșterea capacității de absorbție a fondurilor UE prin sprijinirea identificării proiectelor, întărirea capacității administrative a Autorității de Management și a Organismelor Intermediare, finanțarea activităților ce privesc monitorizarea, evaluarea și controlul proiectelor, dar și acțiuni de publicitate și informare pentru POS Mediu. O atenție specială va fi acordată în sprijinirea identificării de proiecte care să asigure schimbul de informații cu comunitatea europeană de cercetare

în domeniul mediului și transferul de cunoștințe de nivel înalt. Studiile elaborate pentru sprijinirea identificării proiectelor vor lua pe deplin în considerare datele disponibile privitoare la inovare și la tehnologiile care nu afectează mediul. Este necesar de asemenea și un sprijin pentru pregătirea intervențiilor necesare pentru protecția mediului pentru viitoarea perioadă de programare.

Strategie

Sprijinul pentru *managementul și evaluarea POS Mediu* va asigura asistența tehnică și financiară pentru procesul de planificare, monitorizare, evaluare și control, cu scopul de a realiza o implementare eficientă a POS Mediu. În plus, activitățile de informare și evaluare care vizează transferul eficient și eficace al cunoștințelor și experiențelor rezultate din activități de cercetare, vor fi sprijinite utilizând ca instrumente activități demonstrative, platforme de schimb de informații, programe de training specifice. Având în vedere că sectorul de apă primește cea mai mare contribuție dintre prioritățile POS Mediu, o atenție specială va fi acordată soluțiilor inovative care pot ajuta la dezvoltarea unor facilități eficiente de administrare a facilităților de apă/apă uzată. În această privință, stabilirea de platforme de schimb de informații reprezintă instrumente utile care pot aduna laolaltă toți factorii relevanți precum oameni de știință, ingineri, persoane cu putere de decizie și toate sectoarele economice relevante (industrie, agricultură, dezvoltare rurală etc) ceea ce asigură o interacțiune directă între toate părțile implicate și un statut participativ clar pentru proiectarea de scenarii și soluții tehnico-organizatorice la problemele de management al alimentării cu apă și al apelor uzate. De asemenea, vor fi organizate programe educaționale și de instruire pentru a depăși barierele din procesul de introducere a noilor tehnologii de apă și pentru a-i ajuta pe cei care mai târziu vor fi responsabili pentru operarea dispozitivelor tehnice și a sistemelor din acest domeniu de intervenție.

Sprijinul acordat pentru acțiunile de *informare și publicitate* a programului va spori promovarea operațiunilor și va fi aplicabil tuturor axelor prioritare din POS Mediu. Informarea și publicitatea intervențiilor finanțate din POS Mediu, atât pentru publicul general, principalii factori relevanți cât și pentru beneficiarii potențiali (incluzând autoritățile regionale, locale și alte autorități publice, partenerii economici și sociali, ONG-uri, operatori și inițiatori ai proiectului, alte părți interesate) au ca scop să sublinieze rolul Comunității și transparența oportunităților de finanțare din Fondurile Structurale și de Coeziune în domeniul mediului.

Beneficiarii acestei axe prioritare sunt Autoritatea de Management și Organismele Intermediare.

Domenii majore de intervenție

➤ Sprijin pentru managementul și evaluarea POS

Operațiunile ce vor fi dezvoltate în cadrul acestui domeniu major de intervenție vor finanța următoarele activități indicative:

- Sprijin pentru pregătirea întâlnirilor Comitetului de Monitorizare;
- Pregătirea documentelor/strategiilor necesare pentru identificarea și justificarea necesității proiectelor;
- Pregătirea, selectarea, evaluarea și monitorizarea Programului și operațiunilor individuale, incluzând sprijinul pentru Organismele Intermediare pentru astfel de activități; utilizarea serviciilor de consultanță, când este cazul;
- Pregătirea misiunilor de audit, a controalelor și a verificărilor la fața locului;
- Evaluarea POS Mediu, inclusiv evaluări continue;
- Elaborarea de studii, analize și rapoarte axate pe monitorizarea impactului pentru implementarea programului, analiza de eficiență a structurilor de implementare,

identificarea punctelor slabe ale programului în vederea formulării de recomandări pentru îmbunătățirea eficienței managementului programului;

- Activități de instruire privind managementul fondurilor structurale pentru AM, OI și beneficiari;
- Achiziționarea aplicațiilor specifice IT pentru POS Mediu;
- Remunerarea unor experți angajați temporar de AM în vederea implementării responsabilităților menționate anterior;
- Studii tematice în legătură cu implementarea POS Mediu; studii tematice necesare în vederea pregătirii strategiei de mediu pentru următoarea perioadă de programare.
- Activități demonstrative cu scopul de a aplica concepte de nivel înalt (“state of the art”) ale soluțiilor de management integrat al apei și tehnologii inovative în domeniul mediului legate de domeniile majore de intervenție ale POS Mediu;
- Sprijin pentru stabilirea de platforme de schimb de informații și diseminare;
- Dezvoltarea și implementarea de programe de instruire și educaționale pentru adaptarea personalului la tehnologiile inovative.

➤ Sprijin pentru informare și publicitate

Operațiunile ce vor fi dezvoltate în cadrul acestui domeniu major de intervenție vor finanța următoarele activități indicative:

- Elaborarea și implementarea Planului de Comunicare al POS Mediu;
- Servicii de consultanță pentru elaborarea materialelor de informare, pregătirea rapoartelor de evaluare pentru POS Mediu;
- Activități de informare și publicitate – organizarea de seminarii, pregătirea materialelor de informare, dezvoltarea și actualizarea site-ului web al POS Mediu, diseminarea materialelor și broșurilor informative pentru public, dar și pentru potențialii beneficiari.

Indicatori

Indicator	Unitate de măsură	Valoare de bază	An de referință	Sursa	Tinta (2015)
Output					
Tip de broșuri / pliante diseminate	Număr	1	2006	AM POS Mediu	200
Conferințe de presă	Număr	0	2006	AM POS Mediu	20
Reuniuni ale Comitetului de Monitorizare organizate	Număr/an	0	2006	AM POS Mediu	2
Cereri de propuneri de proiecte sprijinite de AT	Număr	0	2006	AM POS Mediu	5
Persoane instruite	Număr/an	270	2006	AM POS Mediu	400
Aplicații evaluate cu sprijin AT	Număr	0	2006	AM POS Mediu	50
Rapoarte de evaluare	Număr	0	2006	AM POS Mediu	2
Studii tematice/strategii	Număr			AM POS Mediu	10

3.3. Coerența cu politicile comunitare și naționale

3.3.1 Politici comunitare

POS Mediu a fost elaborat conform politicilor comunitare reflectate în următoarele documente:

- Liniile Directoare Strategice pentru Politica de Coeziune 2007 – 2013
- Agenda Lisabona reînnoită
- Al-6-lea Program de Acțiune pentru Mediu
- Strategia Europeană de Dezvoltare Durabilă

Liniile Directoare Strategice pentru Politica de Coeziune 2007 – 2013

Conform Deciziei Consiliului privind Liniile Directoare Strategice Comunitare, POS Mediu tratează deficitele existente în rețelele de infrastructură de bază, dar și întărirea capacității instituționale și administrative, în vederea stimulării potențialului economic pentru atingerea și menținerea ratelor mari de dezvoltare.

Investițiile prevăzute a fi finanțate în cadrul POS Mediu contribuie la dezvoltarea economiei prin:

- asigurarea sustenabilității pe termen lung a creșterii economice; în acest sens, POS Mediu va urmări îmbunătățirea accesului la utilitățile publice, cu impact asupra creșterii atractivității dezvoltării afacerilor, dar și salvagardarea activităților economice curente, prin măsuri de prevenire a riscurilor;
- descreșterea costurilor externe de mediu ale economiei; intervențiile finanțate în cadrul POS Mediu vor micșora aceste costuri fie prin sprijinirea introducerii tehnologiilor care vor reduce nivelul poluării (în managementul apei și deșeurilor și sistemele de încălzire) sau prin prevenirea riscurilor naturale și costurile economice pe care acestea le-ar putea produce;
- stimularea inovației și crearea locurilor de muncă (ambele pe termen scurt și mediu, în timpul implementării proiectului, și pe termen lung privind managementul și funcționarea noilor facilități construite – apă, deșeuri, protecția naturii – multe dintre aceste aspecte fiind bazate pe sistemele inovative de management).

Luând în considerare faptul că România este eligibilă în cadrul obiectivului Convergență și POS Mediu contribuie la atingerea țintelor strategice românești stabilite în cadrul acestui obiectiv prin Cadrul Național Strategic de Referință, serviciile de mediu reprezintă o prioritate. Conform liniilor directoare strategice recomandate, POS Mediu este orientat către nevoile semnificative de investiție în infrastructura de mediu în vederea îndeplinirii cerințelor aquis-ului în sectoarele de apă (axa prioritară 1), deșeuri (axa prioritară 2), aer (axa prioritară 3), protecția naturii și speciilor și biodiversitate (axa prioritară 4). Mai mult, o atenție deosebită este acordată măsurilor de prevenire a riscurilor, în special managementului inundațiilor, risc natural ce a fost identificat în România ca având cel mai mare impact asupra siguranței populației, cât și activităților economice, atât prin dezastrele costisitoare, cât și impactul negativ al acestor activități (axa prioritară 5).

POS Mediu va aduce o contribuție importantă la îndeplinirea obiectivelor globale ale României stabilite pentru noua politică de coeziune, cum ar fi accelerarea convergenței statelor membre și a regiunilor cel mai puțin dezvoltate prin îmbunătățirea condițiilor pentru dezvoltare și angajare prin protecția și îmbunătățirea mediului și capacității administrative. În acest sens, se are în vedere sinergia POS Mediu cu alte PO în cadrul CSNR care contribuie la creșterea și îmbunătățirea calității capitalului uman, dezvoltarea inovației și societății bazate pe cunoaștere, adaptarea la schimbările economice și sociale.

În conformitate cu politica de coeziune a UE, POS Mediu contribuie la *întărirea integrării economice* prin dezvoltarea infrastructurii de apă și de mediu și prin mărirea accesului la serviciile de interes general, prin îmbunătățirea guvernării pentru o mai bună calitate a politicii publice, și prin dezvoltarea abilităților cetățenilor români într-un sector în curs de dezvoltare precum protecția mediului.

Agenda Lisabona reînnoită

POS Mediu este corelat cu obiectivele Agendei Lisabona, referitoare la creșterea economică și crearea de noi locuri de muncă. Asigurarea infrastructurii de bază de apă și mediu în regiuni reprezintă o condiție prealabilă pentru dezvoltarea pe termen lung a mediului de afaceri și pentru crearea de noi locuri de muncă. În cel de-al patrulea raport al României asupra Agendei Lisabona²⁰, este menționat faptul că performanțele României nu sunt nici pe aproape ca ale celorlalte 25 state membre din cele mai multe puncte de vedere ale Agendei Lisabona, iar prioritățile României trebuie să răspundă provocărilor. Pentru crearea de noi locuri de muncă și sprijin pentru cercetare și dezvoltare, precum și pentru bunăstarea populației, România trebuie să acționeze, în primul rând, în vederea restructurării economice, reducerii inflației și îmbunătățirii cadrului de bază pentru mediul de afaceri. Astfel, pentru România, infrastructura reprezintă un element-cheie pentru întărirea dezvoltării economice.

POS Mediu va contribui la prioritățile de la Lisabona prin accentuarea următoarelor aspecte:

- *Investiții în zonele urbane și rurale cu potențial crescut de dezvoltare.* Se previzionează o viitoare dezvoltare a afacerilor ca urmare a realizării infrastructurii de apă, de servicii de salubritate și de termoficare, precum și prin conservarea valorii patrimoniului natural în regiunile cu potențial de a se alinia rapid cu restul UE, dar unde fondurile naționale nu sunt suficiente pentru oferirea unor astfel de oportunități;
- *Sprijinirea implementării unor strategii coerente pe termen mediu și lung în domeniul mediului,* prin utilizarea oportunității de a aplica un program stabil de investiții pe 7 ani, ca bază pentru dezvoltarea durabilă, pe termen lung;
- *Dezvoltarea sinergiilor și complementarităților cu alte programe operaționale din cadrul CSC și al altor politici naționale.* Conformarea cu aquis-ul comunitar și cu obiectivele generale ale dezvoltării durabile promovate prin intermediul altor PO este puternic susținută;
- *Mobilizarea resurselor suplimentare.* Activitățile susținute de POS Mediu acționează ca o pârgie între resursele naționale suplimentare, atât publice, cât și private, în vederea utilizării lor în strategii de dezvoltare naționale și regionale coerente;
- *Îmbunătățirea sistemelor de guvernare și a sistemelor inovatoare de management.* Prioritățile POS Mediu sunt astfel proiectate încât să favorizeze îmbunătățiri în următoarele domenii: protecția mediului, elaborarea și implementarea politicii publice, oferirea de posibilități de PPP, creșterea transparenței în ceea ce privește deciziile de formulare a politicilor; dezvoltarea cooperării regionale, cooperarea în evaluarea efectului asupra mediului al operațiunilor POS Mediu cu impact transfrontalier, schimbul de expertiză privind utilizarea celor mai bune practici și a indicatorilor de performanță de referință între regiuni;
- *Promovarea unei abordări integrate la nivel regional.* POS Mediu ajută la realizarea acțiunilor de dezvoltare durabilă prin asigurarea faptului că factorii economici, sociali și de mediu sunt integrați în strategiile regionale și în planurile privind dezvoltarea infrastructurii de apă și de mediu în zonele urbane și rurale.

Dezvoltarea durabilă

²⁰ Grup de Economii Aplicate (GEA); "România, înainte de Aderare – Susținerea dezvoltării și crearea locurilor de muncă într-o economie de urgență" (al 4lea Raport al României asupra Agendei Lisabona), București, Noiembrie, 2006.

POS Mediu este strâns corelat cu **Strategia Europeană de Dezvoltare Durabilă** și cel de-Al 6-lea **Program de Acțiune pentru Mediu (2001 – 2010)**.

Ariile prioritare ce definesc direcțiile de acțiune pentru politica de mediu la nivel european în cel de-al 6-lea Program de Acțiune pentru Mediu (protecția naturii și biodiversitatea, sănătatea în raport cu mediul, conservarea resurselor naturale și gestionarea deșeurilor) se regăsesc în axele prioritare ale POS Mediu. În acest sens, POS Mediu vizează investiții durabile în infrastructura de mediu prin dezvoltarea sistemelor regionale de management pentru utilitățile de apă și deșeuri, și dezvoltarea sistemelor de management privind protecția naturii și prevenirea inundațiilor.

Mai mult decât atât, în POS Mediu sunt reflectate prioritățile din Strategia Europeană de Dezvoltare Durabilă referitoare la gestionarea responsabilă a resurselor naturale și sănătatea umană. Acestea vor fi realizate prin atingerea standardelor adecvate de alimentare cu apă și creșterea accesului populației la serviciile de apă și canalizare, precum și prin utilizarea unor sisteme de management integrat al deșeurilor și reducerea poluării aerului în unele zone cu probleme.

Toate proiectele de mediu finanțate prin POS Mediu vor contribui la protejarea și îmbunătățirea calității mediului, prin respectarea principiului poluatorul plătește, principiul prevenirii și principiul precauției. Acestea vor fi supuse prevederilor naționale, armonizate cu cele comunitare, privind evaluarea impactului asupra mediului.

Egalitatea de șanse

Sectorul protecției mediului se conformează atât cu legislația națională, cât și cu acquis-ul comunitar în ceea ce privește egalitatea de șanse, prin asigurarea că toți cetățenii au dreptul la muncă, precum și cu afirmarea femeilor în condiții sociale egale cu bărbații, beneficiind, la un volum egal de muncă, de salarii egale, precum și de măsuri de protecție speciale.

Prin intermediul proiectelor de protecție a mediului sunt create noi locuri de muncă, atât pentru femei, cât și pentru bărbați.

Integrarea politicilor de egalitate între sexe în cadrul politicilor sectoriale, precum și dezvoltarea unei culturi a „egalității între sexe” vor fi promovate prin realizarea unor acțiuni comune ale factorilor implicați în sectoarele publice și private, incluzând societatea civilă, acțiuni care vor asigura cadrul pentru implementarea politicii privind egalitatea de șanse ca o cerință orizontală.

AM POS Mediu va promova și aplica principiul egalității între sexe în conformitate cu Legea nr. 202/2002 privind egalitatea între bărbați și femei. În acest sens, toate concursurile de angajare de personal la nivelul AM și OI s-au realizat prin acordarea de șanse egale bărbaților și femeilor, iar concursurile din viitor se vor supune aceluiași reguli.

Principiul egalității va fi aplicat și pentru minoritățile etnice. Beneficiarii/contractorii sunt obligați să se conformeze cu prevederile legale privind egalitatea și minoritățile etnice, să asigure șanse egale în cadrul concursurilor de angajare, fără nici un fel de discriminare.

POS Mediu va contribui la îmbunătățirea standardelor de viață ale cetățenilor României, inclusiv romii și alte grupuri dezavantajate. În momentul dezvoltării proiectelor, o atenție specială va fi acordată nevoilor și intereselor comunităților de romi localizate în aria proiectului, fie în termeni de dotare cu utilități publice, fie în legătură cu posibilitatea utilizării acestora ca forță de muncă pentru

noile locuri de munca create prin proiecte. Astfel, POS Mediu va sprijini îndeplinirea programelor și strategiilor guvernamentale, aprobate prin HG nr. 522/2006, urmărind îmbunătățirea situației și integrării romilor, în special prin îmbunătățirea accesului acestora la sistemele de apă și canalizare.

Achiziții publice

Achiziția tuturor contractelor finanțate prin POS Mediu se va face conform legislației primare și secundare naționale care implementează principiile Tratatului și prevederile UE relevante în domeniul achizițiilor publice.

Pentru asigurarea coerenței cu politicile de achiziții europene, autoritățile române au transpus Directivele nr. 17/2004/EC și nr. 18/2004/EC, prin adoptarea Legii nr. 337/2006 privind aprobarea OUG nr. 34/2006 referitoare la adjudecarea contractelor de achiziții publice, contractelor de concesiune a lucrărilor publice și contractelor de concesiune a serviciilor. Legislația secundară a fost de asemenea adoptată. Această legislație ia în considerare prevederile Comunicării Comisiei privind concesiunile sub dreptul comunitar din 29 aprilie 2000 și ale Comunicării Comisiei privind dreptul comunitar aplicabil contractelor care intră total sau parțial sub incidența prevederilor directivelor privind achizițiile publice din 1 august 2006.

Pentru a aplica prevederile legale, a fost creată Autoritatea Națională de Reglementare și Monitorizare a Achizițiilor Publice (ANRMAP). Acest organism are rolul de a dezvolta strategii de achiziții publice, de a asigura coerența cu acquis-ul comunitar, de a asigura conformarea în implementarea legislației, de a îndeplini obligațiile directivelor UE, de a monitoriza, analiza și evalua metodele utilizate pentru adjudecarea contractelor publice, precum și îndrumarea și instruirea personalului implicat în activitățile de achiziții publice. ANRMAP a stabilit cadrul pentru metodologiile de achiziții naționale și furnizează îndrumare și sprijin în acest sens.

Prin urmare, ANRMAP are următoarele responsabilități:

- elaborarea strategiei de achiziții publice;
- asigurarea coerenței și armonizării acestei strategii cu acquis-ul comunitar din domeniul achizițiilor publice prin reglementarea procedurilor de adjudecare a contractelor de achiziții publice;
- asigurarea unei aplicări coerente a legislației din domeniul achizițiilor publice prin dezvoltarea capacității de implementare la nivelul autorității contractante;
- îndeplinirea obligațiilor corelate rezultate din aplicarea prevederilor Directivelor UE din domeniul achizițiilor publice;
- monitorizarea, analiza, evaluarea și supervizarea metodelor utilizate pentru adjudecarea contractelor de achiziții publice;
- asigurarea unei comunicări permanente cu structurile din cadrul Comisiei Europene, cu instituțiile similare din statele membre ale Uniunii Europene și cu organismele de interes public național, precum și reprezentarea României în cadrul Comitetelor Consultative, a grupurilor de lucru și a rețelelor de comunicare create de Comisia Europeană;
- consilierea metodologică a autorităților contractante în procesul de adjudecare a contractelor de achiziții publice, având rolul de a sprijini aplicarea corectă a legislației în domeniu;
- inițierea/sprijinirea proiectelor sau a acțiunilor de instruire a personalului implicat în activitățile specifice legate de achizițiile publice, având rolul de a sprijini dezvoltarea capacității de implementare a legislației la nivelul autorităților contractante.

Toate contractele de achiziții publice vor fi adjudecate în conformitate cu noua legislație națională armonizată. Principiile aplicate în contractare sunt: non-discriminarea, tratamentul egal, recunoașterea reciprocă, transparența, proporționalitatea, eficiența fondurilor utilizate și contabilitatea.

Procedurile generale pentru încheierea contractelor de achiziții publice sunt licitația deschisă și restrânsă. Doar ca excepții sunt permise de lege: dialogul competitiv, negocierea directă sau cererea de ofertă, acordul cadru, licitația electronică și sistemul dinamic de achiziționare. Inspectoratul General pentru Tehnologia Comunicațiilor și Informației este operatorul sistemului electronic pentru achizițiile publice (SEAP).

Contractele sunt publicate în SEAP, în presa națională și, acolo unde pragurile relevante din directivele comunitare se aplică, în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene.

Criteriile de eligibilitate și de selecție fac referință la situația personalului, abilitatea de a exercita activitatea profesională, situația economică și financiară, capacitatea tehnică și/sau profesională, asigurarea calității și standardele de mediu. Criteriile de adjudecare sunt: cea mai profitabilă ofertă din punct de vedere economic sau, în mod exclusiv, cel mai mic preț.

ANRMAP oferă instruire, cursuri și seminarii pentru majoritatea cumpărătorilor de la nivel central și local, inclusiv instituțiilor implicate în managementul FSC și potențialilor beneficiari.

Sistemul de control ex-ante în domeniul achizițiilor publice a devenit funcțional prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 30/2006 și a Hotărârii Guvernului nr. 942/2006 pentru aprobarea normelor metodologice a OUG nr. 30/2006. În acest sens, Unitatea pentru Coordonarea și Verificarea Achizițiilor Publice (UCVAP), din cadrul Ministerului Finanțelor Publice, a fost desemnată organismul responsabil cu asigurarea verificării ex-ante a procedurilor de achiziții publice, inclusiv cele întreprinse în cadrul programelor pentru Fondurile Structurale și de Coeziune.

UCVAP lucrează împreună cu ANRMAP, Autoritățile de Management și alte instituții publice în domeniul achizițiilor publice.

Pentru a îmbunătăți calitatea sistemului de achiziții publice și a asigura conformitatea cu legislația națională în domeniu, Ministerul Finanțelor Publice, prin structurile sale specializate la nivel central și teritorial, verifică procesul adjudecării contractului selectiv, pe baza unei analize de risc. Pentru a realiza această verificare, UCVAP va desemna observatori pe toată perioada procedurii de achiziții publice. Observatorii vor realiza rapoarte de activitate și dacă aceștia detectează nereguli în timpul procedurii, vor emite o opinie consultativă. Opinia va fi trimisă la ANRMAP și autoritatea ierarhic superioară autorității contractante. În cazul proiectelor finanțate din fonduri structurale și de coeziune, opinia și rapoartele de activitate sunt transmise și la Autoritatea de Management competentă.

Autoritatea contractantă are responsabilitatea luării deciziilor în timpul procesului de adjudecare a contractelor de achiziții publice. Deciziile luate de către autoritatea contractantă sunt trimise la ANRMAP și UCVAP.

Acest sistem privind procedura de verificare ex-ante, ca parte a întregului sistem de management al FSC, asigură eficiența și eficacitatea privind utilizarea fondurilor prin garantarea conformării procedurii de achiziții publice cu legislația națională și cu directivele UE.

Toate intervențiile PPP legate de POS Mediu se vor face urmând o procedură transparentă și competitivă de adjudecare a contractului conform principiilor Tratatului și legislației europene.

Concurența și ajutorul de stat

POS Mediu a fost elaborat ținându-se cont de regulile comunitare din domeniul ajutorului de stat. Prevederile Articolelor 87 și 88 din Tratat privind regulile concurenței sunt în deplină concordanță cu acesta.

Aționând în conformitate cu competențele stabilite în cadrul legislației naționale, Consiliul Concurenței, autoritate națională pentru ajutorul de stat²¹, a acordat sprijin Autorității de Management a PO cu privire la regulile aplicabile în domeniul ajutorului de stat și asigură o permanentă consiliere operațională, inclusiv privind procesul de elaborare a actelor normative sau administrative prin care măsurile privind ajutorul de stat sunt instituite.

Consiliul Concurenței, acționând în calitate de Punct de Contact pentru Comisia Europeană, pe de o parte și autoritățile române, finanțatorii ajutorului de stat și beneficiarii pe de altă parte, va asigura urmărirea strictă a cerințelor de notificare. Pentru acele operațiuni care fac obiectul Regulamentelor de Excepție în Bloc, vor fi furnizate toate informațiile referitoare la regulamentele relevante în domeniu.

Notificările măsurilor privind ajutorul de stat, respectiv informarea privind măsurile de ajutor de stat care fac obiectul Excepțiilor în Bloc, sunt transmise Consiliului Concurenței pentru opinie consultativă. Ulterior, Consiliului Concurenței va trimite aceste notificări / informări Comisiei Europene, prin Reprezentanța Permanentă a României la Uniunea Europeană. Autoritățile, finanțatorii și beneficiarii ajutorului de stat sunt obligate să furnizeze Consiliului Concurenței toate informațiile solicitate, în vederea transmiterii acestora la Comisia Europeană. Pentru acele operațiuni unde finanțarea publică constituie ajutor dar nu cade sub incidența categoriilor menționate (ex. ajutor „*de minimis*”), autoritățile relevante vor asigura conformarea cu regulamentele și procedurile privind ajutorul de stat.

În cadrul perioadei de programare, schemele desemnate de instituțiile finanțatoare de ajutor vor fi transmise Comisiei, de fiecare dată când regulile CE solicită o aprobare *ex-ante* de la Comisie. Obligațiile specifice privind notificarea individuală de ajutor acordat în cadrul schemelor vor fi respectate. Finanțatorii români și Autoritățile de Management vor acorda ajutor de stat în cadrul programelor operaționale numai cu respectarea regulilor comunitare în domeniul ajutorului de stat și a „principiului *standstill*”. Consiliul Concurenței cooperează cu autoritățile, alți finanțatori de ajutor de stat și beneficiari și îi sprijină în implementarea adecvată a acquis-ului comunitar.

Autoritatea de Management va avea responsabilitatea totală pentru asigurarea conformării cu regulile ajutorului de stat în contextul FSC. Implementarea va fi responsabilitatea Autorității de Management. Întrebările solicitate de aplicanți, îndrumarea acordată, precum și prevederile acordului de finanțare vor asigura că aplicanții înțeleg limitele privind asistența acordată și furnizează suficiente informații pentru a sublinia potențialele probleme și obligații corespunzătoare. Procedurile privind verificarea și certificarea cheltuielilor vor asigura conformitatea cu regulile privind ajutorul de stat în timpul verificării cererilor de plată, precum și a verificărilor la fața locului.

Rapoartele Anuale de Implementare vor detalia măsurile întreprinse în vederea asigurării concordanței tuturor operațiunilor cu regulile de acordare a Ajutorului de Stat, prin respectarea prevederilor de excepție în bloc (referitoare la: întreprinderile mici și mijlocii, angajarea forței de muncă, instruire, SGEI și ajutor de stat transparent pentru investițiile regionale), a regulii “*de minimis*” și a altor forme

²¹ *Legea Concurenței nr. 21/1996, republicată, și OUG nr. 17/2006 privind procedurile naționale în domeniul ajutorului de stat.*

de ajutor de stat în cadrul obligației de notificare (cum ar fi: cercetare, ajutor de stat pentru dezvoltare și inovare, ajutorul de stat regional, capitalul de risc, ajutorul de mediu etc.). În plus, orice informație cerută de Comisie și de către Organizația Mondială de Comerț cu privire la schemele de ajutor de stat, ajutorul de stat individual sau ajutorul „*de minimis*”, va fi furnizată conform regulilor aplicabile.

3.3.2. Coerența cu politicile naționale

În contextul aderării României la Uniunea Europeană, POS Mediu reprezintă unul din cele mai importante documente de programare, care contribuie la implementarea strategiilor naționale și sectoriale de mediu, în timp ce urmărește respectarea priorităților de dezvoltare naționale după cum au fost stabilite în Planul Național de Dezvoltare 2007-2013 (PND) și a priorităților strategice pentru fondurile structurale și de coeziune stabilite în Cadrul Național Strategic de Referință (CNSR). Astfel, axele prioritare ale POS Mediu sunt în conformitate cu Prioritatea 3 „Protecția și îmbunătățirea calității mediului” din PND 2007-2013, și cu prioritatea tematică „Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene” din CNSR. În același timp, POS Mediu este complementar cu alte priorități de dezvoltare ale României care conduc la dezvoltarea durabilă a țării.

De asemenea, POS Mediu se bazează pe obiectivele și prioritățile strategice stabilite în documentele/strategiile naționale :

- Planul Național de Acțiune pentru Mediu
- Documentul Complementar de Poziție pentru negocierea Capitolului 22 – Mediu – și Planurile de Implementare sectoriale aferente acestuia
- Strategia de Dezvoltare Durabilă a României orizont 2025
- Strategia Națională pentru Gestionarea Deșeurilor
- Planul Național de Gestionare a Deșeurilor și Planurile Regionale de Gestionare a Deșeurilor
- Strategia Națională pentru protecția împotriva inundațiilor
- Strategia Națională pentru protecția atmosferei

3.4. Complementaritatea cu alte Programe Operaționale și cu operațiunile finanțate din FEADR și FEP

Axele prioritare ale POS Mediu sunt complementare altor intervenții cheie din alte Programe Operaționale (POS Competitivitate, POR, POS Resurse Umane, PO Asistență Tehnică), precum și din Programul Național de Dezvoltare Rurală și Programul Operațional pentru Pescuit. Mai mult, alte intervenții care contribuie direct la îmbunătățirea calității mediului sau au un impact pozitiv asupra mediului sunt prevăzute în alte PO.

Infrastructura de apă și apă uzată

Investițiile în infrastructura de apă și apă uzată au la bază Master Plan-urile Regionale. Aceste master planuri sunt documente de planificare pentru infrastructura de apă și apă uzată, dezvoltate la nivel regional / județean, care identifică aria geografică (de obicei, la nivel județean) unde managementul resurselor de apă și apă uzată ar fi mai bine operaționalizate în cadrul unui proiect regional (prin regionalizarea serviciilor de apă în vederea îmbunătățirii calității și eficienței acestora). Această zonă, care va fi acoperită de un proiect regional, include toate aglomerările cu peste 10.000 l.e. (în principal în localitățile urbane), dar poate să includă și unele aglomerări rurale între 2.000 l.e. și 10.000 l.e. unde acele investiții sunt bine justificate din punct de vedere al mediului, tehnic și economic.

Nevoile de investiții în infrastructura de apă și apă uzată în localitățile care nu sunt incluse în proiectul regional (de obicei, localitățile rurale) sunt de asemenea identificate în cadrul Master Plan-ului Regional și va fi abordat fie în cadrul PNDR, fie prin alte surse de finanțare (ex. împrumuturi IFI).

Luând în considerare cele menționate anterior, se poate concluziona că, în cadrul Axei prioritare 1 „Extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată”, POS Mediu finanțează proiecte regionale integrate majore după cum au fost identificate în Master Planurile Regionale. PNDR sprijină proiectele la scară mică din localitățile rurale, care nu au fost incluse în proiectele regionale menționate mai sus, în vederea sprijinirii dezvoltării economiei rurale și îmbunătățirii condițiilor de trai pentru populația din mediul rural. Această măsură va fi implementată din FEADR.

Pentru a asigura complementaritatea și demarcarea între cele două programe de investiții în sectorul de apă, s-a ajuns la un acord între cele două Autorități de Management care stabilește sistemul de coordonare a proiectelor.

Mai mult, POR finanțează proiecte individuale la scară mică în zonele urbane și stațiunile balneoclimaterice, cu condiția ca acestea să nu fie incluse în proiectele regionale finanțate prin POS Mediu.

Trebuie menționat că investițiile în sectorul de apă au la bază aglomerările așa cum sunt ele definite în Directiva CE nr. 91/271 privind epurarea apelor uzate urbane și localitățile urbane și rurale sunt definite conform Legii românești nr. 351/2001 privind amenajarea teritoriului.

Eficiența energetică, reducerea efectelor schimbărilor climatice și calitatea aerului

Axa prioritară 3 din POS Mediu „Reducerea poluării și diminuarea efectelor schimbărilor climatice prin restructurarea și reabilitarea sistemelor de încălzire urbană pentru atingerea țintelor de eficiență energetică în localitățile cele mai afectate de poluare” este complementară cu unul dintre obiectivele POS Competitivitate privind îmbunătățirea eficienței energetice și dezvoltarea durabilă a sectorului de energie, în special cu intervenția privind reducerea impactului negativ asupra mediului a funcționării sistemului energetic.

POS Mediu sprijină Instalațiile Mari de Ardere (IMA) funcționale în cadrul sistemelor municipale de încălzire cu scopul reducerii emisiilor de gaze la nivelul instalației, precum și cu scopul îmbunătățirii eficienței energetice la nivel de instalație și rețea de distribuție, prin rețehnologizarea și reducerea pierderilor de apă caldă. Această intervenție are o contribuție majoră la asigurarea sustenabilității investițiilor în infrastructura de apă. POS Competitivitate finanțează IMA care furnizează electricitate pentru Sistemul Energetic Național, în vederea îmbunătățirii eficienței acestora și a reducerii emisiilor de gaze, pentru asigurarea securității resurselor de electricitate pentru economie.

Reabilitarea siturilor contaminate

Ca o intervenție complementară la intervenția POS Mediu privind închiderea /reabilitarea siturilor contaminate / poluate istoric cu impact negativ asupra mediului și sănătății umane, Programul Operațional Regional finanțează reabilitarea siturilor industriale abandonate cu scopul de a sprijini dezvoltarea afacerilor. În acest sens, proiectele ce vor fi finanțate din POR vor include, suplimentar restaurării terenului și curățării, construcția utilităților publice și a infrastructurii de afaceri pentru a fi reutilizate în scopuri economice și sociale.

Prevenirea riscului

POS Mediu sprijină investiții majore în prevenirea inundațiilor pe principalele râuri naționale, investiții ce vor fi realizate de Autoritatea Națională „Apele Române”. Intervențiile complementare vor fi finanțate din FEADR, ca sprijin pentru autoritățile locale care vor întreprinde lucrări de prevenire pe cursurile de apă locale; măsurile de împădurire din cadrul PNDR vor asigura sustenabilitatea lucrărilor de prevenire a inundațiilor.

În ceea ce privește măsurile de prevenire a incendiilor, acțiuni specifice vor fi sprijinite în cadrul PNDR, cu excepția măsurilor întreprinse în cadrul ariilor protejate, conform planurilor de management elaborate în cadrul POS Mediu ca și componentă specifică a proiectului.

Natura 2000

Axa prioritară 4 „Implementarea sistemelor adecvate de management pentru protecția naturii”, care urmărește managementul ariilor protejate, este strâns legată de măsurile de compensare pentru proprietarii terenurilor din cadrul ariilor protejate. Acțiunile vor fi coordonate între POS Mediu și PNDR și Programul Operațional pentru Pescuit în legătură cu rețeaua Natura 2000, în vederea securizării plăților compensatorii, conform Regulamentului Consiliului nr. 1698/2005 privind FEADR și Regulamentului Consiliului nr. 1198/2006 privind FEP, referitor la activitățile care servesc conservării mediului.

În cadrul axei prioritare 4 a POS Mediu, vor fi finanțate elaborarea și implementarea planurilor de management pentru ariile protejate, dar nici una din acțiunile privind pescuitul nu este eligibilă. Acestea din urmă sunt incluse în Programul Operațional pentru Pescuit, finanțat din Fondul European pentru Pescuit. Activitățile din domeniul pescuitului și a crescătoriilor de pește se vor axa pe: conservarea, managementul și exploatarea stocului viu, dezvoltarea crescătoriilor de pește, procesarea și comerțul cu pește și produse din pește.

Asistență Tehnică

Axa Prioritară din POS Mediu „Asistență Tehnică” urmărește să asigure sprijin specific pentru managementul și implementarea POS, prin instruirea personalului pe teme specifice POS Mediu și prin informarea și publicitatea intervențiilor finanțate prin POS Mediu. PO Asistență Tehnică asigură instruirea orizontală privind implementarea fondurilor structurale și de coeziune, menținerea și dezvoltarea SMIS, precum și măsuri generale privind informarea și publicitatea întregii asistențe din FSC.

Alte intervenții urmărind îmbunătățirea calității mediului sunt finanțate din POS Transport (dezvoltarea durabilă a sectorului de transport), Dezvoltarea Resurselor Umane (introducerea educației de mediu în programa școlară, programe de instruire pentru întreprinderi în domeniul dezvoltării durabile și protecției mediului), POS Competitivitate (etichetarea ecologică, introducerea standardelor de mediu, promovarea utilizării resurselor energetice reutilizabile), PNDR (măsuri privind agro-mediul și împădurirea, dezvoltarea agriculturii ecologice, îmbunătățirea managementului solului).

4. PLANUL FINANCIAR

Considerații generale

Planul financiar al POS Mediu a fost elaborat în strânsă corelare cu planul financiar al Cadrului Național Strategic de Referință al României pentru perioada 2007 – 2013. În conformitate cu articolul 34, para 3 al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006, pentru finanțarea POS Mediu se va utiliza atât Fondul de Coeziune, cât și Fondul European de Dezvoltare Regională.

Luând în considerare axele prioritare ale Programului Operațional Sectorial de Mediu, alocarea financiară combină două abordări:

- abordarea de sus în jos rezultată din evaluarea obiectivelor naționale de mediu conform Tratatului de Aderare la UE, evaluare realizată de către MMDD cu spijin extern;
- abordarea de jos în sus rezultată din propunerile de proiecte fezabile primite de Autoritatea de Management pentru POS Mediu de la nivel regional și local, cât și a proiectelor care au fost pregătite din fonduri ISPA.

POS Mediu este unul dintre cele mai mari programe operaționale dezvoltate în cadrul CNSR. Contribuția UE la POS mediu reprezintă cca 23,5% din totalul fondurilor structurale alocate României în cadrul Obiectivului “Convergență” și fondul de coeziune pentru 2007-2013, atingând cca 4,512 miliarde Euro. Împreună cu POS Transport, POS Mediu beneficiază de o alocare din FEDR și FC. După cum este prezentat în tabelul 13, FEDR va contribui la atingerea obiectivelor de mediu cu 1,236 miliarde Euro (27,4% din totalul contribuției comunitare la POS Mediu), iar FC cu aproximativ 3,275 miliarde Euro (72,6%). Se adaugă o contribuție națională de cca 1,098 miliarde Euro.

Defalcarea anuală a luat în considerare atât experiența câștigată în managementul proiectelor în timpul perioadei de pre-aderare, cât și problemele legate de capacitatea de absorbție a fondurilor. De asemenea, o atenție deosebită a fost acordată calendarului necesar pentru dezvoltarea proiectelor majore la un nivel adecvat de maturitate. Astfel, o abordare precaută a distribuției acestor fonduri a fost luată în considerare pentru primul an de după aderare cu o tendință de creștere ajungând la un nivel maxim în 2013, după cum se observă în tabelul 13.

Tabelul 13. Plan financiar pentru POS Mediu cu angajările anuale pentru fiecare fond în cadrul programului operațional

Referință Program Operațional (număr CCI) 2007RO161PO004

Anul în funcție de sursa programului, în Euro

	Finanțare Structurală (FEDR) (1)	Fondul de Coeziune (2)	Total (3) = (1)+(2)
2007	50,580,264	221,792,472	272,372,736
2008	117,985,105	319,317,487	437,302,592
2009	149,019,785	429,487,432	578,507,217
2010	168,694,505	514,656,226	683,350,731
2011	206,330,853	554,815,177	761,146,030
2012	252,439,096	596,374,625	848,813,721
2013	291,602,587	639,374,524	930,977,111
Total 2007-2013	1,236,652,195	3,275,817,943	4,512,470,138

Notă: Toate finanțările sunt pentru regiunile fără sprijin în tranziție

Alocarea financiară între axele prioritare ale POS Mediu are la bază următoarele aspecte:

- România este considerabil în urmă în ceea ce privește serviciile elementare de apă și salubritate oferite. Pentru a dubla volumul de apă uzată colectată până în anul 2015 în comparație cu cel din 2004, pentru a crește procentul de racordare la sistemele centralizate de apă și canalizare de la 52% la 70% și pentru a pune la dispoziție sisteme adecvate de management al deșeurilor în 30 de județe, sunt necesare resurse semnificative care să acopere aceste investiții deosebit de costisitoare.
- Obligațiile privind mediul înconjurător prezentate în Tratatul de Aderare la UE ce reflectă obiectivele ambițioase mai sus menționate sunt, așadar, deosebit de mari; cu precădere, implementarea aquis-ului UE privind sectoarele de apă și deșuri acolo unde nevoile de investiții sunt semnificativ mai mari decât în alte sectoare de mediu, acest aspect reflectându-se în alocarea financiară pentru POS Mediu.
- POS Mediu va fi implementat pe parcursul unei perioade limitate de timp, 2007–2013, și prin utilizarea unor resurse financiare limitate, astfel încât nu pot fi soluționate toate problemele cu care se confruntă sectorul de mediu în România; ca urmare, s-a realizat o ierarhizare a necesităților investiționale.
- Prevederile noului aquis sunt luate în considerare, cu menționarea următoarelor aspecte:
 - principiul concentrării se observă prin abordarea unui număr limitat de priorități (denumite axe prioritare), considerate ca având un impact semnificativ;
 - o axă prioritară trebuie finanțată dintr-un singur fond – în cazul POS Mediu, fie Fondul de Coeziune, fie Fondul European de Dezvoltare Regională (Art. 54 (3) din Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006).
- Strategia are în vedere și implementarea aquis-ului comunitar de mediu prin optimizarea costurilor de investiții și de operare a obiectivelor nou create – o cerință obligatorie pentru investițiile durabile.

O evaluare detaliată a costurilor asociate fiecărei arii principale de intervenție și a fiecărei priorități a fost realizată pe baza modelelor de intervenție de pre-aderare, a propunerilor concrete de proiecte primite de la nivel local și regional, dar și a rezultatelor proiectului PHARE RO 0107.15.03 „Asistență Tehnică pentru elaborarea evaluării costurilor de mediu și a planului de investiții” sau a altor studii relevante²². Evaluarea ține cont și de consultările cu experții financiari și economici care au lucrat cu AM (JASPERS, proiect PHARE RO/2004/IB/OT/05 – sprijin din twinning pentru AM, IFIs și experți locali).

Numeroase presupuneri și concluzii ale evaluării costurilor care sunt relevante pentru POS Mediu sunt enumerate după cum urmează:

- Sectoarele de management al apei și deșeurilor necesită investiții semnificativ mai mari decât în alte sectoare de mediu. Investițiile sunt proiectate astfel încât să asigure progresul în

²² AT ISPA 2003/RO/16/P/PA/012 “Asistență Tehnică pentru întărirea capacității instituționale a beneficiarilor finali ISPA în sectorul de apă și apă uzată”, AT ISPA 2003/RO/16/P/PA/013 – Asistență tehnică pentru pregătirea de proiecte în sectorul de mediu; Phare RO 01/050101 „Sprijin în dezvoltarea managementului îmbunătățit al serviciilor municipale din România”, Linklater-BDO 2005; BERD Document de lucru – O analiză de suportabilitate pentru țările în tranziție”, mai 2005; Ministerul Mediului din Germania, „Aspecte financiare privind alimentarea cu apă și salubritatea în apele transfrontaliere din SE Europei”, octombrie 2005; Banca Mondială „Dimensiunea optimă a investițiilor”, ianuarie 2005; studiul CE nr. 2005.CE.16.0.AT.016 „Evaluarea strategică a mediului și prevenirea riscurilor în cadrul fondurilor structurale și de coeziune pentru perioada 2007-2013”, Ecolas, octombrie 2006; PWH Coopers – Evaluarea oportunităților PPP în 4 județe din România, octombrie 2005; Studiul Guvernului României privind sistemele de alimentare cu apă și salubritate în zonele rurale, WS ATKINS International, februarie 2006.

conformarea cu acquis-ul de mediu și să reducă diferențele dintre România și alte state membre UE în cele două domenii.

- Pentru a optimiza costurile de investiții și cele operaționale (asociate cu conformarea cu cele mai costisitoare directive), se are în vedere faptul că resursele disponibile sunt limitate și de aceea, investițiile prin POS Mediu trebuie să aibă o abordare strategică puternică, care nu se adresează numai conformării, ci are în vedere o dezvoltare regională mai amplă către cost-eficiență. Acest aspect este și mai relevant cu cât accesul la apă potabilă curată și alte nevoi elementare este încă o problemă pentru o parte din populația României.
- Se așteaptă ca populația să scadă puțin în timp ce schimbările structurale din industria mare consumatoare de resurse să descrească. Acest aspect este relevant pentru proiectele generatoare de venit din cadrul POS Mediu.
- Se are în vedere creșterea contribuției financiare de la utilizatorii serviciilor de mediu până la limitele de suportabilitate.
- Pe termen scurt și mediu, investițiile prioritare trebuie să se axeze pe înlocuirea infrastructurii uzate (ex. instalațiile de canalizare neconforme, depozitele neconforme), dar și pe infrastructura nouă care să deservească lipsa acută a utilităților publice în multe zone cu densitate mare a populației.
- Există nevoia finalizării programelor deja inițiate în perioada de pre-aderare ca bază a strategiilor durabile, de lungă durată.
- Marile investiții (Axele prioritare 1 și 2) sau programele pilot (Axele prioritare 3, 4 și 5) din POS Mediu pot avea un efect semnificativ de susținere a economiei regionale.
- Lipsa programelor de finanțare europene ar extinde considerabil timpul și costurile pentru conformare. Neconformarea nu este negativă doar pentru calitatea mediului, ci mărește diferențele dintre regiunile UE. Chiar și cu asistență din fonduri structurale și de coeziune, conformarea totală nu poate fi atinsă până la sfârșitul perioadei de programare. De aceea, o importanță deosebită se acordă sinergiei cu programe UE și naționale complementare, precum și stimulării Participării Sectorului Privat.
- Evaluarea a ținut cont de asemenea de o abordare regională a investițiilor strategice având ca scop optimizarea costurilor, prin utilizarea economiilor la scară. S-a estimat că intervențiile la nivel regional conduc la diminuarea costurilor pentru aplicanți, maximizarea eficienței prin reducerea duplicării în evaluare și minimizarea costurilor de tranzacționare, astfel încât să se asigure eficiența cheltuielilor administrative.
- Investițiile propuse a fi realizate prin POS Mediu sunt relevante în legătură cu abordarea strategică prevăzută în cadrul fiecărei axe prioritare ce urmărește îmbunătățirea calității mediului, dar și să aducă beneficii economice directe, eficiență crescută de utilizare a resurselor, servicii de mediu îmbunătățite, oportunități noi de tehnologii și de piață, dezvoltarea strategiilor pe termen lung.

Ratele de intervenție propuse au fost evaluate în cadrul proiectului de twinning Phare RO/2004/IB/OT/05 ce sprijină AM în pregătirea managementului POS Mediu.

Pentru axele prioritare 1 și 2, rezultatele sunt confirmate de numeroase proiecte în pregătire cu sprijin ISPA. Rezultatele sunt, de asemenea, acceptate de experții JASPERS la solicitarea AM.

Pentru axa prioritară 3, evaluarea are în vedere proiecte similare în noile state membre.

Pentru axele prioritare 4 și 5, se are în vedere ca intervențiile propuse nu sunt proiecte generatoare de venit și în general sunt sprijinite din fonduri publice.

Evaluarea menționată anterior indică faptul că fondurile UE nu sunt suficiente pentru a finaliza investițiile necesare pentru atingerea standardelor de mediu conform acquis-ului UE și a obiectivelor PND. Prin urmare, se are în vedere o utilizare eficientă a alocării POS în strânsă coordonare cu fondurile locale disponibile pentru sectorul protecției mediului, într-o manieră complementară.

Pentru investițiile din sectorul de apă (legate de axa prioritară 1), alte programe guvernamentale și PNDR disponibile în special pentru aglomerările urbane și rurale mai mici vor fi dezvoltate în strânsă cooperare cu POS Mediu, elementul comun fiind planurile de investiții pe termen lung pregătite la nivel regional pentru investițiile din sectorul de apă, indiferent de sursa de finanțare. Datorită nivelului ridicat de investiții necesare într-o perioadă relativ scurtă de timp (estimate la 19 miliarde Euro până în 2018, presiunea maximă a investițiilor fiind în următorii 6 ani), nu se consideră că sectorul de apă este o afacere atractivă pentru sectorul privat pe termen scurt. Totuși, sectorul privat este probabil să se implice în mai multe investiții pe termen mediu dacă o bază solidă pentru dezvoltarea durabilă a sectorului de apă este realizată în actuala perioadă de programare. Finalizarea regionalizării va sprijini acest proces prin depășirea fragmentării excesive a sectorului de apă și prin crearea unor sisteme de management mai eficiente. Aceste concluzii se reflectă și într-un studiu pregătit de MMDD în 2004 (în cadrul unui acord bilateral).

În sectorul de management al deșeurilor (legat de axa prioritară 2), se așteaptă ca sectorul privat să participe în principal la activitățile complementare intervențiilor din POS Mediu, în special ca operatori de management al deșeurilor. Până la finalizarea infrastructurii, majoritatea autorităților locale (beneficiari POS) vor licita concesiunea serviciilor de colectare, transport, tratare și depozitare a deșeurilor. Totuși, sectorul privat este deja prezent în acest sector în multe municipalități mari unde investițiile mai vechi au rezultat în tarife suportabile pentru populație.

De asemenea, este relevant că axele prioritare 1, 2 și 3 se adresează unei game mai largi de servicii publice elementare (alimentare cu apă, colectarea și epurarea apelor uzate, managementul deșeurilor municipale, încălzire urbană) acolo unde investițiile sunt suportabile dacă sunt finanțate din fonduri publice. Adesea intervențiile POS Mediu sunt estimate să aibă loc în aceleași municipalități pentru mai mult decât un sector. Astfel, considerații ca suportabilitate, finanțare municipală și incapacitatea de plată a datorii (ultima nu poate depăși 30% din veniturile municipalităților) sunt influențate direct de deficitul financiar și ratele de co-finanțare. Investițiile private ar rezulta adesea în creșterea tarifară ce devine insuportabilă pentru populație, astfel ducând la investiții care nu sunt durabile. Acesta este cazul celor mai multe municipalități mici și mijlocii care, probabil, vor aplica în cadrul POS Mediu.

Contribuția din instrumente structurale a fost calculată pe baza următoarelor aspecte:

- pentru proiectele finanțate din FEDR, pentru Axele Prioritare 2 și 4 rata maximă de finanțare este de 80%, iar pentru Axa Prioritară 6 rata maximă pentru finanțare este 75%;
- pentru proiectele finanțate din FC, pentru Axa Prioritară 1 rata maximă de finanțare este de 85%, pentru Axa Prioritară 3 rata maximă de finanțare este 50% și pentru Axa Prioritară 5 rata maximă de finanțare este 82%.

Global, co-finanțarea comunitară reprezintă cca 80,4% din totalul alocării pentru POS Mediu.

Alocarea financiară detaliată pe fiecare axă prioritară este prezentată în tabelul 14. Angajamentele României din Capitolul 22 – Mediu pentru sectoarele de apă și deșeurii au cântărit mult în alocarea financiară. De asemenea, a fost luată în considerare nevoia sprijinirii investițiilor durabile pentru aceste sectoare în viitorul apropiat. A fost luat în considerare și principiul concentrării resurselor

pentru rezolvarea nevoilor majore de mediu. Pe de altă parte, necesarul foarte mare de investiții pentru infrastructura de apă și deșeuri reprezintă baza dezvoltării economice a țării.

O analiză detaliată este realizată în secțiunea 1.6 *Sumarul situației actuale a mediului*.

Tabel 14. Planul financiar al POS Mediu oferind, pentru întreaga perioadă de programare, suma alocării financiare totale din fiecare fond în cadrul programului operațional, contribuția națională și rata de rambursare pentru fiecare axă prioritară.

Referință program operațional (număr CCI):2007RO161PO004

Axe prioritare în funcție de sursa de finanțare (în Euro)

	Finanțare comunitară (a)	Contribuția națională (b) (= (c) + (d))	Defalcare indicativă în funcție de contribuția națională		Finanțare totală (e) = (a)+(b)	Rată co-finanțare * (f) = (a)/(e)	Pentru informare	
			Finanțare publică națională (c)	Finanțare privată națională (d)			Contribuții BEI	Alte finanțări
Axa prioritară 1 (FC)	2,776,532,160	489,976,263	489,976,263	-	3,266,508,423	85.00%	-	-
Axa prioritară 2 (FEDR)	934,223,079	233,555,770	233,555,770	-	1,167,778,849	80.00%	-	-
Axa prioritară 3 (FC)	229,268,644	229,268,644	229,268,644	-	458,537,288	50.00%	-	-
Axa prioritară 4 (FEDR)	171,988,693	42,997,174	42,997,174	-	214,985,867	80.00%	-	-
Axa prioritară 5 (FC)	270,017,139	59,128,815	59,128,815	-	329,145,954	82.04%	-	-
Axa prioritară 6 (FEDR)	130,440,423	43,480,141	43,480,141	-	173,920,564	75.00%	-	-
Total	4.512.470.138	1,098,406,807	1,098,406,807	-	5,610,876,945	80.42%	-	-

*Ratele de co-finanțare au fost calculate pe baza costurilor publice eligibile.

Contribuția națională

POS Mediu se orientează în principal spre dezvoltarea sistemelor de management pentru infrastructura de mediu conform strategiilor naționale în sectoarele relevante de mediu. Aceste sisteme sunt proiectate să furnizeze populației servicii publice la standarde europene sau să asigure protecția populației împotriva riscurilor naturale. Prin urmare, beneficiarii POS Mediu sunt autoritățile publice la nivel local sau central sau entitățile care furnizează servicii de interes economic general (cum ar fi furnizorii de servicii publice sau ONG-urile) sau care acționează în condiții de eșec al pieței. În acest sens, intervențiile au fost analizate una câte una, rezultând într-o decizie conform căreia contribuția națională pentru POS Mediu va fi asigurată din fonduri publice (de la bugetul de stat și cel local).

Pentru a asigura co-finanțarea de la bugetul de stat, se desfășoară programarea bugetară multianuală, iar flexibilitatea bugetară a fost introdusă în Legea privind Bugetul de Stat pentru 2007.

În ceea ce privește contribuția de la bugetele locale pentru proiectele finanțate din fonduri UE, majoritatea municipalităților sunt în disproporție cu nevoile de investiții. Drept urmare, autoritatea

națională intenționează să limiteze rata de co-finanțare a bugetelor locale la un nivel minim (între 2 și 5% din costurile eligibile ale unui proiect) care să poată totuși asigura unele stimulente pentru buna implementare. Costurile neeligibile se vor acoperi de către beneficiari.

Trebuie subliniat faptul că tabelul financiar al POS Mediu identifică contribuția comunitară maximă și co-finanțarea națională la nivel de axă prioritară, și nu la nivel de proiect. Este știut faptul că rata actuală de finanțare la nivel de proiect va fi afectată de numărul de proiecte ce vor fi implementate și de restricțiile impuse de regulile ajutorului de stat sau de regulile privind **proiectele generatoare de venit**. Acești factori au fost luați în considerare în elaborarea planului financiar POS Mediu.

Acolo unde asistența atrage după sine finanțarea proiectelor generatoare de venit, cheltuielile eligibile vor fi calculate pe baza art. 55 din Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006.

În acest sens, se așteaptă ca proiectele generatoare de venit să apară în cadrul axei prioritare 1 „Extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată”, axei prioritare 2 „Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor și reducerea siturilor contaminate istoric” și a axei prioritare 3 „Reducerea poluării de la sistemele de încălzire în zonele prioritare selectate”.

Pentru Axele prioritare 1, 2, 4, 5 și 6 este prevăzută o rata a grantului mai mare pentru a completa cofinanțarea națională. La nivel macro aceasta este justificată de capacitatea limitată a economiei naționale de a sprijini nu numai dezvoltarea infrastructurii de mediu, ci și implementarea programelor naționale semnificative al căror obiective sunt creșterea dezvoltării economice a României.

Pentru Axele Prioritare 1 și 2, ratele grantului UE trebuie văzute în lumina dezvoltării sectoriale pe termen lung. Cei mai mulți beneficiari potențiali ai OP-ului, reprezentând autorități publice, sunt deja responsabili de rambursarea împrumuturilor asociate cu programele de investiții care au început în perioada de preaderare. Pe de altă parte, aceștia vor avea de implementat alte programe de investiții în viitor, care vor asigura extinderea investițiilor realizate în perioada curentă de programare. Deoarece intervențiile OP nu sunt suficiente, în cele mai multe cazuri, pentru realizarea țintelor de mediu cerute de standardele europene, trebuie luat în considerare necesitatea unor fonduri suplimentare pentru investiții viitoare, după 2013.

Operațiunile sprijinite prin Axele Prioritare 1 și 2 sunt generatoare de venituri prin tarifele plătite, pentru serviciile furnizate, de către consumatorii casnici, companii private, agenții industriali. Deoarece, conform legislației trebuie aplicate principiile “poluatorul plătește” și „recuperarea costului”, nivelele tarifelor trebuie să crească în perioada de implementare a OP-ului. Politica corespunzătoare de modificare a tarifelor trebuie atent urmărită pentru a asigura că tarifele rămân în limite suportabile și că operațiunile sunt durabile pe durata economică de viață, ca o cerință minimă.

În afară de aceasta, cei mai mulți beneficiari au nevoie de subvenții substanțiale pentru a face proiectele viabile financiar pe timpul duratei lor de viață. Doar un număr limitat de municipalități mari ar fi capabile să acopere o parte din costurile de capital ale noilor investiții (în sensul că din venituri se pot plăti împrumuturi de la bănci sau alte organisme finanțatoare), dar majoritatea localităților mici și mijlocii nu sunt capabile să-și acopere costurile de capital. Parte din costurile de capital este, oricum, subvenționată de municipalitățile mari în proiectele regionale. S-a luat în considerare că municipalitățile mici au o populație și o densitate scăzute și, de aceea, costurile specifice estimate ale investițiilor sunt chiar mai mari.

Categorizarea

POS Mediu conține o defalcare indicativă a alocărilor de fonduri pe categorii (Anexa 3 a POS Mediu), conform prevederilor articolelor 37, para 1(d) a Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006 și a Regulamentului Comisiei nr. 1828/2006. Categorizarea reprezintă estimarea ex-ante privind modul în care fondurile alocate în cadrul POS Mediu se intenționează a fi cheltuite conform codurilor de dimensiuni 1 (tema prioritară), 2 (forma de finanțare) și 3 (tipul teritoriului) a Anexei II la Regulamentul Comisiei nr. 1828/2006. Aceasta informație va ajuta Autoritatea de Management să monitorizeze implementarea programului pe categorii de investiții și să furnizeze Comisiei informații uniforme privind utilizarea programată a fondurilor în raportul anual și final de implementare (informarea ex-post), conform art. 67 din Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006.

Conform CNSR, România s-a angajat să contribuie la îndeplinirea obiectivelor Agendei Lisabona și consideră principiul Lisabona earmarking ca un instrument important de monitorizare la nivel național și comunitar a performanței actuale în orientarea fondurilor structurale și de coeziune către zonele de intervenție legate de Agenda Lisabona.

Nivelul estimat al cheltuielilor Lisabona în cadrul POS Mediu este estimat la cca 5% din totalul alocării de fonduri UE, conform categoriilor listate în Anexa IV la Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006. Cu toate acestea, autoritățile române consideră că POS Mediu are o contribuție mult mai mare la îndeplinirea obiectivelor Agendei Lisabona decât se reflectă în codurile Lisabona earmarking, după cum a fost prezentat și în capitolele anterioare.

5. IMPLEMENTAREA

Prevederi generale

Mecanismul de implementare a POS Mediu, unul dintre cele 7 Programe Operaționale din cadrul obiectivului Convergență, destinat să contribuie la realizarea obiectivelor stabilite în Cadrul Național Strategic de Referință, este în curs de finalizare. Scopul este de a avea o structură instituțională pe deplin operațională și de a stabili roluri și responsabilități clare pentru toate organismele implicate.

În stabilirea unui mecanism adecvat pentru implementarea POS Mediu în perioada de programare 2007-2013, câteva principii și ipoteze au fost luate în considerare, după cum urmează:

- Guvernul României a optat pentru un *proces de descentralizare* în tranziția de la fondurile de pre-aderare la cele de post-aderare. Se prevede ca un mecanism mai flexibil, cu roluri și responsabilități clare ale factorilor cheie implicați, *cu mentinerea unei expertize corespunzătoare la fiecare nivel de competență va conduce la o utilizare mai eficientă a fondurilor europene.*
- În același timp, autoritățile române s-au angajat să utilizeze punctele forte ale programelor de pre-aderare, inclusiv expertiza locală și parteneriatul. Este în mod special relevant faptul că majoritatea potențialilor beneficiari ai FSC din cadrul acestui POS sunt autorități publice locale, în prezent beneficiari ai fondurilor ISPA, PHARE sau ai altor proiecte cu finanțare internațională. Utilizarea expertizei existente va fi reflectată, de asemenea, în prioritizarea proiectelor, cu un accent puternic pe cele mai bune practici utilizate în dezvoltarea și managementul proiectelor.
- În concordanță cu Cadrul Național Strategic de Referință și cu celelalte Programe Operaționale, POS Mediu urmărește atât îndeplinirea priorităților Liniilor Strategice Directoare ale Comunității, cât și a celor naționale în ceea ce privește dezvoltarea regională. În acest scop, și luând în considerare propunerea guvernamentală pentru o abordare descentralizată, structurile locale și regionale vor avea un rol considerabil mărit în planificarea și managementul asistenței europene disponibile în cadrul POS Mediu. Acest lucru poate permite *o abordare mai strategică a selecției proiectelor, reducerea costurilor pentru aplicanți, precum și obținerea unui plus de eficiență prin reducerea duplicării evaluării și a altor procese.*
- Este foarte important ca mecanismul de implementare POS Mediu să permită realizarea de *investiții strategice în vederea maximizării impactului fondurilor.* Acest mecanism va trebui să respecte rolurile și funcțiile stabilite în Regulamentele Fondurilor Structurale și de Coeziune, să asigure parteneriate puternice și eficiente la nivel național și regional, să asigure responsabilități clare, să minimizeze costurile de tranzacție și să asigure o valoare financiară sporită a cheltuielilor administrative.
- Aranjamentele instituționale pentru POS Mediu vor trebui să asigure un rol puternic de coordonare a fondurilor naționale cu fondurile *structurale și de coeziune disponibile pentru protecția mediului*, într-o manieră complementară, să contribuie la realizarea standardelor de mediu în concordanță cu acquis-ul european și cu obiectivele relevante din CNSR. Asigurarea acestei coerențe trebuie să fie eficientă la nivel strategic și operațional, fără să devină prea birocratică sau împovărătoare.
- Întreaga strategie și mecanismul pentru implementarea POS Mediu au ca scop maximizarea eficienței costurilor și să asigure complementaritatea cu sursele de finanțare externe și naționale.

Factorii relevanți implicați în implementarea POS Mediu sunt prezentați în Anexa 1 precum și în următoarea secțiune.

5.1 Management

Cadru general pentru implementarea POS Mediu

Programul va fi gestionat pe mai multe niveluri:

Autoritatea de Management (AM) pentru POS Mediu va fi Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile care va fi responsabil cu implementarea programului. În această calitate, MMDD va acționa ca planificator global al politicii de mediu, manager financiar și lider de proces. AM are un rol specific în asigurarea unei priviri de ansamblu strategice asupra POS Mediu.

Organismele Intermediare (OI), în număr de 8, au fost înființate în fiecare din cele 8 regiuni de dezvoltare ale României (NUTS II). Ele vor îndeplini un rol important în implementarea POS la nivel regional acționând ca interfață între AM și beneficiari. AM va delega anumite responsabilități Organismelor Intermediare (denumite OI-uri). Responsabilitățile principale ale acestora vor fi legate de programare, monitorizare, control și raportare. Acestea sunt implicate în monitorizarea proiectelor ISPA în regiunea lor, precum și în derularea schemelor de granturi în cadrul programului PHARE. Delegarea activităților de la AM la OI este reglementată de un acord scris.

Beneficiarii (B) vor juca rolul principal în managementul și implementarea intervențiilor aprobate în cadrul POS Mediu. Ei vor fi responsabili, de asemenea, și pentru organizarea licitațiilor și contractarea serviciilor și a lucrărilor. Majoritatea beneficiarilor POS Mediu sunt autorități publice locale dar și organizații de stat sau ONG-uri. Este prevăzut de asemenea ca partenerii mai puțin experimentați să beneficieze de sprijin din POS Mediu prin utilizarea bugetului asistenței tehnice.

Mecanismul de finanțare și implementare a fiecărui proiect din cadrul POS Mediu va fi reglementat de un Contract de Finanțare semnat cu MMDD.

Comitetul de Monitorizare va fi stabilit pentru POS Mediu având ca rol principal monitorizarea eficacității și calității implementării programului. Acest comitet va reprezenta un forum pentru legăturile cu partenerii sociali și Comisie.

Autoritatea de Certificare pentru toate Programele Operaționale, inclusiv pentru POS Mediu, este stabilită în cadrul Ministerului Economiei și Finanțelor. Direcția responsabilă din cadrul MEF este „Autoritatea de Certificare și Plată”, (ACP) creată pe structura Fondului Național, pentru a utiliza experiența de preaderare. Responsabilitățile menționate mai sus vor fi realizate de către Unitatea de Certificare din cadrul ACP.

În cadrul ACP există două unități separate Unitatea de Certificare și Unitatea de Plată, fiecare dintre acestea fiind în coordonarea unui Director General Adjunct.

Organismul competent pentru primirea plăților de la Comisia Europeană pentru POS Mediu este Autoritatea de Certificare și Plată, prin Unitatea de Plată.

Organismul responsabil pentru efectuarea plăților către beneficiarii POS Mediu este Autoritatea de Certificare și Plată, prin Unitatea de Plată.

O Unitate de Plată este stabilită în cadrul MMDD – AM pentru plățile pentru Axa Prioritară 6 – Asistență Tehnică.

Controlul financiar va fi asigurat pe mai multe niveluri pentru POS Mediu – de către OI-uri, AM și Ministerul Economiei și Finanțelor. Au fost elaborate proceduri detaliate pentru a asigura un mecanism adecvat de control financiar.

O Autoritate de Audit, care funcționează pe lângă Curtea de Conturi, pe de o parte, precum și unitatea de audit intern din cadrul MMDD, pe de altă parte, vor asigura auditul de sistem pentru POS Mediu.

În conformitate cu prevederile Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 34/2006, responsabilitatea pentru organizarea procedurilor de atribuire (inclusiv pregătirea documentației de atribuire) pentru proiecte individuale, aparține autorității contractante. Pentru POS Mediu, Beneficiarii proiectelor vor fi Autorități Contractante. Verificarea conformității procesului de achiziție publică cu cerințele legale va fi în responsabilitatea următoarelor 2 organisme centrale înființate în acest scop:

- Unitatea pentru Coordonarea și Verificarea Achizițiilor Publice (UCVAP), înființată la nivelul Ministerului Economiei și Finanțelor care va efectua controlul ex-ante;
- Autoritatea Națională pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice, care va efectua controlul ex-post.

AM și OI - urile vor coopera strâns cu instituțiile naționale responsabile cu asigurarea controalelor ex-ante și ex-post.

Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale (ACIS) este instituția responsabilă de coordonarea managementului și implementării Instrumentelor Structurale în România, preluând responsabilitățile asumate de “Autoritatea de Management pentru Cadrul de Sprijin Comunitar” prin H.G. nr 128/2006 de modificare a H.G. nr. 497/2004. ACIS își desfășoară activitatea în cadrul Ministerului Economiei și Finanțelor. Responsabilitățile sale sunt de a coordona programarea, dezvoltarea și implementarea Programelor Operaționale din cadrul CNSR, pentru a asigura coordonarea și coerența dintre programe și de asemenea cu Programul de Dezvoltare Rurală și cu Programul Operațional pentru Pescuit.

O descriere detaliată a rolului și responsabilităților principalelor autorități implicate în managementul și controlul POS Mediu este prezentată mai jos:

Autoritatea de Management (AM) pentru POS Mediu

În conformitate cu HG 497/2004 privind stabilirea cadrului instituțional pentru coordonarea, implementarea și gestionarea instrumentelor structurale, modificată prin HG 1179/2004 și HG 128/2006, MMDD este desemnat Autoritate de Management pentru Programul Operațional Sectorial de Mediu. AM este organizată la nivel de direcție generală – Direcția Generală pentru Managementul Instrumentelor Structurale - conform HG 368/2007.

AM din cadrul MMDD este responsabilă pentru eficacitatea și corectitudinea gestionării și implementării POS Mediu. Principalele responsabilități ale AM sunt:

- a) Coordonează și asigură managementul general al POS Mediu;
- b) Pregătește POS Mediu în parteneriat cu toți factorii interesați, asigură corelarea cu obiectivele CNSR și complementaritatea cu celelalte POS-uri și POR; negociază POS Mediu cu CE;
- c) Pregătește proceduri și ghiduri pentru implementarea POS Mediu (procedurile și ghidurile corespunzătoare vor fi asigurate de către AM pentru OI și beneficiari);

- d) Se asigură că selecția proiectelor este realizată în conformitate cu criteriile de selecție aprobate de Comitetul de Monitorizare al POS Mediu;
- e) Evaluează capacitatea instituțională a beneficiarului POS Mediu înaintea aprobării proiectului;
- f) Asigură conformitatea cu politicile naționale și comunitare cu privire la ajutorul de stat, în strânsă cooperare cu organismele responsabile, achizițiile publice, protecția mediului, egalitatea de șanse între femei și bărbați și nediscriminare;
- g) Stabilește un sistem sigur pentru colectarea de informații financiare și statistice pentru POS Mediu; stabilește indicatori de evaluare și monitorizare corespunzători; prezintă asemenea informații, într-un format electronic agreat, factorilor relevanți – Comitetul de Monitorizare, Autoritatea de Certificare și Plată, ACIS, Comisia Europeană;
- h) Elaborează și transmite la Comisie rapoartele anuale și finale pentru implementarea POS Mediu, după aprobarea lor de către Comitetul de Monitorizare;
- i) Se asigură că beneficiarii și alte organisme implicate în implementarea operațiunilor au fie un sistem de contabilitate separat sau utilizează un cod contabil adecvat pentru toate tranzacțiile referitoare la operațiune, conform regulilor de contabilitate naționale;
- j) Asigură un control financiar și de management adecvat al operațiunilor POS la toate nivelurile - AM, OI, Beneficiari; asigură corectitudinea acțiunilor finanțate în cadrul POS Mediu
- k) Asigură identificarea, raportarea și corectarea neregulilor; asigură măsuri de remediere în cazul apariției unor nereguli;
- l) Îndeplinește obligațiile privind informarea și publicitatea POS Mediu;
- m) Stabilește un sistem adecvat de management și control la nivelul POS Mediu; se asigură că responsabilitățile delegate OI-urilor privind verificarea cheltuielilor sunt realizate corespunzător;
- n) Se asigură că Autoritatea de Certificare și Plată primește toate informațiile necesare cu privire la proceduri și la verificările realizate în privința cheltuielilor efectuate, în scopul certificării acestora;
- o) Furnizează Comisiei Europene informațiile necesare evaluării proiectelor majore;
- p) Se asigură că evaluările POS Mediu sunt realizate în conformitate cu Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006;
- q) Asigură funcționarea corespunzătoare a SMIS;
- r) Prezidează și asigură secretariatul Comitetului de Monitorizare;
- s) Asigură o pistă de audit corespunzătoare pentru POS Mediu.

În cadrul Inițiativei Regiuni pentru Schimbare Economică^{23,24} Autoritatea de Management se angajează să:

- întreprindă toate aranjamentele necesare pentru a permite²⁵ în cadrul procesului de programare operațiuni inovative legate de rezultatele rețelelor în care regiunea este implicată;
- să permită prezența în cadrul Comitetului de Monitorizare a unui reprezentant (în calitate de observator) al rețelei/rețelelor în care regiunea²⁶ este implicată, pentru a raporta progresul activităților rețelei;
- să prevadă ca punct în agenda Comitetului de Monitorizare, cel puțin o dată pe an, pentru a lua la cunoștință de activitățile rețelei și pentru a dezbate sugestiile relevante pentru programul respectiv;

²³ Comunicarea Comisiei “Regiuni pentru Schimbare Economică”, COM(2006) 675 final, 8.11.2006, {SEC(2006) 1432}, http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/regionseconomicchange/doc/comm_en_acte.pdf

²⁴ Documentul de Lucru al Comisiei care a însoțit ²³ Comunicarea Comisiei “Regiuni pentru Schimbare Economică” , SEC(2006) 1432/2, http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/regionseconomicchange/doc/staffworkingdocument_en.pdf

²⁵ A crea un culoar favorabil priorității respective pentru finanțare.

²⁶ O Regiune poate fi o Regiune (NUTS 2) sau un Stat Membru (de ex. Când nici un nivel regional nu este prevăzut în PO).

- să informeze în cadrul Raportului Anual de Implementare asupra implementării POS Mediu cu privire la acțiunile regionale incluse în Inițiativa Regiuni pentru Schimbare Economică (dacă este cazul).

Organismele Intermediare pentru POS Mediu

În conformitate cu HG 497/2004 și HG 368/2007, Organismele Intermediare pentru POS Mediu sunt structuri subordonate MMDD la nivelul fiecăreia din cele 8 Regiuni de Dezvoltare (NUTS II). Organismul Intermediar organizat ca direcție specifică și coordonat de un Director Executiv. Această direcție raportează direct către AM POS Mediu din cadrul MMDD și este coordonată metodologic de AM. Fiecare OI va primi responsabilități în ceea ce privește programarea, monitorizarea, controlul financiar și raportarea, pe baza unui acord de Delegare semnat cu AM.

Organismele Intermediare au fost stabilite prin HG 368/2007 privind organizarea și funcționarea MMDD, care înlocuiește HG 121/2007 și sunt organizații publice, finanțate de la bugetul de stat și direct subordonate MMDD.

Cele 8 OI-uri sunt :

- o OI Bacău pentru REGIUNEA NORD-EST
- o OI Galați pentru REGIUNEA SUD-EST
- o OI Pitești pentru REGIUNEA SUD-MUNTENIA
- o OI Craiova pentru REGIUNEA SUD-VEST
- o OI Timișoara pentru REGIUNEA VEST
- o OI Cluj-Napoca pentru REGIUNEA NORD-VEST
- o OI Sibiu pentru REGIUNEA CENTRU
- o OI București pentru REGIUNEA BUCUREȘTI-ILFOV.

OI-urile vor desfășura, pe baza unui acord de delegare, în special următoarele responsabilități delegate de la Autoritatea de Management POS Mediu:

- Coordonează prioritățile POS Mediu cu alte programe de investiții la nivel regional;
- Promovează parteneriatul la nivel regional;
- Asigură sprijin pentru beneficiari în ceea ce privește procedurile POS referitoare la programarea și implementarea operațiunilor;
- Primește cererile de finanțare la nivel regional și efectuează verificarea administrativă și a eligibilității a acestora²⁷;
- Verifică studiile și documentele tehnice elaborate de beneficiari în cadrul operațiunilor POS Mediu;
- Colectează datele necesare pentru monitorizarea și evaluarea implementării programului la nivel regional;
- Pregătește documentele suport pentru raportul anual și final al POS Mediu;
- Sprijină AM în procesul de evaluare instituțională a Beneficiarilor;
- Monitorizează proiectele aflate în implementare în cadrul POS Mediu la nivelul regiunii respective;
- Verifică cererile de rambursare întocmite de Beneficiari;
- Realizează verificări la fața locului, inclusiv verificări ex-post;
- Confirmă corectitudinea cererilor, progresul în implementare, plățile și recepția lucrărilor, etc;
- Verifică dacă beneficiarii mențin un sistem contabil separat și complet sau un cod contabil adecvat pentru toate tranzacțiile referitoare la operațiunea respectivă;
- Detectează potențialele nereguli la nivel regional și le raportează AM;

²⁷ Pentru proiectele majore, în prima parte a perioadei de programare, aceste activități sunt realizate de către AM.

- o) Asigură desfășurarea acțiunilor de conștientizare și publicitate la nivelul regiunii; asigură diseminarea informațiilor asupra oportunităților de finanțare prin POS;
- p) Asigură input-ul de date în SMIS;
- q) Verifică dacă produsele cofinanțate sunt furnizate și dacă cheltuielile sunt conforme cu regulile naționale și ale CE;
- r) Confirmă output-urile/rezultatele operațiunilor implementate prin POS Mediu.

OI-urile îndeplinesc un rol crucial în implementarea POS Mediu verificând dacă operațiunile cofinanțate sunt realizate și dacă cheltuielile legate de acestea sunt conforme cu regulile naționale și ale CE. În acest sens, OI-urile monitorizează progresul fizic ca bază pentru verificarea cererilor de rambursare. În plus, evaluarea și selecția proiectelor este văzută ca un proces dinamic fiind estimat că evaluarea cererilor de finanțare va fi transferată treptat către Organismele Intermediare începând cu al doilea val de proiecte FSC (2010), în timp ce selecția acestora rămâne la nivelul AM. Totuși, o creștere graduală a responsabilităților către Organismele Intermediare regionale în procesul de programare și selecție reprezintă un obiectiv cheie pe termen mediu.

Beneficiarii

Beneficiarii din cadrul POS Mediu pot fi municipalități, asociații de municipalități, societăți deținute de municipalități, organizații de stat și ONG-uri.

Beneficiarul va fi responsabil pentru:

- a) elaborarea cererilor de finanțare pentru furnizarea asistenței, inclusiv identificarea, evaluarea și pregătirea proiectului, inclusiv a planului financiar;
- b) pregătirea documentelor contractuale la nivel de proiect; achiziția de servicii și lucrări aprobată în cadrul POS Mediu în conformitate cu legislația națională privind achizițiile publice;
- c) derularea procedurii de achiziție publică și semnarea contractelor;
- d) implementarea adecvată a proiectului în conformitate cu contractele încheiate cu contractorii selectați;
- e) verificarea și plata contractorilor pe baza facturilor aprobate și verificate;
- f) existența unui sistem separat de contabilitate a proiectului sau a unui cod contabil separat pentru toate tranzacțiile efectuate;
- g) existența unui control financiar intern și unui audit anual independent al organizației;
- h) păstrarea dosarelor de proiect pentru a asigura existența unei piste de audit corespunzătoare, orientată spre fluxurile financiare;
- i) raportarea periodică și ad-hoc către OI a progresului proiectului;
- j) elaborarea și transmiterea datelor către Organismul Intermediar în scopul monitorizării;
- k) asigurarea publicității locale și regionale și a panourilor de informare pe șantiere, în conformitate cu regulamentele europene aplicabile și Planul de Comunicare.

Beneficiarii vor fi responsabili pentru eligibilitatea cheltuielilor propuse și solicitate spre rambursare în cadrul proiectelor iar pe perioada implementării proiectelor pentru conformarea cu prevederile contractuale.

O dată cu transmiterea cererilor de rambursare, beneficiarii vor justifica cheltuielile efectuate și conformitatea acestora cu cerințele proiectului conținute în Contractul de Finanțare privind fondurile care sunt alocate din asistență. Toate cererile de rambursare vor fi însoțite de facturi aprobate la plată.

Beneficiarii trebuie să pună la dispoziție documentația de proiect în orice moment pentru inspecțiile efectuate de persoanele și organismele autorizate. Documentele vor fi arhivate în concordanță cu reglementările în vigoare.

Prevederi specifice pentru implementarea adecvată a POS Mediu

AM a elaborat Manualul Cadru de Implementare pentru POS Mediu, precum și proceduri de implementare detaliate pentru a asigura funcționarea unor sisteme de management și control eficiente și eficiente. De asemenea, au fost elaborate fișe de post pentru toate posturile din cadrul AM și OI-urilor.

AM a pregătit și a pus la dispoziția beneficiarilor, ghiduri privind pregătirea și implementarea proiectelor. Acestea includ prevederi detaliate pentru asigurarea unei piste de audit corepsunzătoare a operațiunilor finanțate din POS.

Majoritatea intervențiilor POS Mediu vor fi implementate de organisme locale prin companiile de utilități și autoritățile locale, ca beneficiari de proiect. Aproximativ jumătate din beneficiarii potențiali ai operațiunilor POS au câștigat o importantă experiență în implementarea proiectelor din programele de pre-aderare, în dezvoltarea de investiții de capital eficiente din punct de vedere al costului și aranjamente de întreținere cu costuri reduse. Acestea au unități de implementare înființate, special concepute pentru a gestiona investiții majore finanțate din fonduri UE/IFI. În contextul unei abordări regionale strategice, acestea vor reprezenta forța conducătoare care va sprijini municipalitățile mai mici care nu dispun de capacitatea și de abilitățile necesare pentru a implementa proiecte de investiții. Beneficiarii mai puțin experimentați vor fi sprijiniți de către AM și OI-uri pentru a-și stabili propriile proceduri și vor beneficia de asistență din POS pentru pregătirea proiectului, managementul contractelor, supervizarea lucrărilor și de alt sprijin specific.

Beneficiarilor propuși pentru Axele Prioritare 1 și 2 li se acordă o atenție specifică datorită procesului intens de reorganizare legat de regionalizarea serviciilor de apă și mediu la nivel regional. Procesul de regionalizare este monitorizat atent de către AM și OI-uri pentru a se asigura că există structuri adecvate și că acestea dispun de suficientă capacitate pentru a implementa planuri de investiții pe termen lung și operațiuni POS Mediu pe termen mediu.

Procesul de regionalizare în sectorul de apă este în prezent în stadii diferite: în timp ce anumite zone ale țării au finalizat acest proces, altele sunt avansate, în conformitate cu planuri de acțiune predefinite.

Legile nr. 51/2006 privind serviciile comunitare de utilități publice (cu amendamentele ulterioare) și 241/2006 privind serviciile de alimentare cu apă și canalizare (cu amendamentele ulterioare) reprezintă legislația în baza căreia trebuie stabilit un cadru contractual corespunzător.

Având în vedere că Operatorii Regionali vor fi stabiliți în baza unui contract de încredințare directă, acest nou cadru legal trebuie să dovedească că se aplică cerințele “in-house” stabilite de jurisprudența Curții de Justiție și că asociația de municipalități/asociația de dezvoltare intercomunitară, care reprezintă autoritatea contractantă, controlează repectivul OR în același mod în care municipalitățile controlează propriile departamente (criteriul de “control similar”), iar OR realizează o parte esențială a activităților sale împreună cu asociația de municipalități/asociația de dezvoltare intercomunitară (criteriul “cele mai importante părți din activitate”), acesta fiind în totalitate în proprietate publică.

Cadru legal menționat este reflectat de asemenea într-un act de stabilire a OR și într-un contract de delegare între asociația de municipalități/asociația de dezvoltare intercomunitară, iar OR va trebui să îndeplinească următoarele criterii:

- competența publică în ceea ce privește gestionarea serviciilor de apă și apă uzată este transferată de către autoritățile publice locale (municipalități) asociației de municipalități/asociației de dezvoltare intercomunitară
- asociația de municipalități/asociația de dezvoltare intercomunitară delegă gestionarea serviciilor către OR
- asociația de municipalități/asociația de dezvoltare intercomunitară reprezintă autoritatea contractantă și, totodată, controlează OR, în numele municipalităților, prin drepturile date de acțiunile deținute
- OR este în totalitate deținut de autoritățile publice locale competente iar acționariatul privat este categoric exclus
- activitatea OR se limitează la gestionarea serviciilor de apă și apă uzată în numele autorității care acordă contractul de delegare
- controlul exercitat de asociația de municipalități asupra OR îi conferă o influență decisivă asupra tuturor deciziilor strategice și importante ale companiei.
- OR are posibilitatea de a subdelega serviciile prin licitație deschisă unor terțe părți, în conformitate cu legea achizițiilor publice.

Autoritatea de Management verifică îndeplinirea criteriilor menționate mai sus în timpul procedurii de evaluare și selecție.

Pentru a permite sustenabilitatea pe termen lung a structurii regionalizate, asociația de municipalități / Asociația de dezvoltare intercomunitară împreună cu OR vor trebui să realizeze tranziția de la sisteme de tarife diferențiate la nivelul municipalităților asociate la un sistem unic de tarife așa cum este indicat în metodologia anexată la Ordinul 65/2007 emis de Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice.

Un raport complet de evaluare instituțională va fi prezentat pentru fiecare beneficiar ca parte a cererii de finanțare pentru fonduri UE. Beneficiarii proiectelor regionale trebuie să transmită următoarele dovezi: dovada asocierii municipalităților (prin care acestea se angajează la o investiție regională), existența unui operator adecvat (care acoperă zona de servicii a proiectului) înregistrat și funcțional în conformitate cu legislația națională; un contract/acord între asociația de municipalități și furnizorul de servicii de apă; existența unei capacități adecvate de a implementa investiții viitoare și prevederi privind operarea eficientă a facilităților nou construite prin investiție.

Potențialii beneficiari din sectorul de apă care reprezintă mai mult de 60% din intervențiile estimate ale POS, beneficiază de sprijin PHARE și ISPA pentru reorganizare și consolidare instituțională, disponibilă în prezent în toate județele țării. Sprijinul existent are ca obiectiv nu numai îmbunătățirea capacității instituționale a beneficiarilor, ci și să asigure familiarizarea cu principiile și cerințele acquis-ului comunitar.

În ceea ce privește structurile relativ noi ale Organismelor Intermediare, în scopul întăririi capacității lor, acestea beneficiază în prezent de o pregătire intensivă privind managementul FSC. Aceasta include *pregătire la locul de muncă* acordată în cadrul proiectelor PHARE de înfrățire disponibile la fiecare OI; transfer de experiență privind procedurile UE prin delegarea temporară a personalului OI-urilor la AM; transfer de experiență privind proiectele din sectorul de apă prin delegarea temporară a personalului local al Administrației Naționale Apele Române la Organismele Intermediare. În vederea asigurării transferului de expertiză în implementarea proiectelor co-finanțate de UE, *de la Agențiile de*

Dezvoltare Regională (ARD-uri) – în prezent îndeplinind rolul de autorități de implementare PHARE la nivelul fiecărei regiuni – către *Organismele Intermediare*, a fost semnat un protocol pentru fiecare regiune care este actualmente funcțional. În prezent, Organismele Intermediare participă împreună cu ADR-urile la selecția proiectelor în domeniul protecției mediului la nivel regional și sprijină MMDD în monitorizarea proiectelor ISPA.

De asemenea, se află în desfășurare programe intensive de pregătire privind FSC și managementul proiectelor, cu sprijinul PHARE, ISPA și bugetului MMDD, pentru AM, OI-uri și potențialii beneficiari ai POS Mediu.

Situația personalului AM și OI-urilor, în privința numărului și a expertizei, este acum satisfăcătoare. Personalul AM a dobândit o experiență considerabilă în programarea și monitorizarea programelor de pre-aderare, care vor fi utile într-o anumită măsură pentru gestionarea POS Mediu. Acolo unde este necesară o expertiză suplimentară pentru AM și OI-uri – evaluarea proiectelor, aspecte juridice privind managementul contractelor, evaluarea rezultatelor programului, analize și studii tehnice specifice legate de POS Mediu - va fi utilizată AT externă din cadrul Axei Prioritare 6. Pentru proiectele majore, este avut în vedere și sprijin din partea JASPERS.

Principii de selecție și aprobare a proiectelor în cadrul POS Mediu

Evaluarea proiectului va fi realizată pentru a asigura că aplicațiile îndeplinesc în totalitate criteriile stabilite în Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006 privind Fondul European pentru Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune și că beneficiile pentru zona respectivă sunt maximizate.

În conformitate cu art. 60 al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006, AM se va asigura că operațiunile sunt selectate pentru finanțare în conformitate cu criteriile aplicabile POS Mediu și că ele sunt conforme cu regulile naționale și comunitare pe întreaga perioadă de implementare.

În plus, în conformitate cu Regulamentul Comisiei nr. 1828/2006, AM se va asigura că beneficiarii sunt informați asupra condițiilor specifice privind produsele și serviciile ce urmează a fi furnizate în cadrul operațiunilor POS Mediu, planul de finanțare, termenul limită de execuție, informații financiare și alte informații relevante.

Evaluarea și selecția proiectelor este văzută ca un proces dinamic, fiind estimat că evaluarea aplicațiilor va fi transferată gradual de la Autoritatea de Management la Organismele Intermediare, în timp ce decizia privind selecția va rămâne la nivelul AM. O creștere graduală a responsabilităților OI-urilor în procesul de programare și selecție este un obiectiv cheie pe termen mediu.

AM se va ocupa de evaluarea beneficiarilor, pentru a se asigura că aceștia au o capacitate suficientă de a îndeplini aceste condiții înainte ca deciziile de aprobare să fie luate.

AM va pune la dispoziția potențialilor beneficiari informații clare și detaliate cu privire la:

- (a) *condițiile de eligibilitate* care trebuie îndeplinite pentru a se califica pentru finanțare în cadrul programului operațional;
- (b) o *descriere a procedurilor* pentru examinarea cererilor de finanțare și a perioadelor de timp pe care le implică;
- (c) criteriile pentru selectarea operațiunilor ce urmează a fi finanțate;

(d) *punctele de contact* la nivel național și regional care pot furniza informații privind POS Mediu.

Principiile pregătirii și selecției proiectelor POS Mediu vor fi făcute publice prin intermediul mijloacelor publicitare la nivel național.

Ghidurile pentru aplicanți elaborate de AM POS Mediu, luând în considerare regulile de implementare pentru Fondurile Structurale și de Coeziune (Regulamentul Comisiei nr. 1828/2006), urmează a fi finalizate și puse la dispoziția potențialilor beneficiari.

Formularele standard ale cererilor de finanțare vor fi disponibile pe Internet și la OI-uri, care vor furniza și asistență solicitanților.

Evaluarea și selecția proiectelor în cadrul POS Mediu implică o **procedură de lucru comună** a Organismelor Intermediare pentru POS Mediu și AM POS Mediu.

Decizia finală asupra selecției proiectelor este luată de AM care informează solicitanții în legătură cu decizia (inclusiv motivele respingerii pentru cei respinși și informații despre următoarele sesiuni de selecție).

Proiectele cu costuri globale care depășesc 25 milioane de Euro sunt considerate „proiecte majore” și vor fi transmise pentru evaluare și aprobare la Comisia Europeană. Decizia CE va defini obiectul fizic, valoarea la care rata sa de cofinanțare se aplică și planul anual de angajare a sumelor din FEDR/FC.

AM se va asigura că sistemul de selecție a proiectelor este conform cu principiile parteneriatului și transparenței. După consultarea partenerilor relevanți în timpul procesului de pregătire și evaluare, proiectele vor fi selectate dacă sunt pregătite la un nivel care poate asigura implementarea lor corespunzătoare.

Următoarele criterii generale de selecție vor fi aplicate:

1. Relevanța proiectului;
2. Calitatea proiectului;
3. Capacitatea beneficiarului.

Pe baza acestor criterii generale, sunt elaborate criterii de selecție detaliate care sunt transmise spre aprobare Comitetului de Monitorizare și apoi făcute publice.

5.2 Monitorizare și evaluare

Sistemul de monitorizare și raportare

Monitorizarea este un proces continuu și are un rol important în managementul programului operațional, în confirmarea progresului acestuia, în determinarea faptului că programul își atinge sau nu obiectivele stabilite inițial și identificarea problemelor potențiale astfel încât să fie luate acțiuni corective.

Sistemul de monitorizare al PO ia în considerare necesitățile diferitelor grupuri de utilizatori și diferite nivele de management. Potențialii utilizatori ai informațiilor sunt factori interesați care au domeniile proprii de responsabilitate și, de aceea, un necesar informațional diferit, după cum urmează:

- Beneficiari,
- Organisme intermediare,
- Autorități de management,
- Comitete de Monitorizare,
- Guvernul României,
- Comisia Europeană,
- Evaluatori externi,
- ONG-uri de mediu, publicul larg.

Sistemul de monitorizare se bazează pe o examinare periodică a contextului, resurselor, output-urilor și rezultatelor programului și intervențiilor. Este compus dintr-un mecanism de informații coerente, ce cuprinde întâlniri de evaluare a progresului și rapoarte de progres care furnizează periodic rezumate, ce încorporează informații cheie cu privire la indicatorii fizici și financiari. Scopul rapoartelor este de a furniza date cu privire la realizările făcute comparativ cu indicatorii și etapele cheie și vor fi scrise într-un format standard ce va permite comparația rapoartelor în timp.

Informațiile cheie ce vor fi furnizate în rapoarte se referă la indicatorii care pot releva progresul intervențiilor vis-a-vis țintele stabilite în perioada de programare. În acest sens, s-a elaborat un sistem de indicatori pentru fiecare PO sub coordonarea ACIS. Deși adaptat fiecărui PO, sistemul de indicatori urmează uniformitatea informațiilor cheie permițând agregarea de jos în sus la diferite nivele de intervenție (proiecte, domenii majore de intervenție, axe prioritare, PO, CSNR), teme, sectoare. Sistemul va fi detaliat cu elemente de ghidare ce furnizează o înțelegere comună pentru toți factorii interesați, cum ar fi lista detaliată a indicatorilor de monitorizare și evaluare, definiția fiecărui indicator, responsabilitățile, periodicitatea și modalitățile de procesare și colectare a datelor, precum și tabele de indicatori care vor fi generați de SMIS furnizând o imagine clară a progresului și contextului intervențiilor. Unde este cazul, indicatorii vor fi distribuiți pe diferite criterii (teritoriu, sex, grup țintă, mărime).

Utilizarea și îmbunătățirea setului de indicatori ca parte a sistemului de monitorizare este o sarcină continuă în timpul perioadei de programare. ACIS și Autoritatea de Management vor verifica periodic veridicitatea informațiilor colectate și vor coordona procesul continuu de îmbunătățire a funcționării sistemului de monitorizare. Se vor realiza evaluări și verificări de calitate ale sistemului de monitorizare cu privire la aria de acoperire, echilibru și management. Indicatorii individuali vor fi evaluați în termeni de relevanță, senzitivitate, disponibilitate și costuri.

Comitetul de Monitorizare va fi consultat cu privire la sistemul de indicatori la începutul perioadei de implementare, precum și pe întreaga durată de programare pentru a verifica dacă:

- sistemul de indicatori ca întreg a fost stabilit în mod corespunzător
- informațiile sunt suficiente pentru activitatea sa.

Deși sistemul de monitorizare va fi responsabil pentru generarea datelor de ieșire, anumite date de ieșire și cele mai multe date de rezultat vor necesita eforturi suplimentare (de ex. Chestionare, activități pe teren, colectare de informații de la alte organizații). Pe de altă parte, statisticile oficiale care generează indicatori de context vor trebui suplimentate cu sondaje, studii sau alte tehnici de colectare și interpretare a datelor. Nevoile specifice pentru informații complementare și activitățile de planificare necesare vor fi incluse în Planurile de evaluare ale PO-urilor și CSNR, descrise în secțiunea de evaluare a acestui document.

Comitetul de Monitorizare

Comitetul de Monitorizare va fi stabilit prin Hotărâre de Guvern în termen de 3 luni de la emiterea deciziei de aprobare a programului operațional. Principala responsabilitate a Comitetului de Monitorizare este să asigure eficacitatea și calitatea implementării POS Mediu.

Comitetul de Monitorizare va avea ca membri reprezentanți ai Ministerului Mediului și Dezvoltării Durabile, Ministerului Economiei și Finanțelor, OI-uri, reprezentați ai altor ministere (MIRA, MEF, MDLPL), ai Consiliului Concurenței, ai societății civile, ai ONG-urilor și ai Comisiei Europene. Câte un reprezentant al BEI și al IFI pot participa în calitate consultativă dacă aceste instituții financiare au o contribuție la POS Mediu. În contextul Inițiativei Regiuni pentru Schimbare Economică Comitetul de Monitorizare va include un reprezentant al rețelei în care România este implicată, în calitate de observator.

Comitetul de Monitorizare (CM) va asigura monitorizarea implementării POS Mediu și va examina realizarea obiectivelor POS Mediu prin utilizarea eficientă a resurselor alocate.

Comitetul de Monitorizare va avea următoarele atribuții:

- a) va analiza și aproba criteriile pentru selectarea operațiunilor finanțate prin POS Mediu; criteriile de selecție vor fi revizuite în concordanță cu necesitățile de programare;
- b) va analiza periodic progresul realizat în atingerea obiectivelor specifice ale programului operațional în baza documentelor transmise de Autoritatea de Management;
- c) va examina rezultatele implementării, în special atingerea obiectivelor stabilite pentru fiecare axă prioritară și ale evaluărilor specificate în art. 48 (3) al Regulamentului 1083/2006;
- d) va analiza și aproba rapoartele anuale și finale înainte de a fi transmise Comisiei;
- e) va fi informat cu privire la raportul anual de control și asupra oricăror comentarii pe care Comisia le-ar putea avea după examinarea raportului;
- f) poate propune Autorității de Management orice ajustare sau revizuire a programului operațional care să facă posibilă atingerea obiectivelor Fondurilor sau care să îmbunătățească managementul acestuia, inclusiv managementul său financiar;
- g) va analiza și aproba orice propunere de amendare a conținutului deciziei Comisiei asupra contribuției din Fonduri.

CM își va elabora și adopta propriile reguli de procedură în cadrul național instituțional, juridic și financiar, precum și procedura de luare a deciziilor. AM POS Mediu prezidează Comitetul de Monitorizare și asigură Secretariatul acestuia.

Evaluarea

Cadru de reglementare

Evaluarea POS Mediu este văzută ca un instrument pentru evaluarea relevanței, eficienței, eficacității asistenței financiare desfășurate, ca și a impactului și durabilității rezultatelor atinse și va fi realizată în conformitate cu regulile generale stabilite în Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006 privind Fondul European pentru Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune (Articolele 37, 47-49).

Cerința de a realiza activități de evaluare sistematică pentru Programele Operaționale și regulile generale pentru aceste activități sunt stipulate în Regulamentul Consiliului nr. 1083/2006 privind Fondul European pentru Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune (Articolele 37, 47-49).

În conformitate cu articolele 47-49 ale Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006, pentru POS Mediu vor fi realizate trei tipuri principale de evaluări:

- *Evaluarea ex-ante*
- *Evaluări permanente* (în timpul perioadei de implementare a PO)
- *Evaluarea ex-post*.

Evaluarea ex-ante

Evaluarea ex-ante urmărește optimizarea alocării resurselor bugetare și îmbunătățirea calității programării. Aceasta identifică și evaluează necesitățile pe termen mediu și lung, obiectivele care se doresc a fi atinse, rezultatele așteptate, indicatorii cuantificați ai POS Mediu, coerența strategiei propuse cu prioritățile comunitare și calitatea procedurilor pentru implementarea, monitorizarea, evaluarea și managementul financiar.

Pentru perioada de programare 2007-2013, evaluarea ex-ante a fost realizată pentru toate programele operaționale de către un evaluator extern (un singur contractor). Evaluarea ex-ante a inclus și Evaluarea Strategică de Mediu, realizată în conformitate cu cerințele Directivei 2001/42 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului. Managementul contractului pentru evaluarea ex-ante a fost asigurat de Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale (ACIS) prin Unitatea Centrală de Evaluare în strânsă cooperare cu Autoritățile de Management și cu alți factori interesați.

Evaluările permanente

Evaluările permanente efectuate pe parcursul perioadei de implementare a POS Mediu vor fi de trei feluri: – a) *intermediare*, b) *ad hoc* și c) *evaluări cu o temă orizontală*, după cum urmează:

Evaluarea Intermediară va avea ca scop îmbunătățirea calității, eficacității și coerenței asistenței, strategiei și implementării Programului Operațional. Evaluarea intermediară va sprijini procesul de gestionare al PO prin analizarea dificultăților care au fost întâmpinate pe parcursul implementării și va propune soluții specifice pentru a îmbunătăți funcționarea sistemului.

Evaluările ad-hoc se vor efectua dacă monitorizarea programului dezvăluie o deviere semnificativă de la obiectivele stabilite inițial sau dacă sunt făcute propuneri de revizuire a programelor operaționale. Evaluările ad-hoc pot aborda fie aspecte legate de implementarea sau managementul unei arome Axe Prioritare sau ale unui Domeniu Major de Intervenție sau pot fi “tematice”.

Evaluările intermediare și *ad hoc* vor fi coordonate prin funcția de evaluare a Autorității de Management și vor fi efectuate de evaluatori externi independenți.

Evaluările cu temă orizontală vor fi efectuate în acele cazuri în care aspectele supuse evaluării au o natură orizontală iar realizarea evaluării necesită implicarea mai multor PO. Aceste evaluări pot examina evoluția tuturor Programelor Operaționale sau a unui grup de Programe Operaționale vis-a-vis de prioritățile comunitare și naționale. De asemenea, acestea pot analiza aspecte de management specifice tuturor Programelor Operaționale.

Evaluările cu temă orizontală vor fi coordonate de către Unitatea Centrală de Evaluare din cadrul Autorității Naționale pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale și va fi realizată prin consultanți externi.

Obiectivele specifice, întrebările, activitățile și rezultatele așteptate ale *evaluărilor intermediare*, *ad-hoc* și *ale celor cu tematică orizontală* vor fi definite separat pentru fiecare evaluare ce va avea loc.

Evaluarea ex-post

Evaluările ex-post vor fi efectuate de către Comisia Europeană, pentru fiecare obiectiv, în strânsă cooperare cu Statul Membru și cu Autoritățile de Management, în conformitate cu art. 49 par. 3 ale Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006.

Comisia poate realiza și *evaluări strategice*, precum și evaluări legate de monitorizarea programelor operaționale, în conformitate cu art. 49 par. 2 al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006.

Cadrul instituțional pentru Evaluare

Cadrul instituțional național pentru evaluare cuprinde 2 niveluri:

- un nivel general de coordonare, asigurat de **Unitatea Centrală de Evaluare** constituită în cadrul structurii ACIS, la Ministerul Economiei și Finanțelor;
- un nivel funcțional, reprezentat de **unitatea de evaluare constituită în cadrul AM POS Mediu**.

Rolul de coordonare al Unității Centrale de Evaluare poate fi rezumat după cum urmează:

- (i) Efectuarea evaluărilor cu temă orizontală;
- (ii) Efectuarea de activități de întărire instituțională pentru dezvoltarea capacității unităților de evaluare înființate în cadrul Autorităților de Management pentru Programele Operaționale;
- (iii) Efectuarea de activități de supraveghere a calității pentru a asigura calitatea tuturor evaluărilor efectuate.

Unitatea de evaluare constituită în cadrul Autorității de Management pentru POS Mediu va avea responsabilitatea coordonării următoarelor tipuri de evaluări permanente:

- (i) *Evaluări intermediare* și
- (ii) *Evaluări ad-hoc*.

Unitatea de evaluare va acționa în strânsă cooperare cu Comitetul de Monitorizare și va interacționa în mod constant cu Unitatea Centrală de Evaluare. Rezumatul rapoartelor de evaluare va fi disponibil pentru public prin intermediul paginii de Internet a MMDD.

Planul de Evaluare

AM va elabora un proiect al Planului de Evaluare care cuprinde activitățile indicative de evaluare pe care intenționează să le realizeze în diferitele faze ale implementării programului, resursele indicative alocate pentru fiecare activitate de evaluare, colectarea datelor complementare care nu sunt furnizate de sistemul de monitorizare, resursele financiare și umane necesare fiecărei activități de evaluare, acțiunile care vizează întărirea capacității instituționale precum și respectivele responsabilități. Această planificare este realizată în conformitate cu Regulamentele Comunitare privind Instrumentele Structurale; documentele metodologice privind evaluarea elaborate de Comisia Europeană; documentele metodologice privind evaluarea elaborate de ACIS - Unitatea Centrală de Evaluare.

Aranjamente operaționale

Fiecare Program Operațional va avea un Comitet de Coordonare care va trebui să se întrunească pentru fiecare exercițiu de evaluare. Un Comitet de Coordonare pentru Evaluarea Strategică va fi

stabilit la nivelul CNSR pentru evaluările cu teme orizontale. Comitetul de Coordonare va îndeplini cel puțin următoarele sarcini: va stabili cerințele pentru evaluările individuale, va facilita accesul evaluatorilor la informația necesară pentru realizarea activității acestora; va sprijini activitatea de evaluare în special din punct de vedere metodologic; se va asigura că cerințele sunt respectate; va exercita un control de calitate cu privire la evaluarea realizată.

Sub coordonarea Unității Centrale de Evaluare, în Procedurile de Evaluare va fi stabilit un mecanism de urmărire a recomandărilor evaluării ce va fi aplicat de Autoritatea de Management POS Mediu.

În ceea ce privește **disponibilitatea pentru public** a rezultatelor evaluării, cel puțin rezumatul rapoartelor de evaluare va fi adus la cunoștința publicului. Mijloacele de comunicare vor fi ușor identificabile și accesibile.

5.3 Management financiar și control

Ministerul Economiei și Finanțelor este desemnat să îndeplinească rolul de **Autoritate de Certificare** pentru toate Programele Operaționale, fiind responsabilă pentru elaborarea și transmiterea la Comisia Europeană a declarațiilor certificate de cheltuieli și a cererilor de plată în conformitate cu prevederile art. 61 al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006. Direcția responsabilă din cadrul MEF este „Autoritatea de Certificare și Plată”, (ACP) organizată pe fosta direcție Fondul Național și beneficiind de experiență de pre-aderare. Responsabilitățile menționate mai sus vor fi îndeplinite de Unitatea de Certificare din cadrul ACP.

În cadrul ACP există două unități separate Unitatea de Certificare și Unitatea de Plată, fiecare dintre acestea fiind coordonată distinct de câte un Director General Adjunct.

Organismul competent pentru primirea plăților din FEDR, FSE și FC de la Comisia Europeană pentru toate Programele Operaționale este Autoritatea de Certificare și Plată din cadrul Ministerului Economiei și Finanțelor, prin „Unitatea de Plată”.

Pentru POS Mediu, **organismul responsabil cu efectuarea plăților către Beneficiari** este Autoritatea de Certificare și Plată prin Unitatea de Plată. De asemenea, o Unitate de Plată s-a stabilit în cadrul AM pentru plățile aferente Axei Prioritare 6 Asistență Tehnică.

Un organism asociat pe lângă Curtea de Conturi a României a fost desemnat ca **Autoritate de Audit** pentru toate Programele Operaționale, în conformitate cu cerințele art. 59 al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006. Autoritatea de Audit este independentă din punct de vedere operațional de Autoritățile de Management și Autoritatea de Certificare și Plată.

Autoritatea de Certificare și Plată – va fi responsabilă în principal pentru:

1) *Certificarea cheltuielilor* – care înseamnă elaborarea și transmiterea către Comisie a declarațiilor certificate de cheltuieli și a cererilor de plată în formă electronică. Aceste funcții sunt îndeplinite de Unitatea de Certificare.

Aceasta certifică următoarele:

- că declarațiile de cheltuieli sunt corecte, rezultă din sisteme contabile sigure și sunt bazate pe documente justificative care pot fi verificate;
- că cheltuielile declarate sunt conforme cu regulile comunitare și naționale aplicabile și au fost realizate cu respectarea operațiunilor selectate pentru finanțare în conformitate cu criteriile aplicabile programului.

În acest sens, responsabilitatea Autorității de Certificare este de a se asigura că informațiile primite privind procedurile și verificările realizate în legătură cu cheltuielile și incluse în declarațiile de cheltuieli constituie o bază suficientă pentru certificare, ceea ce presupune:

- verificarea conformității sumelor solicitate cu cifrele aflate în baza de date;
- verificarea corectitudinii calculării sumei totale a cheltuielilor eligibile;
- să ia în considerare rezultatele tuturor misiunilor de audit efectuate de către ori sub responsabilitatea Autorității de Audit/Auditului Public Intern sau a Comisiei Europene;
- să mențină înregistrări contabile în formă electronică pentru cheltuielile declarate Comisiei;
- să mențină un registru al datornicilor.

2) Primirea plăților de la Comisie:

- Primește de la Comisia Europeană sumele din FEDR, FSE și FC reprezentând pre-finanțarea, plățile intermediare și plata finală;
- Elaborează și transmite anual la CE previziuni ale potențialelor cereri de plată pentru anul financiar curent și anul următor;
- Returnează la CE cheltuielile neeligibile, sumele recuperate ca urmare a neregulilor sau fondurile care nu au fost folosite, incluzând dobânda pentru plățile întârziate.

3) Efectuarea plăților către beneficiari pentru POS Mediu și POS Transport și transferarea Fondurilor UE către unitățile de plată pentru celelalte Programe Operaționale:

- Efectuează plăți către beneficiari din FEDR și FC și sumele de co-finanțare, pentru POS Mediu și POS Transport;
- Transferă fondurile din FEDR și FSE unităților de plată, pentru celelalte Programe Operaționale.

Autoritatea de Management POS Mediu este responsabilă pentru managementul și implementarea eficientă, corectă și eficace a Programului Operațional în conformitate cu prevederile Articolului 60 al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006. Autoritatea de Management va colabora strâns cu Autoritatea de Certificare și Plată desemnată pentru îndeplinirea obligațiilor privind managementul financiar și controlul, pentru a se asigura că:

- Bani sunt folosiți în mod eficace pentru a atinge obiectivele fiecărui PO;
- Folosirea resurselor trebuie justificată public în fața UE și a Statului Membru;
- Controlul bugetar este eficient astfel încât angajamentul este sustenabil în cadrul fiecărui PO, iar modelele de planificare financiară sunt însușite;
- Contractarea se încadrează în buget;
- Achiziția bunurilor și serviciilor în cadrul proiectelor finanțate:
 - are loc;
 - este conformă cu regulile Statelor Membre și cele ale UE;
 - este conformă principiului „value for money”.
- Declarațiile financiare trimise către CE și alte organisme sunt corecte, exacte și complete:
 - corecte – fondurile sunt corect utilizate;
 - exacte – fără erori;
 - complete – toate elementele relevante au fost incluse.
- Plățile către Beneficiari sunt realizate cu regularitate, fără întârzieri și deduceri nejustificate;
- Resursele de cofinanțare sunt alocate conform planificării;
- Plățile sunt justificate corespunzător;
- Neregulile sunt notificate conform regulamentelor UE;
- Orice sume plătite în mod greșit sunt recuperate repede și în totalitate;
- Resursele nefolosite sau recuperate sunt reangajate în cadrul respectivului PO;

- Dezangajarea fondurilor (stoparea plăților) este evitată – în special în ceea ce privește regula $n+3/n+2$;
- Finalizarea fiecărui PO are loc fără probleme și la timp.

Înainte de transmiterea cererii de rambursare, Beneficiarul verifică exactitatea, realitatea și eligibilitatea cheltuielilor conform legislației naționale privind controlul intern.

În vederea certificării cheltuielilor către Comisia Europeană au loc verificări la 3 niveluri:

- 1) Verificarea cheltuielilor la nivelul OI-urilor;
- 2) Verificarea cheltuielilor la nivelul AM;
- 3) Certificarea cheltuielilor la nivelul Autorității de Certificare și Plată.

Verificările întreprinse la nivelul OI-urilor au la bază activitățile delegate de la AM, ținând cont de evaluarea capacității administrative a acestora. AM va realiza această delegare în baza unei asigurări rezonabile că activitățile delegate sunt corespunzător realizate de către OI-uri. Activitățile realizate în acest scop nu vor dubla verificările efectuate la nivelul OI-urilor. AM va rămâne responsabilă pentru activitățile delegate la OI-uri.

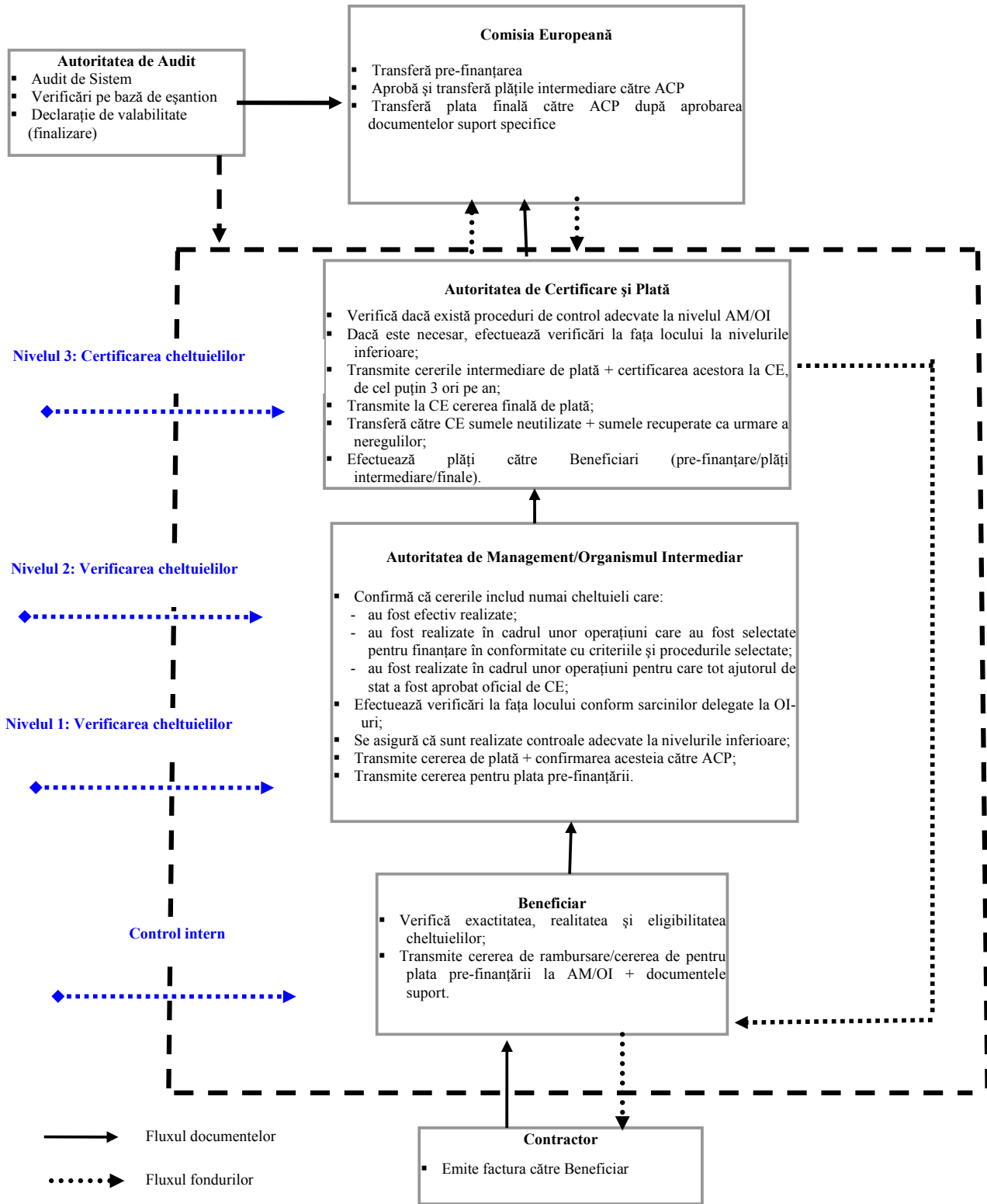
În ceea ce privește procesul de plată la nivelul MEF, s-a luat decizia să existe două fluxuri de plată:

- a) Plata directă pentru contribuția financiară a UE și sumelor de cofinanțare de la Autoritatea de Certificare și Plată către beneficiari, în cazul POS Mediu și POS Transport, și
- b) Plata indirectă, prin unitățile de plată care sunt constituite pe lângă Autoritățile de Management pentru celelalte programe operaționale (POS Competitivitate, POR, POS Asistență Tehnică, POS Dezvoltarea Resurselor Umane, POS Capacitate Administrativă).

Alternativ, transferul fondurilor ar putea fi schimbat de la fluxurile directe între ACP și beneficiari la cele indirecte (prin unitățile de plată din cadrul AM-urilor) pentru POS Mediu și POS Transport pentru a se adapta la viitoarele cerințe de implementare.

Descrierea fluxurilor financiare pentru POS Mediu este prezentată în Figura 10.

Fig. 10. Fluxul financiar al POS Mediu

Nereguli

Obiectivul acestei secțiuni este de a descrie identificarea și raportarea oricărei potențiale fraude sau altă neregulă și măsurile corective considerate necesare ca urmare a investigării unei nereguli.

Baza legală este reprezentată de Regulamentul Comisiei 1828/2006 care stabilește regulile pentru implementarea Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006 și a Regulamentului nr. 1080/2006, Regulamentul Consiliului nr. 2988/95 privind protejarea intereselor financiare ale Comunităților Europene și Ordonanța Guvernului României nr. 79/2003, cu modificările și completările ulterioare, care stabilește modalitățile de control și de recuperare a sumelor din asistența financiară nerambursabilă a UE.

Conform regulamentelor, statele membre sunt responsabile pentru prevenirea, detectarea și corectarea neregulilor și pentru recuperarea sumelor plătite nejustificat împreună cu dobânda pentru plata întârziată, dacă este cazul. Statele membre vor notifica neregulile la Comisie și vor informa Comisia asupra stadiului procedurilor administrative și juridice.

De asemenea, statele membre au responsabilitatea de a investiga neregulile, acționând în baza unor dovezi privind orice schimbare majoră care afectează natura sau condițiile de implementare sau de a controla operațiunile sau programele operaționale precum și de a face corecțiile financiare necesare. Corecțiile financiare sunt realizate în relație cu neregulile individuale sau sistematice detectate în cadrul operațiunilor sau programelor operaționale.

Principiile de tratare a neregulilor identificate în cadrul POS Mediu sunt:

- Detectarea neregulilor este o sarcină pentru toate nivelele procesului de implementare (Beneficiari, Organisme Intermediare, Autoritate de Management, Autoritate de Certificare și Plată);
- Autoritatea de Management este responsabilă pentru prevenirea și corectarea neregulilor și recuperarea sumelor plătite nejustificat în cadrul POS Mediu;
- Prevenirea neregulilor este asigurată prin adoptarea Manualelor de Proceduri pentru toate activitățile procesului de implementare, prin aplicarea procedurilor elaborate, prin controlul exercitat de către nivelul de management și prin furnizarea de ghiduri metodologice pentru tratarea neregulilor;
- Suspiciunile de nereguli identificate la nivelul Beneficiarilor, Organismelor Intermediare și Autorității de Management sunt imediat raportate Autorității de Management. Autoritatea de Management a înființat un compartiment special dedicat investigării neregulilor;
- Autoritatea de Management investighează neregulile suspectate, de regulă în colaborare cu organismul care a detectat anterior neregula. Va fi folosit sprijin extern dacă va fi nevoie;
- Când o neregulă se confirmă, AM urmează pașii necesari pentru a recupera sumele plătite nejustificat sau pentru a proceda la o corecție financiară corespunzătoare;
- AM este responsabilă pentru notificarea neregulilor detectate (suspectate) în conformitate cu cerințele noilor regulamente (notificare trimestrială, situații urgente, raportarea urmării sau a nerecuperării).

Neregulile ce au ca efect un prejudiciu al fondurilor UE de mai puțin de 10000 Euro, nu trebuie raportate la CE, conform Regulamentului Comisiei No 1828 / 2006, cu excepția situației în care CE solicită în mod expres acest lucru.

Prin urmare, neregulile de peste 10000 Euro și toate neregulile comise intenționat trebuie raportate la Comisia Europeană. Rapoartele sunt centralizate și verificate de Autoritatea de Certificare și Plată și apoi înaintate la Departamentul de Luptă Anti-Fraudă (DLAF) pentru transmiterea trimestrială la OLAF. Autoritatea de Certificare și Plată primește rapoartele de la Autoritățile de Management și trebuie să includă și rapoartele cu privire la neregulile din interiorul său.

Pentru a permite existența unui proces corespunzător de prevenire, detectare și raportare a neregulilor la nivelul AM și al OI-urilor sunt numiți ofițeri de nereguli. Ofițerii de nereguli numiți la nivelul OI-urilor pregătesc rapoarte trimestriale și ad-hoc și le transmit la AM. Ofițerul de nereguli numit la nivelul AM pregătește rapoarte trimestriale și ad-hoc și le transmite la Autoritatea de Certificare și Plată.

Orice persoană implicată în implementarea unui PO poate raporta orice caz de fraudă suspectat ofițerilor de nereguli ai Autorității de Certificare și Plată, AM sau OI sau Unităților de Audit Intern ale acestora, fie formal fie anonim. Persoana care raportează cazul suspectat nu va avea nici o implicare ulterioară în procesul de investigare a neregulii din motive de securitate personală.

Neregulile suspectate vor fi analizate și investigate de către serviciile competente și rezolvate conform procedurilor interne privind neregulile pentru POS Mediu și cadrul legal național în vigoare.

Audit intern

În cadrul tuturor ministerelor implicate în implementarea Programelor Operaționale au fost înființate Unități de Audit Intern, independente de structurile cu responsabilități specifice Autorităților de Management (sau Organismelor Intermediare) și sunt direct subordonate conducătorilor instituțiilor în cauză.

Coordonarea metodologică a acestor Unități este asigurată de către o unitate specială din cadrul Ministerului Economiei și Finanțelor și anume, Unitatea Centrală de Armonizare pentru Auditul Public Intern.

Atribuțiile Unității Centrale de Armonizare pentru Auditul Public Intern (UCAAPI) sunt următoarele:

- Dezvoltarea și implementarea uniformă a procedurilor și metodologiilor bazate pe standardele internaționale agreate de către Uniunea Europeană, inclusiv manualele de audit intern și piste de audit;
- Dezvoltarea metodologiilor de management al riscurilor;
- Dezvoltarea Codului Etic al auditorului intern;
- Aprobarea normelor metodologice pentru Auditul Public Intern, specifice diferitelor domenii de activitate în domeniul auditului public intern;
- Dezvoltarea unui sistem de raportare a rezultatelor tuturor activităților de audit public intern și elaborarea unui raport anual;
- Verificarea măsurii în care normele, instrucțiunile, precum și Codul Etic sunt respectate de către serviciile de audit intern din instituțiile publice; pot fi inițiate măsurile corective necesare în cooperare cu conducătorii respectivelor instituții publice;

- Coordonarea sistemului de recrutare și instruire în domeniul auditului public intern.

Responsabilitățile Unității de Audit Public Intern:

Unitatea de Audit Public Intern din cadrul MMDD a elaborat manuale specifice de audit pentru Fondurile Europene. Potrivit legii, atribuțiile Unității de Audit Public Intern sunt următoarele:

- Efectuarea activităților de audit intern în scopul de a verifica dacă sistemele de management financiar și control existente în cadrul instituției publice sunt transparente și în conformitate cu normele de legalitate, regularitate, eficacitate de cost, eficacitate și eficiență;
- Informarea UCAAPI cu privire la recomandările care nu au fost implementate de către conducătorii instituțiilor auditate și consecințele acestora.
- Raportarea periodică cu privire la faptele, concluziile și recomandărilor rezultate din activitățile de audit.
- Pregătirea unei prezentări anuale a activităților sale într-un raport anual.
- Raportarea imediată către conducătorul instituției publice și către unitatea de inspecție în cazul detectării oricăror nereguli serioase sau cazuri de fraudă.

Autoritatea de Audit

România a stabilit o **Autoritate de Audit** pentru toate Programele Operaționale înființată prin Legea nr. 200/2005, care va realiza funcțiile stabilite în articolul 62 al Regulamentului Consiliului 1083/2006, inclusiv pregătirea strategiei de audit și transmiterea rapoartelor anuale de control.

Autoritatea de Audit este un organism asociat pe lângă Curtea de Conturi a României, independent din punct de vedere operațional față de Curtea de Conturi și, în același timp, independentă față de toate autoritățile de management și de Autoritatea de Certificare.

În conformitate cu prevederile Legii nr. 200/2005, art. 14², Autoritatea de Audit are următoarele responsabilități:

- audit de sistem, verificarea pe bază de eșantion și audit final;
- verificări și audit extern asupra fondurilor structurale și de coeziune;
- verificări anuale ale modului de funcționare a sistemelor de management și control;
- verificarea declarațiilor de cheltuieli pe baza unui de eșantion corespunzător;
- efectuarea unor verificări adecvate în vederea emiterii declarațiilor la finalizarea programelor;
- verificarea existenței și folosirii corecte a co-finanțării naționale.

Evaluarea conformității sistemelor de management și control

În conformitate cu art. 71 al Regulamentului Consiliului 1083/2006, o evaluare a conformității sistemelor de management și control pentru POS Mediu va fi transmisă la Comisie înainte de transmiterea primei cereri intermediare de plată sau cel mai târziu în 12 luni de la aprobarea PO.

5.4 Informare și Publicitate

AM POS Mediu este responsabilă de a asigura o promovare eficientă și o publicitate transparentă pentru POS Mediu, în conformitate cu art. 69 din Regulamentul Consiliului 1083/2006.

AM POS Mediu, cu sprijinul celei de-a 6-a Axe Prioritare din POS (AT), va întreprinde acțiuni și va elabora materiale publicitare pentru a furniza informații privind oportunitățile de finanțare potențialilor beneficiari ai proiectelor, partenerilor economici și sociali, Agenției Naționale pentru Egalitate de Șanse, ONG-uri. Pe site-ul MMDD va exista o pagină web special destinată POS Mediu care va cuprinde: POS Mediu, cereri de finanțare, criteriile de selecție ale proiectelor, informații cu privire la proiectele în derulare, legislația națională și comunitară relevantă cu privire la finanțarea proiectelor de mediu.

De asemenea, AM va informa publicul larg cu privire la rolul Comunității Europene în acordarea asistenței financiare prin FEDR și FC. Rezultatele finale ale proiectelor vor fi făcute publice. Logo-ul UE va fi aplicat pe toate materialele promoționale, cererile de finanțare, deciziile de acordare a finanțării nerambursabile, panourile informative, în conformitate cu Regulamentul Comisiei nr. 1828/2006 care stabilește regulile de implementare a Regulamentului Consiliului 1083/2006.

AM POS Mediu este responsabilă de elaborarea Planului de Comunicare care va include aspectele mai sus menționate. Acesta este în fază de proiect și va fi transmis la CE în termen de 4 luni după aprobarea POS Mediu, conform regulamentului CE.

5.5 Sistemul Unic de Management al Informației

Conceptul Sistem Unic de Management al Informației

Sistemul Unic de Management al Informației este un sistem informatic la scară națională, sprijinind toate organismele românești care implementează Cadrul Național Strategic de Referință și Programele Operaționale. Sistemul răspunde nevoilor tuturor nivelurilor de management (Autorități de Management, Organisme Intermediare, Autoritatea de Certificare și Plată etc) și tuturor fazelor ciclului de viață al programului (programare, licitații, contractare, monitorizare, evaluare, plăți, audit și control). Caracteristica principală a SMIS este aceea că va pune la dispoziția utilizatorilor săi un mecanism unic pentru a-i sprijini în îndeplinirea sarcinilor zilnice.

Ca instrument de monitorizare, SMIS este principalul furnizor de informații cu privire la progresul implementării, atât la nivel de proiect cât și la nivel de program, permițând generarea automată a rapoartelor de monitorizare.

SMIS a fost dezvoltat sub coordonarea ACIS și în strânsă cooperare cu reprezentanți ai tuturor structurilor implicate în managementul Instrumentelor Structurale. În timpul perioadei de implementare, SMIS va fi administrat de ACIS și dezvoltat ulterior tot de către aceasta.

Design-ul și funcționalitatea SMIS

Conceptul SMIS este fundamentat pe trei principii de bază: **disponibilitatea** datelor (datele sunt disponibile direct, urmare a solicitării unui utilizator autorizat); **confidențialitatea** datelor (datele sunt furnizate numai acelor utilizatori care sunt autorizați pentru accesarea acelei informații specifice); **integritatea** datelor (prelucrarea datelor trebuie realizată numai de către utilizatorii

autorizați, prin mijloace autorizate). Ca mijloc de implementare a celor trei principii menționate anterior, sistemul cuprinde utilizatori multipli împărțiți într-un număr de grupuri de utilizatori/roluri. În acest mod autorizările utilizatorilor sunt mai ușor de organizat și administrat, iar accesul la informație poate fi auditat în totalitate și organizat într-un mod flexibil.

Pentru a fi într-adevar un instrument de management eficace, modelul funcțional al SMIS este bazat pe un set de subsisteme, care împreună reflectă gama mare de funcționalități pe care sistemul a fost creat să le îndeplinească:

- *Programarea* – care permite înregistrarea și modificarea informațiilor principale din CNSR, detaliate pe sub-niveluri: Programe Operaționale, axe prioritare, domenii majore de intervenție și operațiuni;
- *Managementul proiectelor* (înregistrarea și modificarea informațiilor principale despre proiecte, inclusiv contractele²⁹);
- *Monitorizarea* – care permite urmărirea progresului în implementarea fondurilor structurale și de coeziune la toate nivelurile, eventual prin comparație cu țintele stabilite, acolo unde e cazul; de asemenea permite agregarea ascendentă automată a valorii reale a datelor esențiale care sunt înregistrate la subnivelurile sistemului;
- *Audit și Control* – care înregistrează constatările controlului și auditului și generează rapoarte de audit
- *Managementul fluxului financiar* – care se ocupă de previzionarea cererilor de plată, intrările, veniturile proiectului, suspendările și recuperările de fonduri.

Datele vor fi introduse în SMIS pe nivelul corespunzător pe baza unor modele de drepturi de acces clar definite. Accesul la sistem va fi acordat pe baza unei parole/unui nume de utilizator, obținut/ă de la ACIS urmând o procedură specifică, care implică conducătorii instituțiilor care administrează Instrumente Structurale.

Rețeaua Coordonatorilor SMIS

La nivelul Autorităților de Management, Autorității de Certificare și Plată și Autorității de Audit au fost desemnați Coordonatori SMIS, responsabili pentru colectarea și identificarea necesităților propriilor instituții, în ceea ce privește îmbunătățirea sistemului și pentru păstrarea integrității și uniformității procedurilor urmate în implementarea Instrumentelor Structurale.

Dintre responsabilitățile și atribuțiile Coordonatorilor SMIS, pot fi amintite:

- să acționeze ca interfață între AM a PO și ACIS, pe de o parte și AM a PO și OI-uri, pe de altă parte, în aspecte privitoare la SMIS;
- să colecteze și să disemineze informații din și în cadrul instituției pe care o reprezintă;
- să reprezinte primul nivel al funcției de „help desk”;
- să instruiască utilizatorii SMIS, inclusiv pe angajații noi.

Schimbul electronic de date cu CE se va efectua printr-o interfață între SMIS și sistemul CE de management al fondurilor în Comunitatea Europeană 2007-2013 (SFC2007), conform art. 40-42 al Regulamentului Comisiei nr. 1828/2006.

²⁹ Un contract este un angajament legal încheiat între Beneficiar și Furnizorul serviciilor, lucrărilor sau produselor necesare pentru a implementa o parte a proiectului sau întregul proiect.

6. PARTENERIAT

Elaborarea POS Mediu a respectat principiul parteneriatului, așa cum este prevăzut în art. 11 al Regulamentului Consiliului nr. 1083/2006. Parteneriatul pentru POS Mediu l-a continuat pe cel început în elaborarea priorității PND 2007-2013 „Protecția și îmbunătățirea calității mediului”.

Într-o primă etapă MMDD, a identificat și analizat principalii factori interesați în elaborarea conținutului documentelor strategice menționate anterior, luându-se în considerare posibila contribuție a acestora, rezultatele așteptate și zona rezultatelor cheie influențate de participarea acestora la elaborarea documentelor strategice (zona rezultatelor cheie). Astfel, au fost identificați drept parteneri: instituțiile aflate în subordonarea sau coordonarea MMDD (Agenția Națională pentru Protecția Mediului, Agențiile Locale și Regionale pentru Protecția Mediului), alte instituții ale administrației publice centrale (ministere – MEF, MDLPL, MIRA, MADR), precum și Comisia Europeană. Alți parteneri, cum ar fi autoritățile locale, operatorii economici, ONG-urile, administrațiile naționale ale parcurilor naturale, au fost identificați după rolul pe care îl au în identificarea și îndeplinirea obiectivelor strategice ale PND și POS Mediu. De asemenea, instituțiile de cercetare din domeniul mediului, domeniile universitare, asociațiile profesionale au fost considerate parteneri specifici cu un rol foarte important în asigurarea suportului științific în domeniul mediului.

Această analiză a fost sprijinită și de colaborarea anterioară a MMDD cu diverși parteneri - operatori economici, ONG-uri active în domeniul mediului, asociații patronale și profesionale – la negocierea capitolului 22 - Mediu și în derularea unor programe sau proiecte de mediu.

În urma identificării principalilor parteneri, s-a elaborat cadrul legislativ pentru coordonarea elaborării PND / POS. Astfel, prin Ordinul de Ministru nr. 231/18.03.2005 s-a constituit Grupul de lucru la nivel tehnic pentru elaborarea Programului Operațional Sectorial de Mediu.

În acest context, MMDD a demarat activitatea de elaborare a POS Mediu în parteneriat cu toți factorii interesați. Reuniunile consultative s-au organizat la nivel sectorial pentru domeniile gospodărirea apelor, managementul deșeurilor, conservarea biodiversității și energie, domenii identificate de MMDD și partenerii săi ca fiind prioritare și strategice pentru intervenție în perioada următoare de programare. La aceste reuniuni au participat reprezentanți ai:

- Agenției Naționale de Protecția Mediului și Agențiilor Regionale de Protecția Mediului;
- Autorităților publice cu responsabilități în implementarea acquis-ului comunitar de mediu (MEF, MIRA, MSP, ANAR, ANPM);
- Mediilor universitare – Academia Română, Universitatea București, Universitatea Tehnică de Construcții București;
- Institutelor de cercetare (Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Protecția Mediului ICIM București, Institutul de Cercetari Pedologice și Agrochimice ICPA, Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice ICAS, Institutul Național “Delta Dunării” Tulcea);
- Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice ANRSC,
- Asociațiilor Patronale și Profesionale (Asociația Română a Apei, Asociația Română de Salubritate, ECOROM Ambalaje, Organizația Patronală și Profesională REMAT, ARAM);
- Comisiei Naționale de Reciclare a Materialelor;

- Administrațiilor Parcurilor Naționale, Regia Națională a Pădurilor;
- ONG-urilor de mediu;
- Operatorilor industriali – operatorii instalațiilor mari de ardere care se află în coordonarea MIRA.

Majoritatea partenerilor invitați la reuniuni și care au sprijinit procesul de elaborare a PND/POS vor fi membri ai Comitetului de Monitorizare pentru POS Mediu.

Consultarea partenerilor a avut și o dimensiune regională, la nivelul fiecărei Agenții Regionale de Protecția Mediului. În acest sens, s-au organizat reuniuni la care au participat autoritățile locale (municipalități, prefecturi, consilii locale și județene, direcții de gospodărire a apelor), ONG-urile active în domeniul mediului la nivel regional, Agențiile Regionale de Dezvoltare, Agențiile Locale de Protecția Mediului.

De asemenea, MMDD și reprezentanții OI-urilor au participat la reuniunile consultative organizate de MEF în 2005 la nivel local – Caravana PND 2007 – 2013 – prilej cu care au fost prezentate și supuse dezbaterii prioritatea 3 din PND – Protecția și îmbunătățirea calității mediului, precum și prioritățile de mediu din POS Mediu. În cadrul campaniei de informare privind CNSR și PO-urile (august-decembrie 2006), reprezentanții MMDD și OI-urile regionale au prezentat axele prioritare și orientarea strategică a POS Mediu în vederea conștientizării și consultării partenerilor relevanți.

De asemenea, au avut loc numeroase consultări cu reprezentanții Comisiei Europene în timpul elaborării POS Mediu, iar observațiile și opiniile acestora au fost luate în considerare.

Așadar, AM a conștientizat nevoia cadrului extinderii parteneriatului ca o condiție esențială pentru procesul de programare a fondurilor structurale și de coeziune. Așa cum s-a detaliat anterior, în timpul elaborării POS Mediu a fost acordată o atenție deosebită principiului parteneriatului prin implicarea acestora sub forma unui grup consultativ de lucru, incluzând societatea civilă, ONG-urile, institutele de cercetare, entități descentralizate, ministere și organisme de supraveghere.

Unul din cele mai bune exemple ale aplicării principiului parteneriatului în elaborarea POS Mediu a fost colaborarea cu ONG-urile active în domeniul protecției naturii. Inițial, AM POS Mediu a propus o prioritate comună, atât pentru dezastrelor naturale, cât și pentru conservarea biodiversității. După lungi dezbateri și argumentări clare din partea ONG-urilor, în special legate de alocarea financiară, AM a decis să stabilească priorități separate pentru aceste domenii de intervenție. În raportul coaliției ONG-urilor pentru fonduri structurale (un grup de ONG-uri care să observe aplicarea principiului parteneriatului în elaborarea Programelor Operaționale Sectoriale și implicarea ONG-urilor în acest proces), colaborarea cu MMDD în elaborarea POS Mediu a fost foarte apreciată.

În ceea ce privește importanța intervențiilor descentralizate, au avut loc consultări regulate cu autoritățile locale sau regionale. În timp ce este evident faptul că fondurile de pre-aderare acoperă un portofoliu de proiecte de investiții majore, așa cum este cerut și de acquis, într-o primă fază a perioadei de programare, a doua fază a implementării proiectelor va depinde mult mai mult de o abordare de jos în sus în care implicarea partenerilor relevanți și o implicare adecvată a societății civile vor fi substanțiale. O referire particulară la implicarea ONG-urilor include participarea în cadrul Comitetului de Monitorizare, oportunitățile de participare la licitațiile pentru măsurile de conștientizare ale publicului atașate investițiilor majore, precum și

oportunitățile de a aplica în calitate de beneficiari în cadrul axei prioritare relevante privind protecția naturii. Autoritatea de Management este interesată să contribuie la implicarea societății civile în toate etapele de elaborare și implementare a POS Mediu.

POS Mediu și documentele care au sprijinit elaborarea acestuia au fost puse la dispoziția tuturor partenerilor și a fost acordată o perioadă de timp adecvată pentru comentarii și sugestii. Din ianuarie 2006, toate versiunile POS Mediu au fost făcute publice pe site-ul MMDD, atât în limba română, cât și în limba engleză. Astfel, AM a permis tuturor partenerilor să trimită comentarii și sugestii. S-au primit reacții, în special din partea sectoarelor private solicitând oportunități de finanțare în cadrul axelor prioritare 1 și 2. AM nu le-a acceptat propunerile pe baza „principiului poluatorul plătește”. Majoritatea au fost îndrumați către alte programe sectoriale care le-ar putea sprijini dezvoltarea afacerilor, cum ar fi POS Competitivitate și Programul Operațional Regional.

De asemenea, în cadrul procedurii de Evaluare Strategică de Mediu, a fost organizată o dezbatere publică pe 17 ianuarie 2007, anunțul întâlnirii fiind făcut prin intermediul mass media și site-ul MMDD cu 45 zile înainte. ONG-urile (UNESCO ProNatura, REC, Terra Mileniul III, Direct Civic Action, Environmental Experts Association), Programul de Dezvoltare al Națiunilor Unite, asociațiile patronale și profesionale (Asociația Română a Apei, Asociația Română de Salubritate, ECOROM Ambalaje, Organizația Patronală și Profesională REMAT, ARAM, COGEN), companiile de consultanță, ministerele centrale și autoritățile locale au participat activ la dezbatere. Comentariile primite au făcut referire la următoarele aspecte:

- eligibilitatea cheltuielilor, precum și ghidurile specifice pentru aplicanți, trebuie făcute publice în vederea pregătirii proiectelor;
- capitolul de complementaritate între diferite programe în POS Mediu ar trebui îmbunătățit, în vederea evitării confuziilor pentru potențialii aplicanți și oportunitățile de finanțare;
- indisponibilitatea ultimelor informații de mediu, în special pentru sectorul de apă, datorită capacității scăzute ale autorităților locale și a altor instituții de a furniza informații corecte în timp util;
- deși au fost organizate multe seminarii, ateliere de lucru, întâlniri organizate în ultimii doi ani, nu există suficientă conștientizare la nivelul politicienilor locali și nici implicarea acestora în luarea deciziilor privind problemele proiectelor de mediu;
- ONG-urile nu sunt prevăzute ca fiind beneficiari clari ai POS Mediu;
- Externalizarea serviciilor privind POS Mediu și evaluarea proiectelor;
- Deschiderea oportunităților de finanțare din cadrul POS Mediu pentru sectorul privat în cadrul ariei de intervenție privind reabilitarea siturilor contaminate istoric, ținând cont că există unele companii private care au deja proiecte pregătite;
- Aprobarea POS Mediu și necesitatea demarării proiectelor înainte de aprobarea POS;
- Reducerea potențialelor efecte negative asupra mediului în timpul fazei de construcție a proiectelor.

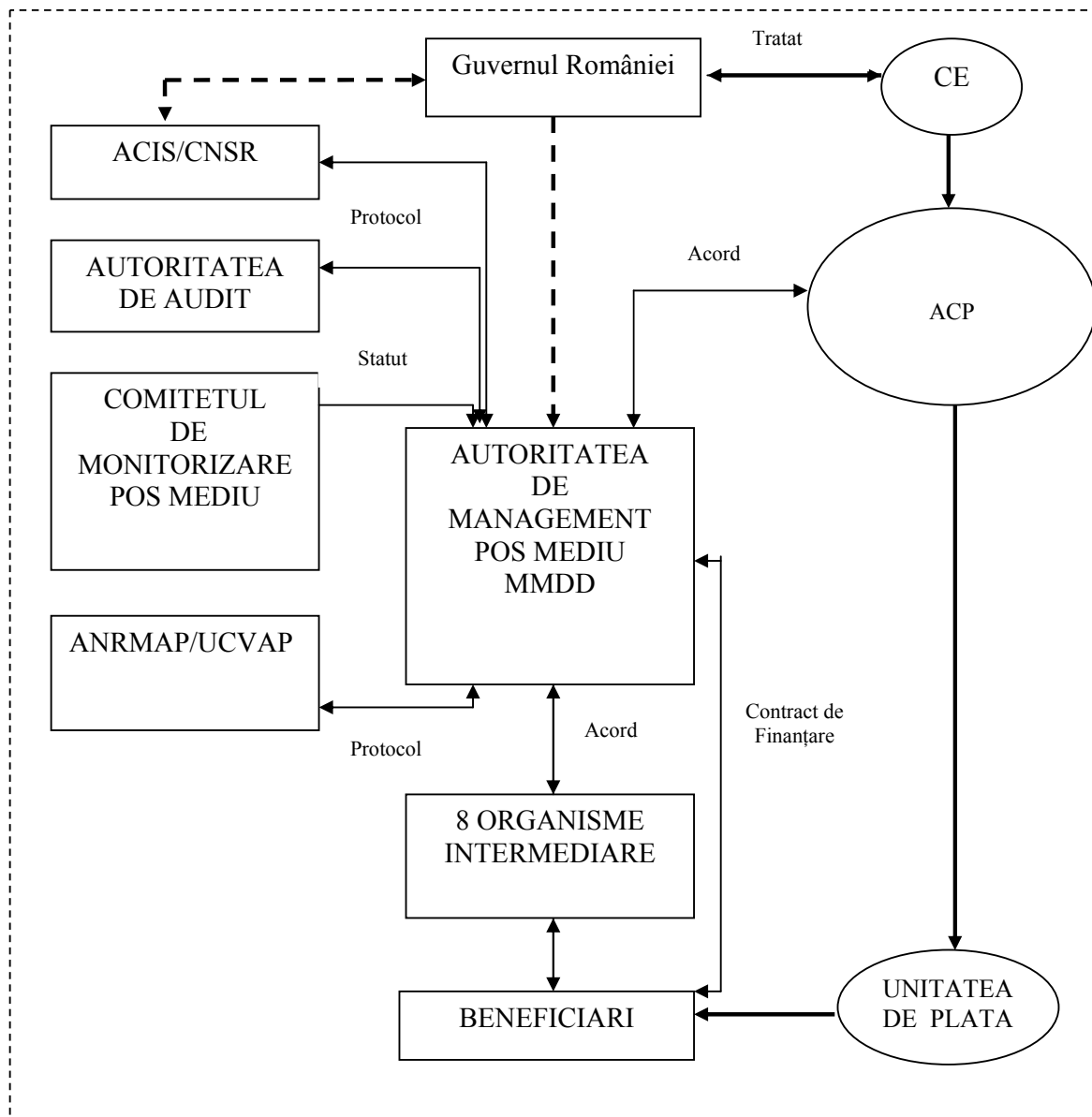
Discuțiile privind reabilitarea siturilor contaminate sunt un exemplu de poziție contradictorie între AM și reprezentanții sectorului privat, care a durat mai mult decât celelalte subiecte, AM a argumentat că subiectul siturilor contaminate, în afara depozitelor vechi, este prea larg și nu există în prezent o strategie națională în domeniu pentru a justifica o intervenție sau alta. Prin urmare, obiectivul acestei perioade de programare este de a pregăti o strategie pe termen lung privind siturile contaminate, un inventar detaliat pe categorii și, pe baza unei prioritizări obiective, proiecte pilot care să poată fi finanțate din POS Mediu pentru a servi investițiilor pentru alte instrumente financiare în timpul și după 2007-2013. Nu este mai puțin important faptul că

instrumentele structurale intervin mai ales în cazul eșecului de piață și că principiul poluatorul plătește trebuie respectat.

Comentariile făcute de publicul interesat în timpul procesului ESM sunt luate în considerare de către AM în versiunea finală a POS Mediu, iar rezultatele procesului de consultare au fost, de asemenea, făcute publice. Ca și rezultat, capitolul privind complementaritatea a fost îmbunătățit substanțial, iar ONG-urile au fost introduse drept potențiali beneficiari în cadrul axei prioritare 4.

ANEXE

ANEXA 1. SCHEMA DE IMPLEMENTARE POS MEDIU

ANEXA 2 LISTA INDICATIVĂ A PROIECTELOR MAJORE PENTRU POS MEDIU

Axa prioritară 1 “Extinderea și modernizarea sistemelor de apă / apă uzată”

Finanțare din Fondul de Coeziune

Nr	Localizarea proiectului	Titlu	Stadiu
1	Teleorman	Modernizarea infrastructurii de apă / apă uzată în principalele aglomerări din județul Teleorman	<ul style="list-style-type: none"> • Pregătirea proiectului finanțată prin ISPA “Asistență tehnică pentru pregătirea proiectelor în sectorul de apă / apă uzată” (ISPA 2002/RO/16/P/PA/013 – 04) • Finalizarea celor 5 aplicații estimată pentru primul semestru 2007 • Execuția lucrărilor estimată pentru 2007 - 2011 • Sprijin JASPERS solicitat în 2006
2	Giurgiu	Modernizarea infrastructurii de apă / apă uzată în principalele aglomerări din județul Giurgiu	
3	Calarași	Modernizarea infrastructurii de apă / apă uzată în principalele aglomerări din județul Calarasi	
4	Tulcea	Modernizarea infrastructurii de apă / apă uzată în principalele aglomerări din județul Tulcea	
5	<i>Codlea, Rupea, Zărneșt area Brașov county*</i>	Modernizarea infrastructurii de apă / apă uzată în principalele aglomerări din Codlea, Rupea, Zărnești area, Brasov county	
6	<i>(Turda, Câmpia Turzii) area Cluj county</i>	Modernizarea infrastructurii de apă / apă uzată în zona Turda –Campia Turzii , județul Cluj	<ul style="list-style-type: none"> • Pregătirea proiectului finanțată prin ISPA “Asistență tehnică pentru pregătirea proiectelor în sectorul de apă / apă uzată” (ISPA 2002/RO/16/P/PA/013 – 05) • Finalizarea celor 5 aplicații estimată pentru primul semestru 2007 • Execuția lucrărilor estimată pentru 2007 - 2011 • Sprijin JASPERS solicitat în 2006
7	<i>Mediaș, Agnita, Dumbrăveni, Copșa Mică area Sibiu county</i>	Modernizarea infrastructurii de apă / apă uzată în principalele aglomerări din zona Mediaș, Agnita, Dumbrăveni, Copșa Mică, județul Sibiu	
8	Gorj	Modernizarea infrastructurii de apă / apă uzată în principalele aglomerări din județul Gorj	
9	Cluj-Sălaj	Modernizarea infrastructurii de apă / apă uzată în principalele aglomerări din județele Cluj – Salaj	
10	Olt	Modernizarea infrastructurii de apă / apă uzată în principalele aglomerări din județul Olt	

<i>Nr</i>	<i>Localizarea proiectului</i>	<i>Titlu</i>	<i>Stadiu</i>
11	Covasna*	Extinderea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Covasna	<ul style="list-style-type: none"> • Pregătirea proiectelor finanțată prin Asistență tehnică ISPA pentru pregătirea proiectelor în sectorul de mediu (AT ISPA2005/RO/16/P/PA/001)* • 15 aplicații noi vor fi gata până la sfârșitul anului 2007 • Execuția lucrărilor estimată pentru 2008 – 2012
12	Harghita*	Extinderea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Harghita	
13	Dâmbovița	Extinderea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Dambovita	
14	Iași	Extinderea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Iasi	
15	Timiș	Extinderea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Timis	
16	Alba	Extinderea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Alba	
17	Prahova	Extinderea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Prahova	
18	Mureș	Extinderea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Mures	
19	Satu Mare	Extinderea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Satu Mare	
20	Neamț	Extinderea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Neamt	
21	Vâlcea	Extinderea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Valcea	
22	Buzău	Extinderea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Buzau	
23	Bacău	Extinderea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Bacau	
24	Jiu Valley Hunedoara county	Extinderea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în valea Jiului , județul Hunedoara	
25	Victoria-Fagaras area Brasov county	Extinderea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în zona Victoria, Fagars, județul Brasov	

Nr	Localizarea proiectului	Titlu	Stadiu	
26	Arad	Reabilitarea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Arad	<ul style="list-style-type: none"> • Pregătirea proiectelor finanțată prin credite externe* • 12 noi aplicații vor fi gata până la începutul anului 2008 • Contractarea de servicii prevăzută pentru 2009 – 2013 	
27	Bistrița-Năsăud	Reabilitarea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Bistrița		
28	Dolj	Reabilitarea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Dolj		
29	Region I, Galați county	Reabilitarea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în regiunea I, județul Galați		
30	Ialomița	Reabilitarea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Ialomița		
31	Ilfov	Reabilitarea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Ilfov		
32	Region I, Mehedinți county	Reabilitarea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în regiunea I, județul Mehedinți		
33	Vrancea	Reabilitarea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Vrancea		
34	Constanța	Reabilitarea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Constanța		
35	Brăila	Reabilitarea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Brăila		
36	Sibiu	Reabilitarea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Sibiu		
37	Bihor	Reabilitarea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Bihor		
38	Maramureș	Modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Maramureș		<ul style="list-style-type: none"> • Alte proiecte vor fi pregătite prin MF ISPA (proiecte de investiții) în următoarele județe* • 7 noi aplicații vor fi gata la începutul anului 2008
39	Region II, Galați county	Modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată în regiunea II, județul Galați		

<i>Nr</i>	<i>Localizarea proiectului</i>	<i>Titlu</i>	<i>Stadiu</i>
40	Region II, Mehedinti county	Modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată în regiunea II , județul Mehedinti	<ul style="list-style-type: none"> Contractele de lucrări prevăzute pentru 2009 – 2013
41	Hunedoara	Modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Hunedoara	
42	Bistrita	Modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Bistrita	
43	Suceava	Modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Suceava	
44	Caras	Modernizarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Caras	

Notă:

Pentru proiectele marcate cu „*”, există posibilitatea pregătirii a mai multor aplicații pentru fonduri. Această decizie se va lua individual, pentru fiecare proiect, în funcție de evaluarea tehnică, financiară și instituțională a condițiilor proiectului (relief, infrastructură, instituții beneficiare, etc).

Axa prioritară 2 “Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor și reabilitarea siturilor contaminate”

Finantare din Fondul European de Dezvoltare Regionala

Nr.	Localizarea Proiectului	Titlul	Stadiu
1	Giurgiu	Sistem integrat de management al deșeurilor solide în județul Giurgiu	<ul style="list-style-type: none"> • Pregătirea proiectelor finanțată prin ISPA “Asistență Tehnică pentru pregătirea proiectelor în sectorul deșeurii” (ISPA 2002/RO/16/P/PA/013 – 06) • Finalizarea a 5 aplicații estimate pentru primul semestru 2007; • Execuția lucrărilor estimate pentru 2007 – 2010 • Sprijin JASPERS solicitat în 2006
2	Maramureș	Sistem integrat de management al deșeurilor solide în județul Maramures	
3	Bistrița-Năsăud	Sistem integrat de management al deșeurilor solide în județul Bistrita Nasaud	
4	Vrancea	Sistem integrat de management al deșeurilor solide în județul Vrancea	
5	Harghita și Covasna	Sistem integrat de management al deșeurilor solide în județele Harghita și Covasna	
6	Alba	Sistem integrat de management al deșeurilor solide în județul Alba	<ul style="list-style-type: none"> • Pregătirea proiectelor finanțată prin Asistență tehnică ISPA pentru pregătirea proiectelor în sectorul de mediu (AT ISPA 2 2005/RO/16/P/PA/001) • 10 noi aplicații finalizate gradual în 2007 • Contractele de lucrări prevăzute pentru 2008 – 2011
7	Botoșani	Sistem integrat de management al deșeurilor solide în județul Botosani	
8	Călărași	Sistem integrat de management al deșeurilor solide în județul Calarasi	
9	Cluj	Sistem integrat de management al deșeurilor solide în județul Cluj	
10	Olt *	Sistem integrat de management al deșeurilor solide în județul Olt	
11	Sălaj	Sistem integrat de management al deșeurilor solide în județul Salaj	
12	Suceava	Sistem integrat de management al deșeurilor solide în județul Suceava	
13	Vaslui	Sistem integrat de management al deșeurilor solide în județul Vaslui	
14	Caraș Severin	Sistem integrat de management al deșeurilor solide în județul Caras Severin	
15	Jiu Valley Hunedoara county	Sistem integrat de management al deșeurilor solide în Valea Jiului, județul Hunedoara	

Notă:

Pentru proiectele marcate cu „*”, există posibilitatea pregătirii a mai multor aplicații pentru fonduri. Această decizie se va lua individual, pentru fiecare proiect, în funcție de evaluarea tehnică, financiară și instituțională a condițiilor proiectului (relief, infrastructură, instituții beneficiare, etc.

ANEXA 3 DISTRIBUTIA CONTRIBUTIEI COMUNITARE PE CATEGORII ÎN POS MEDIU

Ref. Comisiei nr: CCI2007RO161PO004

Numele programului: **Programul Operational Sectorial de Mediu**

Data Deciziei Comisiei privind Programul Operațional Sectorial de Mediu: / /

(în euro)

(în euro)

(în euro)

Dimensiunea 1 Tema Prioritară	
Cod *	Suma **
43	91,707,458
44	792,840,872
45	1,388,266,080
46	1,388,266,080
47	137,561,186
50	141,382,207
51	171,988,693
53	156,110,751
54	113,906,388
85	104,202,190
86	26,238,233
Total	4,512,470,138

Dimensiunea 2 Forma de Finanțare	
Cod *	Suma **
01	4,512.470,138
Total	4,512,470,138

Dimensiunea 3 Teritoriul	
Cod *	Suma **
01	3,166,342,172
02	208,793,252
05	1137,334,714
Total	4,512,470,138

* Categoriile trebuie codificate pentru fiecare dimensiune utilizând clasificarea standard.

** Sumele estimate din contribuția comunitară pentru fiecare categorie..

ANEXA 4. ROMANIA - FIȘA DE EVALUARE A NECESITĂȚILOR DE MEDIU¹⁰

Investițiile totale estimate de mediu necesare în perioada 2007 -2013 sunt de circa 18 mld. €, din care aproximativ 6.4 mld € au fost prevăzuți din fonduri UE

Notă: Valoarea totală estimată a costurilor pentru conformarea cu Directivele UE de mediu este de **29,3 mld. Euro până în 2018**, din care:

- 5,4 mld. Euro - buget de stat și buget local (18%)
- 9,9 mld. Euro - fonduri UE (34%)
- 7,8 mld. Euro - sector privat (27 %)
- 6,2 mld. Euro - alte surse [Fondul de Mediu, proiecte internaționale (altele decât cele finanțate cu sprijinul UE), împrumuturi externe etc. (21%))

În orice caz, **presiunea cea mai mare a investițiilor**, este prevăzută **pentru următorii 7 ani**, având în vedere ca:

- multe perioade de tranziție pentru diferite directive UE au fost obținute până în 2013;
- investiții minime sunt necesare ca primă fază a planurilor de investiții pe termen lung în sectorul apă și apă uzată pentru a se asigura dezvoltarea durabilă.

PROTECTIA APEI – cca. 12 mld. € valoarea totală estimată în perioada 2007-2013 (pentru întregul sector); **aprox. 5,4 mld € sunt prevăzute din fonduri UE**

➤ **Aspecte cheie:**

- **Tratarea apelor uzate:** aprox 9,5 mld. € sunt necesari pentru colectarea și tratarea apelor uzate, din care 4,8 mld. € estimați în perioada 2007 – 2013.
 - 71% din apa uzată este netratată sau insuficient tratată și se deversează direct în emisarii naturali
 - doar 52% din populația României este conectată atât la servicii de alimentare cu apă cât și la cele de canalizare.
 - tot teritoriul României fiind declarat zonă sensibilă, este necesar ca aglomerările mai mari de 10 000 l.e. să asigure tratarea avansată a apelor uzate (mult mai costisitoare)
- **Apa Potabilă** – în jur de 5,6 mld. € sunt necesari pentru investiții în apă potabilă, din care 3,8mld. € sunt estimați în perioada 2007 – 2013.
 - doar 65% din populația României beneficiază de alimentare cu apă și instalații sanitare de interior

➤ **Perioade de tranziție**

- până în 2015 - pentru conformarea cu acquis-ul în domeniul colectării apelor uzate, tratare și deversare pentru un număr de 263 aglomerări mai mari de 10.000 locuitori echivalenți și până în 2018 pentru 2.346 aglomerări între 2.000 și 10.000 l.e; **cele mai multe termene trebuie respectate până în 2013.**
- gradual până în 2015 - pentru conformarea cu **Directiva 98/83/EC** referitoare la calitatea apelor potabile pentru diferiți parametri, (pentru 1774 aglomerări mai mici de 10.000 l.e și pentru 134 aglomerări mai mari de 10.000 l.e.), **dar cele mai multe termene sunt până în 2013.**

¹⁰ Notă Cifrele prezentate în această fișă au fost furnizate în contextul negocierilor pentru capitolul de mediu și datează de la sfârșitul anului 2004. Sunt date ca valori constante și nu ca prețuri curente și de aceea cifrele pentru estimarea contribuțiilor din fondurile UE nu pot fi direct comparate cu planul financiar prezentat în POS Mediu.

- Investițiile necesare pentru măsurile de prevenire a inundațiilor – aprox. 237 mil. € sunt prevăzuți de la UE
- **Lista indicativă a proiectelor majore este prezentată în Anexa 2 de mai sus. Proiectele sunt pregătite** cu sprijinul fondurilor ISPA și al împrumuturilor externe. Costul estimat al investiției este de 50 – 100 mil. Euro pe proiect. Acestea sunt proiecte integrate de apă/apă uzată (grupuri de proiecte), fiecare acoperind mai multe aglomerări într-un județ./ bazin hidrografic cu scopul optimizării investiției și costurilor operaționale, contribuind astfel semnificativ la conformarea cu directivele UE (în conformitate cu angajamentele asumate în Capitolul 22 – Mediu).

Toate proiectele majore sunt condiționate de reorganizarea serviciilor de apă în aria acoperită de proiect, cu scopul asigurării unor servicii de calitate, la tarife acceptabile și pentru a asigura o funcționare eficientă a investițiilor ce vor fi realizate prin POS. Proiectele de asistență tehnică ISPA și Phare sprijină în prezent 35 din cele 42 de județe ale României cu scopul creșterii performanței companiilor regionale de apă, care vor implementa măsurile de cofinanțare UE.

MANAGEMENTUL DEȘEURILOR – cca. 2,4 mld. € estimate în perioada 2007 -2013 (pentru întregul sector), din care 750 mil. € sunt prevăzuți din fonduri UE

➤ **Aspecte cheie:**

Managementul deșeurilor municipale este în general inadecvat:

- doar 0.25% din totalul deșeurilor municipale colectate este refolosit, în timp ce peste 99% este depozitat.
- Există un număr mare de depozite neconforme de deșeuri, multe dintre ele ilegale; un număr de 236 depozite pentru deșeuri municipale din cele 251 înregistrate în zona urbană nu se conformează cu standardele de mediu.
- nu sunt organizate servicii de gestionare a deșeurilor în majoritatea zonelor rurale, ducând la un număr mare de depozite neautorizate (aprox. 2.700 situri mici)
- principala metoda de eliminare a deșeurilor rămâne depozitarea; doar o mică parte este utilizată ca materie primă secundară și reciclată.

➤ **Perioade de tranziție**

- până în 2017 - pentru conformarea cu Directiva 1999/31/EC privind depozitarea, pentru anumite tipuri de depozitare a deșeurilor: depozite municipale – perioade de tranziție până în 2017; stocarea temporară a deșeurilor industriale periculoase – 2009; depozite de deșeuri industriale nepericuloase - perioade de tranziție până în 2013. **Un număr de 177 depozite municipale (în jur de 490 ha) care sunt situate în zona urbană, trebuie să înceteze gradual activitatea de depozitare în perioada 2007 -2013.** De asemenea, pentru închiderea a 101 depozite de deșeuri “clasa b” neconforme din zona urbană, s-au obținut perioade de tranziție etapizate în perioada 16 iulie 2009 – 16 iulie 2017.
- Alte perioade de tranziție au fost convenite pentru diferite obiective în domeniul colectării deșeurilor până în 2013, cu scopul reducerii considerabile a cantității de deșeuri ce urmează a fi depozitate.

➤ Alte prevederi ale Directivei 1999 / 31/EC privind depozitarea

- Cantitatea de deșeuri municipale biodegradabile ce se depozitează trebuie să fie reduse până la 50% din valoarea totală (în greutate) a deșeurilor municipale biodegradabile produse în 1995, până în 2013.

- **Lista indicativă a proiectelor majore în sectorul gestionării deșeurilor este prezentată în Anexa 2 de mai sus.** – Aceste proiecte sunt pregătite cu sprijinul ISPA. Costul estimat al investițiilor este de 25-30 mil. € pe proiect. Acestea sunt proiecte integrate de gestionare a deșeurilor, acoperă în principal un județ și vor include construcția unor spații de depozitare a deșeurilor, introducerea colectării selective cu scopul de a atinge limita propusă de reciclare, conștientizarea publicului și implicarea populației în procesul colectării selective, cât și închiderea depozitelor care nu sunt în conformitate cu standardele. Proiectele majore vor contribui semnificativ la conformarea cu politicile și cu practicile UE (cu respectarea angajamentelor asumate în Capitolul 22 – Mediu).

Îmbunătățirea serviciilor de gestionare a deșeurilor este condiționată de investițiile în sectorul deșeuri. Prin POS Mediu se poate acorda sprijin pentru concesionarea serviciilor de deșeuri, atunci când este necesar.

PROTECTIA AERULUI – aprox. 400 mil € fonduri UE sunt prevăzuți pentru Directiva privind instalațiile mari de ardere - IMA (în cadrul POS Mediu și POS Competitivitate)

➤ **Aspecte cheie:**

- Pentru implementarea Directivei IMA, aprox. 2.1mld. € sunt estimați în perioada 2007 -2013.
- În multe aglomerări urbane, IMA, și în particular sistemele de încălzire urbană, sunt principala sursă de poluare, din cauza tehnologiilor învechite și a lipsei investițiilor pe termen lung. Acestea sunt foarte poluante pentru mediu și reprezintă o amenințare pentru sănătatea populației.
- Investiții privind eficiența energetică sunt prevăzute în cadrul POS Competitivitate, coordonat de Ministerul Economiei și Comerțului

➤ **Perioade de tranziție**

România a obținut perioade de tranziție până în 2013, respectiv 2017 pentru anumite emisii (dioxid de sulf, oxizi de azot și pulberi) și pentru anumite instalații ce intră sub incidența Directivei privind instalațiile mari de ardere.

BIODIVERSITATE - aprox. € 150 Mil. prevăzuți din fonduri UE

➤ **Aspecte cheie:**

- Printre cele 25 de țări ale UE și țările candidate, România este una dintre țările care are cel mai mare număr de specii amenințate.
- Din perspectiva UE, până la data aderării, România trebuie să asigure implementarea rețelei Natura 2000, în conformitate cu Directivele Europene privind Pasările și Habitatele și să pregătească măsuri relevante de protecție pentru siturile de importanță comunitară.
- Întărirea sistemului instituțional în scopul asigurării controlului, aplicării legislației și asigurării unei capacități instituționale suficiente pentru pregătirea și implementarea planurilor de management pentru ariile protejate reprezintă o necesitate. Obiectivul este acela de a asigura managementul corespunzător al ariilor protejate, și, astfel, de a stopa degradarea biodiversității și resurselor naturale și a riscului asociat mediului și dezvoltării durabile.